R 2152

BIBLIOTEKA SEMINARIUM DUCHOWNEGO w Sandomierzu

ANNUS
RHETORICUS
In duodecem Menses
DIVISUS
Laurenty atq; Heydenreych
Per Nobiles Eloqueæ Candidatos
In Lubomirsciano Podolinensi
Scholarum Piarum Collegio
ABSOLVTVS
Anno Regis Sæculorum
1714.

x R 2152

MENSIS Imus.

Instructionem de Præliminaribus Rhetoricæ nec non de Inventione COMPLECTENS.

Antequam ad ipsam Inventionem procedamus [illegible] cendum est de Præludijs Rhetoricæ Sit igitur.

INSTRUCTIO Ima.

De Præludijs Rhetoricæ.

§. Imus.

De Definitione, Divisione, & Partib9 Rhetoricæ.

RHETORICA dicitur à Græco Vocabulo Rheo quod Significat Fluo [illegible] dico et definitur juxta Ciceronem quod Sit ars et doctrina bene dicendi. Quæres 1mo quomodo Rhetorica distinguatur à grammatica, cum hæc etiam Sit: ars bene dicendi. R. Dupliciter accipi bene dicere. 1mo ut Sciat horam constructionem facere, et hoc Spectat ad Grammaticam. 2do Optimis Sententijs Verbisq lætissimis et hoc ad Rhetoricam pertinet. [illegible] de Grammatica est potius: ars bene loquendi. Rhetorica vero ars bene dicendi; aliud [illegible] est eloquentia, aliud loquentia. ut Plinius agit lib. 5to. Ep. is. 20. Deinde Grammatica non habet finem persvadendi q e Rhetorica. Quæres 2do modum quare dicatur ars et doctrina? R. Ut dicetur Rhetoricam esse duplicem Docentem et Utentem. Quando enim tradit præcepta dicitur Docens, quando utitur illis præceptis dicitur Utens. Hinc ars distinguitur à doctrina, eo quod ars Sit habitus, qui tradit Præcepta!

Doctrina

doctrina vero sit habitus uten praeceptis ab arte traditis. Sic licet apud Ciceronem et alios Rheto... et eloquentia, sicuti Rhetor et Orator; ali...ndo id ... sint! proprie tamen loquendo sunt diversa, nam Rhet...ica est ars quae tradit praecept..., dicendi; eloquentia vero est facultas dicendi, sic Rhetor est ... dicendi callet praecepta. Orator vero qui ex Rhet...icae praeceptis de re quavis prudenter graviter et ornate dicere potest.

Quaeres 3tio quotuplex sit eloquentia R Dup... Naturalis et Artificialis. Naturalis est quaedam facultas dicendi a natura hominibus indita. Artificialis quae consistit in praeceptis Rhe...ricis bene cognitis et penitus perspectis ita ut non solum aliquis bene dicat sed etiam sciat se bene dicere! quia nisi quis bene intelligat et memoria teneat Praecepta artis n censetur habere arte ex sententia Aristotelis

Aristo'elis

...aeres 4to quod est officium Rhetoris R apposite dicere ad per...dendum. Quod sit movendo, docendo, delectando. Docemus ...rgumentis, ...ovemus amplificatione, delectamus culto et apto dicendi genere. Hi... si taliter dicat Rhetor ut possit persuadere etiamsi actu non persuadeat suo tamen satis facit officio sicut medicus si tales applicet m...dicinas, quae sanare possint, etiam hunc aut illum non ...unt ...grotum tamen medicinae peritus esse dicitur. nam ut Ov... ...n est in medico s...ter reve... ...t aeget sic non semper in Oratore ut p...

Quaeres 5to ...uis finis sit Rhetoris R finis Rhetoris est persuadere dictione. Duplex autem est finis Rhetoris. Intrinsecus et Extrinsecus. Finis Intrinsecus est in ipsa dictione Rhetoris, scilicet apposite dicere ad persuadendum et idem cum officio. Finis Extrinsecus in auditore et est dictione persuadere. Sufficit autem ut Rhetor consequatur finem suum Intrinsecum. et si subinde non consequatur finem externum qui est persuadere, quod saepe vel ob auditorum stuporem negligentiamque vel ob eorundem pertinaciam malitiamve aut aliam passionem effici n potest.

Quaeres 6to quod ... discrimen sit inter officium et finem. R hoc esse discrimen, quod officium significet id quod facere Orator debet, Finis vero id quod intendit.

Quaeres ...o Rhetor, Orator, Declamator, quomodo distinguantur. R Rhetor est qui docet, Orator, qui exercet! Declamator est discipulus seu auditor qui dicendo dicere discit. In Rhetore requiritur ars! In Declamatore natura, in Oratore utraque unde Rhetor esse potest, in quo nulla naturae dona, sed sola artis praesidia dominentur. Declamator in quo sola natura non item Orator. In hoc enim requiritur ars simul et natura.

Quaeres 8vo. Quae sit materia Rhetoricae? R duplex distinguitur materia

teria: Remota et Proxima. Remota materia Rhetoricæ sunt omnia quæ in disputationem cadere possunt. id est omnes res de quibus agi verbis potest, et [illegible] illa subsit controversia nulla dubitat[illegible]. Proxima materia Rhetoricæ est quæstio aliqua selecta de quadam re [illegible] qua faciat bonam dictionem.

Quæres 9no Cum etiam Dialecticæ materia sint omnes res quæ in disputationem cadere possunt, quomodo Dialectica et Rhetorica inter se [illegible] differunt tractatione Dialectica enim stricte et nude de [illegible] disserit Rhetorica vero fuse et o[illegible] [illegible]am el[illegible]tionem quasi vestitum ornamentum addit: unde Veteres Dialecticam pugno Rhetoricam vero palmæ similem esse dixerunt: quod illa brevis hæc copiosa sit et ornata.

Quæres 1mo Quot sint partes Rhetoricæ? R 5. Inventio, Dispositio, Elocutio, Memoria, et Pronuntiatio.

Quæres 11mo quæ sint acquirendæ eloquentiæ, juxta Ciceronem 4. Scil. et natura, ars, exercitatio, et imitatio. Natura ex parte animi confert ingenium ad excogitandum acutum et sagax, ad explicandum facile ad studia incitatum et docil[illegible] firm[illegible] ac diuturnum ad memoriam! Judicium solidum atq[illegible] dona a[illegible] inveniendum, disponendum et eloquendum, ex parte vero corporis latera firma, pectus robustum, [illegible] sonoram, distinctam, suavem flexanimem, congruam formam, gestum, deniq omnem totius corporis vetustatem et spectabilitatem

Ars est habitus per exercitium et praxim compa[illegible]tus.

Exercitatio est usus assiduus consuetudoq dicendi, audiendi, legendi meditandi, scribendi et memoriter addiscendi.

Imitationis fructus cum sit longe maximus fusiq de illa dicendi

§. 2DUS.

De Imitatione

De Imitatione.

Si quidem ex mente Quintiliani magna pars artis Rhetoricæ con[illegible]eatur Imitationem, ars enim est s[illegible]pe. Imitatrix, ideo hic dicemus qu[illegible] et quotuplex Imitatio.

Quæres 1mo Quid sit Imitatio? R juxta Masse[illegible]: est confirmatio sermonis nostri ad optimam Romanæ eloquentiæ ideam.

Nota 1mo Hunc non esse Imitatorem, qui plenô pugnô rapit ex libro, modestis enim digitis sumendum est, et artificiosè, [illegible] tua paginæ [illegible]r es.

Nota 2do Debemus conformare sermonem nostrum alieno, sicut pictor suam imaginem, confert exemplari, et sic imitatur non accepit colores.

Nota 3tio Dicitur a Romanæ eloquentiæ idea, ut non assumas pro prototypo, [illegible] trivialem, vel non decoctæ cogitationis authorem sic enim loco piscium, ranas piscaberis.

Quæres 2do Quotuplex sit Imitatio? R Duplex Rerum et Verborum

Imitatio Rerum est cum ejus, quem imitamur, Inventionem, Dispositionem, aut Elocutionem [illegible]re simili vel dispari exprimimus. Ita Cic. Græcos presertim Demosthenem, Virg. Homerum sæpe imitatus est cum laude. Inventionem imitamur, si rationem inveniendi, et excogitandi argumenta servamur. Dispositionem imitamur, si ordinem naturalem et artificiosum singularum partium Orationis, et argumentorum observemus. Elocutionem deniq, si orationem naturalem ipsiq figuris illustremus, si paribus numeris, periodos nostras vinciamus.

Imitatio Verborum in verbis et sententijs vel ijsdem vel paululum immutatis consistit. Quæ Imitatio multiplex est.

1mo Cum sententia mutatur, verba autem eadem retinentur vg Cic. Philippica 2da num. 12. dixit: Non placet Antonio Consulatus meus,

et placetit Servilio

et placuit Servilio &c. Vis hoc transferre in eos, qui dicunt honorem Sanctis non esse deferendum, sic imitaberis, non placet male ... hominibus et ... h...or Sanctis delatus, at placuit Dionysio ... Summæ Sanctitatis, ut eum primum hominem, qui cum fidei lumine ... vixit, at placuit Chrysostomo et alijs, quorum Authorit...em negligere ab Orthodoxa discere, et ad Hæreticorum castra transire, a Christo discere ac feliciter perire.

2do ... erba mutantur sed sententia retinetur. Ita per Repetitio...em et Congeriem, Interrogatione ... &c: divin...tione in Verrem Num. 37. inquit: De te fæcili jam extra Contentione..., Certamenq̃ Nris familiariter tecum loquar. Tu ipse quemadmodum existimes, vide etiã atq̃ etiam, et tu te Collige, et qui sis, et quid facere possis considera. Putas ne te posse. &c: Quem locum non nihil immutatis Verbis in juvenem libertatis amantiorem, et salutis minus studiosum, sic imitaberis, sed de te Christiane adolescens extra omnem contentio...is acc...sitatem, familiariter tecum loquar, tu quemadmodum existimes vide etiam, atq̃ etiam, et qui sit et quem Judicem expectarus sis considera. Putas ne te posse cum nec opinantem re... ...na mors occupave...t, cum Dæmones o...ssimi, in ...meris flagicijs compertum, ad Judicẽ adduxerint, cum erit subeunda salutis alea cum reddenda ...tio ante actæ vitæ, tot res, tam graves, tam varias, eo quod ... et animi dolore, atq̃ integritate mentis, sustinere. Putas ne te posse. &c:

3tio Cum sensus et Verba prope eandem aliquibus ... superadditis retinentur ug Cicero Orat. 1ma in Catilinam sic exorsus est: Quo usq̃ tandem abutere Catilina patientiâ nostra? quamdiu nos etiam furor iste ... eludet? quem ad finem sese effrenata jactabit audacia? Nihil ne te nocturnum præsidium palatij? Nihil urbis Vigiliæ? nihil timor populi? Nihil consensus bonorum omnium? nihil hic munitissimus habendi

Senatus

Senatus locus? Nihil horum ora, vultusq̃ moverunt. &c. Exordium hoc Ciceronis in Augustinum Divina mo...s ita detrectantem, sic detorquere et imit... posses: Quousq̃ tandem abutere A...ustine divina patientia? Quousq̃ pectus tuum Cœlestibus obduratum monitis obstupescet? Quamdiu minas Cervicibus tuis impendentes Libidinis, et intemperantiæ optentu eludes? Quamdiu in hoc Voluptatum ac turpitudinis Cœno volutatus æternis animũ cruciatibus manciabis? qm ad finem importuna sese iactab... aud...cia? Nihil ne te impendentia mortis, æternæ pericula, nihil in... ... &c. vindices oculi? Nihil de Sce... hominibus toties repetita Supplicia, ... ad improborum vindictam Cœlitum. armatæ manus, ab incæpto revocabunt?

4to Cum figuram unam aliam commutamus.

5to ...i ex negativo Authoris sensu facias affirmativum.

6to Si vicissim ex affirmativo facias negativum.

INSTRUCTIO 2DA.
De Inventione.

Quæres igitur 1mo quid sit Inventio? R. est Idoneorum argumentorum ad probandam quæstionem excogitatio. Cum enim Finis Rhetoris sit: persvadere dictione, debet ...usmodi arg...ntis causam probabilem reddere, quæ in assensum compellat audientes.

Quæres 2do unde hæc Argumenta eruantur? R. Ex locis sive Fontibus Rhetoricis.

Quæres 3tio quid sit locus sive Fons Rhetoricus? R. est id unde ad propositam quæstionem conveniens trahitur argumentum.

Quæres 4to quid sit Argumentum? R. est probabile inventum ad faciendam fidem vel motum. Dicitur Inventum quia per intellectum indicatur, et è loco tanquam fodina aliqua eruitur. Dicitur Probabile non quod sit, certum, et evidens, sed quod per illud aliquid probari possit, sicut amabile dicitur, quod amari potest. Dicitur ad faciendam fidem

nam efficere

Nam efficere debet ut auditor credat, verum esse quod Orator dicit, illumq adducat ad assensum, non tantum intellectu, sed et voluntate praestandum; qui ... adjectum est. v Motum. ... tatem pertinet. Nec enim satis est, ut convincat intellectum posse qui sentire atq agnoscere peccatum esse detestabile, ... carnem macerare &c. Tamen eadem nolle facere re ipsa. Hinc ut finem suum ... Orator cujus est persuadere dictione, duplicis generis Argumenta ... anda sunt ad convincendum Primo quae valent ad convincendum, et persuadendum intellectum, ... quae serviunt ad pervincendam aut inclinandam voluntatem, quem in finem adhibetur amplificatio, in qua affectibus oratio intumescit, ad excitandum motum voluntatis in auditore. Sumuntur utraq Argumenta ex locis Rhetoricis Unde locum sic. in Topicis Argumentis sedem appellat. Et quoniam argumenta duplicia sunt: Intrinseca quaestioni et Extrinseca etiam locus Duplex est. Intrinsecus et Extrinsecus. Intrinsecus est qui in rei substantia est positus. Extrinsecus qui extra causam est atq extrinsece assumptus. De Intrinsecis inprimis agendum.

DE LOCIS SEU FONTIBUS Intrinsecis

Loci seu Fontes Intrinseci sunt 16. Definitio, Notatio, Conjugata, Genus, Species, Similitudo, Dissimilitudo, Partium enumeratio, Contraria, Repugnantia, Comparatio, Causae, Effectus, Antecedentia, Consequentia, Adjuncta. De singulis in particulari dicemus.

Definitio.

Est oratio explicans naturam v proprietatem rei alicujus, dividitur in essentialem seu quidditativam, et descriptivam, seu accidentalem. Definitio essentialis est oratio explicans naturam rei per Genus et differentiam necessariam, seu essentialem. vg homo est animal rationale, ubi animal

est Genus

est genus respectu hominis et Brutorum rationale est differentia essentialis, per quam homo aliis differt, Oratores rarissime utuntur tali definitione, quia parvam porrigit copiam. Definitio descriptiva quae alio nomine accidentalis vocatur, est oratio explicans naturam rei per accidentia communia. vg Homo est animal risibile, admirativum flebile. &c.

Modi Definitionis Varij.

Primus modus. est per Notationem sive Ethymologiam vg ... qui venit ex humo, cur ... superbit. Scholasticus est qui scholas frequentat, Consul qui consulit Patriae.

2dus Modus per aequivocationem vg Indignum Throno regnatore caput in quo nihil describit Sapientia.

3tius Modus per species sub eodem genere positas vg Adamas est Gemmarum Sol, Corporum miraculum, pretiosus Saxonum, Socius Carbunculorum, Consanguineus Jaspidum, gloria &c.

4tus modus per similitudinem sed omissis particulis similitudinis Metaphoricas nimirum subjecto v praedicato propositionis danae denominationes. Sic fingunt Poëtae convocatas olim ex praescripto Minervae Scientias, et jussas hominem definire Sic coepisse Dialectica: homo est breve Enthymema, pro antecedente habet ortum pro consequente Interitum. Astrologia Sic: homo est Luna mutabilis, crescens et decrescens. Phisica Sic: homo est animal rationale mortale. Mathematica Sic: homo est Figura Sphaerica, ab eodem puncto incipit et in idem terminatur. Rhetorica Sic: homo est oratio cujus Exordium est nasci, narratio dolere, Epilogus mori. Orationis hujus Figurae sunt gemitus et fletus v gaudium fletu deterius.

5tius modus per dissimilitudinem vg Si Brutum illud animal est quod pronum interram nascitur, ergo homo est qui in Caelum erecto Corpore ad Sydera vultus tollit.

6tus modus

6tus modus per Comparationem vg homo est animal præstantius Leone, Sublimius Aquila &c. Item pē Antomasiam Sic Ivaninus de Ottone II. Scripsit: [illegible] tentia Cæsar Maiestate Augustus, [illegible] tate Titus, pietate Flavius, Religione Numa, felicitate Pompeius, prudentia Julius.

7mus modus per Contraria. Talis est illa Definitio amoris apud Petrarcham: Amor est gratum Vulnus, jucundum Venenum, Suavis amaritudo, lætum Martyrium, blanda mors. Et illa cujusdam. Quid Princeps absque [illegible] tia? Oculus Regni Sed Sine pupilla; Cor Sed Vita destitutum, anima Sed non rationalis; Sol Sed absque luce, Gemma Sine pretio et litore.

8vus modus. per Causas vg hominem definire potes per Causam efficientem. Sic: homo est dexteræ Omnipotentis facinus, manuum Dei plasmatio, opus Supremi brachij. Per materialem Sic: homo est vasum fictile, animato humus, est Divina Icon, exemplar Numinis, facies Trinitatis. Per Finalem Sic: Cœli nativus Hæres, ad beatitudinem destinatus, municeps, indigena æternitatis.

9nus modus. per effecta quæ ex quatuor causis profluunt. Talis est illa Definitio peccati, in Palatio eloquentiæ: Quid est peccatum aut quæ tandem illius Causa? naturam non habet. Quæ ratio? caret omni ratione. Quæ Substantia? nequidem in rerum natura esse potest. Nihil igitur est peccatum. quam præclare dicis, etiam cum nihil dicis; Nihil ne igitur de peccato dici debet? Omnino: peccatum nihil dici debet. At peccatum cum nihil Sit, de eo tamen quam multa dici possum: Peccatum pestis est animi, Conscientiæ labes, Vitæ pernicies, honoris macula, ruina Virtutum; peccatum morborum parens, dolorum artifex, fabricator Suppliciorum, fax æterni ignis, peccatum Dei est odium, terræ clades, naturæ dedecus, totius Orbis incendium, vis quæ dixi Verbo colligam universa? peccatum quid est morum Sed mirum nihil, cujus natura pugnare contra Naturam, ratio rationem evertere, Substantia tota est non esse.

10mus modus

10mus modus per adjuncta & proprietates. Sic Salomon a Vernulo definitur: Manum illud Sapientiæ humanæ miraculum et Oraculum Salomon. Quidam etiam ab adjunctis Regnum Poloniæ Sic Definit: clarum Regnum Polonorum est Cœlum, nobiliorum Paradisus Judæorum, purgatorium plebeiorum, infernus rusticorum, aurifodina advenarum, causa luxus fœminarum &c.

11mus modus. est partium enumerationum ex quibus res ipsa constat vg homo est constans ex corpore et anima rationali.

FIGURÆ

Variandis & exponendis Definitionib. aptæ

1ma Incrementum vg illud Æ. Sylvi: literæ in Vilibus argentum in nobili aurum in Principe Gemma pretiosa.

2da Synonimia vg illud Caussini: Quid est aliud lilium quam terræ Ornamentum, plantarum gloria, oculus florum, Pratorum gemma, agrorum Sidus, quod Sic terram exornat, ut Cœlum Stellæ, ut [illegible] bus addit lumen ut Jaspis auro, Sic oculos exhilarat, ut Sol universum.

3tia Annominatio. vg Quid Sunt oculi nisi integritatis Scopuli quid pulchræ facies nisi gravi Cupidinis incendiaria faces quid formosus vultus nisi vultur. &c.

4ta. Dissunctio. vg amor in Solio Rex, in acie Imperator, in Connubio Custos, in Curia Consul, in Tribunali Judex, in Templo Sacerdos, Scepiro clementer, gladio fortior, flammis Vigilanter, Oraculis graviter, Decretis juste, corde Sancte Patriæ imperat, hostibus instat fidei invigilat, [illegible] bus consulit, causis probidet, Deo Sacrificat.

5ta Subjectio cujus usus Varius est. 1mo quando post Definitiones aliquid infertur vg Ebrietas charybdys est ergo ratio fortunæ prudenti indiet Nauclero, ne hac deflectens Sorbeatur, pestis est? ergo Saniora judicia, ne hac infinctantur suæ illam fugiant, Sepulchrum est? ergo illud declinet, quisquis Cœlo vivere desiderat. 2do quando Sæpius interrogamur, quid Sit res et Variæ illico Subiciuntur definitiones vg quid

aliud

aliud Sapientia est? quam lumen Sepulchri dispurgens tenebras; P[illegible] nis e generibus, imm[illegible]tali red[illegible] nimatus gloria. quid libro[illegible]um folia? fructus libertatis; [illegible]uid er[illegible]ta licea? bellatorum Curiæ Senato[illegible] [illegible]mina; quid Studia? Sa[illegible]tis artiæ immortalitatis obsides etc. 3tio [q]uando Definitiones Definitionibus conglobatis Subiciuntur. v.g. Si Polonia est Regnorum oculus? Oculi hujus pupilla libertas erit, Si Regionis Templum? Templi hujus ara libertas; Si Polonia est Cor Europæ? Cordis hujus e[st] vita libertas; Si Dominorum anima? animæ hujus ratio libertas.

3tia Substantio cujus etiam est [illegible] Varius. 1mo Cum in re definienda proceditur per negationem et affirmationem, quando Scilicet prius ostenditur quid res non Sit. Deinde dicitur quid Sit. Taliter Bauhusius definit amicum: Non nuda vox amicus est, non cassa nux, non [a]mabilis risus, non blandi rictus, non ocelli ludij &c. Cernitur amicus, amore, more, ore, et re, 2do quando Secundum quorundam opinionem definitur prius Ironice. Deinde remoto joco gra[vi]ter ex propria mente [e]xplicatur v.g. ergo ad focos Patrios, Succensus Baccho Mars tuus metetig[i]t? non aliter quam Super mensas debellaturus Alexander tonabis? ille Scilicet ille miles egregius est, cujus parietes Scintillante accincti ferro Solus dissolutus; ille est qui post quam plurimos exsuxit humores in nube[s] [su]percillia contrahit, et fulmina hostem, miles est Olorinis innatans plumis, Achille magis cataphractus, miles est plumeo non plumbeo in vallo excubitor non ille, non; Sed qui domesticos exosus laros Castrenses generose perfert injurias, barbaro mucrone haurit, pro Patriæ Salute latus, pro aris excubitor, pro legibus Metellus Scævola aut Cocles pro libertate.

Regulæ sive Axiomata Definitionis

1mum quod convenit Definitioni convenit et Definito, ut: ars bene dicendi est utilis, ergo et Rhetorica.

2dum quod non convenit definitioni, neq[ue] definito convenit. ut: facultas benedicendi non est Sapientia ergo nec Rhetorica.

3tium Cui tribuitur Definitio, tribuitur etiam Definitum. ut: Rhetorica est h[a]bitus efficiendi certa cum ra[ti]one. er[go] [e]st ars.

4t[um] [a] quo removetur Definitio, removetur [et] Defin[it]um ut: Rhetorica non est [re]rum Divinarum et humanarum cognitio n[on] ig[itur] e[st] Sapientia.

1mum et 3tium valent ad affirmationem, 2du[m] et 4tu[m] ad negationem, Illa ad Confirmandum, hæc ad refellendum adhiberi Solent.

NOTATIO NOMINIS

Locus hic apud Græcos Ethym[olo]gia vocatur, et definitur Sic: [illegible] explicans originem et significationem Vocis. ut Ovidius agit: a Senio nomen grande Senatus [h]abet. Sic Plinius probat mundum esse rotundum. ideo quod [O]rbis appellatur et perfecte elegantem quod latine Mundus Græce Cosmus appellatur.

Notatio fit modis 5q[ue]

1mus modu[s] [est] per Interpretationem; hæc autem fit Tripliciter 1mo [q]uando ponitur vera [de]ductio nominis, ab aliquo origine, et certa intentione denominandi, ut Jupiter Feretrius à ferendo, quod à Romulo ipsi fere[re]bantur in Capitolium Spo[li]a de hostibus, vel a ferendo opem, [qua]m ille ferre censebatur bellantibus Romanis. Item Jupiter Stator, [qu]od ipse fugientem Romanorum exercitum a Sabinis ingruenti[bus] [i]l[lo] loco Stare fecerit et prælium resumere. Ita Polonorum Nomina Stanislaj, Vladislaj, Baleslaj, Suentoslaj, Boqumili, Boguslaj, etc. quod laudem ex illis Sibi ominarentur parente[s], et defacto a laude Ethymologiam derivarunt. 2do q[uan]do invenitur explicatio arbitraria ex Solo ingenio et conceptu formata ut Cerevisia cerebrum visens, [P]olanus Poli onus, Calvinus Calens vino, Sic Cic: Verrem ideo Sic dictum affirmat, quod Siculorum bona et pæcunias Sciverit everrere 3tio quando invenitur interpretatio nominis ex alia lingua. Talia Sunt passim nomina Hebraica; ut Dangiel ex Hebreo Significat Vir desideriorum, Zacharias memoria Dei, Joannes gratia v[el] gratiosus, Joseph. Incrementu[m] Item Græca nomina Sic Chrysostomus Significat os aureum Basilius Rex Theodorus donum Dei, Nicola[us] terror populi, Hieronimus Sacrum nomen, Gregorij

vigilans

Gregorius Vigilans.

2dus modus per æquivocationem quando scilicet Verbum idem sub diversa significatione accipitur; Sic cum quendam audire Aug... Imperator Patris Sepulchrum arare dixit: prius ille est eximie ... Patrem colit. Huc etiam spectat illud in Epitaphio cujusdam Principis Margaritæ: Frugalem quis male fingat mortem, pleis non est contenta Cibo, Cleopatræ ... assuevit dum margaritas ut sorbeat in pulverem atterit. Va... mu... do ab ingluvie tanti monstri &c. Item illud de Rixa Ducissa ... quid pacem et concordiam ... Regno quæris? Rixa populum, Rixa Senatum, Rixa Thronum occupat. Et illud de Bona itidem Ducissa Poloniæ Bona sibi et Civibus fuit, in hoc tamen ... maxime optima, quod magis nulla bona dedit, bonis gratias et thesauros bona Regina liberaliter erogavit.

Nota illa etiam ad æquivocationem referri quando scilicet, pro vocabulis communibus et appellativis substituimus propria, quæ ... similitudine aliqua cum illis conjuncta sunt: ut: Infanteria pro militibus admodum juvenibus. Turpilius pro Fœdo Lentulus, pro tardo Veronensis pro Veraci, Bononiensis pro bono. Placentinus pro placere cupiente. Huc pertinent, Florentini Ferrarienses Ferrerij, Papirij Frontones, Aurelij, Juvenales, Martiales, Virgilij Curtij, Lactantij, etc.

3tius modus est per annominationem sive affinitatem verborum, quæ fit primo detractione ut in marmoribus amoribus moribus immortalis 2do additione literæ vel syllabæ. ut sic: pro Cluent. In hac Calamitose fama quasi in aliqua pernitiosissima flamma. 3tio Commutatione literarum aut syllabarum ut sic. pro Rabirio. nisi forte de locis Religiosis ac de lucis pluribus verbis tibi respondendum putas. 4to Divisione vocum hoc est. Parlamentum de Publicis negotijs loquentium in Consultantium locus a Benedicto appellatum: Parium lamentum, quod Duces et Pares Galliæ ibi lamentarentur, vel quando nihil addendo simpliciter dividitur, Sic eadem dictio divisa significavit æqualem querelam, Sic Bona Ventura, Bene dictus.

4tus modus est per inversionem literarum, cum scilicet ita diverso ordine.

lite

literæ collocantur, ut aliam omnino a 1ma accipiat significationem ut Vulgo Græco Idiomate anagramma vocatur ut Hostia Sacra Anagramma ... cor satias, Sacramentum Anagr. ... Eucharistia Anagr. Cithara Jesu. Divus Alexius Dei exul a suis. Sanctus Laurentius ... Anagr. Levi vultu assatus in Crate. Jesus Maria Josephus Anagr. ... ima vives. Paulus Apostolus Anagr. Tu populos ...

Nota Anagrammata valere etiam pro tota oratione componenda ... si suadere velles Christo in Eucharistia cor dedicandum, peteres ... ne ex vi istius, quod ibi sit Dei Cor pro faciendo hoc Anagramma ... cor ei. Item si velles quempiam virum doctum nomine Studiosorum salutare cui nomen Sigismundus formares 1mo anagramma: Dignus Musis hoc tamen ad talem Silogismum deduceres: ille a Musis salutandus qui est Musis dignus. Sed tu es Musis dignus, ergo te Musæ salutare debent. Minorem his probares rationibus: 1mo dignus es Musis quia ab ipsis enutritus es, et ... lacte juvenilem imbuisti ætatem cum vix pueritiæ gressus humanioribus erudiendus te consecraveras. 2do Dignus es Musis quia etiam nunc in provectiori ætate Musarum viris ornamentum, cum eas partim libertatem sustentas ac promoves, partim tuam a Republica faciem producendo sapientiam Musarum a quibus eam habuisti laudem amplificas 3tio Dignus es Musis quia non solum ex ea prognatus ... milia, quæ gestorum magnitudine immensum quendam Musis laborem imposuit, verum etiam ipse plurima eaque dignissima, quæ a musis seris posteris decantant, gessisti.

5tus modus est per contrariam significationem. ut: lupus qui non lucet parcæ quæ nemini parcunt.

Regulæ sive Axiomata hujus loci

1mum quod cadit in nomen cadit etiam in notationem ut Amator Sapientiæ debet vivere secundum virtutem; Philosophus est amator sapientiæ ergo Philosophus debet vivere secundum virtutem.

2dum Cui non convenit notatio huic nec vocabulum convenit. ut: ille est Consul, qui consulit Patriæ; Sed Gabinius et Piso illi non consulunt ergo non sunt Consules.

Nota cum

Nota cum Glocum triumphare in genere demonstrativo maxime in Panegiricis Elogijs

CONJUGATA

Locus iste magnum habet affinitatem cum Notatione Nominis, et definitur sic: Conjugata sunt ea quæ ex Verbo ejusdem Verbis generis derivantur hoc est: sunt plura Verba, quæ ab uno orta varie in [illegible] [illegible] Verbo 4 primitiva cum suis Derivativis vg Justitia justus juste. Ab hoc loco ta[illegible] argumentamur: Justitia est Virtus, ergo Justus est Virtuosus. pi[illegible] et [illegible]tur ergo et pius.

Ex hoc Fonte multum accedit Venustatis orationi si dextre ponatur. vg ferrum Principi ut throne tractandum est, langu[illegible] non languida Reatus non reos tollat.

Ex hoc etiam Fonte Plin. laudat Trajanum: Ita vixisti tibi ut [illegible]tiam saluti impenderes Patriæ. ita laborasti privatis comm[illegible] ut labore tuo publica respirarent solatio. totus Republica totus omn[illegible] fuisti ipse tibi deesse videbaris, cum tuus non esses sed Noster. Et [illegible] Suprema est Regni gloria benemeritis in Patriam gloriari, hæc una felicitas felices reddere popu[illegible] facultates.

Differentia inter Conjugata & Notationem.

Notatio sive Etimologia differt a Conjugatis, quia Ethimologiæ Verba fere semper habent aliam significationem vg Senatus aliud significat qm senem. Conjugata autem eandem servant significationem et tantum mutant terminationem vg Sapiens Sapientia Sapienter. Item quia in notatione explicatio Verbi fit, in Conjugatis tantum infl[illegible] Derivatio et Venatio, casuum spectatur. Hinc Conjugata græce dicuntur, Sisyga idest eodem jugo nexa. apud Philosophos vocantur denominativa ap[illegible] Grammaticos primitiva et Derivativa. Unde ad Conjugata tria requirunt. 1mo Derivatio a 1mo significato ut: prudens a prudentia. 2do ut sint diversarum partium orationis & diversorum saltem casuum. 3tio ut conveniant secum in significatione; Hinc bello et bellare non sunt proprie Conjugata.

nam sunt dive[illegible]

non sunt proprie conjugata nam sunt diversæ significationis, et potius talia debent referri ad Fontem Notationis.

Modi Tractandorum Conjugatorum.

1mus modus est per Hyperbolen vg quid hunc formosum dico, qui ipsa est for[illegible] et sic in Verrem: ut mihi non unus homo improbus opprimendus sit [illegible] petiverunt, sed omnino omnis improbitas, id qd populus Romanus iam diu flagitat extinguenda atq delenda sit.

2dus modus est per traductionem vg Ego homo orno et ab i[illegible] nare cupio qui Patriæ sunt Ornamento. Et sic pro lege Manilia fere sic fieri solere accipimus, ut Regum afflictæ fortunæ, facile multorum opes alliciant ad misericordiam maxime eorum, qui aut Reges sunt aut viv[illegible] in Regno [illegible] Regale ijs nomen magnum et sanctū esse videatur.

3[illegible] modus est per Paronomasiam vg illud Ciceronis in verrem 2da oratione: quia [illegible] cognovisset novus Astrologus qui non tam rationem Cœli, quam Cælat[illegible]ingenti duceret.

4tus modus p[illegible] congeriem Nominum Synominorum ad unam materiam spectantium vg [illegible]alis mihi est iste Dominus qui sibi nescit dominari qualis Rex, qui dum Regnum in vastas amplificat plagas, regere proprias ignorat passiones, qualis Imperator, qui dum imperat Civib[illegible] servit Cupid[illegible]

Regulæ sive Axiomata hujus loci

1mum quod uni convenit Conjugatorum Ceteris quoq convenit ut sit pro: probares velis Societatem malorum esse fugiendam ita [illegible] potes: Scelera omnia sunt fugienda, ergo Sceleratorum quoq Societas fugienda est: q[illegible] enim Sceleratis magis est propinctum quam Scelus.

2dum quod convenit uni Conjugatorum, neq alijs conveniet ut: Rhetorica a Republica non est excludenda, igitur neq Rhetores excludi debent.

3tium cui convenit unum Conjugatorum Cœteraquoq conveniunt ut: juste semper egit Aristides, ergo justus fuit.

4tum a quo removetur unum Conjugatorum, ab eodem, Cetera quoq removentur ut: non egit injuste Aristides. Injustus igitur non fuit.

Cautiones circa usum Conjugatorum.

1mo Videndum est an id quod dicitur de uno Conjugato, illud habeat quia tale Conjugatum est: hinc male sequitur: Rhetores sunt patria digni.

erge etiam

ergo etiam Rhetorica: Non enim Rhetores Sunt pœna digni quia Rhetores Sunt, Seu propter Studium Rhetoricum, Sed quia aliquid Sceleris perpetrarunt.
2do Videndum ut conjugata non Sola voce, sed etiam Significatione conveniat, quod fit Si eandem Significationem retineant, hic male infertur: tu es homo, ergo huma Spectare debes; homo enim et humana in Significationem eandem non habent, nam humana accipitur hic pro eo quod Spectat ad hominem Sed pro rebus perennis et caducis. Bene autem equitur homo Sum igitur nihil humani a me alienum puto. Similiter male infertur officium Suum præstat igitur officiosus est; est enim ambiguitas in hâc voce: officiosus.
3tio Videndum ut ea quæ Soli voci conveniunt, non affirmentur vel negentur de re Significata per alterum Conjugatum ut Rhetorica est generis fœmini ergo et Rhetor est generis fœmini.
4to Videndum ut atributa Conjugatorum recte assignentur, nec enim valet: album est dulce, igitur albedo est dulcedo, nimirum alius est Sensus in antecedente alius in consequente, Sed: igitur est in eadem re albedo et dulcedo.

GENUS

Genus est quod habet partes communione Sui Similes, Specie autem differentes. Vel aliter: Genus est nomen aliquod commune, quod Sub se plures Species Sui natura conjuncta continet vg Vox hæc. Virtus continet Sub se prudentiam, justitiam, temperantiam, fortitudinem.
Unde ad Genus tria requiruntur 1mo debet habere 2das ad minimum partes vg animal habet hominem et Brutum. 2do partes debent in aliqua ratione Communi per nomen Significata convenire. 3tio licet partes in ratione per nomen Significata conveniant et Sibi invicem communicent debent tamen ab ea re, Seu ratione quam nomen non exprimit rursus disconvenire et differe non tantum in accidentibus Sed etiam in ipsa Natura. vg homo convenit cum brutis in ratione generica animalitatis et verum disconvenit Seu differt ab illis per rationalitatem.
Nota 1mo Genus aliud esse Summum, aliud Subalternum. Summum est quod Supra se nullum habet. Subalternum est quod est Sub altero.

Seu quod aliud

Seu quod aliud Supra se habet vg Avis Supra se habet animal, animal Supra se habet vivens.
Nota 2do locum hunc a genere copiam magnam dare oratori, nam hic propositio finita alias Hypothesis hoc est circumstantiis personæ loci temporis etc. inclusa ad universitatem quæstionis infinitæ reducitur. Ita Cicero laudaturus Archiam Poetam amplissime laudat Studia humanitatis artesq liberales.
Nota 3tio hanc reductionem quæstionis finitæ ad infinitam maxime communiter Servire in Exordiis faciendis: priusquam enim de nostra re particulari dicere aggredimur, in genere aliquid premittimus vg In omni quidem Vitæ Statu necessaria est modestia in juventute tamen maxime nam: etc. Item cum in rebus omnibus plurimum momenti habeat prudentia tum præcipue in bello etenim etc.
Hoc enim modo habetur exordium ex visceribus causæ et inadvertenter sine violentia descenditur ad Statum quæstionis.
Nota 4to non Semper quæstionem finitam reduci posse ad infinitam cum de vero ambigitur, id est quando est dubium de veritate quæstionis infinitæ tunc res per conjuncta id est quæstionem finitam discuti debet Sic Cicero pro Milone. non potuit ad infinitam reducere hanc finitam vg an Clodius Sit Insidiator? debuisset cum quærere an omnes homines vel omnes Romani Sint Insidiatores quod universaliter verum non est. Sic etiam si probem Petrum Rhetorem esse malum, non possum reducere ad hanc infinitam, an omnes Rhetores Sint mali. Contingit autem hoc toties, quoties prædicatum non convenit Omnibus necessario, Sed contingenter seu accidentaliter vg Petrus currit, cadit, Studet, Scribit. &c. (aliud est Si dicam: Petrus habet corpus et animam, hoc enim omni necessario convenit) unde tali casu quæstionem particularem per genericam et universalem probare non possum cæterum Si prædicatum Sit contingens et accidentale, seu non commune Omnibus tunc Subsistere debet in Statu conjectura.

Regulæ Sive Axiomata Argumentandi a genere.

1mum Genere Sublato tollitur Species, Sive: Si non Sit genus non erit Species vg non est animal ergo nec homo est.
2dum Posito genere indefinito ponitur aliqua Species non omnis vg est

animal.

Animal ergo est bestia aut homo.

3tium Qu[illegible] ur de genere in Sensu reali et Phisico [illegible] dquid enim Sensu Logico dicitu[r] non bene Semper refertur ug non possum [di]cere Virtus est genus [e]rgo etiam fortitudo est genus) dici etiam potest de [illegible] Sub illo genere contenta ug contravicia est decertandum [illegible] et [illegible] contra intemperantiam, iracundiam &c. Omnes Scientiae Sunt laude dignae ergo [et] Rhetorica.

[4t]um de quo negatur genus de eodem negatur et Species ug haec res non est avis ergo neq Vesperti[lio]. Nulla ars liberalis militi est necessaria ergo neq Dialectica necessaria erit.

Notat autem Quintilianus genus ad probandam Spe[cie]m non valere, ut: Animal est quadrupes ergo etiam homo est quadrup[es] non recte [concl]udit quia ex meritis particularibus nihil Sequitur. Valet autem a[d rem]ovendo Speciem ug in horto nest arbor ergo neq laurus erit. [V]alebit tamen argumentum a genere ad Speciem, Si praefigatur S[ignum] universale, Omne, quodlibet, quodcunq etc. nullus etc. O[mne] animal vivit ergo homo. nullus piscis respirat ergo nec Delp[h]inus.

SPECIES

Species [e]st quae Sub se consistet plura Similia Sibi, Solo numero distincta vel alter: Spe[cies] est una res ex illis quae Sub genere continentur ug Rhe[tori]ca continetur [s]ub arte. Hic locus dat magnam Oratoribus Copiam discurrendi.

Modi tractandi hujus loci.

1mo per affirmationem ut Sceleratus est homicida. Tunc autem validora fiunt argumenta admonendos animos, quando multae Simul Species conferuntur: ut Sceleratus est quia furto et ebrietati quia rapinis et incendijs, quia mendacijs et Sacrilegijs alijsq Vitijs est obnoxius Non tamen haec argumenta unde tractanda Sunt Sed figurate, [et] magno cum Verborum ambitu; ut: Erit ille immunis a Scelere quam ebrietatis faedissima labes ab hominum consuetudine seperavit? erit innocens, quem occulta non modo furta, Sed etiam publicae rapinae, Saepe Judicum potestati radicerunt, nefarium illum dicetis hominem qm neq Sanctitas templorum a Sacrilegijs revocavit, neq Sempiternae mortis certa Supplicia ab illo visa deterrere potuerunt.

2do [per] negationem ut: hic homo est praestans [illegible] [qu]am non deest illi temp[er]antia. Nullum Vitium mentem illius faedav[it] quia non avaritia non [illegible].

3tio per [in]duc[tionem qua]m ex multis Singularibus aliquid universale concluditur ut: morti Sunt omnia Subjecta, quia et homines et Leones Elephantes etc: Item: Nullus aequo animo fert consortem Imperij; quia et Ro[mul]u[s] fratrem Suum regnantem ferre non [po]tuit, et Caesar Pompeium et [Au]gustus Antonium.

Axiomata sive Regulae Argumentor. a Specie ad Genus

1mo [quo]de quo dici[tu]r aliqua Species dicitur et Genus; ut: in Subeundo Martyrio Summ[a] fortitudo, ergo etiam est Virtus, in Singulari Certamine obeundo nulla e[st] prudentia, nec [fort]itudo, nec temperantia, nec justitia, ergo nulla Virtus.

2dum quodq[uod dici]tur aut negatur de omni Specie, dicitur etiam aut negatur [de] genere: ut: nec pru[den]tia, nec temperantia, nec fortitudo, neq Justitia ducunt ad malum, igitur nulla Vi[rt]us ducit ad malum.

3tium quod dicitur de a[li]qua tantum Specie, dicitur etiam ex [illegible] genere, ut: Si convenit justitiae laudari, laudabilis est aliqua Virtus [no]n tamen [e]t [u]niverse concluditur non enim vere diceremus: Judas est Prodi[tor] ergo omnes Apostoli Sunt proditores.

Nota argumentum a Specie valere ad probandum genus. ut: in horto nostro est laurus ergo est arbor: Licet enim de aliquo negem determinatam Speciem; non tamen Statim etiam genus negare possum. Sic vitiosa erit haec argumentatio: Leo non est equus ergo non est animal. aliud est si fiat processus a negatione omnium Specierum ad negationem generis, tunc enim [lic]et negare genus; ut: Stella non est bestia neq homo ergo n est animal.

PARTIUM ENUMERATIO

Partium Enumerationes, quae rem aliquam in partes Suas dividit et explicat ita ut:

ita ut, Sicut Definitio rei naturam et essentiam prout ipse est exponit, seu dicit quid sit; ita partium enumeratio manifestat quas partes in se habeat. Ut terra dividitur [illegible] Affricam, Asiam, Europam, America[m]. Fons hic inter Caeteros plurim[um] obtinet splendoris, et maxime usitatus est oratoribus ut qui non modo ad rem dignoscendam, sed etiam uberiori Sty[lo] [illegible] texendo non mediocre confert adjumentum.

Nota 1mo etiam genus revocari ad partium enumeratione ratione quia [illegible] genus est totum, totum enim dicitur, quod habet suas partes. genus [illegible] habet suas partes scilicet species.

Nota 2do licet omne genus sit totum non tamen omne totum est genus quia ad genus, inquantum est genus, non est satis, quod habeat partes; sed illae partes debent esse communione sibi similes, id est, in ratione seu significatione generis convenientes, ita ut alteri etiam in [illegible] in uno significat, et sic genus de omnibus dici potest ug Justitia, est Virtus temperantia est Virtus etc. Non omne autem totum habet partes communione sui similes, nam fundamenta non sunt domus, nec tectum est domus; nec caput est corpus, nec brachium est corpus, nec pes est corpus [illegible] pars corporis. Hinc **Virtus** inquantum est Totum revocatur ad partium enumerationem inquantum est Genus ad locum generis seu clarius: [illegible] inquantum habet partes non quomodocunque, sed communione sui similes revocatur ad locum generis.

Nota 3tio ut scias quandonam genus spectet ad partium enumerationem distributionem, attende an omnes partes generi subjectae enumerentur si enim una, tantum par[s] ponatur, et inde procedatur ad genus, tum non est partium distributio nam enim genus in suas partes, sed in unam tantum partem distribuitur, quo casu est solum argumentum a specie, ad genus. Licet autem partes generis saepius ornatus aut amplificationis gratia enumerentur ut si propes Virtutum esse amore dignam quia temperantia, justitia, fortitudo, et prudentia est amore digna) tunc tamen debent omnes partes generis enumerari quando genus in ratione totius accipitur seu universaliter quomodo

se

se ad omnes extendit. Hoc colligi potest ex eo si particulae collectivae omnis et nullus, apte addantur ug Omnis Virtus [illegible], tunc enim debent omnes partes enumerari sicut si probent omne metallum esse rarum, debent omnes metalli partes enumerari, non solum aurum et argentum; [illegible]: Aurum est rarum ergo metallum (loquendo de omni) est rarum, aliud est si metallum non sumant in ratione totius, seu secundum totalitatem, et latitudinem, et significationis tunc enim bene infero: Aurum est [rar]um ergo metallum (intelligendo aliquod) est rarum, tunc enim in particuli et partialis significatione accipio metallum non in totali et hoc casu est argumentum a specie ad genus.

Nota 4to a causis illud totum quod non est simul genus vocari Totum Molis ut [illegible]tur a Toto generis, distributio vero primi totius vocatur a doctis partitio; posterioris autem distributio dicitur divisio potest autem eandem res referri ad utrumque Totum diverso reversu, ug arbor inquantum habet radicem, truncum, ramos, verticem, &c. est totum molis et haec distributio dicitur partitio, inquantum autem habet sub se quercum, pinum, planum [illegible] erit Totum generis et haec distributio erit divisio.

Nota 5to partes alias esse essentiales alias integrales. Essentiales sunt ex quibus aliqua res, Philosophi essentiam vocant, componitur, et constituitur, ut anima et corpus ex quibus est homo. Integrales sunt quae faciunt ut res sit integra ug manus, pes, etc. parum aliquae sunt necessariae ut caput, cor, pectus, venter, quia sine illis homo non potest esse, aliae accidentales quae abesse possunt a re quin pereat, ut: digitus, manus, etc. Iterum a Philosophis partes dividuntur in Phisicas seu Naturales, et Metaphisicas, Phisicae sunt quae re ipsa sunt, et in quas res naturaliter dividi potest, ut: fundamenta, parietes, tectum. Metaphisicae sunt, quando in ipsa re non sunt nec possunt esse, sed rationem et intellectum nostrum fiunt; ut dum intellectus rem aliquam incipit. ac si partes haberet ug dum in homine concipit animal et rationale,

antequam

tanquam res duæ essent, quæ tamen in natura, vel ipsa re non sunt divisa, et disti[ncta] ... de Collige etiam in Definitione explicari partes nempe Metaphysicas, genus, et differentia, sed aliò mo[do]. Definitio enim explicat partes rei, componendo et conjungendo i... Unius. Partium autem distributio non conjungendo sed ... do dividendo.

Modi Argumentandi a Partibus ad Totum.

[1m]us modus quando omnibus affirmatis partibus totum affirmatur. vg ... Milo et Senatu, et ab Equestri O[rdin]e, et plebe diligitur, ergo ab universo populo Romano diligitur.

Item si probare velis vitam alicujus, præclare traductam dices: ejus pueritia innocens fuit casta adolescentia Virilis ætas Constans, Senectu[s] ... lis et placida, igitur tota ejus vita præclare fuit traducta.

2dus modus: negans omnibus partibus, negatur to[tu]m. vg nec Senatus nec Equester Ordo, nec pleps Romana diligit Catilinam, ... Catilina non diligitur ... a populo Romano.

... nec in Galliam, nec in Italiam, nec i[n] Hispaniam mittendi sunt Poloni Juvenes peregrinationis gratia, ergo nusquam mittendi sunt.

3tius modus quomodo rejectis omnibus partibus una aliqua affirma[t]ur. vg has pæcunias aut ipse habuisti, aut ab aliquo dono accepisti, aut in[ve]nisti, aut labore comparasti, aut surripuisti. Sed neque ipse habuisti neque dono accepisti neque labore comparasti ergo surripuisti.

Modi tractandæ partium enumerationis.

1mo per Disjunctionem vg erudito capite Divinus Plato formoso vultu Adonis aut Hyacinthus generoso corde Mars, aut Achilles manu ad Sagittam Apollo, ad gladium Hector.

2do per Antithesin aut dissimilium conflictum: vg Virtus superat omnia: ut Impervium ita nihil Virtuti inexpugnabile timores Panicos superat fortitudo, profligat mentis mobilitatem animi constantia Va:

tiniana

tinia[na] rebe[lli]um odia, amor, aut illius pignora devinciunt unicuique beneficia.

3tio per [Ex]ternissionem vg Ubique Patriæ te præsta ... totus tu Patriæ vivi[s] ... amor, tota tibi in cor Patria commigravit. ... leo in usus boni publici effusas opes, hostes conductis ære proprio copiis domiti loquantur, quod in Patriam ... vocali committe famæ tenerrime in Comitiorum discrimine tractatam salutem Patriæ. etc.

4to per Subjectionem vg adoro Imaginem, quam Cælum Appe... tutis depinxit penicillo: nihil hic præter bonitatem reperire licet, om[nia] spirant animam Sanctitatis. Adverteus enim totius compendium hominis oculum? dejecit modestia; Vultum sancrosus intueris Spectator? depinxit pud[or] formaverat gratiæ, Oris te rapit elegantia maximum in illo reperies silentii ornamentum, quid quaeris in manibus? quas composuit Sancti... accepit labor. &c.

5to per Interro[ga]tionem, Repetitionem, Complexionem, bene enumeratio partium exo[rnatur] quarum exempla hic non ponimus, quod cum retra sint alibi videri et facile cognosci possunt.

6to uberrime hic Fons amplificat, si partium omnium effecta, officimo causas consideraveris, ex illisque duxeris ad tuam proposi[tionem] argumenta idque in aliqua ex enumeratis figuris, vg quæ offi[cia] sint oculi, quæ partes, quæ proprietates, et sic de aliis. etc.

Axiomata sive Regulæ hujus loci.

1mum Quod convenit toti tribuitur etiam omnibus ejus partibus, et e contra: quidquid omnibus partibus tribuitur etiam id tribuitur toti.

2dum Posito toto ponuntur omnes ejus partes necessariæ; et vice versa positis omnibus partibus necessariis ponitur totum.

3tium Ablato toto, etiam partes auferuntur; et e contra: ablatis partibus necessariis tollitur Totum.

Quare si probare velis Cælum non esse aliquod ex primis rerum fundamentis quæ Philosophi vocant elementa, ita Argumentum concinnabis: prima rerum initia sunt 4or: Terra, Aqua, Aer, Ignis; Cælum non est

Terra

Terra quam terimus, non Aqua qua navigamus, non Aer quem hau rimus, non ... quia ... Corpora consumit, ergo ex primis rerum initijs Cælum nullum est.
Nota posse etiam formari Argumentum ab una parte ad totum. vg. non est tectum ergo non est Domus, tectum non est bonum ergo Domus non est bona. Sed requiritur 1mo ut procedatur negative male infero: affirmative: tectum est novum ergo domus est Nova. ...tur 2do ut illud Totum molis, nam a Toto generis male infero Cuprum non est rarum ergo metallum non est rarum, accipiendo metallum universaliter, seu in ratione Totius, id est intelligendo de omni metallo, si enim de aliquo tantum intelligam non est Argumentum a parte ad Totum, cum metallum in Totali significatione non accipiatur, sed a Specie ad Genus ut dictum supra.

SIMILITUDO

Similitudo est quæ traducit ad rem quampiam aliquid ex re dispari simi... vel: Similitudo est duorum vel plurium longe diversorum in aliqua re ... Unde Similia sunt quæ non sunt quidem idem secum, habent tamen aliquid in quo conveniat. Sic vg. Umbra Corpus, gloria Virtutem co...tur unde dictum a Sen: gloria Virtutis umbra est. Valet hic locus maxime ad declarandam argumentorum obscuritatem vel subtilitatem, et in tantum probat aliquid, inquantum illustrat et declarat rem, ideoque est probabile inventum ad faciendam fidem seu valet ad persuadendum, unde bene inter locos Rhetoricos numeratur, quia dum rem clarius cognoscimus, facilius inducimur ad assensum. Est autem locus Intrinsecus et Extrinsecus, ut Masenius et aliqui contendunt, quia Convenientia, propter quam duæ res inter conferuntur, est in re, de qua est quæstio est enim in prædicato vel subjecto quæstionis illa pars Similitudinis, quæ per se et ex natura sua est connexa cum altera re, a qua similitudo ducitur: Unum enim

enim Simile essentialiter et per se respicit alterum, et per se non aliunde est Simile alteri.

Modus Inveniendæ Similitudinis.

1mo plurimum juvabit ad investiganda Similia, Metaphoricas nosse locutiones quæ magnam Similium copiam suppeditabunt, nam ex eo quod ardere amorem dicimus hunc igni similem invenimus. Similitudine igitur ignis utimur ad eum laudandum quod ignis ... ad vituperandum quod inflammet. Item quia vinculum amoris ...mus per Similitudinem Servitutem amoris vituperamus
2do. bene penetrato sensu cui firmando sive illustrando Similitudinem quæris ...nice mentem ... res quæ sunt possunt esse Similes, vel habere quandam proportionem, actionis Similis da pro ratione tuæ propositionis: ... quo ... firmanda esset per Similitudinem magis assurgit mæstis. ... Statim mentem an non si aliquid sic in natura: plantarum, animalium, Instrumentorum, etc. quod pressum crescat, ... etiam assurgat ad ...estatem, Splendorem, potentiam etc. Et o quot mihi occurrunt Similia! Ita palma subpendere crescit, pretiosus Crocus quo pedibus conculcatur frequentius, nascitur ...ius Rosa inter Cepas et allia floret, et fragrat amænius; en Similia ex Na...a barbarum. Ex Consideratione artificialium, ...mentorum, quæ non etiam occurrunt? Sic ferrum rude et impolitum per frequentem limarum, polliturque ut sic dicam oppressionem prodit splendidius; ipsum Aurum ignibus, malleis etc. ad pretium assurgit. Tormenta bellica quo magis incusso violenter pulvere, et globo operantur, eo felicius et fortius. Ex his omnibus et his Similibus quis non videat, quam sit amplus Similitudinum campus, fere in quacunque materia.
Nota Similitudines desumi posse, ex factis, dictis, fabulis eventibus etc. imo nulla fere res est ex qua duci non possit Similitudo.
Ex dictis: quemadmodum Cæsar dicebat, Domum Cæsaris, non modo crimine verum criminis suspicione carere oportere, ita nobis curandum est, ut vitam ...

15

ut vitam stra

ut vitam nostram ab omni culpa culpæq; suspicione habere remo[illegible] im possim.

Ex Fabul[illegible] [illegible] Gallus ille Æsopicus repertum infimet[illegible] Nobilem Unionem quod in [illegible] non mollesceret contemptim in so[illegible] rejecit ita mundani homines Virtutem quod aspera esse videat[illegible] e[illegible] primi intuitu præstantiam ejus, non agnoscant tanquam vilem [illegible]ciunt e[illegible] contemnunt.

Ex [illegible]entu: Sicut campanæ deliciæ, Annibalis exercitum effeminarunt, mollis hæc vita nostra, vires animi corporisq; debilitat ac frangit.

Ex Factis: ut Annibalem iuveniuter exultantem Fabius Maximus suâ potentiâ molliebat ita nos puerilem impudentiam nostram tolerantia reprimere debemus.

Modi tractandæ Similitudinis

1mo per Prothasim et Apodosim adhibitis partic[illegible] [illegible] cut ita etc: vg Sicut in vili conca pretiosus latet un[illegible] ita sub deformi vultu venustæ animi celantur dotes.

2do per Conieriem Collationem cum unu[illegible] alteri in pluribus correr[illegible] per hunc modum Liberalitas alicujus po[illegible]st laudari ducta [illegible] sole Simi[illegible] [illegible] Sic: nescit Sol latibulum, nec tua liberalitas deffectum, ille per univer[illegible]m orbem splendore suo diffunditur, Tu liberalitatis fulgore neminem non [illegible]iserum; irradiat ille tam Regum Palatia, quam vern[illegible] mapalia, nec tu i[illegible] conferendis beneficijs facis discrimen, sufficiens benefaciendis causa est miseria proxima. Non cunctatur Sol, sed etiam nor[illegible] [illegible]natus exoritur, nec tu differs, imo vota prevenire soles egentium, scis enim ingratum esse beneficium, quamdiu hæret inter manus conferentis.

3tio Prothasis et Apodosis inverso modo ponuntur, nimirum prius Apodosis, postea Similitudo subjungitur. ut illud Sarbievij: Virtutem pugnant non numero Viri et una sylvam sæpius eruit. bipennis.

4to Ipsæ quoq; Similitudinis particulæ venustant quando per Multicopulâ aut (si mavis) Repetitionem plura inducuntur Similia vg Sicut Lethalier suaves Syrenum cantus condiunt fatorum amaritudinem Sicut Phenellæ

malum

malum pe[illegible]mas in exterminium vitæ occultat Sagittas Sicut odorata Viru[illegible]s latet anguis in hærba, ita i[illegible] Sola[illegible] [illegible]ganitate quædam ama[illegible]tiâ, in voluptate, Virus occultatur anim[illegible]. 5to Si prædi[illegible]c[illegible] om[illegible]tur particulæ vg diem occasus Virtutem censura premit. 6to per negation[illegible] S[illegible] [illegible]ndo Similia nectuntur negationibus vg nec nec piscem sine spinis, nec hominem sine miserijs invenire est. Et Poëta

Nec lachrymis crudelis amor nec gramina rivis
Nec Sytiso saturantur apes nec fronde capellæ.

7mum Dum Simile nostræ misceti[illegible] [illegible]teriæ et sic illud tantum innuere videamur per allegoriam compositam vg quasi excussum dexterâ Jovis tonitr[illegible] per truentas hostium cædes fulmineus ivisti Domitor.

8vo per Definitu[illegible]em vg Fortuna mare est, modo crispatur in temperie[illegible] [illegible] tumultuatur in procellam: Item Amicus aurum est, ex incendio cogno[illegible]tur, si paleam non habeam.

9no per alle[illegible]n Sic apud Curtium, legatus Thracicus ad Alexan[illegible]rum Magnum de[illegible]ando illum ab invasione suæ Terræ inquit: qd tu [illegible] ignoras arbores m[illegible]nas diu crescere, unâ horâ extirpari, stultus es[illegible] qui fructus earum spectat, altitudinem non metitur. Vide n[illegible] cum ad cacumen ascenderis, cum ipsis ramis, quos comprehe[illegible] [illegible]cidas. Leo quoq; aliquando minimarum avium pabulum f[illegible] et ferum v[illegible]go consumit, nihil tam firmum est cui periculum non [illegible]iam ab invalido. Hi Similitudines allegoricæ expositæ sun[illegible] in quibus a sagaci presertim ingenio facile Apodosis seu applicatio.

10mo per Correctionem vg Euryppo parum dixi Oceano similis fortunæ temeritas, mollerefluxus, mille demonstrans vicissitudines.

11mo Conjunctione. Et Similia populantur precipue uno cum Apodosi terminata Verbo vel diverso quidem sed non sine allusione vg Sol Spectatorem non habet nisi cum deficit et bonum non videtur, nisi amissum.

12mo Communi aliquo dicto utriq; conveniente, Prothasis et Apodosis concluditur vg quod aurum in montibus, hoc est calamitas in viri fortis animo, utrumq; asperam habet superficiem sed sub rigida facie ingens pretium occultat.

16

M. 4:

13tio per Hypotyposim Sive descriptionem vg. Proponi[illegible] vobis ob oculos lau[illegible]m et animi generosioris militem. Videte[illegible] inter media pericula discu[illegible]at intrepidus, ut minantum gladiorum [illegible]lgure heroi pectoris excitetur ardor etc. Sed dum militem inter Bellonæ [illegible]en pestatem tam latum conspicitis, cogitate vos animo, viri [illegible] vest[illegible]e bene compositi Simulacrum concepisse. Quid enim est quod hujus Constantiam infringere? quod metum incutere? quod animi pacem turbare possit. etc.

14to potest exponi Similitudo Sententiosè, Scilicet quando ipsam similitudinem conjunges cum [illegible] Sententiæ in una eademq Periodo Seu ipsam Similitudinem inventam effero Sententiosa Periodo. Talis illa Similitudo perq hunc modum tractata. Famiani Strada de bello Bellico Decade 1ma: Religionem raro Solam mut[illegible]ere Civitates, sed quotiès mota hæc est Sacra amphora totiès fluctuavit Simul [illegible] navis.

15to absolute, per modum apologi: Fabulæ S[illegible] narrationis, modg hic talis est. 1mo expone quod Similitudine il[illegible]ras. 2do Sine transitione et Sine ulla comparationis particula [illegible]ne Similitudinem o[illegible] historico modo, et Specie cujusdam narrat[illegible]nis 3tio Sententia Sub[illegible]nge quaquidem non applicabis Similitudinem r[illegible] apertæ, Sed innue tantum [illegible]it in Praxi. 4to pone rem cui applicas Similitudinem, Sed nec hic expre[illegible] illi Similitudinem applica Sed innue quasi ad aliam partem transitur[illegible] [illegible] sit hæc propositio: Juventus durius excollenda: qm sic [illegible] 1mo Inquod [illegible]uisquis es juventuti fueris Si quam tibi dedit natura poliendam molli et delicata manu neglexeris. 2do Vidi ego [illegible] ipsi Vulcano invidendum acinacem, vix recens furno egressum d[illegible]ram ad incudem frequentes ad malleos damnatum Vide aspero totiès limamarum affrictu corrosum, attritum, inq tenuis lineæ diductum angustias, damnabam nimios et insolentes ictus, Sed cum frequentiore splendesceret ab ictu, brevi in eo Crystalli nitorem, Speculiq Splendorem demirabar, quem ante ictus atros inter Carbones numerabam. 3tio Polliunt Sane d[illegible]u[illegible] [illegible] atterunt 4to Juventutem etiam mihi crede olim futuram Strenuam, po[illegible]tam et fortem nisi durius exercueris ad æternam prope rubigine damnasti.

16to Quando plures Similitudines conclobatæ pe Inductionem ponuntur

vg. parva n[illegible] Sunt contemnanda: ut parva molem Subruunt et apis Stylo necat, Sci[illegible]illis flammam Ilij, Surculis debes hortu[illegible] parvis immanes fluvij, [illegible]bris debent ortum.

Axiomata Seu Regula

1mum: [illegible]imilium Similis est ratio, ut: Sicut agricola excolit agrum Ita Præceptor ani[illegible]o[illegible]orum.

2dum: Similia non tam probant quam illustrant.

Nota pro ratione materiæ adhibendas esse Similitudines. laudandi[illegible] aliquid est? Splendida sit Similitudo, Vituperandum vilis; Extollen[illegible]? magnifica; Deprimendum? minuta,

Nota 2do quod interdum ipsi nobis Similitudinem fingimus et proponimus, [illegible]hibita part[illegible]ula conditionali, quæ fictam a nobis Similitudinem commor[illegible]rat quæ posita presertim in moribus Singularem habet voluptatem.

D[illegible]SSIMILITUDO

Dissimilitudo est [illegible]um [illegible] plurimum rerum convenientia, inter se aliqua [illegible]ersitate et disparitate ex[illegible]cata et expressa. Semper enim Dissimilitudo debet im[illegible]rtare per prius im[illegible]citam Similitudinem, tandem ad finem Se ipsam explicat facitq disconvenire in aliqua affectione [illegible] qualit[illegible] [illegible] re cum Tarquiniorum pulsor, occidit liberos suos proditione[illegible] nollientes [illegible]lius quoq occidit filium Suum contra voluntatem S[illegible]m pugnante[illegible]. Ubi vides quod et Brutus et Manlius Proprios [illegible]uos occiderint in quo est convenientia et Similitudo exemplorum. Nihilominus Brutus occi[illegible] filios propter molitionem proditionis, Manlius propter transgressionem Suæ legis, in quo Secum uterq disconveniunt.

Huic loco plurimum inest ornamenti et gratiæ Si dextræ ponatur vg. illud necessitate quietis: ipsæ tantum modo Cœlorum motrices Intelligentiæ hoc gaudent privilegio, quod Sæculorum labores nulla Solentur re[illegible]ssione, hominum alia Conditio est deficiunt, Si ferrarum requie Sollicitudinum fastidia non abstergunt. Item illud Catulli Poetæ

Soles occidere et redire possunt.
Nobis cum Semel occidit brevis lux
Nox est perpetuo una dormiendo.

Porro elegans est Dissimilitudo si prius eadem in re Similitudo aperta (id est, cum suis articulis sicut ita) praecesserit. Et deinde in ijsdem rebus quas [illegible] Similitudinem inter se contulimus disconve[illegible]tia o:stendatur. vg [illegible] animalia rationis expertia, telo morti occumber[e] sentimus, maturius aliqua, aliqua serius, ita parcarum [illegible]to ac Libitinae ferro subjacent, quotquot ratione [illegible] animantes, unus enim interitus est, hominum et jumentorum et statutum est [illegible]ibus hominibus semel mori. Ea tamen in utrisque morientibus [illegible] diversitas occumbunt illa sed ut nihil eorum superesit amplius, corpore putredinem et cineres subeunte; at vero hominis anima post cineres, post fata, agit superstes consors aut felicis aut infelicis aeternitatis.

Argumentum a Dissimili servit potissimum ad refutationem argumenti a Simili: abducti vel adducibilis, ubi incumbit osten[dere] [illegible] habere, uti intenditur.

Sic apud Famianum Strada decade 2da disc[illegible]ur exercitum D[illegible] abitus est e castris, ubi ratione hac posita, quod absente Duce talis disciplina in castris non erit, illud quod obici potest nimirum bene omnia pos[se] [illegible] ordinari antequam abiret, per dissimilitudinem pulchre diluitur [illegible] raro absente Duce mansit in castris e nationum praesertim varietate [illegible]flatis idem disciplinae tenor: non est exercitus ex eo [illegible] re machinarum quas multiplici rotarum serie mobiles, si mane [illegible] peraveris, nullo per reliquum diem moderante, ipsae se ordinate circumagunt aequa horarum partitione ac cursu, solarium est, q[uod] nisi Sol adsit ac perpetuo umbras dirigat, nulli est usui.

Argumentum a Dissimili pari modo tractatur, pariterque ad illustrationem et amplificationem iam alias probatae materiae adhibetur, sicut et argumentum a Simili: Tantum in hoc differunt, quod Similitudo procedat per affirmationem, Dissimilitudo vero per negationem. Unde Dissimilitudini serviunt particulae: Sic, aliter, secus, diversa ratione, Nota quod Similia ab ijsdem rebus petantur, a quibus petuntur Similia.

Axiomata

Amum quod uni Dissimilium competit alteri non competit. Sic Divus Bas[ilius]

contra divites

contra divites [illegible] mare novit terminos suos, non transgreditur antiquam termini descriptionem: S[ed] avarus non veretur tempus, non [illegible] [illegible] sed ignis violentiam imitatur; omnia corripit, omnia depascitur.

2dum Dissimilium rerum dissimilis est ratio, in eo, in quo sunt dissimiles sic pro Plancio. Dissimilis [illegible] pecuniae debitio et gratiae, nam qui pecuniam dissolvit, statim non habet id, quod reddidit: qui autem debes aes retinet alienum: gratiam autem, et qui refert, habet, et qui habet, in eo ipso; quod habet re[fert].

COMPARATIO

Comparatio est collatio duorum inter se propter tertium cum aliqua illatione vg [illegible] otioso esse Themistocli liceat Epaminondae

Triplex est Comparatio: a Majori ad minus, a minori ad majus a[b] p[ari] ad aequale.

Comparatio majorum [si]ve a majori ad minus est quando negamus futurum minus quod majus [illegible] non potuerit. vg Si quinque legiones hostilem [e]xercitum vincere non potuerunt, multominus duae poterunt: Item Deus Angelo superbo non pepercit ergo et homini non parcet.

Nota illud hic dici ut esse majus, quod est verisimilius, seu cui magis [as]sentimur, seu quod est magis probabile.

Comparatio minorum sive a minori ad majus est cum asserimus majus [illegible] quidem minus extitit. vg a duabus legionibus [illegible] [po]tuit exercitus ergo poterit idem a 4or superari. Item Si nocturnum furem ocadere licet, ergo licebit et latronem.

Nota minus esse aliud quod est minus verisimile, seu cui minus assentimur seu quod est minus probabile.

Comparatio parium sive a pari ad aequale est, quando paria inter se conferuntur. Sive: quando paria ex paribus colligimus. Paria enim sunt illa quae parem habent assentationis rationem. vg Patricida equuleo clausus in profluentem deicitur: igitur ~~nec auxilio~~ et Matricida. Item Si non est laudabile consilio juvare Rempublicam, igitur nec auxilio juvare gloriosum erit.

Axiomata Comparationis a majori ad Minus.

Amus modus

1mum Quod majori negatur, minori tribui non debet vg He[illegible] summâ la[illegible]
cet Virtute A[illegible]oris [illegible]titudine Vir, Trojam a Græcorum [illegible]mio non
defendit; mollis et [illegible]minatus paris quomodo tuebitur?
2dum In Comparatione a majori ad minus ratio argu[illegible]ndi fi[illegible]
semper est negativa; Eleemosina nomine assem [illegible] erogabu[illegible]
aureum. Alioquin si sit affirmativa sequitur falsum vg Rhetori fas est
[illegible] latinam Contionem ergo et Rustico.

Axiomata Comparationis a Minori ad Majus.

1mum Quod in minori valet, valet etiam in Majori vg Puer potest portare ho[illegible]
pondus, ergo etiam Vir robustus.
2dum Si quod minus videtur verisimile verum est, m[illegible]lto magis qu[illegible] vide[illegible]
verisimilius, verum erit vg Si homicidum admisit, admittet facile [illegible]
3tium. A minori ad majus Argumenta sunt affirmati[illegible]
false sequitur: Rustico non licet ire ad Declamation[illegible] [illegible]go nec Rhetori.

Axiomata Comparationis a Pari [illegible]quale.

1mum In eadem causa utriusq eadem est ratio. [illegible] Sit Achilles Hecto[illegible]
iure belli merito occidit; Achillem Paris eade[illegible] causâ merito sustu[illegible]
2dum [illegible]od in uno Parium valet admittitur [illegible]m in altero. Et: Quod in u[illegible]
no [illegible] non valet nec in altero valere potest vg Sancti non vitæ tur[illegible]
pitudine, [illegible] opum aut voluptatum incensi libidine in Cælum perven[illegible]
ne ergo no[illegible] ac delicijs, in omni rerum abundantia viventes [illegible]
rum cupiditate in[illegible]ammatos ardentes libidinum facibus et odij, eodem p[illegible]
venturos petemus.
3tium a Pari ad Par Argumenta sunt tam affirmativa quam Negativ[illegible] vg
Absalon filius inobediens gravissime a Deo punitus est ergo etiam puni[illegible]
entur alij inobedientes filij: Item: Avari in Cælum non pervenerunt [illegible]
go nec Euclio in Cælum veniet.

Modi Eruendi Argumntum a Comparatione

Habita propositione, considera, et per varia discurre, inquirendo an non
aliquando id fiat v agatur, in alijs occasionibus, sive a nobis, sive a[illegible]
[illegible]js, quod probat debere fieri vel non fieri in tua propositione et videb[illegible]
quam facili negotio occurret tibi paritas vg sit propositio Deus e timendu[illegible]

vide

[illegible]vin et qu[illegible]e an non aliquando v nos ipsi v alij timeamus alia minora
et impotent[illegible]ra ut sunt ignis gladius. Hanc igitur p[illegible] [illegible]ventam pone
pro ration[illegible] tuæ propositionis, et ex illa infer tuam p[illegible]positionem vg time-
mus ig[illegible]em gladios etc. ergo multo magis Deum timere debemus.

Differentia inter Comparationem & Similitudinem.

Differt Comparatio a Similitudine quia Comparatio fit in quantitate non molis sed
virtutis idest in majori v minori v æquali, unius rei ad aliam co[illegible]ve-
nientia. Similitudo vero est rerum Collatio in qualitate.
2do Differt Comparatio a Similitudine, quia in Similitudine duo confe-
runtur inter se ideo tantum, ut unum per alterum magis innotescat, et
decla[illegible]tur, non aut[illegible] ut ex priori aliquid inferatur et probetur; Similitudo
enim a[illegible]hibetur solum ad Argumentum aliquod declarandum et illustrandu[m]
n[illegible] [illegible]atem proba[illegible]um, non secus ac candela ad legendum, non autem ad
intelligendum et per[illegible]adendum. Comparatio autem ad probandum adhibetur
ut aliquid majus v m[illegible] v par inferatur, concludatur et deducatur. Unde
C[illegible]paratio preter Similitu[illegible]inem et Convenientiam duorum in aliqua re requi-
rit e[illegible] illationem aliquam [illegible]t consequentiam quia scilicet non tantum novum
lumen sed robur et pondus [illegible]ddit, quod non facit Similitudo, quod [illegible] a-
tet, quia Comparatio habet Ergo particulam illativam, qu[illegible] Similitudo
non [illegible]abet, cui competit: Sicut ita etc.

Differentia Comparationis ab Ex[illegible]plo.

Differt Comparatio ab Exemplo (prout exemplum est Argumentatio quædam)
quia Comparatio est materia, Exemplum est forma, per quam Argumentum
a Comparatione de[illegible]umptum proponitur. Seu Comparatio dat rem quæ propo-
nenda est, exemplum autem dat modum, qua res proponitur: Comparatio enim
est argumentum, exemplum est argumentandi modus. Quod si exemplum
non accipiatur, pro ipsa Argumentationis specie, sed pro re quæ in exemplo
proponitur, tunc exemplum pertinet ad hunc locum, aut ad Similitudinem
Exemplum enim nil est aliud quam factum simile, unde si in facto simili so-
lu[illegible] sistamus, ut precise ostendamus esse Similitudinem seu Convenientiam
inter duos vg inter Alexandrum Magnum, et Sanctum Franciscum Xaverium.
est Similitudo; Sicut est quando Sanctum Casimirum cum lilio Beatam Virginé
cum Stella matutina confero. Si autem non sistamus in Demonstratione Con-

venientiæ

venientiæ et Similitudinis, sed aliquid amplius inferamus, tunc [illegible] Comparatio vg Al[illegible] [illegible]doric[illegible]s, propter Orbem Subactum, ist[illegible] et Xaverius etc. Hic enim est a[illegible]d propter Convenientiam et Similitudinem q[illegible] inferi.

CONTRARIA.

Contraria Sunt quæ naturaliter se cum subsistere non possunt, nec de eadem [illegible] nul possunt prædicari ut album et nigrum, vita et mors, Dominus [illegible]ervus est bonus non est bonus.

Contraria dividuntur quadrupliciter, in adversa, Privatia, Relativa, Negantia.

De Adversis.

Adversa Sive opposita Sunt, quæ Sub aliquo generi[illegible] nomine com[illegible]hen[illegible]ditur et maxime Secum discordant, nec in eodem Subjecto [illegible] poti[illegible]untur, ut Calor et frigus continentur Sub nomine ge[illegible] [illegible]

Nota opposita Sive adversa, esse duplicia: alia Im[illegible]ediata quæ nihil habent inter se medium vg Virtus et Vitium, æ[illegible] et Valetudo, Amor et Odium. Alia vero Mediata quæ [illegible]edium aliquid admi[illegible] vg nigrum et album, nam inter utrumq va[illegible] sunt colores med[illegible] [illegible] Sic inter bellum et pacem mediu[illegible] armistitium.

A[illegible] [illegible] a Contrarijs immediatis potest valere et esse bonum tam affirmativ[illegible] quam negativum vg Virtus amanda ergo Vitium fug[illegible] Est Sanus [illegible] est æger: Iam vero a Contrarijs mediatis Sive quæ [illegible]dium habent [illegible]gumentum debet esse negativum. vg Si niger est ergo non est Candidus; non autem dici potest Si non est niger ergo est candidus potest enim esse flavus aut Viridis.

Axiomata Adversorum.

Amum de quo unum adversorum affirmatur, de eo alterum negatur vg bello nihil perniciosius est Reipublicæ, ergo pace nihil Salutarius Reip[illegible]

2dum Cui Convenit unum adversorum convenire et alterum potest. Nisi forte insit a natura.

De Privatibus.

Privantia Sunt ea quorum unum Significat alterum habitum Sive habitu[illegible]nem alicujus rei, aliud Significat illius, ipsius rei carentiam, in Subjecto apto habere alterutrum ex illis duobus. Sic visio et Cæcitas Sunt Pri[illegible] vantia

vanti[illegible], quia [illegible]ecitas est Privatio visionis, et pellunt se vicissim, ex eodem oculo, et ille ocu[illegible] est aptus ad habendum alterum. Sic m[illegible] Vita respectu hominis, lux [illegible]nebræ respectu aeris, auditus et Surditas, [illegible]tia e[illegible] peccatum.

Nota Privativa, fieri etiam addita præpositione In. [illegible] Dignitas Indignitas, mortalis [illegible]mortalis.

A[illegible]ata Privantium.

Amum Privatio presubponit habitum. Itaq in quo habitus nunquam [illegible] it neq per naturam inesse potuit, de eo Privatio dici nequit. Sic n[illegible] [illegible] dicitur lapis Cæcus, quia per natura[illegible] non est capax visionis.

2dum Posito habitu tollitur Privatio vg Pauperiem optatio mihi; quia divitias invidetis.

3tium Posita Pri[illegible]tione removetur habitus vg est cæcus ergo non videt.

[illegible] [illegible] differant Adversa et Privantia. [illegible] Inter adversa et Privantia hoc esse di[illegible]men quod utrumq adversum aliquid ponat in re ut: frigus et Calor etc: Pri[illegible]ibus vero unum est aliquid alterum est nihil seu absentia for[illegible] realis.

De Relativis.

Relativa dicuntur quorum esse e[illegible] ad aliud idest, quorum natura in hoc est posita ut ad aliud referantur, Sive relata Sunt quæ ad se invicem dicunt ordinem. Ita Pater re[illegible] ad Filium, Præceptor ad Discipulum. etc. Id enim habeat ex Sua natura [illegible]em Cæter[illegible]m Contrariorum, ut uno posito ponatur et aliud, hoc Sublato tolla[illegible]: Unde Si unu[illegible] in[illegible]ligam necessario intelligo et altero. Si non possum intell[illegible] [illegible]em, nisi etiam intelligam filium propter quem dicitur Pater. Nec possum intelligere [illegible]lium, nisi etiam intelligam [illegible], a quo est filius. Et sic quasi unum refert alterum; ideo inter se conferri dicuntur et quasi se invicem respicere: ut Dux et miles, docere et discere. Dux adit pericula, cur miles non adiret? honestum est literas docere ergo et discere.

Nota Relativa frequenter esse ab actione et passione, ut laudans laudatus, percutiens percussus, decipiens deceptus, et horum talis est natura ut unum sine alio intelligi non possint nec utrumq in uno respectu ejusdem esse.

Axiomata Relativorum.

Amum Posito uno Relativorum ponitur et alterum vg Ulisses est Pater ergo habet filium.

2dum Remoto uno Relativorum etiam removetur altero vg Julius non est Pater ergo n habet filium.

3tium Cui Convenit unum Relatum, alterum Convenire non potest Secundum eandem rationem:

rationem: Sic Aristoteles non fuit Alexandri filius quia fuit Praecep[illegible] Sub[illegible] tamen respectu po[illegible] et idem [illegible]ppositas habere relationes, non mod[illegible] Si cum div[illegible] sis rebus conf[illegible] ut [illegible]sses simul potest esse Pater et filius, sed sub [illegible] respe[illegible] scilicet Thelemachi Pate[illegible] Laertis filius: sed etiam cum eadem re; potest enim quida[illegible] discere a[illegible] alio et eundem docere rem diversam.

De Negantibus.

N[illegible]antia sunt quorum unum id affirmat, quod alterum negat vg hoc est, hoc n[illegible] e[illegible] [illegible] ejusdem rei affirmationi opponitur negatio; ut: est bonus non est bonu[illegible] [illegible] Dialecticis Contraria vocantur.

Axioma Negantium.

Posito uno Contradicentium, negatur alterum: Contra: Negato uno ponitur alterum. [illegible] duo Contradictoria non possunt esse simul vera et falsa. ut: [illegible] verum est, omnes h[illegible]mines esse peccatores; falsum est, non esse peccatores.

Quaeres quomodo differunt Dissimilia a Contrarijs? R. In hoc di[illegible]re quod Contraria se tollant invicem: Dissimilia vero non semper: Omnia quae [illegible]traria sunt Dissimili[illegible] non autem omnia Dissimilia sunt Contraria.

Nota Quod Privativa, Relata Negantia, nihil ha[illegible]nt medium.

Modus Eruendi Argumentum [illegible] Contrario

Mo[illegible] [illegible]alis: vis argumentum habere a Contrario penetranto sensu et re, tuae [illegible]positionis, vid[illegible]n sit aliquis sensus oppositus tuae rei, qui vel oppositum tuae dicat, [illegible] illam neget v[illegible] [illegible]ropositio: Temperantia est laudabilis. Vide quid nam sit oppo[illegible] huic sensui, et habeb[illegible] ly Temperantia oppositum in Temperantia ly laudabilis o[illegible]positum ly vituperabilis; sicq erit propositio: Intemperantia est illaudabilis [illegible] adverte bene, quando dixi debere te quaerere, et invenire, sensum opp[illegible]um tuae pro[illegible]sitioni, vel illam negentem, non intelligo sensum. Dialectice et formaliter opposit[illegible] qualis in praetacto exemplo esset hic: Temperantia est illaudabilis. vel Temperan[illegible] non est laudabilis. Sed paulo latius, ne in tali rigore (non enim hic de verbis et ter[illegible]ais pugno) nam dum dico te debere quaerere oppositum sensum, intelligi volo qu[illegible] das esse res oppositas non verba; Sic ergo habita tua propositione accipe subjec[illegible] et Praedicatum tuae propositionis, et quaere oppositum sub Praxi daturus sum [illegible] est propositio: Clementia et beneficentia tua nobis est gratissima; oppositum huic Clementia et beneficentia est ly Crudelitas et Rapina ly tua opponitur v[illegible]

Tyranni

Tyr[illegible]ni, ly [illegible]tissima opponitur ingratissima durissima Fac ergo tu ex his oppositis sensum [illegible]egrum et erit: Crudelitas et Rapina Tyran[illegible] erant durissima ut ergo [illegible]mentum sumas a Contrarijs atq ab illo ar[illegible]ment[illegible] s[illegible]a dum oppositum se[illegible]um pro ratione tuae propositionis; sicq iam dice[illegible] Crudelitas et Rapina Tyranni eran[illegible] nobis durissima; quantum ergo tu Caesar nos tua recreasti [illegible]entia. Ita vg in alijs exemp[illegible] [illegible]s virum rationalem dedecet, igitur Sobrietas ornat.

Modi tractandi brevius Contraria.

Pater noster Venceslaus a Sancto Francisco in quadam Rhetorica sua hos Seri[illegible] [illegible] quibus fiunt Contraria, et quidem,

1mo Contraria Adjectivorum pugna, ut Eloquens silentium, illustres tenebrae, Sapiens stultitia, tarda Celeritas.

2do Opposita Subs[illegible]tivorum Contentione. vg Tempestati tranquillitas procellae se[illegible] [illegible]urum, Sanguinarijs bellis; candor succedit pacis.

3tio Praepositionum [illegible]terpositione, vg in Egestate dives, in fame satur, in Nuditate caelo et casa tectus. [illegible] ex amico hostis; ex favente imprecator, ex vitae socio [illegible]ius, et mortis Inst[illegible]entum.

4to Verborum mutua Co[illegible]sione vg fortuna accendit honorum titulos, ut exstinguat, ultra populares aliorum extollit staturas, ut praecipitet, dignitarias fab[illegible] curules, ut subvertat. in alto statuit ut destituat sustentat gra[illegible] [illegible]mu ut dim[illegible]at, et ad supremas allidat, ruinas.

5[illegible] Gerundiorum Adverbiorum pugnantium oppositione, [illegible] [illegible]deliter clemens, impie sanctus, fallaciter sincerus, vel: hostiliter amat, salu[illegible]ter vulnerat, frigide calidat.

6to [illegible]undiorum [illegible]unctione, vg Nocendo prodest, vulnerando sanat, ligando solvit.

7mo Nom[illegible] [illegible]o opponitur vg Mors vivit, pax dimicat, tenebrae lucent, taciturnitas loqu[illegible]. 16

Modus tractandi fusius Contrarium in Oratione.

In orationis connexu sic potes tractare Contrarium. 1mo Si non est expositum factum seu res quam a Contrario probas, exponas breviter. 2do facto aliqua transitione exponas Contrarium v genericè v in particulari; hoc est v rem ipsam Contrariam, qualis vg [illegible]bet in laudem bellicosi desidia, v exempla eorum, qui erant desides. Ut si laudarem quempiam strenuum, et bellicosum, et uterer oppositi vitij desidiae vituperio, tractarem Contrarium, generice, si vero loco desidiae ponerem illos, qui erant desides, ut Heliogabalum, Sardanapalum, Smyndyridem, uterer Contrario in particulari: Et

ponendum

ponendum vero contrarium, et amplificandum est ab ijs in quibus co[...]sit. 3tio ad-
di potest u sententi[...] [c]onceptus, [a]nte aut post applicationem; quæ a[p]plicatio pul-
chre tractari pot[est] per [f]iguram ug ea probrat quispiam turpem fugam [in a]cie milita
potest contrarium hoc [...] Simili modo adducere. Imo addidit tibi celeres imbelli[s]
pavor a[la]s ut qui in acie tremente vix genu substitisti; ex illa profugus stadiu[m]
plane te currere si vis pro corona. 2do pro! eu[...] animum! notanda erat
tibi ignave cruenta tuorum commilitonum pro Patria vulnera, quorum integra
[...] suis vulneribus tuam segnitiem fataliter vulnerabat. Ibat hic in hosti-
les phalangas fulminea metuendu[s ha]sta, ille victore gladio densa metebat ho[stium]
vel id ipsum punctum tractare poteris a contrario in particulari, hoc est exem-
plis contrarijs ug sic: Non te Cynegirum illum experta est Patria, qui fugien-
tem victoriam, fugiente navi prehenderat dextra, hac [...]tilus arripuit sinistra
utraq resecta mordicus tandem dentibus retentam subsistere co[egit]. Non te
Zopyrum illum qui vulneribus quibus ab hoste non pot[uit] sua manu sauciatus
integram Regi Babylonem degit, amabunt Leges s[...] quam pestiferum
malitiæ vulnus, sed pro pudor tot probris pr[...]ndet omnis, quot vul-
vulnera. Miles et tu fueras, sed pro pud[or]! militari sub galea Thabel-
[...] lepus; ita nempe cristæ non faciunt viru[m], nec duntaxat res ferro,
sed [...]et, et magnis animis.

REPVGANTIA

Repugnantia sive [Dis]sentanea si dispara, juxta Ciceronem sunt ea, quæ neq certa
lege neq numero inter se dissident et tamen simul stare nequeunt [...] ma[...]
et injuria afficere, odisse et laudare, leges condere et mo[ri] [...] esse. Expli-
catur Definitio: dicitur: neq certa lege ut Repugnantia distinguantur a contra-
rijs, quæ habent hanc certam legem, ut unum tollat alterum; in Repugnantib[us]
autem unum non semper tollit alterum, dicitur: neq numero &c. ut Repugnantia
distinguantur ab adversis, in his enim tantum unum adversatur, uni ut virtu[s]
vitio; sed hic uni plura adversantur, ut: amori adversatur nocere, lad[ere],
detrahere &c. Quæcunq igitur Dissimilia non sunt, nec in aliquo contrario
genere contigentur Repugnantia dicuntur, ut enim aliqua Repugnant[ia]
dici possim, sufficit ut v in natura, v in affectione aliqua dissideant.

Nota

Nota Duplic[em] esse Repugnantia, nam quædam ita repugnant ut ex se convenire nun-
quam possint, nunquam enim scribet qui eodem tempore dor[mi]et. Alia vero ita repugnant
ut cohærere [al]iquando possint et si plurimum desperant. ug rep[ugn]at a filio trucidari
Matrem, quamvis a Nerone Agrippina fuerit occisa.

Quæres quomodo contraria, Dissimilia, Repugnantia distinguantur? R. Contraria illa
sunt quæ secum pugn[ant], [Dis]similia non pugnant sed solum diversa sunt. Repugnan-
tia vero sunt quando unum contrarium ponitur, et alterius contrarij effectus, ut ama-
re et nocere; nam nocere ex odio profluit, odium vero contrarium a[m]o[ri].

Axioma. Cui convenit unum Repugnans non convenit alterum ug. [S]aulo a-
nimus est occidendi Paulum, quomodo eum [dil]igit.

Modus Eruendi Argumentum ex Repugnantibus

Accipe duo contraria tum vide quales effectus habent unum ex illis, deinde accipe illos ef-
fectus, combina et cum [alt]ero ex contrarijs, et habebis Repugnantia ug Audax et Timi-
dus sun[t con]traria, iam vide quid soleat facere timidus et hoc oppone audaci, unde
sic argues: audax e[s] et fugam intendis, et toto corpore tremis. Hic bene nota, quod
etiam uni contrario p[lura po]ssunt opponi. Imo Causæ alterius contrarij ug odio causæ
amoris quæ sunt: [Sim]ilitudo vultus, morum ac studiorum beneficia necessitudo,
propinquitas, affinitas, 2do Adjuncta alterius contrarij, qualia ug amoris sunt.
Rubor ingenuus ad amici aspectum vultus hilaritas explicata frons comis appellat[io]
crebræ consolatores etc.

CAVSÆ

C[au]sa est quæ sua vi efficit id cujus est causa. sive: causa est, quæ ha[bet] virtutem seu vim
ad [pr]oducendum effectum ut vulnus causa est mortis, quia vi sua [mor]tem parit. Ignis
causa est ardoris, quia vi sua generat ardorem.

Nota [quod] per ly efficit non intelligitur tantum causa efficiens, sed significat hoc lo-
co idem quod [adhæ]rit seu juvat, ut sit res illa cujus est causa.

Sunt autem juxta Aristotelem 4or causæ. Finalis, quæ movet, Efficiens quæ movetur,
Formalis quæ fingit, Materialis quæ formam inducit.

De Causa Finali

Causa Finalis est cujus gratia aliquid fit, ut Ambulationis finis est relaxatio, Medicinæ sa-
nitas, laboris præmium, studiorum doctrina, virtutis beata vita. Hæc causa dicitur Ima
in intentione quia Imo movet causam efficientem ad operandum; postrema vero in exe-
cutione, nam finis re ipsa acquiri non potest antequam cæteræ causæ suo sint functæ
officio.

Axiomata Causæ Finalis.

Imum Qualis est finis sive bonus sive malus talis est res quæ ad illum finem per se ordi-

natur ug

x

natur vg Si honesta est Sciencia; honestum etiam erit et illus Studium. [illegible] per [illegible] si quis furetur ut [illegible] inopiam Sublevet, tamet si Filius bonus hab[illegible] furtum [illegible]men malum est.

2dum. Qui Finem expetit [illegible] debet amplecti v removere media, quæ ad illu[illegible] [illegible]ducunt v obsunt, vg Vis Rhetorice Præcepta assequi, ergo tibi Studendu' e' vitandum [illegible]ers otium.

3tium ex Negatione Causæ Finalis negotiô effectus colligitur. Hoc est, Si possit [illegible] [illegible]llum fuisse homini propositum finem aliquid faciendi, probabile est non f[illegible]pe. [C]ontra ex Fine et Spe, concluditur effectus. Ita Cicero probat Miloni insidia[s] [illegible] esse Clodium, quia sperabat ille interf[illegible] multa bona se habiturum.

De Caûsa Efficiente.

Causa Efficiens dicitur a qua v per quam aliquid est: Sive principium, unde actio pro[fi]scitur. Explico Efficiens est quæ per Virtutem Suam agendi [illegible] aliquam à se distin[ctam] producit, vg Sol calorem. Et hoc nulla alia Causa habet: Materia enim [illegible] agit, Sed tantum est id, ex quo v in quo res est; Forma etiam non a[g]it, Sed tantum est differentia, neq[ue] Finis agit quia tantum est id propter quod res a[illegible] v fit.

Huc etiam revocantur Instrumenta, et alia quæ non Solum [f]iunt aliquid Sed juvan[t] [illegible]am facere, ut Calamus juvat Scriptionem.

Axiomata Causæ Efficientis

[1mum] Ubi non est Causa Efficiens nec est effectus. Cic. pro Roscio Amerino: Nulla prod[illegible] Parrici[illegible] [illegible] dicitur Roscio; Parricidium ergo non fecit.

2dum Laudata v Vituperata Causa Efficiente, laudamus v Vituperamus effectum vg [illegible] fecit opus, ergo [illegible] fuit.

[D]e [Ca]ûsa Formali.

Formalis Causa est per quam res est id, Seu per quam constituitu[r] in Suo esse [illegible] ab alijs rebus. Sic anima rationalis est Forma hominis, quia pe[r] [illegible] homo [est] [anima]lis, id est, rationalis, et ab alijs animalibus distinguitur.

Nota Triplicem esse Formam; 1ma est Essentialis quæ rem intrinsece constituit, qua [sublata] [illegible] res ipsa tollitur, et talis est vg hominis anima rationalis. 2da Accidentalis quæ [ad] naturam rei non pertinet, sine qua etiam res perfecta potest intelligi licet naturam [illegible] Sequatur. Ita ridendi facultas accedit homini; albedo parieti, sine quibus tum ho[mo] tum paries, intelligi possunt. 3tia est Artificialis et Externa quæ est ab arte, atq[ue] plurimum in Figura, et partium inter se Ordine ac Dispositione posita, quibus est forma [illegible]mus, Navis, &c.

Axiomata Causæ Formalis.

1mum Posita Causa Formali ponitur effectus. e contra: Sublata Causa Formali tollitur [illegible]

[illegible]

[illegible]tus [illegible] Nix a[lbe]dinem habet ergo alba est, Simia non habet animam rationale' ergo n' e' homo

2dum Cujus f[or]ma præstantior ipsum quoq[ue] præstantius est [illegible] [illegible]baribus

3tium Res [illegible]nis Suæ formæ debet proportionari Se[u] adequali. Si [illegible] animus homi[n]is est im[m]ortalis homo immortalia quærere debet.

De Causa Materiali

Materia ab Aris[to]tele [illegible] Sic. Ex qua inexistente fit aliquid. Ita ex marmore au[t] ære fit Statura.

Triplex est apud Oratores Materia; Ex qua, In qua, Circa quam.

Materia ex qua. dicitur qua componente fit aliquid ut Domus ex lapidibus [e]t li[g]nis, Calix ex auro, Candelabrum ex argen[t]o quod ex illis consistent.

Materia In qua est Subjectum alicuius formæ v accidentis ut Paries albedinis, quo[d] [illegible] color in pariete recipiatur.

Materia Circa quam dicitur circa quam varij actus, aut habitus, v facultates [illegible] Sic Rhetoricæ Materia Circa quam sunt res omnes, quia circa il[l]as occupatur; oculorum et aurium Materia, Sunt Sunt obiecta quæ videntur et audiuntur.

A[x]iomata Causæ Materialis.

[1]mum Posita Materia, hoc est potest effectus Si cetera non desunt, vg Sunt lapides, ligna, Cementum, ergo pot[est] extrui Domus.

2dum Materia Sublata, rem[o]vetur effectus. vg non est aurum ergo n' Sunt vasa aurea

3tium Cui tribuitur Materia, eidem etiam partes et proprietates Mate[riæ] trib[uuntur] et e contra vg Bucephalus est equus, ergo habet membra et acciden[tia] eq[ui] Item: An[gel]i non Sunt Corporeæ, ergo non habent carnem et ossa.

Modus Eruendi Argumenti a Causis.

Vis ex hoc Fonte Sumere ad probandam tuam propositionem [ar]gumentum, accipe diction[em] [p]rincipalem, [qu]am habes in tua propositione, v etiam minus principalem, et circa hanc dict[ionem] per Sequentes Interrogationes. Istuiŭ dictionis quam accepisti Significatum unde est, Seu quis illud fecit, produxit, ejusq[ue] Author fuit, et ad hanc quæstionem juxta Materiam Suam tibi responde et iam habebis Causam efficientem. 2do Interroga in quem finem res ista facta est, et pariter v per eundem propter quem de facto res est responde v aliquem finem excogita. 3tio Interroga ex qua Materia res hæc facta est et pariter quam adverteris annota. 4to Quid sit in re per modum form[æ] Seu quid sit per quid illa res ab omnibus alijs differt, quæ non sunt ista res, Sicq[ue] ad eandem interrogationem v expenetratione v te ipsum rei v per inquisitionem in a[li]quo [a]uthore tibi satis facere poteris. Et sic iam habebis in 1mo Causam efficientem, in 2do Finalem, in 3tio Materialem. in 4to Formalem. Has ergo responsiones da

23

pro ratione

pro ratione tuæ propositionis vg volo juxta datum hunc modum [illegible] dare Templum
Jerosolimitanum; quæro [illegible] imprimis quis fuerit Author seu Causa Efficiens illius, et in[venio]
fuisse Sapientissimum Salomonem, aliosq summæ periciæ Artifices, qui in eo labora-
runt. Quæro 2do in quem finem erectum fuerit? et invenio in Summi Dei cultum
ac honorem. Quæro 3tio quænam fuerit Materia hujus Templi, et reperio fuisse
pretiosos lapides, ligna Cedrina, et aureas laminas, [illegible] fuerat. Quæ-
ro 4to quænam fuerit illius forma et occurret ipsa Structura, et pulchritudo Templi
[illegible] omnia si Oratorie exponantur magnam Suppeditabunt Amplificationem.

EFFECTA

Effecta dicuntur a Cicerone quæ orta sunt de Causis. Sicuti igitur 4or sunt Cau-
sarum genera, ita 4or effectum. Nullumq ferme est argumentum, a Causis, quod
non misceatur cum effectu propter affinitatem Causæ et effectus. Sicut enim causa[s]
indicant, ita Causa effecta demonstrant, nam si dies effectus est sol[is] [illegible]
Sol erit causa diei. Ut vero scias cujus Causæ sit quodlibet effectum attende ad
Causarum notas, quæ singula discriminant. Itaq Effectus Causæ Finalis est
opus, v. factio ad finem consequendum suscepta. vg Princeps delectum hab[et]
militum Conscribit legiones, magnum belli apparatum instruit, Duces convocat ergo
bellum meditatur.

[E]ffectus Causæ Efficientis est id quod ab illa fit vg Domus est effectus architecti.
Effectus Causæ Formalis est ipsa Actio quæ procedit a forma v. est opus consequens
formam. vg intelligere, ratiocinari est effectus formæ hominis, seu animæ ra[tionalis].
Effectus Causæ Materialis est opus quod ex materia fit; ut gladius est effectus, [illegible]
Corruptioni sumus [ob]noxii, ergo componimur ex Corpore.
Exemplum 4or effectuum: homo corporeus est videtur, tangitur, palp[atur] et h[oc]
habet a Materia: Ratiocinatur, intelligit, sapit, et id nactus [est a] forma. Tres f[a-]
cultates in una Anima præcellantes optinet, intellectum, Voluntatem, et Memoriam
Causæ efficientis, hoc est, Dei unius in tribus personis character est eximius et
maximus. Ad æternum bonum se suaq dirigit, ad hoc finis proprius impellit.

Axiomata.

Primum Effectu posito necesse est præfuisse Causas ad effectum necessarias vg homo
est conditus, ergo est ad æternam felicitatem ex corpore et anima compositus
2dum frequens est Argumentandi modus ab attributis effectorum, scilicet a bonitate
effectus ad bonitatem Causæ ab effectu laudabili ad laudem Causæ.
Nota sinesis quodnam inter duo sit Causa v. effectus attende quodnam ex illis
duobus

duobus præces[serit] seu prius fuerit vg dubitas an fatigatio an labor sit Causa?
Vide quid præcedat et cognosces quod labor præcedat [illegible] labore se-
quatur fatigatio, illudq quod præcedit est Causa.

Modus Fingendi Argumentis ab Effectis.

Subposito quod tibi iam statueris propositionem, acceperisq unam dictionem, [illegible]
jusq significationem [illegible] ipso quidnam res ipsa faciat, seu qui effectus ex illa
consequuntur; quod quidem fusius et liberalius ibit procedet, si adhuc te examinaveris
per sequentes et similes quæstiunculas quidnam res hæc efficiat in corpore [illegible]
in anima quid ex hac re sequitur utile, quid honestum, quod jucundum, quæ opinio ho-
minum, quæ commendatio etc. et ad has similes quæstiunculas tibi ipsi una, v. pluri-
bus, responsionibus respondes, vg sit propositio hæc: Hæresis est perniciosa Reipublicæ;
quam ut juxta hunc modum per effectus probem, quæro quidnam sit, quod efficiet
in Republica Hæresis, et inveniam quod efficies homines immorigeros legibus (hoc
enim Hæresi est innatum Divinas excutere leges, tanquam servatu impossibiles, qui-
dam [illegible]) animorum infert dissentiones, quomodo enim idem sentire possit in
in communi bonum, qui idem de ipso Deo sentire non vult diffidentias mutuas alit,
factiones noxias boni publico exercet, modos suæ sectæ sint plausibiles et utiles,
[illegible] suæ perfidiæ errorumq socijs perniciosa init, commertia, per quod
Regna pessum eunt, hinc bella corpora, fortunæ, exhauriunt, erroribus, morum cor-
ruptela inducitur, falsis dogmatibus animi perimuntur, quæ omnia [illegible]
mnum, quantam perniciem Reipublicæ adferant, quis non videat. [illegible] habes
v. hoc solo modo amplissimam argumenti materiam, quam si fusius et cultius
exp[os]ueris, non inutiliter nec inepte ad persuadendum loqueris.
Nota. Quot Causæ amplificant plurimum Orationum Imo [si] consideretur Causa
respective ad illa, in quibus proprium effectum producat vg si quis solem lau-
dare [illegible] adverte quidnam in Cælo efficiat, nempe illustrat sydera nubes dispel-
lit, totorum [illegible], in montibus aurum, et mineralia, in hortis flores, in campo
messes, in toto orbe diem, et quandam lætitiam conciliat, similiter in singularibus na-
turis mirabiles præstat effectus. 2do si Causa consideretur respective ad bona triplicia
videlicet corporis, animi et fortunæ, vg ebrietas in boni animi virtutes submergit,
lumen rationis extinguit, vitia gignit, scientias eliminat, ingenij acumen optundit &c.
In corporis bonis vitam abreviat, vires enervat, morbos causat, venustatem defor-
mat, oculos fletumq eripit, &c. In bonis fortunæ honoribus spoliat, infamiam con-
flat, areas evacuat, egestatem accelerat,

Modi Tractandorum Effectorum in Oratione.

Imo.

1mo Si effectum ponas per Prothasim et Causam per Apodosim, v e co ra vg Inconstanti ... tunæ Superavit, omnia pertulit, hostes aut vicit aut non timuit, quis generosum ... fortem negaverit.

2do Si per Figuram Repetitionis plures effectus enumerentur, vg Pax victori re ... dorem in arras commutavit Cædes, pax lauro excussa taxos implanta vit, pax dissolvit populum, in Scelera enervavit n ... luxu lacertosos, elan uit Lacones, pax æquitatem iniquam reddidit, pax libertatem captivavit, pa a leges in legitima affecit injuriâ.

3tio per Definitionem Si nimirum Causa per Suos effectus definitur, vg ... est languor Virium, Mater otij, No ... ca Virtutum, Asylum Scelerum etc.

4to Possunt effecta exponi per Figuram Subjectionis vg Vis torpentes animos i pulchre accendere? Scribe et accendisti; vis tutelam Veritati erroribus interitum calamo id Committe; vis illiteratis Musae commendare? Calamus peroret. V etiam Sic: Calamus innocentiæ candorem infuscat, et non est Scelestus? Calamu cruento acumine vitam Vitæ trasfigit, famam, et non crudelior Busiri ... nior Nerone? Calamus Urbes in hostium redigit arbitriâ et non est Proditor?

5to per Disjunctionem vg Calamus Prædo, Proditor, Latr, famam, urbes tam, perdidè, Scelestè, Crudeliter, eripit, prodit, en cat.

6to per Interrogationem, Prætermissionem, Descriptionem aliasque Figu possum exponi effecta.

ANTECEDENCIA

Antecedentia Sunt quæ rem Sequentem necessario antecedunt, ut quietem labor, bellum. Vel aliter Antecedentia Sunt quæ necessitatem aliquam rem aliam quentem post se trahunt vg Ros matutinus a Sole resolutus decidit ergo Sere cælum futurum est. Vulnus habet in Corde ergo brevi morietur.

Ad Antecedentia revocantur etiam præsagia naturaliâ qu ... unt: Si ver occidentem rubescunt Nubes Serenitatem denotant; Si de nocte rubent, ximam portendunt tempestatem; Iris est imbrium prænuncia. Precox p tia Vaticinium est, Vitæ brevis, immodica felicitas Signu e futuræ Calamita

Differunt Antecedentia a Causis, eo quod Antecedentia in effectum per se n influant. Ab Adjunctis vero differrunt, quia Antecedentia necessar cohærent cum Consequentibus, Adjuncta vero non necessario conjungun

Axiomata

1mum Posito Antecedente Sine quo Consequens esse non potest, ponit s

vg ... lneratus est in Corde ergo morietur.

2dum Sublato Antecedente tollitur Consequens, vg Non ... Grammaticus ergo neque Rhetor.

CONSEQVENTIA

Consequentiâ Sunt q ... necessario Sequuntur vg Est fructuum Copia igi[tur] et florum fuit.

De Antecedentibus et Consequentibus agit Cic. in Topicis. Locus Dial[ecticus] præcipuus ex Consequentibus et antecedentibus est qui etiam ab Adjunctis longe diversus est. Et enim Adjuncta non Se[mp]er eveniunt, Consequentia autem Semp. Ita ille. Ideo Argumenta ex hoc loco deducta juxta Ciceronem Semper Sunt necessaria. Sic mors necessario Sequitur ex Vulnere Cordis.

Axiomata

1mum Posito Consequente necesse est poni Antecedens vg Est bonus Rhetor igitur et Grammaticus bonus.

2dum Negato Consequente negatur Antecedens vg Mortuus non est ergo nec in Corde læsus.

ADIUNCTA

Adjuncta Sunt ea quæ cum re Sunt Conjuncta Sed non necessario. Sive: Adjuncta Sunt quæ licet rem non Componant aut necessario committent, Sunt tamen cum illâ Conjuncta vg Cruentus gladius cum cæde, pallor cum morte.

Duplicia Sunt Adjuncta, aliâ Personarum, aliâ Rerum.

Adjuncta Personarum

Cice[ro] Personarum Adjuncta 12 numerat: Nomen, Natura, ... Habitus, Fortuna, Vita, Affectiò, Studiò, Consilia, Facta, Casus, Orationes, de Singulis breviter dicendum.

1. N... Ubi etiam considerantur: Genus, Notatiò, Patriâ, Sexus etc. Hic enim Orator ... laudandum v Vituperandum Sæpe argumenta fluunt.

2. Nomen. de hoc Satis iam dictum est in Fonte Notationis.

3. Vita. In qua ætas quoque ac educatio consideranda. Ab ætate igitur bene Sumi potest Argumentum, Aliud enim alijs Annis convenit. Ab educatione et disciplina non mala possunt Sumi Argumenta, multum enim refert à quibus et quo quisquè modo Sit institutus.

4. Habitus. Corporis et animi. Est enim Habitus Corporis quasi Sermo quidam mentis et propterea freqventer in Argumentum probitatis aut improbitatis deducit. Sic ... pro 6to Roscio Non ne ipsum caput et Supercillia illa penitus abrasa

olere malitiam, et clamitare calliditatem videntur? qui id cer[illegible] est ca[illegible] et superciliis se[illegible] rasis, ne ullum pilum boni viri habere dicatur.

5. et 6. Victus Studia. Salustius in Catil. quod si quis etiam a culpa [illegible] cuius in amicitiam ejus liber inciderat, quotidiano usu atq illecebris fac[illegible] f[illegible] nilisq Cateris efficiebatur, quibus libido atq luxuria ex magnis [illegible] pinis nihil religioni fecerant.

7. Affectus. Ut sunt amor, ira, gaudium, tristitia, &c. Cic. pro Murena [illegible] di[illegible] ne tu illum tristem dimissum? iacet, diffidit, abjecit hastam.

8. Fortuna. et Conditio. Non enim idem credibile est in divite ac pau[illegible] claro ac obscuro, rustico ac V[illegible]ano &c. &c.

9. Casus. Nam et hic praestat argumentis locum. ut si dicam: bonus [illegible] bernator, nunquam fecit naufragium.

10. Consilia sive Cogitata. 11. Orationes. Seu Dicta 12. Facta de quibus max infra.

Adjuncta Rerum

Rerum Adjuncta hoc versu continentur: Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, Cur, quomodo, quando.

Quis significat qualitatem personae, in qua superius dicta considerantur [illegible] me vero qualis sit ex bonis animi corporis et fortunae.

Quid significat actionem in qua considerandum sit ne bona [illegible] honesta, vel non, et ex objecto ac persona f[illegible]ciente, illius dignitas [illegible] [illegible] sunt causae, effecta, antecedentia, consequentia.

Ubi denotat locum actionis. In quo considerantur omnes loci differ[illegible] vg. utrum sacer an profanus, privatus an publicus, altus an hu[illegible] opportunus an remotus, apricus, an umbrosus, vel horridus adj[illegible] sole an s[illegible]peri e[illegible] positus.

Quibus auxiliis seu per quos designantur illa omnia, quae aug[illegible] tenus ad actionem facilius difficiliusve producendam spectant [illegible] instrumenta tam conjuncta quam separata, consilia, suasiones [illegible] suasiones, promissa, inclinatio naturalis, socii actionum [illegible] hic etiam possunt referri illa ipsa, quae ab actione avertere p[illegible] Cur exprimit motivum seu causam finalem, obquam aliquid factum [illegible] Quomodo indicat modum actionis quo facta est, ut crudeliter, [illegible] modeste, clam, palam &c.

Quando denotat tempus actionis, ubi annus et quae partes ex[illegible] sunt, cum suis proprietatibus, menses cum signis coelestibus, dies [illegible] vel profana, feralis vel felix, planetae illi praesidens noctis hora [illegible] imo et actionis duratio hoc loco disquiri potest.

Axiomata

[illegible] vel remotis circumstantiis necessariis ponderandis [illegible] Pythagoras eundem fuit natus [illegible] tempore [illegible] Quidem talia sunt rei alicujus adjuncta qualis est ipsa res [illegible] danda si mala [illegible]

De Fontibus Extrinsecis

Fontes seu loci extrinseci juxta communem Rhetorum doctrinam maxime autem Quintiliani sunt 6. sequentes. Praejudicium, Fama, Tormentum, Tabulae, Jusjurandum, Testes, Quia vero magis apud [illegible] judicos oratores sunt in usu ideo nos unicum tantum extrinsecum, scilicet eruditionem [illegible] sit itaq;

ERUDITIO

Est historiae vel legis vel consuetudinis vel Hieroglifici vel apothegmatis vel symboli vel adagij juxta Ciceronem de Inven: Hist. est rerum gestarum expositio, vel rei gestae res ab aetatis nostrae memoria remota vg. Dionysius Syracusanus nunquam barbam tonsori credidit, sed filiae dum parvulae erant barbam forcipulis illi tondebant, quibus ipsis tamen post quam aetati adultae appropinquabant barbam non ausus committere ipsemet cadente carbone sibi adurebat capillum. Guevara in Horologio Principis.

Lex est constitutio populi, in qua majores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt: vg. Draco Atheniensis legem tulit ut morte multarentur qui otij damnati essent. Plutarchus

Consvetudo est jus quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur cum deficit lex. vg. apud Athenienses teste Valerio Maximo lib. 2. Cap. 6. [illegible] consvetudo examinandi eos, qui per urbem otiosi ambulabant, ac si quidem opificium aliquod se nosse dicerent manus eorum inspiciebant, quae si callosae non essent tanquam homines otiosi eiiciebantur ex urbe.

Hieroglifica. Propriae sunt imagines et figurae ad aliquid significandum [illegible] arbitrio determinatae quibus literarum vice Aegyptiorum sapientes utebantur. Sic apud praefatos Aegyptios ciconia et crocodylus fuit Hieroglificum Dei, quod haec [illegible] animalia linguam non habuerint et Deus est ineffabilis. Idem Deus ex hieroglifico circuli intelligebant quod in eo principium et f[illegible] non appareat. Idem aeternitatem depicto serpentis volumine exprimebant fortitudinem et [illegible]tiam per leonem.

Apopht[illegible] est brevis et acuta sententia sive argutum dictum non quodlibet sed illustrium tantum virorum. vg. Cato cum mirabundis quibusdam cur cum multis ignobilibus statuae essent positae ipsi nulla? respondit quia malo quaeri, cur nulla mihi sit posita, quam quare posita. Plutarchus in ejus vita. Themistocles Atheniensis a suis Atheniensibus in exilium propulsus ad Xerxem Regem Persarum confugit ubi a Rege summo in honore habitus multisq ab eodem dictionibus et civitatibus donatus fertur ad adstantes ephebos, dixisse perieramus o pueri nisi periissemus. Plutarchus in ejus vita.

Symbolum est opus elegans rei alicujus imaginem penicillo depictam repraesentans [illegible] adjicit inscriptio quae aliter Lemma seu Epigraphe vocatur vg. Arestus pauperem [illegible] expressit per depictam testudinem cum lemmate. Sub parvo sed meo.

Adagium est dictum quoddam illustre vel in vulgo, vel inter doctos eodem modo frequentatum, quod singulari brevitati et gratia veritatem exponit vg. illud Seneca: Velle suum cuiq est nec voto vivitur uno. Et illud Virgi: Non omnia possumus omnes, et illud [illegible]

non omnis fert omnia tellus. Et illud tritum quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.
Sententia ... alicujus insignis Viri ug illud Valerij Flacci Saepe decet, ... prudentia ... Et illud Julij Caesaris lib. 2. de bello Civili in bello parvis momentis magni Casus intercedunt.

Modi Tractandae Eruditionis Historiae.

... Per Prothasim et Apodosim ug Nominis et honoris amplitudine Augustus Caesar amoris in Subditos Purpura Augustissimus vix ... crudelem Civium incoepit cladem non Satis arbitratus Si membra truncarentur, Reip. Coronatum proximo ... verticem parieti. Ita nimirum boni Principis aut pro populo aut cum populo incumbere frustra enim caput auro fulgurat, si reliqua decreto mortis umbra fulminant.

2dus Per Comparationem breviorem ... de profligato hoste Anges illa alteras hosti cannas alterum dedit Trasymanum et Famianus Strada de bellico dixit tot decennijs hoc Troja petitur nec opprimitur.

3tius Per Comparationem longiorem ug Minorem se fama tua advertet Macedo imo parvus Alexander erit, Si tuae comparabitur gloriae, qui magnas illius humilis titulos Macedonis illud de orbis angustia illa anguria Regni a dissecto Gordij auspicatur nodo, Tu a Ducis is hostium Capitibus, illius Status, strepa Philippi originem in Philippum se adoptat Jovis, Tu Jovem in clientarum armorum accipis quando pro aris et Religione decertas gloriose.

4tus Per Antonomasiam ug Divinitate Plato, humanitate Trajanus Justitia Solon, doctrina Salomon. Item Kyma Sarmaticus et pietatem spectas ... Si Consilium Cato, Si prudentiam Nerva, Si bonitatem Caesar, Si gloriam.

5tus Per aliquam praelationem et post positionem, seu ita ut res de qua est Sermo ... historia desumptae obiter praeferatur ug illud de liberali Principe Plus ... aere quam Nili ostijs exeunt congiaria Item illud de Gentilitio Lubomirsciorum fulmine tutius huic flumini commissa fuit Polonae toties felicitas, quam ... quando fluctibus fortuna Caesaris crederetur.

6tus Per modum Causae utendo praeter solitas particulas, ne ut etiam ... cumento et, ut ... nosset ne dubitaret Orbis et credo ne et ... scilicet ne et ut ... pateat ug illud de Galba Imperatore, Imperium tribus ... dedit ... pauciores Romam quam avernum furiae afflixerunt.

7mus Per modum Sententiae ~~Causae utendo praeter Solitas particulas ne ut etiam~~

7mus Per modum Sententiae. ut illud carus Annibal Sua paruit Campania. Item saepe aureus Macedonis penetrat asellus ubi bellico arrete nihil profectum.

8vus Per oppositionem quandam dum scilicet opposita sibi exempla ut Antithesa ponuntur ug plures saepe videas Aegyptos, quam Hypolitos Phaedras quam Penelopes.

9nus Per Oratoriam Rejectionem et quasi contemptim ug apage Sybaritico varietata luxu, mundi convivantis tragemata, excesse superbae Antoniorum Coenae liquata potum Cleopatrae gemmae, aurei Vitelliorum panes lautius et pretiosius in Eucharistica mensa Deus apparat epulum.

10mus Potest aliquando etiam in duci a Contrario ug ea plerumque docti labores pensantur gratitudine alumnarum mentium ut postquam sanguinem ipsum biberint crudeliores famae nostrae evadant carnifices. Quam procul hinc absuit Antigonus

nus a Zeno

qui Zenoni ... rura ad Sceptra vocatus Paludatos. Professori humeros submisit non. ... erit hanc Censoris notam Calami Macedo qui Origentis victoriam Aristotelico submisit calcantio.

11mus Possunt plures historiae breviter in unum coacervari ug rarus est qui injurias rideat ut Tyberius, ut Titus aspernetur ut Theodosius condonet ut Augustus remuneret.

12mus Quando plura inducuntur exempla possunt primo per figuram Praeteritionis uter recenseri demum ... statui quod fusius amplificetur. 2do per figuram Repetitionis ug Testis est Macedo qui etc. testis Augustus etc. qui etc. testis etc. 3tio haec Repetitio fieri etiam potest per Apostrophen.

Nota Quod etiam aliquando narrando sine figura Apostrophes et Repetitionis plura exempla idque fit Stylo conciso et elogiali adhibitis Antithetis argutijs et acuminibus

Modi Tractandae Eruditionis Sententiosae.

1mus Si Sententia in locum Causae substituatur ug Sic in haerebas Domino ut ancillam quoque Dni a cultu non excluseris et affectu quippe non recte vitam diligit, qui non diligit vitae matrem. S. Anselmus Potest autem hoc fieri per illas potissimum particulas documento et arbitratus: et ut Constaret et n ignarus et n nimirum nempe quippe etc.

2dus Si Sententia ita referatur ut per aliam refutetur ug Sentiat qui velit iram Cotem esse Virtutis tacente etiam Claudiano, Dijs proximus ille est, quem ratio non ira movet. Posset et sic dici, aliud iam pace tua Romane Orator, Sentire cogimur. Iste tace jam Macedo jam Regnum capit duos, tace et tu, Tacite qui pacis interesse di... Si ad unum omnia referantur.

3tius Potest afferri Sententia, ex aliquo Authore per quandam Rejectionem ug resorbe quod Claudicante veritate, Stylicônis cecinisti Panegyres conventum Coelo praebuit aula parem, quid Coelo cum vitijs, quid Virtuti Coeli filiae cum aulis commune ... Claudiano Palidoniam, conventum Coene praebuit aula parem.

4tus Potest adduci Sententia per Apostrophen ad Authorem ug Te nunc Apello, Romanae facundiae Parens Cicero an non idem approbasti qui etc.

5tus Per Immutationem Sententiae, ug audite melleum Platonem lubricus magnae fortunae gradus timet casum qui non veretur ascensum retrovertam ego audeat ... qui non ... etur casum.

6tus ... um ug ... Si falsa sunt erravit Cicero qui etc. erravit Sen. etc.

7mus Cum lusu aliquo in Authoris nomine ug dissat a Salustio pro libertate salutem profundere Cives dicit enim liber pater nemo bonus nisi cum ... amisit.

8vus Per Prosopopeiam ug Quod si needum dictis fidem habetis audite ipsum Neronianum Rhetorem suffragio suo, in nostram Sententiam abeuntem et quod si reviviseret Latinae Parens eloquentiae Cicero sua id confirmaret Sententia illudque ingeminaret quod olim etc.

9nus Per admirationem ug O utinam Romanes O quam preclare Solon Athenensis Conditor Reip. pulchrius multo parari quam creari nobilem affirmavit ... quam eleganter Poeta Virtute decet non Sanguine niti.

10mus Per optationem ug O! utinam Romane tuam illam vocem nostra tempora audirent, nemo ignavia immortalis effectus est, nec quis patrem liberas optavit ut aeterni forent, magis ut honorati clarique vitam exierent.

13mus

11mus Aliquando prius ponitur sententia authoris et [illegible] ea [illegible] indicatur eq qu[illegible] ra aut meliora scire oportet quam cum cujus doctrina [illegible] bus subdit[illegible] est pro futura Vegetij vox est quis melius q[uam] literatus imperat Romana vox est.

12mus. Potest subinde authoris sententiæ acclamari id orbis audiet nec [illegible] m, sui sæculi erubescet, effati venustate suspiciet nec authorem dicti venerabitur.

13tius Per concessionem possunt plures sententiæ authorum nostræ materiæ contrariæ adduci, tandem una in fine propositioni [illegible] serviens poni ergo verum dicam jam quod libet pertinax æmulorum opinio imo totius orbis stet contra, me judicium dicat dicat cum Plinio, dicat cum [illegible] et ego velut septemplicem Adjacis clypeum Senecæ opponam dictum.

14tus. Per occupationem Auditorum sensus, sibi objicit Orator illos [illegible] sententijs authorum consutat, et annihilat [illegible] quid ad hæc elogia palatorum adstites ac indigetes? quid ad hæc elogia? dicetis vit[illegible] non generari in [illegible] lis sed sese ingerere advenas esse non domesticos ex re [illegible] illarum [illegible] bit [illegible] prodigio majus est. Mores quos aulis [illegible] integros retulisse dicetis hyperbolico ad injuriam exagitari calamo an calumniatore palatia adde Oratori stylo pondus pretiosa thesauri gnoma nihil aulæ [illegible] centius vento dictis collapsos in vitium palatiorum posse res erigere [illegible] res? negavit Barclaus destructæ aulæ [illegible] modo quærere [illegible] nec ferre [illegible]

INSTRUCTIO IV

M[illegible] inveniendorum Argumentorum ex jam prædictis & enumeratis loci practice ostendens.

Quamvis superius sub quolibet fonte dedimus modum eruendi argumenti eodem ut tamen utilitas fontium magis innotescat non gravabimur hic subjicere praxim eruendi argumenti ex singulis fontibus seu locis Rhetoricis.

Nota quod omnis propositio, constet subjecto prædicato et copula. Subjectum dicitur de quo dicimus. Prædicatum id quod de alio dicimus. Copula [illegible] passim Verbum est aut aliquod conjungens subjectum cum prædicato [illegible] Clodius struxit et Miloni insidias struere est prædicatum q[uod] est quod de Clodio [illegible] Jam vero cum argumenta invenire voles adverte bene quod in propositione [illegible] jectum sit et quod prædicatum accipe deinde subjectum et per omnes locos [illegible] circui primo ad definitionem et quære quid sit quæ natura ejus et quomodo ab alijs rebus discriminetur.

Deinde vide quæ sunt causæ et effecta quod totum et pars quod genus et species quæ adjuncta quæ contraria et repugnantia quæ majora et minora et paria, quæ similia et dissimilia, quæ notatio et conjugata subjecti partis et attributa [illegible] per vero quod argumentum inveneris ex subjecto annota tibi et cum prædicato junge et agnosces quam bene tuam propositionem confirmet, postea [illegible] hauseris subjectum accipe simili modo prædicatum propositionis tuæ et [illegible] per locos [illegible] ambula. Vel si res postulaverit et melius [illegible] [illegible]

cum subjecto [illegible] prædicato sed cum tota propositione simul mente concepta adi locos dialecticos et argumenta [illegible]. Noli vero anxius hærere in singulis [illegible] is, sed si unus non occurrat ad sequentem transi non enim facile quilibet argumentum porrigit, aut si porrigit non semper solidum est. Cæterum si scire voles utrum argumentum aliquod ex subjecto an ex prædicato fuerit sumptum dispone illud in forma syllogismi et si videbis majorem esse certiorem, puta sumptum ex prædicato, si vero fuerit verior puta [illegible] ex subjecto.

Propter meliorem doctrinam accipio per fontes dicendam et probandam hanc propositionem. Rancor in animo fovendus est. Statim pergo ad fontem Definitionis et accipio hanc dictionem Rancor et examino quid nam sit rancor et invenio rancorem esse aversi ab alio animi quendam internam exacerbationem se ipsum [illegible] consumentis.

2do Pergo ad causas Rancoris et invenio causam efficientem rancoris esse passionem indomitam superbientis [illegible] quam plerique brutalem dicimus.

Materia Rancoris circa quam rancor sæpe fervet est nonnunquam levissima causa aut frequenter bonum proximi. Forma rancoris est aut tantum odium [illegible] internus aut effusus ad extra furor. Finis malum proximi et vindicta.

3tio Pergo ad effecta considerando quid nam sit quod efficiat rancor et habeo 1mo in corpore consumit internas vires viscera bile corrodit vultum exasperat infirmitates causat ineptum ad munia reddit etc. In anima contristat, animum lædit [illegible] ntiam, passiones in rebellionem concitat [illegible] vitam [illegible] affectus aliorum avertit. etc.

4to Procedo ad partium enumerationem, et quæro quæ partes rancoris sint? et [illegible] possunt esse 1mo dum incipit rancor deinde cum fovetur tandem cum desinit [illegible] rancor habet hoc attributum quod velut ignis [illegible] corrumpens [illegible] flammas agitur ita levi de causa rancore animus [illegible] ardescit. Dum fovetur rancor habet hæc attributa: non alloquitur quem odit persequitur illi obloquitur. Dum desinit [illegible] si desinit per placationem sequitur dolor verecundia; per [illegible] vero per vindictam crescunt [illegible] mutua vitæ pericula etc.

5to [illegible] [illegible] posset 1mo Quis tu es qui rancorem foves? quis ille contra quem? [illegible] [illegible] spiritualis etc. et levis humilis ille etiam similiter unde facile tuo rancore inferri poterit et scandalum et debilis ira. 2do Quid facis dum foves rancorem nempe [illegible] te ipsum consumis et sæpe adversario non noces. Ubi [illegible] patria [illegible] fraternam conjunctionem. Quibus auxilijs [illegible] susurronum dilatationibus et instigationibus. Cur rancorem foves? propter unum subinde verbum actum aliquem amici [illegible] inconsideratum. Quando [illegible] horis diebus insomnibus noctibus et en quot argumenta ex hoc capite ad [illegible] rancorem tibi effunduntur.

[illegible] Pergo ulterius ad Notationem sive Etymologiam rancoris unde nam deducatur [illegible] quod rancidum faciat cor et [illegible] quod [illegible] cor. 1mo Simile esse posset [illegible] ignis in sinu servatus quo velles alienam domum [illegible] prius et magis te ipsum combureret. Item ex illa fabula de serpente.

qui insidiante vespam suo capiti cum nullo pacto excutere possit caputcum rote in orbita [illegible] quæ non magis vespam q̄m ipsum caput serpentis [illegible].
Quo Comparatio esse potest hæc graviores Culpas nostras respectu nostrorum amicorum ipsis Dei nobis dimitti volumus quanto magis convenit ut minores offensas proximis nostris condolemus.
Pro testimonio valere potest illud magni Rhetoris Carthaginensis Divi Cypriani qui agit nec si pro Christi nomine [illegible] fuerit crimen dissensionis fraternæ poterit evadere quale delictum est quod nec baptismo [illegible] potest ablui quale crimen est quod martyrio non potest expiari.
3tio Pro exemplo hanc Divi opinionem bene illud notissimum Saprici confirmat odium, qui ductus ad Martyrium, eo quod odium et rancorem in quempiam ponere maluisset Christianum post multa supplicia patienter tollerata in ipso Martyrij prope consumendi articulo infelix exuit valet et illud quod habetur rius de S. Ammone Præside qui visus est sibi cum inter Divorum Episcoporum Comitia locum vellet capessere Ditu prohibere, quod in [illegible] cætera candidissimi macula pro pectore gestaret nempe aliemore a quopiam animum.
4to In contrario si fueris explicatum quantum sit amoris conjunctionis et affectus fraterni bonum optime ad deponendum rancorem suadebitur.

MENSIS II.

De Dispositione Secunda Parte Rhetoricæ.

Dispositio est rerum Inventarum recta Collocatio seu in certum ordinem digestio [illegible] altera naturalis altera Artificialis. Naturalis est quæ ordinem naturæ [illegible] sequitur, ut cum quis laudat aliquis. 1mo a Natalibus, deinde ab educatione [illegible] tum progreditur ad adolescentiam ab hac ad virilem ætatem tandem ad senectutem mortemq̄ delabitur. Dispositio Artificialis est, arbitraria quæ [illegible] arbitrio et voluntate Oratoris hæc frequenter [illegible] vat naturæ Ordinem imo quandoq̄ invertit quemadmodum fecit Cicero [illegible] Orat. pro Milone ubi nam refutationis partem promissit narrationi [illegible] providisset non ita commode posse narrationem [illegible] quo invidiosa erat prius se crevisset ideo per judicium contra Milonem ab adversarijs objecta refutabit.

INSTRUCTIO I.

De Dispositione Argumentorum quod ad Formam se de Argumentatione.

Nondum hic ego qua ratione tam Sacra quam profana longior Oratio sit ad suum corpus et Structuram ordinanda de hoc enim erit infra Sed quo [illegible] rationes ex fontibus eruditæ si ad contextum dictionis insinuari debeant ad persuadendum deduci hic tractare intendo. Formæ igitur argumentorum communiter sunt 8. Syllogismus, Enthymema, Dilemma, Sorites, Epicherema, Collectio, Inductio, Exemplum. Præter hæc sunt et alij tractandorum argumentorum

tor

tor [illegible] modi [illegible] Discursus, seu Thesis, Chria, et quidam punctati dicendi scribendiq̄ modi.

§. I.

De Syllogismo

Syllogismus latine ratiocinatio est argumentatio tripartita ex [illegible] bus propositionibus promissis tertia necessario inferens. Partes Syllogismi sunt 3. 1ma est propositio quæ apud Philosophos semper vocatur Major 2da assumptio quæ [illegible] phis Minor dicitur 3tia Complexio quā Philosophi Conclusionem consequentiam illationem appellant.
Licet autem Syllogismus ex se sit argumentatio Tripartita tamen a propositione sua addatur Ratio et assumptioni rursum sua, datur apud Rhetores quinquepartita quod quinque partibus constet, quod toties faciendum quoties oritur dubium ac propositio et assumptio vera sit.
Modus faciendi Syllogismi est talis concepta aliqua propositione invenias rationem aliquam illamq̄ conjunge universaliter cum solo prædicato Propositionis relicto iterum subjecto ita tamen ut prædicatum Propositionis maneat prædicatum et ratio inventa fiat, subjectum et sic habebis Majorem Syllogismi. 2do eandem rationem conjunge cum solo subjecto Propositionis ita tamen ut subjectum Propositionis maneat subjectum et ratio ponatur pro prædicato et habebis Minorem 3tiō tandem ipsam propositionem infer pro Conclusione ꝑ particulam illativam Ergo v.g. sit hæc propositio: Clementia Principi est necessaria. Da rationem v.g. Quia est Virtus jam hanc rationem pone cum prædicato propositionis quod est Principi necessaria et addita particula universali dic: Omnis Virtus Principi necessaria deinde accipe iterum rationem et ad illam assumme subjectum propositionis ita ut maneat subjectum ideoq̄ pone rationem pro prædicato unde fiet talis Minor Sed Clementia est Virtus demum ipsam propositionem ꝑ particulam Ergo infer ꝑ Conclusionē Ergo clementia Principi est necessaria.

Modi occultandæ Majoris in Syllogismo

1mus modus est quando prædicatum majoris transfertur in locum subjecti [illegible] exponitur v.g. hæc Major Quæ ars multiplicia habet præcepta in Praxim [illegible] dici, dicenda est a prædicato sic exponi potest, Nequ[illegible] arrivio literarij laboris illud studium exhaurit, impendio cujus absoluta compages tum dicendi [illegible] præceptorum evalescit congerie tum arguat et longis conatibus prædicenda [illegible] constituit. Item hanc Majorem quicunq̄ genere et Virtute lucet [illegible] diuturnum lumen gloriæ habet a prædicato sic satis durabilem gloriæ suæ providit lucem quisquis illustri generi in commitatum splendoris majus luminare virtutem adscivit.
2dus modus. est quando Major sententiose effertur tanquam effatum quoddam universale quod optime sit per unimembrem v. bimembrem Periodum v.g. salutatarum amicum loco cujus propositionis: Omnis amicus amici etiam absentis recordari debet: sic sententiose dices: Adorre legis amicitiæ pertinet absentem amicum animo circumstere v. anguste nimis habitat animus qui se ad distitum amicum recordationem non extendit.
[illegible] modus est cum universalitas majoris ad quandam particulam talem restringitur subjicit ad circumstantiam personæ Auditoris v. Oratoris universalem [illegible] alligando v.g. hanc Majorem Magnis benefactoribus non possunt clientes [illegible] grates agere, sic restringam ad circumstantiam dicentis: non me latent

latent

×

lateat ingentia bene[illegible] [illegible] pro merito non posse idoneis clientum [illegible] exequi [illegible] non habes tantum [illegible] quae ingentia mæcenatum beneficia pati gratiarum [illegible] sione collere [illegible] ad circumstantiam auditoris: Vestrae hoc est proprium [illegible] magni benefactores ut quanto majora nobis praestatis beneficia tanto nos [illegible] habiles ad ea pensanda [illegible] venimur.

[illegible] modus est cum major per figuram aliquam aut affectum tractatur ut [illegible] [illegible]: omnis liberalis in docto est laudandus; sic efferam per figuram con[illegible] cessionis: Edisserate oratione ingenia ut heroices ac[illegible] [illegible] comiastica texatis [illegible] votones nec non orationes [illegible] pneumata ex cerebrate sapientes capita, ut [illegible] nori et fortunae immortales erigatis colossos in fastis duraturos perennibus ego [illegible] quendam desudare affirmo, nulli convenientius quam iis quorum benefactrice [illegible] sudor abstergitur sapientum: per optationem sic: Utinam in eam sententiam pari [illegible] mo universa invenirent ingenia, [illegible] sancirent lege illis panegyricos debere fastos qui providentia largiore palladem prosequuntur, per interrogationem sic: Quis [illegible] dem aequori jure eloquentem vendicabit Mercurium? cui vectigalis ectus ad consu[illegible] inserviret facundia? praeterquam illis quorum felicitas in[illegible] manibus collocatur.

3tius modus est qui ad omnem propositionem latius et [illegible] efferendam, non tantum ad majorem occultandam valet, quando alicui rei inanimatae in propositione posita sensum quendam et actum et loquellam affingimus ut digniores sunt amore virtutis sculptores; sic efferes damnatam si apud vos virtus et pietas crederet, [illegible] ad illius suffragium amores partiremini! vel si ita sensibus atque ingenio polleret [illegible] mor ut inter subjecta in gremium suum commigrantia delectum habere posset [illegible] crede participationes suae scriberet candidatos, qui virtutis pietatisque cultu [illegible]

6tus modus est quando Majori conjungitur Minori, seu in unam con[illegible] periodum ut hic syllogismus: bene meritis debent honores conferri, sed Dominus [illegible] non est bene meritis ergo etc. Major per protasim sic ponitur cum honores [illegible] culenta sunt meritorum praemia non minus utilitati publicae quam meritis [illegible] [illegible] [illegible] consulent faventque cum ad praesens officium suo suffragio [illegible] [illegible]tiones vestrae.

Modi Subnectandae Minoris

Non minus Minor [illegible] molestat eloquentis [illegible] satagentem apte cum ma[illegible] subnectare. Naturalis quidam ductus hic maxime spectandus est: adeoque [illegible] particulae: verumjam, autem, enim vero etc. non [illegible] Interea recte minor inhortatur 1mo a sensu dicen[illegible] [illegible] meum hac in parte exquiritur, judicium taliter sentio. 2do [illegible] ut colligitis non ambigo prudenti indagine in quem scopum mea colle[illegible] dictio vel: non abhorrebitis ab hoc sensu: vel nemo arbitror meae refra[illegible] sententiae si etc. 3tio a figura interrogationis ut quid magis [illegible] cui congruentius competet etc. quid censetis etc. 4to per apostrophen [illegible] rem quae importatur in Minori ut [illegible] haec laus tua panegyris, tua [illegible] attributa, tuae gloriae apex etc. Similiter et in minori compte praedicatum [illegible] anteponitur.

Nota 1mo quod syllogismus duplex sit. Directus in quo ordine naturali dialectico omnes tres propositiones collocantur. Indirectus in quo [illegible] ordo partium permutatur.

Nota 2do syllogismum indirectum fieri 1mo quod praepostero ordini [illegible] nitur conclusio, deinde Minor, tandem Major cum repetita conclusione

quando

[illegible] ponitur Minor demum conclusio tandem Major. 3tio quando primo ponitur conclusio postea Major ad extremum, Minor cum repetita conclusione.

§ II.

De Syllogismo Imperfecto seu Enthymemate.

Syllogismus imperfectus seu Enthymema in quo prima ex promissis nimirum sola Major ponitur cum conclusione omissa Minore vel sola Minor [illegible] Majore. Seu: Enthymema [illegible] oratio constans duabus partibus antecedente et consequente, in antecedente semper ponitur ratio ex qua infertur conclusio et ideo dicitur consequens, indeque debet videre ut tale promittat ante[illegible] ex quo bene sequatur illatio. ut sit propositio: Saluto te: Ratio quia es benefactor. Syllogismus perfectus inde talis constatur benefactores sunt salutandi, sed tu es benefactor meus ergo te saluto. Ex [illegible] syllogismo Enthymemata possunt esse duo scilicet vel ponendo solam Majorem cum conclusione sic: Benefactores sunt salutandi ergo te saluto, ubi omittitur Minor vel omissa majore sola ponendo minorem. Es benefactor meus ergo te saluto.

Nota 1mo Enthymema posse esse tripartitum si rationem antecedentis vel consequentis dederis, si autem utrique parti suas apposueris rationes erit quadripartitum; nunquam autem quinquepartitum esse potest nam licet tres rationes vel plures dederis antecedentis pro una tantum ratione computantur.

Nota 2do Enthymema posse inverti sicut et syllogismus ita tamen ut ponatur 1mo propositio seu conclusio, demum ratio pro antecedenti allata cum repetita conclusione seu sensu illi synonymo.

§ III.

De Dilemmate.

Dilemma est duorum contrariorum assumptio quorum quodamque [illegible] sim pinges et offendes. Unde aliter dicitur cornutus syllogismus [illegible] quod [illegible] utraque parte velut duplici cornu impetat adversarium [illegible] Jacobus Sobieski castellanus Cracoviensis apparatum bellum in Turcas [illegible] Vladislao IV. hoc dilemmate in comitijs disturbavit. Sive vincat sive vincatur Rex Serenis[illegible] [illegible] hoc praelio utrumque Poloniae ferale est, si vincatur actum [illegible] Poloniae a Turcis si vincat actum de li[bert]ate Polona ubi Rex cum pectore externo exercitu in patriam rediret [illegible] formidan[illegible] ne potentia sua abuteretur. Similiter discipulus quidam promiserat [illegible] [illegible] [illegible] nulle [illegible] daturum, [illegible] si illum [illegible] [illegible] videretur [illegible] [illegible] [illegible] hoc non [illegible] bonus Professor [illegible] sum, sed enim astutus discipulus pro se locuturus copiam dicendi prior impetravit interque plura argumenta hoc discipulus Dilemma posuit quo probavit se non debere [illegible] piam Professori pendere sub jus junctione posuit hanc rationem: Quia vel persuasi me non debere solvere vel non persuasi; si persuasi vos judices me non potestis ad solvendum cogere, qui justa allegata et probata judicare debetis, si non persuasi multo minus solvere non teneor. Si quidem Professor pacto non stetit, qui me ita docuisse debuit ut [illegible] quaecunque eram probaturus essem etiam persuasurus igitur immunem me solvere [illegible] judicate.

Quaeres 1mo quando sit faciendum Dilemma? R. duplicem esse modum [illegible] 1mus quando adversarij [illegible] 1mo quomodo sit faciendum Dilemma? R. habita propositione [illegible] rationem possit poni sub disjunctione, tum ex qualibet seorsim sumpta parte [illegible] junctionis elice rationem ex quo prior sequatur propositio. Idem fac in secunda.

tandem infer

tandem infer ex Combinatione repetita utriusque disjunctionis tuam [illegible] propositionem.
Quares 2do [illegible] modo retorquendum sit Dilemma. R. duplicem esse modum
Modus 1mus Quando adversarij admittitur Dilemma, sed ex illo ipso eo-
dem modo subjunctione acceptâ, alliciatur pro tua parte argumentum. Sic jux-
ta hunc modum respondit Professor eandemque rationem disjunctivam discipulo
admittit, sed ex illa pro se formavit argumentum, pulchreque probavit sibi solvenda
[illegible] imperiales cum dixit: vel persuasit meus discipulus se non debere solvere pro-
missum stipendium vel non persuasit, si persuasit deservite et solvat, si quidem secundum
conventioni satis est non tantum rem probabilem sed improbabilissimam persuadere
possit. Si vero non persuasit iniquissime facietis judices si re non plausa vobis decret ferentis.
Modus 2dus Cum hi aquale ejusdem rationis Dilemma, pro te, et pro [illegible] ma-
teria formas vg. Si quispiam te consolans formaret propositionem: tolera patienter
dans rationem Dilemmaticam. Quia vel nocens vel innocens pateris, si nocens, pa-
teris juste pateris a crimine enim pœna trahitur, si innocens cum innocente
Christo pateris; quomodo igitur tu iniquè feres quod tulit Christus suaviter. Posses
juxta hunc modum sic respondere et retorquere: Tu ipse bene consiliarie, quando
aliquid pateris vel juste vel injuste pateris. Si injuste cur tuam innocentiam tam
dolenter obtendis. Si juste cur non etiam Jactus [illegible] meritam culpæ et
criminis pœnam sibi ignosce igitur, si potius cum tua patientia quam cum
verbis sentiam.
Nota 1mo Dilemma nihil aliud esse nisi Duplex Enthymema ex duobus
contrarijs conflatum cum habeat modum et formam Enthymematis hoc enim
Dilemma: vel remittis culpam vel non remittis si non remittis durus esses et cru-
delis si remittis mollis et effeminatus. Sic resolvitur: non facile remittis ergo [illegible]
es facile remittis ergo es mollis.
Nota 2do Cavendum esse in elocutione Dilemmatis ne amplitudine verborum [illegible]
[illegible] sensus bis enervetur, sed quantum fieri potest sine ineptijs et energiâ [illegible]

§ IV.

De Sorite.

Sorites est argumentatio in qua multi coacervantur syllogismi ut ex pluribus
congestis sibi invicem succedentibus aliquid inferunt[illegible] vg. Qui fit Religiosus
relinquit sæculum, qui relinquit sæculum vitat plurimas [illegible] occasiones
qui vitat plurimas occasiones non facile peccat [illegible] qui non facile peccat
graviter, habet majorem suæ salutis spem quam alius qui sæpe peccat, ergo
qui fit Religiosus habet majorem salutis spem quam alius. Et Seneca [illegible]
inquit: Qui prudens est et temperans est qui temperans est et constans est qui
constans est et imperturbatus est sine tristitia est qui sine tristitia est beatus
est ergo prudens beatus est et prudentia et beata vita satis.
Nota 1mo in Sorite sæpe intervenire fallaciam nec eta concedendas sed [illegible]
examinandas. Unde dolus est in illa Sorite. qui bene bibit bene dormit, qui
bene dormit non peccat qui non peccat est [illegible] Sanctus, qui est Sanctus
venit ad Cælum ergo qui bene bibit venit ad Cælum. Falsum enim est illud Si[m]-
pliciter probatum: qui non peccat est Sanctus potuit enim antea peccasse, [illegible]
non peccet unde distingui debet, qui nunquam peccat est Sanctus Con[cedo]
qui jam non peccat sed prius peccavit autem dum haberet [illegible]
Nota 2do Argumentandi hunc modum ad convincendum aliquid et [illegible]

[illegible]

meritis deductum esse peratilem sed Dialecticis convenientiorem ad eaque absque
Philosophicæ notitiâ difficile tractari posse.

§ V.

De Epicheremate.

Epicherema est argumentationis quædam umbra sive simulacrum et [illegible]
refert enim et repræsentat in se argumentum re ipsa vero argumentatio non
est quia expresse non admittit particulam illativam Ergo si enim ei appo-
natur talis particula transibit in aliquam ex præcedentibus formis argumen-
tandi vg. illud Curtij Fortunam reverenter habe lubrica est, Cito labitur
ipsa eam manibus tene. Ex quolibet quod Epicherema sit virtualis syllogismus
non tamen formalis id est virtute ex quolibet syllogismo formam tamen et
modum syllogismi expressum non habet quia non admittit particulas
illativas quæ sunt signa argumentationis formæ.
Propter meliorem intelligentiam Nota Epicherema nihil aliud esse nisi bre-
vem ratiocinationem unica propositione contentam in qua tamen includatur
et ratio vg. Non [illegible] um hujus hominis de me bene meriti non habere ra-
tionem: hic includitur ratio quia de me meritus sed hic modus Oratoribus
insuetus cum Rhetoricam amplificationem angustet.

§ IV.

De Inductione.

Inductio est argumentatio qua ex pluribus singularibus proo universalis infer[tur].
Nota 1mo Inductionem fieri tripliciter 1mo Enumeratione partium sub
uno genere contentarum vg. Prudentia laudanda est laudanda idem
modestia, fortitudo, temperantia ergo omnis virtus laudanda est. 2do
Plurimum exemplorum sibi similium vg. Alexander Animal, Achil-
les fortitudine bellica meminerunt gloriam non ne te Soloni eadem [illegible]
[illegible] am acquirent immortalem. 3tio Enumeratione plurium rerum
[illegible] similium. vg. Sol oritur et occidit, flos nascitur et emoritur, ar-
bor virescit et [illegible] escit, et hominem non credimus [illegible] riturum.
Nota 2do Inductione fieri per Protasim et Apodosim sive per En-
thymema in Protasi [illegible] antecedenti ponuntur similia in apodosi
seu Consequenti illa aliqua ex similibus et applicatio.
Nota 3tio Oratores in Consequenti non ponere particulam Ergo
[illegible] interrogationis vel subjectionis figura sum non appareat artifi-
cium [illegible] vim majorem habeat.
Nota 4to Ad Inductionem tria requiri 1mo ut tres in antecedenti
[illegible] plures per hoc enim differt Inductio ab exemplo in quo unum
[illegible] simile ponitur. 2do ut illæ res sint certæ et non dubiæ ut [illegible]
[illegible] eas concedat alioqui Conclusio, quæ ipsis innititur non posset esse
[illegible] 3tio ut res illa quæ in Conclusione ponitur sit similis prioribus
antecedente positis alias non foret par ratio pro utroque et sic quod de

31

uno

uno dicitur non posset de altero dici si sit diversa sed si n[illegible] convenie[illegible].

§. VII.
De Exemplo

Exemplum est Inductio imperfecta quia solum unum simile ponit pro Antecedenti non plura unde differt [a]b Inductione perfecta quod in hac a pluribus particularibus sicut conclusio v Universalis v [Pa]rticularis, Exemplum vero ab una solum particulari re ad unam solum particularem conclusionem conficiendam descendit vg. Julius Cæsar Imperator literas amavit ergo belli dux similiter literas amare debet.

Nota 1mo Parum referre hic an illud simile sit res ac factum nam exemplum non tantum dicitur factum sed etiam res quæcunque idcirco et exemplar prebet ad aliud simile sibi exprimendum. Quorsum enim revocabitur Argumentatio in qua ab una re simili ad alteram similem proceditur, si factum solum ad exemplum adserri asseras? non ad Inductionem quia hæc vult plura similia non unum non Enthymema quia cum ab una re particulari ad alteram pro[cedat] nullam nec quidem occulte habet universalem propositionem, q[uæ] ad Enthymema requiritur secundum superius dicta.

Nota 2do Cum in omni fere Inductione tam perfecta quam imperfecta m[isceantur] Locus similitudinis, comparationis, præjudiciorum, quonam [m]odo ab his locis hæ argumentationes differant? nempe quia similitudo, comparatio et præjudicia solum dant materiam, Inductio autem et Exemplum formam idest illa solum probant argumentum et rationem seu causam hæ autem modum quo argumenta ex illis desumptum proponitur.

§ VIII.
De Collectione Rhetorica.

Collectio Rhetorica est forma argumentationis perfectissima, proprie Rhetori constans quinque partibus. Propositione, Ratione, Confirmatione, Exornatione, Complexione seu Conclusione. vg. Propositio Melior est hæreditas virtutum quam fortunarum. Ratio Quia fortunam v fatum cito eripit v adversitas. Confirmatio Plurimi maximas habuerunt fortunas et ab illis sunt orbatæ. Exornatio eruditione. Conclusio Ergo magis curandæ sunt virtutes q[uam] fortunæ.

§. IX.
De Reliquis Formis.

Præter dictas formas argumentationis si Dispositionis dantur et aliæ non minus utiles de quibus nunc dicendum.

De Oratione per Thesim et Apodosim et Hypothesim seu Synth[esim]

Modus hic orationis fit taliter 1mo in Prothasi instituitur ac re quapiam discursus generalis qualiscunque. 2do Particulari materiæ illud totum applicatur. ubi utraque pars suis rationibus et exornationibus excolitur prout res postulaverit. Hac ratione orationem funebre conficiunt qui post quam primus de mortis atrocitate aut certitudine aut contemptu v horrore perorarunt demum ad particulare exemplum defuncti descendunt et in eo idem evenisse docent, Sic etiam suasurus quispiam concordiam in Senatu instruere sermone de necessitate concordiæ confutationem adducendo ejus causas mala malorum remedia probandoque probanda, et confutando confutanda.

De Oratione per partes Contrarias

Partes Contrariæ coalescunt ex duabus sententijs seu propositionibus contrarijs ubi 1mo ponitur sententia contraria, quæ v objicitur vel potest objici nobis sive illa sit contra rem de qua loquimur sive con[tra] personam dicentis, sive contra occasionem dicendi atque hujus sententiæ possunt rationes et exornationes poni. 2do Sententiam nostram v sensum nostrum proponimus et proponimus primamque dilatam relinquimus exempla hujus modi passim videri possunt Oratoribus.

INSTRUCTIO II.
De Dispositione Perfectæ Orationis.

Hactenus egimus de modo argumentandi, et quomodo ab qua pars orationis nascit dis[po]ni nunc autem agendum nobis restat, et docendum quomodo [...] perfecta sive Sacra sive profana Oratio scribi possit. Sit igitur

§. I.
De Prælinaribus quibusdam scitu necessarijs.

Scriptu[rus] majorem Orationem quatuor sunt scienda et consideranda Quæstio, Status, Causa, Crinomenon.

Quæstio est enuntiatio quædam ambigua, et nihil certi concludens orta ex duabus propositionibus contradictorijs vg dicit unus: Clodius fecit Miloni insidias alter dicit non fecit et Miloni insidias, hinc oritur quæstio [ne]c utrum Clodius Miloni fecerit insidias.

Quæstio est duplex: alia dicitur Infinita est universalis Græce Thesis propositio seu propositum cum videlicet ac aliquid quæritur in ere sine ullis circumstantijs particularibus eg utrum insidiator Miloni juste abea sit occidi possit alia est Infinita quæ est particularis Græce

æ

ce Hipothesis latine Causa seu Controversia cum quaeritur aliquid
in particula[illegible] certis Circumstantijs particularibus, [illegible]
loci, temporis etc. v.g. utrum Clodius Insidiator Milonis juste ac b[illegible]
sit occisus. Status idem est quod Quaestio dicitur autem Status
ideo quia Contradictoriae assertiones seu [illegible] Confligentes in Quaestione
[illegible]unt et quasi stant simul donec dirimentur etiam. Constitutio
Status Triplex est. Primus Conjecturalis in quo quaeritur an sit
aliquid v.g. utrum Catilina conjuraverit adversus Rempublicam.
2dus est Definitionis seu Nominis in quo quaeritur quomodo
quid vocetur v.g. utrum recte fecerint qui Cajum Caesare occiderunt.
Porro Status Qualitatis adhuc Duplex est, alius Absolutus cum
absolute aliquid recte factum esse defenditur; nullo foris assumpta
ratione, v.g. utrum licite Parens filium verberaverit in hoc Statu
ex eo probatur potuisse verberare, quia alter erat, Parens aliter
Filius, quae voces seu termini sunt in ipsa Propositione, alter
assumptivus cum aliquid recte factum esse defenditur propter
rationem aliunde allatam v.g. utrum Milo jure occiderit Clodium
in hoc Statu defenditur jure occidisse, propterea quia Insidiatorem
licet occidere. Haec autem ratio non continebatur in ipsa Proposi-
tione. Non enim ideo jure occidit quia alter Milo fuit alter Clodius
sed quia fuit Insidiator quod per accidens ut aiunt con[illegible]
cum Clodio.
Causa dicitur interdum Ipsa Quaestio Particularis. attamon pr[illegible]
p[illegible] est una ex conflictu oritur Quaestio ut est haec propositio Milo
jure occidit Clodium.
Causarum genera sunt 3. 1.o Demonstrativum in quo laudatur
aut vituperatur aliquid, Deliberativum in quo suadetur v. dissua-
detur aliquid. Judiciale in quo accusatur aliquid ad unum ex [illegible]
generibus revocatur omnis oratio.
Advertendum 1mo Ex propositione Principali et [illegible]ae orat[illegible] judicia[illegible]
ferendum esse ad quodam genus et orat[illegible] [illegible] qui in
eandem Orationem officia istorum generum plerumq. concurrunt
Qui enim accusat etiam vituperat et qui laudat interdum adhortatur
Advertendum 2do Causas tantum idest particulares quaestiones
seu Propositiones in hoc genera dividi. Quia proposita seu in-
finitae et Universales Quaestiones et Propositiones ab oratore
praesertim civili aut raro aut nunquam tractatur eam ob rem
Antiqui Rhetores qui Civilem Oratorem instituebant ejusmodi
quaestiones removebant ab Oratore ut Cicero lib. 1. de Inv.
res parvi momenti est nec peccabis si dicas ista quoq. hue r[illegible]
cari.

Crinomenon latine Judicatio Controversia est id circa quod ju-
d[illegible]m auditorum potissime occupatur seu est [illegible] quod maxime
auditor in oratione qui audit agnoscere debet, ut convenientem
senten[illegible]am de re promptam ferre possit.
Crinomenon aliquando est idem cum Propositione aliquando
distinctum et diversum, Tamen temporis est idem quando Propo-
sitio non habet unum principale argumentum cui tanquam
fundamento innititur, sed indiget pluribus argumentis propterea
quod singula argumenta per se sumpta non sint adeo fi[illegible]ma
neq. si concedantur causam evincat aut quas jure exigant consen-
sum auditoris Diversum est tunc quando Propositio innititur uni
argumento principali, quia apte applicato propositioni obtinetur
causa. Tunc enim Crinomenon erit in argumentatione appli-
catione, ad causam. Exempla primi facile occurrunt exemplum
secundi habetur in Orat: pro Milone in quo Propositio est Clodius
jure occisus est a Milone. Argumentum: Quia Clodius insidiator
est Miloni applicatur causa in Syllogismo sic Insidiator jure
occiditur ab eo cui insidias struit. Clodius fuit Insidiator Milo-
nis ergo Clodius jure occisus est a Milone. Cujus Syllogismi
[illegible] Propositio vocatur causa conclusionis et quia lumine
naturae certa videtur sola ita conclusionem tuetur ut si recte
et sufficienter applicetur causam omnio optineat. Tota ergo dif-
ficultas est in applicatione quae fit per minorem hujus Syllogismi
Unde Crinomenon hujus rationis est Minor ista, quam in to[illegible]
[illegible]tione probat et demonstrat Cicero Majorem tantum laudat
et explicat in alijs Orationibus interdum Major Syllogismi prin-
cipalis Crinomen[illegible] est ut p. Rosc. Nullus filius [illegible] magna causa
occidi[illegible] [illegible]entem [illegible] Roscius est filius [illegible] etc. Aliquando utraq.
Proposit[illegible] [illegible] ut in eadem Oratione cui bono fuit
mors Roscij ille occidit Roscium, sed Capitoni fuit bono mors
Roscij ergo. etc.
Nota 1mo Compositam orationem quempiam ante omnia cu-
randum esse ut quaestionem causam seu Propositionem et Crinome-
non bene cognoscat et firmiter menti figat ne a proposito discat.
Nota 2do Quoniam orationis non raro solent esse bipartitae aut
[illegible]partitae totidem etiam Crinomena cognoscenda erunt quod par-
[illegible] propositio orationis continebit.
[illegible]rtes orationis sunt istae. Exordium, Propositio, Narratio, Con-
firmatio, Confutatio, Peroratio, sed ex his duae immerito a Con-
firmatione

firmatione seperantur scilicet Narratio Confutatio, si q[...]dem aeq[...] vi-
vant ad per[...]de[...]dum, ac alia argumenta jure merito pars Con[...]ma-
tionis dic[i] deveat itaq[ue] 4or sunt, partes propriae orationis scilicet, Exor-
dium, Propositio Confir[ma]tio, Peroratio.

§. II.

De Definitione Virtutibus & alijs requisitis Exordij

Exordium est principium seu prima pars Orationis necessaria ad
pr[ae]parandos animos auditorum, hoc autem fit Docilitate, cum perspi-
cue ostendit Orator de qua re dicturus sit, Attentione cum auditores
ad diligenter attendendum exornantur ut si dicat se dicturum de rebus
magnis aut admirabilibus aut necessarijs judicandis. Benevolentia
quod fit a persona oratoris se ipsum extenuantis v[el] auditorum ipsos
laudando v[el] a circumstantia materiae eliciendo certa illicia moventia
ad fruorem auditorum animos sed hoc tantum [in] Concionibus raro
adhibetur quam ipsa materia facit additos animos.

Vitia Exordij sunt 7. Vulgare, Commune, Commutabile, longum, Se-
peratum, Translatum, Contrapraecepta.

Vulgare est quod in plures causas potest accommoda[ri] passimq[ue] ab o-
mnibus usurpatur quod ante utetur, Exordium peti debet ex [...]
causae temporis, personarum aliarumq[ue] circumstantiarum observatione.

Commune est quod tam contrarijs quam non contrarijs potest accom-
modari idest quod tam mihi quam adversario usui esse potest.

Commutabile est quod paucis mutatis facile erit in plures partes fle-
c[te]re imo etiam ex parte contraria dici potest.

Longum est quod pluribus verbis et sententijs ultra quam op[us] [est]
producitur.

Separatum [q]uod non ex ipsa causa ductum est i[d] est quod longissi-
me sumitur, nec est ejus c[au]sae de qua agitur.

Translatum est quod [a]liud conficit qu[am] [...] [c]ausa postulat
ut si docilem reddas auditorem comparanda esset benevolentia.

Contrapraecepta seu irregulare est quod auditorem nec benevolum
nec attentum nec docilem reddit, nec quidquam eorum efficit quorum cau-
sa de Exordijs praecepta traduntur.

Nota semper addendam unam v[el] alteram rationem probantem, [...]
in Exordio asserit[ur] tum quod optime fiet, sententiose etiam conce[pta].

§. III.

De Propositione

Propositio est brevis comprehensio totius status Orationis v[el] [...]
est Expositio intenti tota dictione probandi. Ejus variae sunt divisiones.

Imo

[1]mo Propo[sitio] alia est Aperta, quando aperte et clare proponit Orator
ha[c] [d]e re s[e] [d]icturum. Alia Occulta quando non spa[...] q[ui]dem nec dicitur
hoc [vel] illud suadebo de hoc, v[el] de illo dicam sed ex contextu O[ra]tionis patere
potest et debet quid intendat Orator. Tales ple[ru]mq[ue] sunt propositiones
in gr[a]tulatorijs Salutatorijs, Oratiunculis, item Epistolis &c.

2do Alia est item Simplex, ubi unum tantum [...] praedicatum [et]
unum subjectum: ut Victoria Regis est Salus Christianitatis.
Composita. seu Complexa. quae v[el] habet unum subjectum v[el] plura
praedicata ut: Victoria Serenissimi Regis et securitatem Patriae attulit
et gloriam, auxit, v[el] plura subjecta et unum praedicatum ut: el[o]quen-
tia et fortitudo Polonae gentis dos est v[el] tam subjecta q[uam] praedicata plu-
ra ut: si in laudem vitae Religiosae q[u]is dicturus ponat Propositionem.
Ostendam paupertatis Religiosae divitias et divitum mundi egestatem. Ta-
lis Propositio solet vocari Bipartita si duas partes, Tripartita si tres
partes extendat Propositio.

3tio Propositio aperta, alia est Definitiva v[erbi] g[ratia] demonstrabo Principi
clementiam esse adhibendam in regimine. alia Problematica quae ni-
mirum instituitur per quaestionem v[erbi] g[ratia] Inquiram hodie Sanctior ne an
doctior fuerit Sanctus Thomas Aquinas.

4[t]o Propositio Definitiva alia est Simplex, quae rem clare et aper-
te exprimit probandam qualis erat immediate praecedens, alia Concepti-
osa v[el] allegorica quae aliud verbis aliud sensu proponit v[erbi] g[ratia] Solem
vobis producam sine nube, serenum, idest Principem clementem.

5to Allegorica Propositio alia est Denominans quando Ora-
torem v[el] personam alterius rei nomine compellat, ut supra Sol[is] no-
m[ine] Princeps appellatur: alia est non Denominans v[erbi] g[ratia] Contra vobis
meta[t]or idest bellum suadebo.

6to alia sunt Propositiones comparantes v[erbi] g[ratia] Lech[...]m vobis demon-
strabo [...] Zen[...]um trunca man[u] [...]tege delentem exercitus
item dab[o] orbis [...] judicio fortius ne pergama asiam
an Camenecum Europam defenderit. Aliae Paradoxicae de facto
Theophoricae Cibus ambulans, de Passione Christi dies in nocte
Christi passio.

§. IV.

De Confirmatione Propositionis Allegoricae.

[...]e omnia advertere debet orato[r] similitudinis omnes proprietates discu-
ti[...] omnia quae juxta fontium multitudinem reperiri possint deinde proprietates
m[ateriae] dicendi pari diligentia perquirendae considerandaeq[ue] quae similitudinis
pr[opriet]as proprietati materiae dicendae debeat applicari, ubi hoc factum fuerit ar-
gumenta sunt formanda et si omni commoda erit rerum similitudo universale argumen-

rum

tum formandum erit, quod omnes proprietates predicari eluceant in Subjecto quae enumerandae erunt in specie si vero vel non omnes placebit enumerare tantum [illegible] erunt aptae proprietates tunc aliquod praecipitas assumme easque per formas argumentationis dispone neque in elocutione multum allegoriae insistendum sed res propositae per digressionem delaudanda. Vos vero multae proprietates correspondent utriusque termini tales confirmationes modi servabuntur.

[illegible] Formetur allegoria eo ordine quem naturaliter res sorciuntur praecipue [illegible] ex vita alicujus vel actione sumitur. allegoria sic vocando S. Thomam Aquinatem Solem in Zodiaco infantiam in pueritiam describeres sub allegoria ortus Solis in agno taurum vocares studium. Philosophiae vel quod [illegible] vocaretur, vel sumpto impetu exornatis Syllogismis gemines deduceres in [illegible] amore ac furore quibus medijs appropositâ virtute amovebatur. Porro [illegible] loco de Similitudine est dicendum explicando illius ortum seu proprium et [illegible] turam progressum tum reflexione [illegible] omnes circumstantias ubi dominantur figurae utriusque enumerationis sed praecipue Hypotyposis communicatio dialogismus conformatio apostrophe declamationes exclamationes. &c:

2dus modus per comparationem longiorem quod maxime tunc locum habet quando breviter multae proprietates Subjecti et Praedicati in [illegible] recensentur ubi dominantur figurae Subjectio, Praetermissio, Expeditio, Communicatio, Repetitio aliae ad motum et fusam narrationem ordinatae.

3tius modus cum digressionibus commorationibus et expolitionibus si nimirum super quamlibet circumstantiam assumptis in argumentum praecipue Subjecti vel [illegible] ceptus in applausum et laudem vel affectus formaveris deinde extremo illum conceptum dederis qui tuam confirmet propositionem.

4tus modus. His elevatior et difficilior si propositionem solis conceptibus [illegible] bes et quidem assumptis intraneis [illegible] undequaque coacervatos et tunc semper [illegible] tionem [illegible] habet propositio neque ad certam argumentandi speciem [illegible] erit reducibile argumentum si quidem quot conceptus tot rationes assignaveris nisi forte aliqua ratio gratissima inveniatur.

§. V.

De Confirmatione Propositionis extra Allegoriam.

Si propositio sit denominata a Similitudine vel comparatione [illegible] praedicati exiguas vel certe non omnes competentes aut plausibiles proprietates habeat [illegible] teris ab allegoria non nihil procedere, et aliqua argumenta a proprietatibus efformare hoc modo Sit Propositio. De S. Stanislao Episcopo Cracoviensi [illegible] mas quia facta Divi antistitis latius patent quam ut singula sub singulis adamantis proprietatibus resplendeant accipe aliquod et ex illis argumentum efforma ac dispone. 1mo Adamas in auro nascitur, Divus etiam Stanislaus in auro natus quam in illustri familia ex probis parentibus in fide [illegible] educatus quae enumerabis non sub allegoria auri post quam in minori [illegible] tione probaveris nobilitatem currium esse. 2do Quia Adamas est impenetrabilis Divus Stanislaus talis fuit, quia nec minis nec pollicitis Boleslaj nec [illegible] testibus cessit ad quos convincendos Petrocium excitavit, quia in virtute immotus infractus laboribus Praesuleis carni mundo et erebro restitit. 3

quia lucebat in tenebris errorum quos infutabat, in tenebris peccatorum quae examini fidelium [illegible] movebat in tenebris miseriarum quando [illegible] eros et viduas aere proprio sustentabat reliquas proprietates minores quod [illegible] inseratur. Adamas quod Regum exornet Coronas vel ad finem vel ad arbitrio breviter applicares.

Quando oratio Propositio est Simplex. Definitio [illegible] detur una principalis Ratio vel plures ex quo fonte sumantur disponendaque per Syllogismum perfectum vel imperfectum per Collectionem vel Chriae partes ut Sit Propositio in genere [illegible] rativo Juvenes nobiles non sunt ad externas mittendi nationes. Cujus Confirmatio erit prima. 1mo fortunas suas per hoc amittunt. 2da Quam nominis Lechici facinus jacturam, si excogitas tanti aestimamus nationes monstramur enim aut nihil domi scire aut nihil habere, quas rationes ubi disposueris addito exordio Confutatione et peroratione eloquere et sufficientem efformavisti orationem.

Propositionem Problematicam confirmare poteris optime si utramque partem exposueris ac tandem una rejecta alteram confirmaveris argumento et juxta modum allegoricae orationis vel juxta immediate dictum quando vero est Problematica comparans aliter confirmari poterit ut postquam utriusque partis argumenta sufficientia adducta fuerint relinquatur auditoris judicio definiendum alterum illorum praeferendum vel relinquendum eo tempore firmissimas rationes pro ea prompte adduces quam volueris evincere.

§. VI.

De Peroratione sive Epilogo sive Conclusione.

Peroratio est postrema pars et Conclusio seu artificiosus totius orationis terminus vehementer impellens animos ad id qui intendimus hoc enim et si in tota oratione fieri debeat ne langueat nostra dictio potissimum tamen et quasi [illegible] professo id Conclusioni convenit in qua per moveri convinci expugnari debent voluntates Auditorum.

Observanda circa perorationem sunt haec 1mo ut sit connexa cum Confirmatione ac fluens naturaliter ex ea quod fieri potest vel similiter per particulas connectentes. quales sunt itaque, quocirca, quare &c. vel per figuras. 2do ut nimis longa tedium [illegible] molestiam parit ita nimis brevis finem intentum amittit post edoctum [illegible] rationibus intellectum voluntas omnino ad id prosequendum aut fugiendum impelli debet. 3tio Super omnia amplificatione valida et ardenti motu animorum eget quod fit per figuras vehementiores item eliciendo ex dictis minas et terrores damna ingentia vel utilitates urgendo obstando adjurando, monstrando consequentia horrida vel solita juxta materiam. 4to Adhibetur interdum sed non de lege recapitulatio seu enumeratio argumentorum ponderosiorum strictim et compendiose quae totam seriem rei maxime memoriae et consoderationi auditorum imprimit.

In genere Demonstrativo potest fieri Peroratio his modis 1mo In laudem personae faciendo vota honorum gloriae, famae et apprecationes. 2do Per Apostrophen ad Auditores adhortando ad imitationem personae laudatae. 3tio Per

Apostrophen

Apostrophen ad personam laudatam cum diminutione prop[illegible] ingenij et eloquentiæ. 4to Per Apostrophen et cum de prædicatione ut perso[illegible] laudat[illegible] qui[illegible] sit tenui aut te[illegible] eloquentiæ quod non pro condigno in laudem illius [illegible] scenderit et cum optatione ut plures habeat suis laudibus sufficientes. Oratores et [illegible] maxime in [illegible] ut auditori det vires eadem agendi ac imitandi. 5to In laudem personæ eligi potest Colossus et triumphalis porta et Con[illegible]siones [illegible] ingeniose seu aliquid in inscriptione simile posita et omissa. 6to Per en[illegible] [illegible] ad terminandam materiam per accommodam. 7ma Per Rejectionem argumentorum reliquorum. 8vo Constat aliquando Peroratio gratulatione tot decoris quæ in Confirmatione memorasti et laudato Principi et Patriæ et familiæ.

§. VII.

De Digressione.

Duplex fieri potest ab Oratore Digressio. 1ma post Propositionem in qua accipi[illegible] aliquis discursus universalis gravis eruditus habens connexionem cum argum[illegible] to ut facilior ad illud fiat influxus. Sic Pater Vene[illegible] a S. Francisco co[illegible] maturus Propositionem. Rex Dolorum Christus patiens pro [illegible] sione accipit hunc sensum. Quod Regia dignitas debet [illegible] merita compa[illegible] unde Christus Dnus non contentus natum se esse de domo Regia Davidis [illegible] sibi coronam comparavit ac tamen in circumstantijs Prædicati et San[illegible] guinis probat Propositionem. Porro cavendum est ne ut hæc digressio longa [illegible] secti [illegible] vero ne abrupta ac impatiens. Altera Digressio in ejus [illegible] oratione [illegible] gis vero ne abrumpta ac impatiens. Altera Digressio in ejus [illegible] valet eo modo quem supra exposuimus et etiam extra allegori[illegible] [illegible] verum [illegible] sime vero in Panegyri ubi a laude personæ digredimur per descriptio[illegible] et temporum ac aliorum adjunctorum et per commemorationes con[illegible] hujus exempla passim in Panegyricis advertuntur.

§. VIII.

Demonstrans Rationem procedendi in Inventione & Dispositione Orationis Majoris.

Non modicum ad [illegible] celeritatem et sine errore cursum peragendum confert [illegible] recedanea vitæ cognitio, et ad Panegyris expositam tracta[illegible]ionem [illegible] et ord[illegible] in illa procedendi.

Igitur 1mum quod hic advertendum est mate[illegible] [illegible]m a[illegible]ndi qua[illegible] optime revidere perpendere quod ad omnes circumstantias effecta aliaq[illegible] [illegible] fontes referenda est necesse. Hæc ubi revideres ad fontes eruendam Propo[illegible]sitionem et ex consideratione illorum facile Propositionem erues. Ubi Propo[illegible]sitionem eum juxta præcognita examina in statum quæstionis et Crinomenon [illegible]gnoscas licet etiam Crinomenon aliquando sit diversum a propositione [illegible] illum non nisi ex Confirmationis notitia dependeat tamen etiam hic est [illegible]siderandum nam facilius illud transferri poterit a propositione ad partem [illegible]liorem argumenti probabis.

Ut Confirmationem facile invenias et præcipue in Panegyricis [illegible] bene considera illud motivum quod te impullit ad assumendam propo[illegible] seu dandum titulum rei tuæ. Quod facile fiet si omnes proprietates [illegible]

bene consi

bene considera[illegible]s et contuleris cum proprietatibus materiæ dicendi tunc enim et universale [illegible]umentum erues et supra dictum et aliquod argumenta.

Sequitur post hæc Inventio Exordij, Digressionis, Confirmationis, et Epilogi quibus habitis disponenda sunt omnia artificiose per formas argumentationis. Præterea perfecti Oratoris est advertere genus causæ [illegible] juxta exigentiam dicendi sibi assumat characterem nam in gravibus et magnis materijs assumendus est character sublimis in demonstrativo genere de minus magna dicendo [illegible] character floridus, in deliberativo character dicendi circumscriptus ali[illegible] pro ingenio Oratoris efflorescens pro majori intelligentia sit.

EXEMPLUM

Panegiris Xto in Horto Oranti & Sudanti.

Inventio.

Quæstio an oratio Xti Domini in horto sit recreatio naturæ humanæ in horto facta.

Status Definitionis Quia quæret an sit Crinomenon idem cum Propositione. Genus Causæ Demonstrativum. Propositio oratio Christi in horto est recreatio humanæ naturæ in horto facta. Ratio 1ma Quia natura humana per peccatum velut in nihilum redacta nunc per Xtum orantem et summos dolores in horto patientem recreatur e nihilo peccati educitur. Ratio 2da Quia afflictus orbis in horto mærorem deponit et assumit solatia per mærorem Redemptoris. Ratio 3tia Quia omnia sunt recreationem inservientia, quidquid Xto dolori hoc reparato salutis homini fuit 1. Hortus. 2. gratæ olivarum arbores. 3. Colles oliveti. 4. Prædium se[illegible] villa Gethsemani. 5. Deambulatio quarum est jactus lapidis. 6. Somnus Apostolorum 7. Calix e Cœlo propinatus, 8. Flores sanguine X[illegible] tincti.

Inventio Exordij.

Lætandum est in diebus Christi passione replentibus. Ratio Quia in ipsis mæroribus d[illegible] causa lætitia. Dispositio Exordij per partes contrarias. 1ma pars [illegible] totus Christianus orbis se ad tristitiam composuit. Ratio Quia tota Ecclesia luctum induit quia festivos colores in luctuosos commutat. Ratio 2da Quia jubila et sanctiores odas inresumes [illegible] vertit, quia de se canit versa est in luctum cithara mea. Ratio 3tia Quia fidelium oculis lachrymas extorquet quia plorare jussit inter vestibulum et altare sacerdotes et ministros Domini. Ratio 4ta. Quia terrorem orbi Christiano incussit, quia mortis meminisse jussit, quia cinere capita conspersit.

2da pars verum ego plorandum esse orbi Christiano decerno. Ratio Quia materiam lætitiæ in ipsis doloribus habet. Quia ex Xti orantis in horto m[illegible]re, lætitiam ex Deo solatium ex timoribus securitatem ex angoribus gaudi[illegible]et.

Propositio.

Ostendam ego quanta sit recreatio naturæ humanæ in horto [illegible]. Captatio benevolentiæ ad hanc propositioni Non tediosum me spero [illegible] ort si dicam de [illegible] mundum recreante.

Confirmatio Unum Argumentum per syllogismum 5q partitum
Major Recreatio est veluti [illegible]ata ex nihilo creatio. Ratio Quia [illegible] cut D[illegible] um produxit plas[illegible]ata creata, si annihilata, reproducit recreat. Ratio [illegible] creavit mundum omnipotens æterna, clementia, viventia, sanitiva [illegible] hæc inveniis chaos et nihilum solverentur, siq illa re suscitare vellet Deus creaturas suisse recrearet, quia reformaret.
Minor Jam vero licet hic orbis terrarum ingens tantæ ruinæ subjectus non fuerit, nec enim cum totum diluvio extinxit tamen parvus mundus homo in suum nihil redijt quia peccavit, quia superbiam quæ nihilum quoddam plenum est commisit et cum superbia ceu umbra fumus evanuit in cogitationibus suis cum suadendi crederet tentatori. Eritis sicut Dij titulosq divinos appeteret hunc ergo in suæ abjectionis et nihili abysso jacentem erexit Xtus creaturamq suam veluti iterato ex nihilo [illegible] tari eduxit quasi recreavit. Ratio Minoris Qui [illegible] passione sua [illegible] in horto habuit a morte eundem vindicavit Ratio Ortis Jam enim [illegible] Ma oratione tota dolorum series in animo stetit prius mente pas[sus] quam corpore sacratissimo. Amplificatio 1ma ab enumeratione ubi totum est tota dolorum series. 2 Amplificatio 2da faciendo comparationem ad recreationem hominis laboravit in recreatione [illegible] plasmator Deus sed hic ad sanguinem sudavit in recreando spiraculum vitæ infundit agonizans et in terram procedens &.
Conclusio Ergo oratio Xti in horto terra mæorem ponit.
2dum Argumentum per Enthimema Quadripartitum
1. Orante Xto in horto terra mæorem ponit. Ratio Quia sanguine Xti torrentis instar decurrente lætificatur et hilarescit. Hic potest [illegible] gueratio et descriptio. Consequens Ergo exhilarata per sanguinem Xti terra et homo [illegible]cola lætatur et recreatur. Ratio. Quia dum mærorem ponimus lætamur, dum lætamur recreamur.
3tium Argumentum per Collectio[illegible] [illegible]tori[illegible]am.
Porro in horto Getsemani orante Xto nimia lætitiæ recreationisq instrumenta homini proponuntur. Ratio Quidquid enim Xto dolorem obtulit homini solatium et salutem. Ratio rationis per enumerationem 1mo Hortus Xto in captivitatem, homini ad libertatem, vindicatam quam in paradiso amiserat. 2do olivarum gratiæ arbores. 3tio Colles oliveti [illegible] deambulatio. 5to Calix passionis e cœlo propinatus. 6to Flores sanguine Xti tincti. 7mo Dormitio Apostolorum.
Expolitio per figuram Rejectionis per historias de hortis ut: Al[illegible] pensiles Semiramidis aurea Hesperidum poma delicatissima Lu[illegible] prædia Antoniorum horti suburbana Romanorum villa in quibus recreati et animi levamen quærebant.
Conclusio Itaq Oratio Xti in horto fuit afflicti hominis recreatio.

Peroratio.

Affectuosa ad mundum ut recreationem non in peccatis, voluptatibus [illegible] Xto in passione Christi quærat hic enim vera sunt solatia ibi [illegible] falsa gaudia.

x

MENSIS III.

Tertiam Partem Rhetoricæ nempe Elocutionē

COMPLECTENS

Elocutio est Sententiarum Rationum, & Verborum rei Competentium delectus. Ubi enim Inventionis & Dispositionis operosum negotium absolvit Orator, maximum Rhetoricæ Opus, Elocutionem aggreditur. Distinguitur ab Eloquentia, quia hæc est ars dicendi, & Elocutio est actus dicendi. Ternas illi Virtutes adjudicarunt Rhetores. Elegantiam, ut ornate dicat. Compositionem ut non dissolute nectatur nec desinat aspere; & Dignitatem quæ in Periodis, Tropis, Figuris, consistit. De quibus sigillatim dicendum.

INSTRUCTIO I.

De Periodis.

Periodus [illegible] Circulus est Membrorum et Commatum Connexio Sensu perfecto absoluta.

Partes Periodi Sunt 2. Incisum & Membrum.

Incisum græce Comma est Pars Membri aliquando etiam Periodi Sensum aliqm exhibens.

Duplex est. Perfectum et Imperfectum

Perfectum est Comma quod habet in se Sensum perfectum vg Acti est fuimus Troies nequ[illegible]am.

Imperfectum quod Sensum n. ht perfectum sed componit Membrum [illegible] vg Et si vereor Judices

Membrum græce Colon est pars Periodi Inciso longior verbis absoluta sensum aliquem exhibens. Differt ab Inciso sola longitudine et numero Syllabarum quia Membrum potest extendi ultra viginti [illegible] descendere autem non potest ad [illegible] jam vero Incisum non potest habere plures Syllabas [illegible] componitur Membrum ideo est Duplex Simplex et Compositum.

Simplex est quod uno Sensu [illegible] uno Commate profert vg [illegible] est juge Convivium.

Compositum quod ex pluribus Incisis constat vg [illegible] persæpe mentiuntur.

Nota Quod aliquando Membrum componit Periodis et tunc non habet Sensum perfectum vg Cer[illegible]vantum in agro locisq desertis audacia potest. Aliquando non componit Periodum et tunc perfectum complectitur Sensum ut si diras: In agro locisq desertis audacia multum potest.

Cæsim dicimus cum pluribus distinctis verbis aut Sensu multiplici distinguimus orationem vg Calorem [illegible], astra, Planetas, Solem Lunam, ad obsequium terræ rotatim circumagit providentia suprema.

Membratim dicimus cum quasi in singulis Membris consistit oratio. vg Cic. pro Archia Poeta. Hæc Studia adolescentia, aliunt senectutem oblectantur, secundas res ornant adversis perfugium ac Solatium perbi[illegible] delectat domi [illegible] impediunt foris pernoctant nobiscum peregrinantur rusticantur.

38

Periodice

Periodice dicit Orator quando non jam Conciso Stylo ut patet in [illegible]rioribus [illegible] sed rotundo hoc est [illegible]dorum quæ Membris Colligatæ circulum quendam in Sensu [illegible] sitione efficiunt frequentiare.

Periodi Sunt Duplices [illegible]riæ quæ Certum et Definitum habent Membr[illegible] Numerum. Impropriæ quæ non habent Certum et Definitum Membrorum Numerum.

Propriæ Periodi.

Unimembris Græce Monocolos quæ uno tantum constat Membro v.g. Neget Magistra disciplinata nequitia.

Bimembris Græce Dicolos cujus Propositio membro uno altero redditio absolvitur. Hæc est Amplissima moralibus Sententijs v.g. illud Puteali Quisq Artifex illud opus [illegible] cit quod sub ejus cadit scientiam.

Trimembris Græce Tricolos quando Sensus tribus Membris comprehenditur ita ut Bimembri propositioni Unimembris respondeat redditio, aut Unimembri Prothasi Bimem[illegible] apponatur Apodosis v.g. Cic. in Catil. Est etiam in Nobis is animus Quirites ut non m[illegible] nullius audaciæ cedamus sed etiam omnes improbos ultro [illegible]per lacessamus.

Quadrimembris Græce Tetracolos cum duabus Propositionibus duæ redditione[illegible] spondeant v.g. Sicut fastidiose Virtutis discuntur rudimenta quod immastigato proelusa [illegible] laborem minentur ignaviæ ita facimus licet diuturna non mollia Praxi Practicos tame[illegible] Scelere efficit veteranos.

Nota 1mo Proprias Periodos alias esse Actuales alias Potentiales. Actualis [illegible] Actu Periodus Propria est quæ habet omnes Conditiones Actu. Potentialis [illegible] tia cui aliqua Conditio deest.

Nota 2do Requisita seu Conditiones Propriæ Periodi Sunt hæ: 1ma ut sit perfect[illegible] 2da [illegible] Membra habeant longitudinem et brevitatem debitam. 3tia Ne sint Mem[illegible] plur[illegible] quam quatuor. 4ta ut debitam connexionem habeant Membra et per redditi[illegible] et per Conjunctiones: ne prius sit perfectus Sensus quam omnia Membra quæ deb[illegible] pro tua Periodo ponantur id est ut in ultimo Membro totus absolvatur Sensus.

Periodi Impropriæ.

Schinotenes est Membrum Proli[illegible]m quasi in modum longissimis exte[illegible] unde [illegible] men habet. Fit autem Dupliciter 1mo Hyperba[illegible] [illegible]re alte[illegible] et plur[illegible] Membrorum quando scilicet cæpto Membro alia interponuntur et in fine [illegible] Verbum ponitur spectans ad primum Membrum v.g. Curtius de Alexandro Magno [illegible] terum ingentia animi bona illam indolem qua omnes Reges antecessit, illam in subeundis [illegible] riculis constantiam in rebus molendis efficiendisq velocitatem in deditos, fidem in [illegible] clementiam in voluptatibus permissis quoq et usitatis tollerantiam, haud tollerabili vini[illegible] tate fœdavit. 2do per Incisa cum scilicet unum Membrum brevissimis Incisis [illegible] prenditur v.g. Cic. pro Milone. Vidimus Templum Sanctitatis amplitudinis, mentis Con[illegible] blici caput urbis, aram sociorum, portum omnium gentium, sedem ab universo p[illegible] no concessam uni Ordini inflammari.

Nota Schinotenem debere esse unimembrem actu, Multimembrem potestate.

Periodus Pneuma

Perio[illegible] Pneuma[illegible] est quæ constat Membris longioribus et prolixis adeo ut usq ad [illegible]otabile[illegible] spiritum dicentis perducatur; eo quod Membra ejus Schi[illegible]ot[illegible]icam longitudinem [illegible]nitent[illegible] v.g. Cic. Ecquis umquam reus præsertim in hac vitæ ratione, versatus in honorib[illegible] [illegible]tendis in potestatibus in Imperijs gerendis, sic accusat[illegible] est, ut nullum probum, nullum [illegible]acinus nulla turpitudo, quæ a libidine, aut a petulantia aut ab audacia nata esset ei ab a[illegible] [illegible]usatore objiceretur si non vera attamen ficta cum aliqua ratione ac suspicione.

Periodica Circumductio est illa dicendi forma qua aliquando similis est Propriæ Perio[illegible] non tamen habet conditiones requisitas ad Propriam Periodum, v.g. castigaris tamen delinquis ad bonum impelleris tamen malus es. Fit potissimum Quadrupliciter: 1mo quando non ligatur Prothasis et Apodosis sed Membra disjuncta ponuntur, v.g. periculum urget quid cunctamur, Patria vocat quid hæremus, Socij auxilium implorant cur non [illegible] venimus, hostis ingruit cur non reperimus, 2do per Membra brevissima v.g. melius [illegible] rum bene quam multum pessime et præstat Nihil quam omnia non ad rem facere. 3tio quando sunt plura Membra quam quatuor. 4to quando Membra sunt premissa.

Pneuma est illa oratio[illegible]ibus forma quæ multa verba, commota Membra complectitur et eo usq protenditur quo ad dicentis Spiritum et latera ferre possunt. Habet partes duas. 1ma vocatur Dianæa seu Intentum quod longius est ad medium Sensum compre[illegible]hendit altera dicitur Epilogus sive Conclusio, sive clausa quæ in brevi unius etiam Membri [illegible]positione reliquum orationis Sensum, perficit ubi pro fascijs Virgæ pro Sceptris gladij pro Regijs pomis mala et vindicta imperialis gravant, diri imperant furores præsident clavum [illegible] gies proc[illegible] et turbulenta tenent regimina ubi obsequium verberibus fides supplicijs reveren tia metibus subjectio castitatis amor pænis elicitur ubi frequentior in multa, q[illegible] beneficio ma[illegible] nus armaq in exidio eligitur in ruinas attollitur in Rempublicam cæsus, ubi sicut in vite com[illegible] pulsa obsecundat fidelitas ita ferox regnat truculentia.

Phasis latine Extensio est longissima Periodi forma, quæ sola longitudine a [illegible]euma[illegible] [illegible] differt, quoniam Spiritum dicentis extendit ac defatigat, et tam Prothasim quam Apodosin [illegible] [illegible]gitudinis habet non Stigijs Paludibus tincti chalibes, non damnatus rigore indurata vincula non ferre o mulciberi sinu effusi torques non catenatis [illegible]plexus retinaculis perico hum[illegible] sunt nexus animi. Sed pectoru[illegible] magnes, cordium humus, compes mentium, aff[illegible]tum [illegible] quidquid aggr[illegible]tur conficit, quidquid mollitur co[illegible] ronat, quidquid audet triumphat, omnibus grata nulli fastidiosa in omnes unanimis nulli tutelaris clementia.

INSTRUCTIO II.

De Tropis

T[illegible] est Verbi et Sermonis a propria significatione ad impropria cum [illegible] translatio. Quæ[illegible] 1mo unde dicitur Tropus? R. a Græco Vocabulo Trepo quod significat [illegible] seu Vers[illegible] unde latine dicendus est mutatio seu Versio.

Quæres 2do Quotuplices Sunt Tropi? Rx duplices in Verbo et [illegible] Sermone

Tropi in Verbo Sunt 7.

Metaphora, Synecdoche, Metonymia, Antonomasia, Onomatopæia, Catachresis, Metalepsis.

Metaphora.

Sive Translatio est cum Verbum propter Similitudinem à propria Significatione in alienam transfertur. Fit quatuor modis. 1mo ab Animatis ad animata Sic S. Augustinus in Psl. 91. de Diabolo agit, latrare potest sollicitare potest mordere omnino non potest nisi Volentem. 2do ab inanimatis ad inanimata Cic. de Orat. Primum Silva rerum est Sententiarum comparanda est. 3tio ab animatis ad inanimata ut. Cic. ad Attic. Valde me mordent Epistolæ tuæ, idem ad frat. Frons, oculi vultus persæpe mentiuntur. 4to ab inanimatis ad animata Cic. ad Attic. res fluit ad interregnum et est non nullus odor Dictatoris

Quæres ad quid inventa est Metaphora? Rx juxta Ciceronem lib. 3. de Orat. ex duplici causa 1mo necessitatis gratia cum enim propria deessent vocabula quibus Significantur, id quod est gemmare in vite luxuriaq; in Verbo, Sitire agros, segete languere in floribus ad Metaphoram confugiendum erat. 2do Ornatus et delectationis gratiâ. hæc enim ex eo oritur delectatio, quod verbum translatum pro proprio Sive est decentius, Sive Significantius.

Synecdoche

Latine dicitur intellectio est cum per unum aliud intelligitur. Fit 8. modis 1mo ponitur pars pro toto vg limen et tectum pro domo caput pro homine puppis pro navi. 2do ponitur totum pro parte vg flumen et fons pro aqua Silva pro ligno ignis pro Scintilla. 3tio Unum pro pluribus vg miles pro Exercitu hostis pro hostibus 4to Plura pro uno vg Cicero o Stultos Camillos Curios Fabricios, Collatinos Scipiones, Marcellos, maximos. 5to Species pro genere vg [illegible] pro ligno Eurus vento massicum vino Capit. 6to genus pro Specie vg Sidus [illegible] Sive canicula astrum pro Sole bellua pro leone ales pro aquila. [illegible] Consequentia pro Antecedentibus vg Aurora pro die. Vixit pro [illegible] Sive Metallage

Metonimia

Latine Submutatio est cum res una pro alia intelligitur. Fit 6 modis 1mo Causa Substituitur pro effectu, Sic in Sacra Scriptura legimus iram Domini portabo pro pœna. eadem ratione Sumitur inventor pro re ab ipso inventa ut Bacchus pro vino Ceres pro frumento &c. Item præses pro re cui præest ut Neptunus, Thetis pro mari Vulcanus pro igne, Mars pro bello Jupiter pro aere. Item Author pro opere Sive is qui efficit pro eo quod efficitur vg Livius pro ejus historia Virgilius pro Virgilij carminibus, Martialis pro ejus Epigrammatibus. 2do Effectus pro Causa ponitur ut cum dicimus Scelus pro homine Scelerato Sacrilegium deprehendi pro Sacrilego. Huc pertinet cum effectus rei efficienti accommodatur, ut cum dicimus nigrum frigus gelidum timorem tristem Senectam pallentem mortem. 3tio Continens pro Contento vg Civitas pro Civibus Sic cor pro Cupiditate Cerebrum pro Cogitatione ponitur. Frons quoq; et vultus pro pudore et audacia ponuntur quod in ipsis appareat. 4to Contentum pro Contento Substituitur vg Vinum pro patera. 5to Possessor pro re possessa vg Virg. lib. 2 Æneid. jam proximus ardet Ucalego pro domo Ucalegonis 6to Signum pro re Signata ponitur ut Toga pro pace Sagum pro bello fasces pro Magistratu Sceptrum pro Imperio, Infula pro Episcopo, Purpura pro Rege. Huc etiam Spectat quando Dux pro exercitu ponitur vg Alexander magnus totum orbem armis Subegit

Antonomasia.

Latine Significatio Sive pronominatio, cum aliquid pro nomine adducitur. fit 8 modis 1mo ponitur dignitas homini pro nomine Sine nomine. vg Stoicæ familiæ assertor pro Zenone et cum nomine vg Romanæ facundiæ parens Cicero. 2do ponitur definitio vg Aureæ libertatis Patria pro Polonia. 3tio Vocabuli Ethimologia vg Filius tonitrui pro Jacobo, filius accrescens pro Josepho Aurei oris Pontifex pro S. Chrysostomo 4to Patria ut Aquinas pro Divo Thoma, Arpinas pro Cicerone Assisias pro S. Francisco, Cordubensis pro Seneca. 5to Hominis descriptio vg Trojani belli Scriptor pro Homero. 6to Dictum pro dicente vg ille qui non minus divine quam Sapienter locutus est: Calamitas est Virtutis occasio pro Seneca. 7mo Appellativum pro proprio vg [illegible] Urbs pro Roma. 8vo Proprium pro Appellativo vg Tantalus pro avaro Theopompus pro diligente, Studioso, Ephorus pro negligente Endimio pro Somnolento.

Onomatopæia

Latine fictio est cum aliquid novum nomen effingitur, quo ipsam rem Significatam volumus imitari Sic dicemus lupum ululare, ovem balare, vulpem gannire hirundinem trinsare: passerem pipire, Corvum crocitare, gallum cucurire. hoc tropo raro et cum magno judicio utendum.

Catachresis

Latine abusio nominis est quando rebus Nomini destitutis [illegible] quod in proximo est accommodatur. Sic equum dicimus qui ex materia arte factus est a vero equo translata est voce [illegible] aliter Scripsit Virg. 2do Æneid. Instar montis equum Divina Palladis arte ædificant. Differt autem a Metaphora eo quod illa habenti vocabulum proprium largitur aliud: hæc vero quia non habet proprium utitur alieno. Quia tamen Solemus uti Catachresi etiam citra necessitatem ideo dicendum est cum nonnullis Catachresin esse duplicem. Propriam et Impropriam Propria Catachresis id est necessitatis quando non habemus nomen proprium ut si dicam montis pedem.

Impropria id est arbitrij cum habemus quidem Sed abuti propinquo verbo et delectat et decet. Ita Sine ulla necessitate ista invectant, Breves hominis Vires grandis Oratio, minutus animus, longum Consilium paucis Sermo &c. Unde

Impropria

Impropriam Catachresim ab ipsa Metaphora audaci vix di[illegible] cum [illegible] affirmare non dubitarem.

Metalepsis

Latine Transumptio per quam [illegible] uno gradatim itur ad aliud minirum v per effecta causas per partes ad totum [illegible] quatuor unde nos sciat implevisse decembr[es] [illegible] quadraginta quatuor annos per decembres hyemes intelliguntur, per [illegible]. Item e Eleg. 1. agit post aliquat mea regna videns mirabor ar[istas] ubi per aristas segetes, per segetes aestates, per aestates anni significantur.

Tropi in Sermone seu Sensu sunt 5

Allegoria, Ironia, Periphrasis, Hyperbaton, Hyperbole.

Allegoria.

Latine inversio est quae aliud verbis aliud sensu ostendit ac interdum contrarium ut docet Quintilianus lib. 8. Cap. 6. est continuata Metaphora. Triplex est. Pura (cujus usus rarior apud oratores) cum tota oratio [illegible] Periodus, allego-rice id est solis verbis translatis exponitur. vg Cic. ad [illegible] lib. 11. Epi: 7. [illegible] istorum naufragia ex terra intueri. Solet Cicero Lentulo lib. 1. scribit [illegible] tum si nequeas navigando, tempestati obsequi artis est.

Mixta in qua translatis propria commiscentur verba vg Cic. in Pisonem. [illegible] fui tam timidus, ut qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reip. navem gu[ber]nassem salvamque in portu collocassem, frontis tuae nubeculam tum [illegible] contaminatum Spiritum pertimescerent aliòs ego vidi ventos alias prospexi [illegible] procellas, alijs impendentibus procellis non cessi unum me pro omnium salute ob[illegible]

Composita Cui similitudinis allegoricae et translationis gratia adjungitur vg [illegible] neoter[illegible] Non ita fluxis unda incedens virtutibus pro intempestates tumultu[illegible] reflu[illegible] sicut procellosa et semper fluctuans vulgi amicitia.

Quaeres Quotuplex adhuc sit allegoria. R. Duplex. Erudita seu al[illegible] et continua Metaphora altera ex continuata Antonomasia. Et haec est d[iffe]rentia utriusque, quae [illegible] inter similitudinem et compositionem, nam prima con[fert] secum res diversae naturae 2da ejusdem naturae res comparat [illegible] hanc propositionem doctus homo afferre per all[illegible] simplicem [illegible] pote[illegible] ret scientiae pulchritudine, et quoties seu cogitat, seu loquitur rosas et lilia [illegible] ctis necesse est. Iam vero per eruditam idem sic ornares. Palladem homin[illegible] disse capite non injuste asserueris, ubique aram ingenij habere ex qua tripod[illegible] entia et oracula, etiam doctis mentibus explicat.

Quaeres 2do Quomodo sit locupletanda allegoria simplex. R. Similitud[ine] ubere inventa ejus proprietatis per verba personalia, substantiva adjectiva [illegible] congrua, dispone et tuo sensu applica. vg Vis allegoriam solis ducere in [illegible] Principis? Venient verba soli accommoda: Orior luceo fulgeo, subs[tantiva] ortus occasus, radij meridies. Adjectiva illustris clarus splendidus etc. [illegible] nostro allegoria [illegible] Reges Regnorum soles non immerito quispiam effatus est, ori-untur [illegible] et populorum fortunae publicum accendunt illi; et vesperem suum deplorat felicita[s] communis quasi cum suo Principe sidera funescentur cum eodem vero fa-ciem serenent si illuceat augusto vultu.

Quaeres 3tio Quomodo sit ditanda allegoria erudita. R. Eruditione reperta [illegible] materiae congrua quam aliàs posses per Protasim et Apodosim tractare s[ive] comparationem apertam hic per occultam tractabis sed collectis prop[rietatibus] [illegible] ius eruditionis sed adjunctis tuo sensui applicandis vg Cogitas celebrare alicu[jus] liberalitatem, per allegoriam eruditam assume fabulam de Mida, qui quidquid tetigerat aurum reddebat eaque fabula indue dilatationem e Midam te saeculi veneris et celebrat et sentit populus. Extendis manum ad miserias alienas et in auras, locupletas mensas pauperum inopiam ditas: Aspicis vero et a longe calamitatem tuorum idque satis est te vidisse, cum oculum usque adeo providum dextra sequatur et illa aurea: etiam tu Philippo non impar uteas mana in bello magnetica in pace aurea.

Nota pulchrum esse [illegible] necessarium ut eadem allegoria qua in hoastis Periodum [illegible] orationem concludas.

Ironia

Latine Illusio, Irrisio, Explosio est Tropus qui contrarium ejus significam quod verbis dicitur vg Cicero ho[mo] videlicet timidus et per modestas vocem consulis ferre non potuit [illegible] atque in exilium jussus est parui.

Species Ironiae sunt 5 Sequentes.

Sarcasmus qui est plena odio, hostilis irrisio v ictus cum amaritudine vg Virg. En agros en quam bello Trojane petisti Hesperiam metire iacens.

Asteismus est jocus rustica simplicitate carens vg in Calvum, depilavit t[ua] glabru[m] sinciput cerebra inducta sallas adhuc qua sacrum introi[i]t numen reveren[t]ter lam-pa[da] appendit latria.

Mycterismus in gestu et vultus accommoda contorsione simulata illusio

Diasyrmus est incussa rationum adversarij explosio vg desti[tu]tus vadimonio teste appellas [illegible] est ideo nulla [illegible] uni etiam daretur, fides si omnibus cauteriata [illegible] vel saltim [illegible] fateri vellet.

Charientismus est faceta et molliter aspera cavillatio vg partus ista velim si ipsa liber absque repulsa crepare asseverit vultus; ideo verba condiantur.

Periphrasis.

[Lati]ne circuitio est cum pluribus verbis, id quod uno aut omnibus dici [illegible] verbis poterat explicatur vg haec duo verba, Regnum contempsit. Sic periphrastice efferre pos[s]es ovium diadema Regni et ultra lacertis insinuantem purpuram ambitiose compe-titor[em] relinquens voto securus latere in tenebris quam anceps videri in luce maluit.

Hyperbaton.

Latine transgressio. Tropus est qui cum decore et dignitate ordinem transvertit.

Duplex

Duplex est Species Hiperbati: 1mâ Persuasio Græce Anastrophe est duorum verborum ordo praeposterus v.g. Virg. lib. 5. Æneid. Ædibus … dijs nudaq. Sub ætheris axe transtra per et remos. 2da Transjectio Græce Synchisis quando nomen aut Verbum sine quo Sensus perfectus haberi non potest in finem Incisi vel periodi transfertur v.g. Cic. Animorum nulla in terris Origo inveniri potest.

Hiperbole.

Latine Superlatio quæ ultra veritatis terminos exit v.g. ipsorum tu ictu insurgere dedisti Solo aspectu triumphatum exarmasti hostem, Sufficit tibi aciem visus ad palmam torquere cum alijs vulnere et Sabo … victoria. Item plus quam … cogitare Sæcula et æternitas possit coronare.
Dupliciter fit Hiperbole 1mâ Augendo quando res justo altius attollitur v.g. Sensu erat in armis Splendor, ut Solis fulgor obscurior videretur. 2do fit minuendo quando res justo magis deprimitur v.g. Sic Muretus minuit nasi … distinguo. Quamq. per radios volitant corpuscula Solis
Majorem nasum vix puto Paulus habe

INSTRVCTIO III.
De Figuris Verborum.

Figura est elegantior quædam efformatio Sermonis remota a communi Sensu et Consuetudine loquendi. Differt a Tropo quod hic in translatis illa autem tam in translatis quam in proprijs consistat Verbis.
Figuræ Sunt Duplices aliæ Verborum quæ in venusta vocum collocatione consistunt. Aliæ Sententiarum quæ non in Verbis Sed in ipsis rebus Suam habent dignitatem.
Figuræ Verborum tribus modis fiunt. 1mo per Adjectionem cum verbo additur, id est cum aliquod Verbum citra necessitatem geminatur. 2do per Detractionem cum aliqua vox Orationi detrahitur. 3tio per Similitudinem cum variæ voces inter se Similes ponuntur.

Figuræ Adjectionis Sunt 9

Repetitio, Conversio, Complexio, Conduplicatio, Traductio, Gradatio, Congregatio, Incrementum, Multicopula.
Repetitio Græce Anaphora est crebra ejusdem Verbi in principio Commatum membrorum et etiam justarum Periodorum Iteratio. v.g. Scipio Numantiam sustulit, Scipio Carthaginem delevit Scipio pacem peperit Scipio Civitatem Servavit.
Sic oculos sic ille manus sic ora ferebat. Virg. 3. Æneid.
Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?
Num lachrimas victus dedit? &c. Idem alibi

Conversio

x

Conversio. Græce Antistrophe est Verbi ejusdem in fine Membrorum et Commatum Repetitio v.g. Cic. Philip. 2. Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius, desideratis clarissimos Cives? eos eripuit vobis Antonius; Authoritas hujus Ordinis afflicta est afflixit Antonius.
Surgamus Solet esse gravis cantantibus umbra
Juniperi gravis umbra nocent et frugibus umbræ. Virg. e Eleg.
Complexio Græce Symploce est Repetitionis et conversionis comprehensio v.g. Cic. Qui Sunt qui fœdera ruperunt? Carthagienses; qui Sunt qui Italiam deformaverunt? Carthagienses; qui Sunt qui Sibi postulant ignosci? Carthagienses.
Quam bene Caune tuo poteram nurus esse Parenti.
Quam bene Caune meo poteras gener esse Parenti. Farnabius.
Conduplicatio Græce Anadiplosis est unius et ejusdem Verbi geminatio.
Fit 6 modis.
1mo Quando idem Verbum Statim Subjungitur v.g. Cic. Orat. 1. in Catilinam. Vivis vivis non ad deponendam Sed ad Confirmandam audaciam. Et Virg. Eleg. 2.
O Corydon Corydon quæ te dementia Capit.
2do Idem Verbum repetendo in fine quod in initio positum est. v.g. Juvenalis
Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.
3tio Quando ultima prioris membri dictio in Sequentis … iteratur. v.g. Virg. Eleg. 10.
Pierides vos hæc facietis maxima Gallo.
Gallo cujus amor tantum mihi crescit in horas.
4to. … o Verbum idem post aliquam interjectionem Sive Parenthesim repetitur v.g. Cic. pro Domo Sua. Sed excitatus aliquando (dicam audiente ipso quod Sentio) excitatus inquam Pompej nimium reconditus et penitus abstrusus animi dolor. Et Virgilius
Huc Pater o Lenæe veni (tuis hic omnia plena
Muneribus tibi Pampineo gravidus authumno)
Huc Pater o Lenæe veni etc.
5to Quando primo Verbo respondet medium aut ultimum medium v.g. Cic. pro Milone. Exhibe … ipso Sexte Clodi exhibe Librarium illum Legum vestrarum Idem pro M. Marcello De vobis quos in Republica tecum Salvos esse voluisti, quoties cogitaris, toties de maximis tuis beneficijs toties de incredibili liberalitate toties de Singulari Sapientia tua cogitabis.
6to Deniq. totam Sententiam repetendo v.g. Cic. … Herrenius Hunc etiam audes in horum Conspectum venire … Patriæ Proditor quam Patriæ venire audes in horum conspectu. Et Ovidius.
Ilia pone metum tibi Regia Nostra patebit
Te colent omnes Ilia pone metum.
Traductio Græce Poliptote est Vocis ejusdem Sed inflexe repetita frequentatio v.g. Pater Noster Ignatius a S. Margaretha. Ex humo homo ex homine humus, ex nihilo aliquid, ex aliquo nihil, Sumus quod non fuimus non erimus quod Sumus, Prodimus de terra homines, redimus in terram cadavera Origo nostra non fuisse finis non esse, incipere et desinere a nihilo.
De nihilo nihil in nihilum nil posse reverti Persius
Cedere jussit aquam jussa recessit aqua. Ovid. 3. de Arte
Scire tuum nihil est nisi te Scire hoc Sciat. alter Persij Sat. 1.

x

Gradatio Graece Climax est de Verbo in Verbum dictionis [illegible] ita ut [illegible] aliud per proximum repetatur vg. Tacitus Histor. lib. 4. Neq quies gentium sine armis neq arma sine stipendijs neq stipendia sine tributis haberi q[illegible]

Mars videt hanc visamq cupit potiturq cupitam. Ovid. 3. Fast.

Torva Leena lupum sequitur lupus ipse capellam

Florentem Cytisum sequitur lasciva capella. Virg. Eleg. 2.

[illegible]atio Graece Synonymia est coacervatio multorum Verborum eand[em] significationem habentium vg. Cic. Orat. 1 in Catilinam. Nobiscum versari j[am] diutius non potes; non feram non patiar non sinam. Et Virgilius.

Quid puer Ascanius? superat ne et vescitur aura.

Aetherea nec adhuc crudelibus occupat umbris

Incrementum Graece Auxesis est [or]ationis ab infimo ad summum crescent[is] per majorem energiam progressio. vg. Aeneas Sylvius Litere in vilibus ar[gentum] gentum in Nobili aurum in Principe gemmae. pretiosae. Et Poeta.

Magnus honor recti, laus major maxima merces.

Multicopula Graece Polysyndethon est inter comm[a]ta indissolutus conj[un]ctionum nexus vg. Cic. pro Archia Hunc et Tarentini et Rhegini et Neapo[li]tani civitate praemijsq donarunt.

Brontesq Steropesq[ue] [illegible] nudus membra Pyrachmon. Virg. lib. 8. Aeneid.

Nec prece nec pretio nec movet ille minis. Ovid. 2 Fast.

Figurae Detractionis sunt 6.

Privatio, Adjunctio, Disjunctio, Dispositio, Articulus, Synecciosis.

Privatio Graece Eclipsis est Verbi ad sensum orationis pertinentis detract[io] vg. Cic. ad Brutum Sermo nullus nisi de te. Idem ad Atticum lib. 2. Epis. 9. Epist[ola] [illegible] ultima [illegible] quide expectarem ecce tibi nuntius.

Quis furor o Cives? quae tanta licentia ferri. Lucanus lib. 1.

Sed vos qui tandem? quibus aut venistis ab oris? Virg. 1 Aeneid.

Adjunctio Graece Zeugma est plurium commatum uno Verbo deter[minatio] vg. Cic. Vicit pudorem libido timorem audacia rationem amentia. Et Virgilius.

Ite iterum in lachrimas, [ite]rum tentare precando.

Cogitur et supplex anim[os] submittere a[more].

Disjunctio Graece Dyaliton est cum singuli se[nsus] proprio clauduntur verb[o] ubi unum sufficiens esset omnibus vg. Cic. pro Archia Homerum Colophonij civem esse dicunt suum Chij suum vindicant Salamini repetunt Smyrnaej ver[o su]um esse affirmant.

Dat populus dat gratus eques dat thura Senatus. Martialis

Poma dat Autumnus, formosa est messibus aestas

Ver prab[et] flores; igne levatur hyems. Ovidius.

Dissolutio Graece Asyntheton est conjunctionum inter commata privatio vg. C[ic.] ad Quinct. Fr. Frons oculi vultus persaepe mentiuntur

Ferte citi flammas date tela impellite remos. Virg. 4. Aeneid.

Frange toros pete vina rosas cape tingere narda. Mart. lib. 2.

Articulus Graece Analiton est commatica Nominis Verborum et Adverbiorum inci[sio]

incisio

incisi vg. Quacunque tuus numero sanguinarium signabat iter, cedebant, cadebant, truncabantur, moriebantur, ad vitam perennem victoriae tuae protriti hostes.

Nos aera manus navalia demus. Virgilius

Terram mare sydera jura. [illegible]

Synecciosis Qua res oppositas sub uno Verbo conj[ungi]t. vg. Tanti aestimat res sibi concessas, quanti non concessas. Item Iam deest avaro quod habet quam quod n[on] h[abet].

Figurae Similitudinis sunt 6.

Annominatio, Similiter cadens, Similiter desinens, Compar, Contrapositum, Commutatio.

Annominatio Graece Paronomasia est Verborum similitudo et quaedam veluti allusio vocum. Fit quatuor modis

1mo Additione literarum aut syllabarum vg. Terentius Tibi parata erunt verba huic verbera. et Cic. pro Cluentio Vestri auxilij est Iudices cujus innocentiae sic in calamitosa fama quasi in aliqua perniciosa flamma, atq in communi incendio subvenire.

2do Detractione literae aut syllabae vg. Hic est sepulchrum haud pulchrum. Et Bauchusius lib. 3. Epigr. Cernuntur amicus amore, more, ore, et re. Huc spectat illud cujusdam Poetae Disputan[tis]

Vos ego Lenones dicam dicam ne Leones?

Sic Leno Andromedas sic leo mactat oves.

3tio Immutatione literae aut syllabae vg. Oportet deligere [et] [illegible] cum diligere. Et Plautus amor melle et felle est faecundissimus. et Cic. Philippica 2. Ex [illegible] magister egio ex oratore Arator factus est.

[Ter]ra solo suscepta solo, Patre edita Caelo. Auson. Epigr. 30

4to. Translatione literarum seu anagrammate vg. laudator Anagr. adulator; parvus Anagn. pravus. Iudas Iscariotes Anagr. Do ut heres. Aristoteles Anagr. solerat iste et Aris est leo.

Similiter cadens Graece Homaeoptoton est casuum similis determinatio vg. [Co]ntente ridentem bladientem Surpionem fortunam crede, dolos et astus simultate pollic[entem] ut polliceat in amores odijs et fato rependendos. Item illud cujusdam Poetae.

Neglige si me actis formam, sed dilige famam.

Similiter desinens Graece Homaeoptoleuton est cum plura Verba similes exitus habent. vg. Cic. lib. 1. Epis. 1. Fabulae finguntur, [i]mmunitates dantur pecuniae distribunt, falsa referuntur. Idem [illegible] Manilia[na] [illegible] Imperator est ut ejus semper voluntatibus non modo Cives assenserint, Socij obtemperarint, hostes obedierint, sed etiam venti tempestatesq obsecundarint. Et Virgilius lib. 2. Aeneid.

Occiderit ferro Priamus, Troja arserit igni

Dardanium toties sudarit sanguine littus.

Compar Graece Isicolon est orationis pari numero syllabarum in membris et [co]mmatibus Mensuratio. vg. Cic. pro M. Marcello Ex quo profecto i[nte]lligis quanta in dato beneficio sit laus, cum in accepto tanta sit gloria. Et Virg. lib. [illegible] Aeneid.

Aude hospes contemnere opes et te quoq dignum.

Finge Deo; rebusq veni non asper egenis.

Contrapositum Graece Antytheton est mutua Verborum contrariorum pugna. vg. Cic. Orat. 2. in Catilinam. Hoc vero quis ferre possit? inertes viros fortissimis viris insidiari; stultissimos peritissimis, ebrios sobrijs, dormientes vigilantibus. Idem lib. de Amic.

43

quo arca

quo circa absentes adsunt et egentes abundant et imbecilli valent, quod difficilius est, mortui vivunt. Et Prudentius

Aeterna aeternus tribuit mortalia confert.
Mortalis Divina Deus peritura caducus.

Commutatio Graece Anta[illegible] est cum una Sententia nascitur ex altera [illegible]traria, v[el] sunt duae Sententiae inter se discrepantes quae ita asseruntur ut [illegible] prior posterior contraria priori proficiscatur cum quadam verborum quae convertuntur in Sono convenientia v[erbi] g[ratia] Non ut edam vivo sed ut vivam edo. Et Plautus Non possidet pecuniam qui pecuniae servit? sed is cui servit pecunia. Et Cic. pro Dejotaro sit in dominatus servitus, in servitute dominatus. Et Ausonius

Infelix Dido nulli bene nupta marito.
Hoc pereunte fugit, hoc fugiente perit.

INSTRUCTIO IV

De Figuris Sententiarum.

Figurarum in Sensu numerus certus assignari non potest plurimae enim ab aliis variis authoribus enumerantur nos hic usitatiores tantum recensebimus.

Acclamatio Graece Epiphonema est cum Orator post magnae alicujus rei enarrationem, quasi stupefactus clamat, v[el] quando rei narratae sive probatae velut coronis subicitur pronunciatum ex superioribus expressum ut Valerius Maximus narrato lugubri eventu Crassi auspiciorum contemptor [illegible] Epiphonemate abrumpens claudit: Sic Diis preti exardescunt, sic humana consilia castigantur ubi se caelestibus praeferunt. Et Cic. p[ro] Mil[one] o Cypriorum Regis infortunio acclamat sic: Non cur caeteri Reges stabilem suae fortunae arbitrentur

Tantum [illegible], nisus dilexit amicum. Virg.
Tantum Religio potuit suadere malorum. Lucre: lib. 1.

Aversio Graece Apostrophe est cum aversus a proposito orator aliquid sive animatum sive inanimatum alloquitur v[erbi] g[ratia] Cic. pro Milone Vos Albani atq[ue] luci, vos inquam implora et obtestor vosq[ue] o brutae arae, quas ille [illegible] [illegible]chonum motibus manis oppre[illegible] vestrae Religiones [illegible] [illegible]

O ubi mors non est [illegible]gulatis aqu[illegible]
— — — Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames. Virg. 3. Aeneid.

Communicatio Graece Anacenosis est deliberatio cum iis ipsis apud quos aut contra quos dicimus, cum scilicet causae nostrae confidentes haud ipsos contra adversarios et cum Judicibus quid faciendum sit quidve factum oportuerit deliberamus. v[erbi] g[ratia] Cic. pro Rabirio Tu deniq[ue] Labiene quid faceres in tali re ac tempore cum ignaviae ratio te infugam atq[ue] in latebras impelleret improbitas et furor Lucii Saturnini in Capitolium arcesseret consules ad Patriae salutem [illegible] tem vocarent quam tandem authoritatem quae vocem cujus imperio parere possimus [illegible]les. Et Virgilius 9. Aeneidos

Quid faciat? qua vi juvenem quibus audeat armis
Eripere? an sese medias moriturus in hostes
Inruat? et pulchram properet per vulnera mortem

Concessio Graece Epitrope cum aliquid etiam injustum professus causae suae concedit Orator. Cic. ad Varrum Sit sacrilegus, sit fur, sit flagitiorum omnium vitiorumq[ue] Princeps: at est bonus Imperator. Idem in Verrem Imo perfrica frontem et dic te digniorem, qui consul fieres, quam Catonem. Et Virg. [illegible] Aeneid.

Non dabit Regiis esto prohibere latinis.
At trahere atq[ue] moras tantis licet addere rebus.

Congeries Graece Synatroismus est rerum verborum v[el] argumentorum [illegible]rum diversorum in unum locum coacervatio quo vehementer reddatur oratio. v[erbi] g[ratia] Cic. in Pison. num. 62. Tu eruditior quam Piso, prudentior quam Cotta, abundantior ingenio, sapientior quam Crassus? per hanc figuram sunt versus illi a quodam Poeta in Herode scripti

Sunt duri Scopuli, sunt dura et marmora, durum est
Ferrum in summis robore dura juga
Sunt dura rupes sunt antra et cornua dura
Atq[ue] adamas durus, durum hyemale gelu
Durior at Scopulis Herodes marmore ferro
Robore rupe, antro cornu adamante gelu.

Confirmatio Graece [illegible]opaeia est quando rebus inanimatis sermo attribuitur v[erbi] g[ratia] Latinus Poeta Patriam Theodosium alloquentem sic inducit. Expostulari hoc loco tecum Reip. verbis necesse est quae in summa exspectatione tua formidinem a media spe replassa, [illegible] te perfecto sed qui solus audires vocem convenit, parum ne me Theodosi hactenus distulere fata ut tu in [illegible] lentes moras augere fatorum [illegible] nescis rem tuam per momenta con[illegible] nescis me tibi tantisq[ue] decrescere, quidquid atterit Gotus, quidquid rapit humus quidquid [illegible] calamus id olim desideravit Arcadius. Perdidi infortunata Pannonias lugeo funus Illyrici specto excidium Galliarum. Tu dubitas excipere collapsam et ut nihil differas sero reparandam hanc mihi gratiam refers, quod te etiam felix desideravi quid? cum me nerva Tranquillus [illegible]mor generis humani Titus pietate memorabilis Antoninus teneret, cum moenibus Augustus ornaret legibus Adrianus tribueret finibus Trajanus augeret, parum mihi videbar beata, quia non eram tua. Lucan. lib. 1. Patriam inducit Caesarem ex Civilibus tellis dehortantem ita.

[illegible]ns visa mihi Patriae trepidantis imago
[illegible] obscura vultu maestissima noctem
[illegible]rrigero [illegible] vertice [illegible]
Caesarie lacera nudisq[ue] adstare lacertis
Et gemitu permista loqui quo tenditis ultra?
Quo fertis mea signa Viri? si jure venitis
Si cives huc usq[ue] licet &c.

Correctio Graece Epanorthosis est cum v[el] unum verbum v[el] totus sensus ab Oratore corrigit unde hoc schema revocari solet, et ad [illegible]borum et Sententiarum Figuras v[erbi] g[ratia] Seneca Consol. ad Marciam Nihil de hac die permittitur magnam advocationem dedi, nihil de hac hora. et Ovid. lib. 5. Trist. [illegible] 11.

Quid Patriae vultu vestroq[ue] caremus amici
Atq[ue] hae in Scithicis gentibus esse quaero
Utraq[ue] poena gravis merui tamen urbe carere.

nī meruī

Non merui talium forsitan esse loco.
Quid loquar ah demens ipsam quoq perdere vitam.
Cæsaris offenso numine dignus eram.

Definitio Græce Orismos est quæ explicat naturam rei vg. Cic. historiam sic definit: Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magistra vitæ. Itemq Hugo lib. 1. Eleg. 2. Aurum sic definit.
Quid tamen est aurum fulvæ nisi pulvis arenæ
Germaq quam vi[illegible] gutta gelata maris.

Descriptio Græce Hypotyposis est quæ ita rem verbis offert quasi oculis cerneretur vg. Quintilianus lib. 8. Cap. 3. Urbem expugnatam sic describit: apparebant fusæ per domos a templa flammæ, et ruentium tectorum fragor et ex diversis clamoribus unus quidam sonus, aliorum fuga incerta, alij in extremo complexu suorum cohærentes et infantium fæminarumq ploratus et male usq in illam diem servato fato senes tum sacrorum profanorumq direptio [illegible] rentium prædas repetentiumq discursusq et acti omnium gulo prædonum catenati, et conata retinere infantem suum mater et sic ubi majus lucrum [illegible] pugna inter victores. Ovid. quoq lib. 6. Metamorph. Moriente[illegible] hoc describit [illegible]
Diriguitq malis nullos movet aura capillos:
In vultu color est sine sanguine lumina mæstis
Stant immota genis nihil est in imagine vivum.
Ipsaquoq in[illegible] [illegible] duro lingua palato
Congelat; et vena desistunt posse moveri
Nec flecti cervix nec brachia reddere gestus
Nec pes ire potest. &c.

Demonstratio sive Ostensio Græce Phantasia est quæ sententiam nostram alienis subjicit oculis forma quadam demonstrante: en, ecce, vide, audi. &c. vg. [illegible] adversus delicias mensæ Romanæ. Aspice [illegible] nostros occursantes inter [illegible] cocos nostros, unum videre vides ventrem cui tanto tumultu cibus comparatur [illegible] aspi[illegible] veterana et plena multorum seculorum vindemijs horrea unum putes videre ventrem cui tot consulum regionumq vina conduntur. Et Virg.
— — — En quo discordia cives
Perduxit miseros en quos consevimus agros.

Deprecatio Græce Deisis est cum auxilium alicujus imploratur vel animus [illegible] mulcet; vg. Cic. pro Dejotaro quapropter hoc nos primum metu Cæsar [illegible] fidem et constantiam et clementiam tuam liber[illegible] [illegible] fere in te [illegible] Cæsar [illegible] iracundiæ suspicemur, per dexteram te istam oro quam Regi Dejotaro, hospes hospiti porrexisti per istam dexteram non tam in bellis quam in præmijs quam in promissis et fide firmiore. Ovid. lib. 2. Trist.
Parce precor fulmenq tuum fera tela reconde.
Heu nimium miserum cognita tela mihi
Parce Pater Patriæ nec nominis immemor hujus.
Olim placandi spem mihi tolle tui.

Diminutio Græce Litotis est cum Orator extenuat vires suas ad dicendum [illegible] vg. Latinus Pacatus Theodosij Panegyricum ab hoc signum incapit sic: [illegible] siquidam fuit Imperator Auguste qui initio dicendi [illegible] trepidaverit cum [illegible] et me ipsum sentio et qui circumstant videre possunt nam cum te semper [illegible]

retro Spol

retro Principes [illegible]udari opportuerit in ea Urbe cujus libertatem asseruisti armatus et Augusti dignitatem togatus quotandem modo etc. et Claud. in Consul. Probini
Non mihi centenis resonent si vocibus ora.
Multi fidusq ruat centum per pectora Phœbus
Acta probi narrare queam? &c.

Dissimilium Conflictio est quando diversa diversis opponuntur vg. Cic. clarum juris Consultum Imperatori dissimilem venisse sic probat. Vigilas tu de nocte ut tuis consultoribus respondeas, ille ut [illegible] intendit mature [illegible] exercitu perveniat Gallorum illum buccinas cantus exsuscitat, tu actionem instituis, ille instituit tu caves ne tui consultores, ille ne urbes aut castra capiantur. Ille tenet et scit ut hostium copiæ, tu ut aquæ pluviæ arceantur ille exercitatus est in propugnandis finibus tu in regendis. Et dares Phrygij lib. 1. Iliad.
Mento canescant alij non[illegible] [illegible]ente capillo
Nos animo; facie nos pectore tempora certe
Virtutem non prima negant non ultima docent.

Distributio Græce Merismos est cum aliquid in plures partes distribuitur vg. Cic. pro Milone: [illegible] Clodij mortem æquo animo ferre quis potest, luget senatus mæret equester ordo tota civitas confecta senio est. Squallent municipia afflictantur coloniæ agri deniq ipsi tam beneficum tam salutarem tam mansuetum civem desiderant, omnia hæc ironice dicta esse a Cicerone. Et Plutarch. Erat in eo Cyri spiritus Agesilai temperantia Sol[illegible] Themistocles usus Philippi fiducia Brandeq juventis Periclis. Et Martialis lib. 8. Epigr. 13.
Dat populus dat gratus eques! dat thura senatus

Dubi[illegible] Græce Aporia est cum Orator ambiguus existens quid potissimum dicturus aut facturus sit quærit ex aliquo vg. Livius lib. 8 decade 3tia. Apud vos quemadmodum loquar nec consilium nec oratio suppeditat, quos nec quo nomine quidem appellare debeam scio. Cives? qui a Patria vestra desivistis; an milites? qui imperium auspiciumq corpora, ora, vestitum, habitum nuntijs sacrati? Religionem rupistis; hostes? civium agnosco; facta dicta, consilia, animos hostium video. Et Virgilius
Jussit ne prius mirer belline labores.

Exclamatio Græce Ecphonesis quando Orator vel dolore, vel indignatione tactus vehementius exclamat vg. Cic. pro Orat. Sextio Diem illum funestum senatui boniq omnibus Reip. luctuosum mihi ad memorem gra[illegible]n [illegible] posteritatis immortalem gloriosum! Et Virg. 2. Æneidos
O Patria! [illegible] domus Ilium [illegible] inclita bello.
Mœnia Dardanidum &c.

Expolitio sive Comaras Græce Tautologia quando in explicatione ejusdem rei moramur aliud dicere videmur. vg. Cic. pro Marco Marcello ad hujus gloria Cæsar quam es paulo ante adeptus socium habes neminem totum quantumcumq est certe maximum est totum quam tuum nihil tibi ex ista de centurio, nihil præfectus, nihil cohors nihil turma decerpit &c. et Virg. lib. [illegible]
Me ne igitur socium summis adjungere rebus.
Nise fugis? Solum te in tanta pericula mittam.

Execratio sive Imprecatio Græce Aregia cum alicui malum imprecamur vg. Cic. pro Dejotaro Dij te perdant fugitive. Et Claudianus lib. 2. in Ruffinum
— — — Genus omne dolorum.

In te fere

In re ferre libet; dubio tibi pendula rupes
Immineat lapsu. &c.

Imitatio Græce Ethopœia est quando Orator personam vivam sive præsentem sive absens sic inducit loquentem ug Cic. p Quintio: Quid Nævius ad hæc? ridet nostram amentiam scilicet [illegible] ab eo officia boni viri desideramus, et quemadmodum natus inquit, et quemadmodum educatus sum memini &c. [illegible] moriens apud Virg. 4to Æneidos inducitur.

Incubuitq toro dixitq novissima verba
Dulces exuviæ dum fata deusq sinebant
Accipite hanc animam meq his exsolvite curis
Vixi et quem dederat cursum fortuna peregi
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Increpatio est quando Orator indignatione commotus quempiam acrius perstringit. Pro exemplo vide orationem 1mã Cic: Contra Catilinam quæ fere tota ex increpatione constat. Ovid. lib. 3 Trist. Eleg. 11. invehit in maledicum

Siquis es insultes qui casibus improbe nostris
Meq reum dempto fine cruentus agas
Natus es e scopulis nutritus lacte ferino
Et dicam silices pectus habere tuum. &c.

Interrogatio Græce E[illegible]sis est vehens instandi gratia suscepta percunctatio quando scilicet non instandi gratia sed ob alias causas interrogamus ug Cic. Orat. 1mã in Catilinam. Quousq tandem abutere patientia [illegible]
Et Virgilius 1mo Æneidos

Tanta ne vos generis tenuit fiducia vestri

Insultatio cum alicui contumeliose quoddam nec sine irrisione exprobramus ug Stephanus Petyot in Panegyrico Ludovici XIII. Gallorum Regis [illegible] [illegible] captam famem et calamitatem Rupellensium a Gallis obsessorum [illegible] eis insultat ubi grandes illi spiritus quibus nostros exercitus [illegible] posse credebatis hæretici? ubi folles illi minarum magnificæ verborum pompæ? ubi supercillium illud cui tantæ victoriæ tantaq trauidic [illegible] tebantur &c. Et Juvenalis Invin.

Et ventis animam committe dol[illegible]
Confisus ligno digitis a morte remotus
Quatuor aut septem si sit latissima tæda.

Ironia numeratur inter figuras sententiarum a Cic. est cum aliud plane dicimus quam significare verba videntur ug Cic. 6. in Verrem. O præclarum Imperatorem nec vero cum Marco Aquilio fortissimo viro sed cum Paulis [illegible] onibus Marijs conferendum scilicet egregius hic author communis boni Custos et Defensor Reipublicæ salus et Columen Civitatis, facinus patravit dignum [illegible] sule, dignum laude, posteriorum &c: Nota verba hæc sic in [illegible] debet [illegible]

Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis,
Tuq puerq tuus, magnum et memorabile Numen.
Una dolo divum si fœmina victa duorum est.

Juvenalis Satira 5. deridet Egiptios Capas venerandos sic:

O Sanctas gentes quibus hæc nascuntur in hortis
Numina.

Licentia græce Parresia est cum apud eos quos vereri debemus aliquid audacius proferimus, aut favori eorum, aut æquitati causæ confisi. [illegible] cum ea quæ gravia dictu sunt, aut periculosa magna libertate dicturum se profitetur Orator ug Cic. Ph. 1ma. Vos Patres Conscripti grave dictum est sed dicendum tamen; vos inquam [illegible]vium Sulpitium vita privastis. Virg. lib. 11 Æneidos

Dicam equidem licet arma mihi mortemq minetur.

Notatio Græce Minasis est cum alicujus natura certis distribuitur signis sive est schema quod internam hominis dispositionem per externa signa depingit ug Cic. pro Quincio Roscio Com: Oro ad te obsecro vos qui utrumq nostis faciem utriusq considerate nomine ipsum caput et supercillia illa penitus abrosa olere malitiam et clamitare calliditatem videntur? Non ne ab imis unguibus usq ad summum verticem si quam conjecturam affert hominibus tacita corporis figura ex fraude fallacijs, mendacijs, constare totus videtur, quid idcirco capite et supercilijs semper est rasis ut ne ullum pilum viri boni habere dicatur.

Occupatio Græce Prolepsis est cum id sibi objicit Orator quando ab alijs sibi sensit objiciendum ug Cic. pro Ros. Amer: Credo ego vos Judices mirari quid sit, quod cum tot summi Oratores hominesq nobilissimi sedeant, ego potissimum surrexerim, qui neq ætate, neq ingenio, neq authoritate, [illegible] mis[illegible] vi[illegible] sedeant comparandus. Horatius

——— Nunc aliquis dicat mihi quid tu
Nulla ne habes vitia? imo alia haut fortasse minora

Ominatio est futurorum aut bonorum aut malorum expositio. ug Stephanus Petyot in Panegyr. Ludovici XIII. Galliarum Regis. Quis hostes constantius expectavit? quis fortius excepit? quis celerius occupavit? quis invasit audacius? quis animosius fudit? mirabuntur externæ nationes, stupebunt posteri, [illegible] regio triumphabit, discent hæc miracula pueri, juvenes recitabunt, viri conabuntur imitari, senes narrare gaudebunt, ætas nulla commendare desinet. Pictor si ipsa tantarum rerum umbra suas tabulas illustrabit. Sculptor victorias illas durabit in marmore, mirabitur eloquentia Orator cujus unius argumenti magnitudine superari. Poeta [illegible] solida suppetet [illegible] restabit inania prodigia fingere dabitur. Regum omnibus prædicare, qua pauci fecerint paucis facere quæ prædicent universi. Luc. lib. 1mo

——— Tecum statione peracta.
Astra petes serus, Prælati regia Cœli
Excipiet gaudente Polo, seu sceptra tenere,
Seu te flammigeros Phœbi conscendere currus
Telluremq nihil mutato sole timentem
Igne vago lustrare juvet, tibi Domine ab omni
Credetur: Jurisq tui natura relinquet,
Quis Deus esse velis ubi regnum ponere mundi. etc.

Optatio est vehementis alicujus desiderij significatio qua quod voles aut velle

possit

profit optamus vg Cic. pro lege Manilia Utinam Vir[illegible] fortium tan[tam] copiam haberemus, ut haec deliberatio vobis difficilis esset qm nam potissi[mum] tantis rebus ac tanto bello praeficiendum putaretis. Et Poeta

O mihi praet[er]itos Jupiter si ferat annos.

Parenthesis latine Inte[rpo]sitio est cum Continuationi Sermonis medio aliquis Sensus interve[ni]t. vg Videte Judices qualem (nolo enim gra[vio]ri appellatione uti) [a]ccusatorem in medium adduxerit. Virg. 8. Aeneid.

Ille autem (n[e]q[ue] enim fuga iam Super ulla Pericli est)
Faucibus ingentem fumum (mirabile dictu)
Evomit.

Praecisio sive Abscissio sive Retinentia Graec: Aposiopesis est cum Ora[tor] dicere incipiens repente abrump[it] Sermonem vg Cic. [?] mihi tecum par [cer]tatio non est, ideo quod populus Romanus me, nolo dicere ne cui forte [ar]rogans videar, te autem saepe ignominia dignum putavit. Et Juvenalis

Majorum primus quisquis fuit ille tu[or]um
Aut Pastor fuit aut illud quod dicere [n]olo.

Praetermissio sive Praeteritio Graece Paralepsis est cum Orator fingit nolle dic[e]re quod maxime vult insinuare vg Cic. in Pison. Nondum co[m]memoro rapin[as], [non] [?] exactas pecunias, non captas, non imperata[s], non neces Sociorum, non Caedes hospitum, non perfidi[a]s, non immunitat[es], non Scelera praedira &c. Propertius Eleg. 1. ad Mecaenat[em]

Non flebo in Cineres arcem S[ed]i[s] Paternos,
Cadmi nec Semper praelia clade pari.

Personarum ficta Inductio Graece Idolopaeia est cum Orator p[er]s[on]am mortuum loquentem inducit vg Cic. 4. ad Herennium. [?] nunc ille Brutus reviviscat, et hic ante pedes vestros adsit, n[on] utetur oratione, ego Reges ejeci, vos Tyrannos introducitis. Ego libertatem qua[e] non erat peperi; vos parcam servare non vultis. Ego capitis mei periculo Patri[am] liberavi: vos liberi sine periculo esse [non] curatis. Virg. lib. 3. Aeneid. inducit mor[tuum] [Polydorum] sic ad Aeneam loquen[tem]

Quid miserum Aenea laceras? iam parce sepulto.
Parce pias Scelerare manus: non me tibi Troja
Externum tulit: haut Cruor hic de stipite manat.

Rejectio Graece Apodioxis est cum aliquod ex Oratione tanq[uam] indignum [re]movetur, v tanquam superfluum reicitur, v tanq[uam] impertinens ad orationem alibi aut aliis dicendum relinquitur [vg] Pater Noster Florianus a S. Hieronimo in Oratione de literis: Unic[um] id praeter Africam Romano Imperio apparuit monstrum Licinius, non enim se hominem sed belluam inter homines probavit cum

literas

liter[as] pestem [im]perii diceret, longe fatalio Reipublicae lues Stultus Imperator verum quid infecta contagio ventilamus Nomina vaccant extra orbem et laudis humanae limites memorante litera, indigi literaru[m] osores, [in] reverentiam Scientiis inclinantur. Virg. [?] Georg.

Haec ipse equidem Spatiis c[lau]sus iniquis verb[?]
Praetero atq aliis post commemoranda relinquo.

Sermocinatio Graece Dialogismus cum [O]rator secum [v c]um aliquo discurrit [per] Interrogationes et responsiones ita duo loqui videantur vg de S. Catharina, Verum tamen vero gravissimum tibi erit cum Maximino certamen vicisti lasciviam saeculi, superbiam mundi Deorum Simulacra, contravisti, [M]aximinum haud aegre superabis coram illo non juvat ratio, quam furor sui impotens excaecavit, non aget Civiliter paganus humanissime efferus ipse. Cruces lebetes fal[ce]s machinas contra te expediet? vincam! accendet ignes? extinguam; efferos immittet Leones? mitigabo; su[s]cibit? fugabo; vitiosos circulos in rotas faciet? resolvam; no[va]cularum vibrabit acumina? hebetabo; [?]m mucrone dirige[t] acie ingenii refellam, superabo, triumph[abo]. Et Ausonius

Quis dives? qui nil cupiat; quis pauper avarus.

Subjectio Graece Anti[pho]ra cum Orator interrogans aliquem non expectato responso ipse sibi respondet; v seipsum interrogans a se ipso responsum accipit vg Minutius Felix. Absq notitia Dei quae potest esse solida felicitas cum sit somno similis ante quam tenetur, elabitur. Rex es? tam times quam timeris et quam liber sis multo comitatu stipatus ad periculum tamen solus es. Dives es? Sed fortunae male credit, et magno viatico breve vitae iter non instruitur, [sed on]eratur; [Fasc]ibus et purpuris gloriaris? vanus error hominis: et inanis cultus dignitatis, fulgere purpura, mente sorbescere. Nobilitate generosus es? parentes tuos laudas [om]nes tamen pari sorte nascimur. Sola virtute [di]stinguimur.

Claudianus. Si partem tacuisse velim quidcunq[ue] [?] linquam
Majus erit vires actus primamq[ue] juventam
Persequar? ad sese mentem praesentia ducunt,
Narrem justitiam? resplendet gloria Martys
Armati referam vires? plus egit inermis.

Sustentatio

Sustentatio Græce Paradoxon est cum in ambiguo diutius animos Audientium Orator detinet et tandem in expectantum aliquid adfert. ut Avancinus in funere Ferdinandi IV. Imperatoris ab hac Figura Orationem sic incæpit: Ferdinandus IV. O! Tragica tanti nominis pronunciatio! quod unum nuper non tantum Austriam tantum et omnem Germanicæ amplitudinem, sed universam etiam quæ late diffunditur, Europæ Majestatem suavissima sui recordatione exhilarabat! Ferdinandus IV. O! invida etiam per humanarum rerum felicitati fortuna! quæ vix dum bene inchoatos in populorum plausus violenta irrupis, et preparata gaudiorum theatra ferali Cathastropha dehonestas, Ferdinandus IV. O! grande nuper Augustissimi Parentis Solatium! O! acerbissima hodie Romano Imperio dolendi materia! Ferdinandus IV. O! breves deplorati hujus Sæculi deliciæ! O! longi et ad nepotes transiturum luctus insanabilis plaga! Ferdinandus IV. O! quam ægre pronunciatur, quod nunquam super stipibus nostris evenire ipse sibi [illegible] persuadebat! quod ad infelicitatem nostram evenisse [illegible] continuus dolor æterna lamentatione deplorati. Ferdinandus IV. Stupet animus, mærore atto[illegible], et luctantia inter gemitus verba violentis singultibus absorbentur. Ferdinandus IV. Erumpe tandem quod dictu horridum quod auditu terrificum quod cogitatu peracerbum. Ferdinandus IV. Sinite me violenta suspiria, triusquam doloris materiam gemino verbo complecti. Ferdinandus IV. Occubuit. O luctus Austriæ! Serenissimæ familiæ dolor! O iactura Germaniæ! O vulnus Imperij: Et Martialis lib. 6. Epigr. 32 Facete per Sustentationem jocatur

Quid cum vivar[illegible] sine me tan[illegible] sæpe superet
Inveni noceam qua ratione tibi
Irascor licet usque voces mittasque rogesque
Quid facies? inquis quid faciam? veniam.

INSTRUCTIO V.

De alijs Rarioribus Figuris.

Exposuimus supra usitatas Rhetoribus Figuras, nunc pro majore Styli et elocutionis Ornatu, alias proponimus quarum in Rhetorica non

adeo obvia est

adeo obvia est notitia, et quæ utiles ad exprimendos internos nostros animi motus omnes tam aprehensivæ, quam appetitivæ facultatis maxime idoneæ ita eosdem in alijs imprimendi vim habent efficacissimam. Sit enim ex Emanuele Thesauro inscriptio illa: Urna ubi in urna conduntur Cineres Magni Alexandri. Quæ pure [illegible]rica et plane miram gratiam et vitales spiritus ex Figurarum variarum calore participabit. ut variatur Dno per Figuras pertinentes ad facultatem apprehensivam seu intellectualem, sub qua X. e.

Cognitio. Scio nunc quam magnus fuerit Alexander: ex urna metior.
Ignoratio. Magnus fuerit Alexander [illegible]scio: sane pusilla est urna.
Ostensio. En aspice viator quantulum sit ille Magnus.
Narratio. Magna narro viator, exiguus hic cinis Magni est Alexander sat mihi debet abi.
Doctrina. Discite Super[illegible] brevis hæc urna docet quam parva sint maxima.
Affirmatio. Credite Princ[illegible]es nihil sunt magna, cum magnus ille sit nihil.
Negatio. Nego magnum fuisse Alexandrum vix urnam æquat.
Ironia. Magnus ille scilicet Jovis filius spectatur in urceo.
Abscissio. Alexander hic iacet satis dixi.
Præteritio. Non dico mendacem fuisse Alexandri magnitudine[illegible] urnam vide.
Juramentum. Juro per istos Alexandri cineres nihil est magnum.
Testatio. Alexandri magnitu[illegible] mentita est fama restem do cinerem.
Animadversio. Cui nullus sufficit locus loculus sufficit.
Parenthesis. Hic est (et tamen est) Magnus Alexander.
Correctio. Hic est Alexander; fallor hic non est Alex[illegible] nunc e quod veri fuerunt.
Repetitio. Huc advenit ille magnus huc inquam devenit?
Admiratio. Miraculum! tam parvus pulvis Orbem totum ever[illegible].
Exclamatio. [illegible] vanitas! Tantulus est ille ma[illegible]!
Exagieratio. Quis credat? [illegible] urna Alexan[illegible] est, unico cive plena.
Extenuatio. Huic? Alexander in urna? lutum in luto.
Memoratio. Tenuitatis vestræ memores este magni spes hic pulvis memoriæ servat.
Præsagitio. Vatiknor ex hoc cinere: erat nihil eritis magni [illegible]
[illegible]tatio. Dubito pariter an magis fuerit Alexander parvus gestis magnus; magnus [illegible]
[illegible] Magnum lego Alexandrum: pusillum invenio cinerem Alexandri qua[illegible] Alexandro.
[illegible] Quo parva deveniunt si magna[illegible] in nihilum.
[illegible] [illegible] in urna? parva [illegible] [illegible] nihil [illegible]
Interpretatio. Magnus Alexander hic jacet, hoc est omnes magni [illegible]
Occupatio. Magnum fuisse Alexandrum [illegible] nihil intrat magnum.
Fictio. Finge orbem universum circum [illegible] cineres, dicetis de nihilo [illegible]
Imaginatio. Quale est [illegible] magnificentis [illegible] regum in urna resedit [illegible] Alexander imagine! vermes [illegible] movent.

48

Expressio

Expressio. Tam leve pondus est Macedo ut Naulo Charonte fruda[illegible] posse videa[illegible]r.
Prosopopœia Audi viator qd mortuus loquor ex ossuario; ille ego sū Alexander: quem magnum effecit fama minorem fecere nullum fata.
Apostrophe Dicite Alexandri cineres; ubi Alexander.
Ratiocinatio Chasma f[illegible] Alexander; quare? quia fluxit dum fuisti; hoc e tincto ... nomen Stuper[illegible]? vidi Nomen ut acquireret sese perdidit.
Conclusiuncula Hic cinis est Alexandri; ergo cætera fumus.
Epiphonema Ire id Magni [illegible] eroes ac magnitudine ... heroū maxim[illegible] vix[illegible] la[illegible]
Compendium Hæc in urna cla[illegible] tunt: gloria, error, victoria, fortuna, fama, brevi verbo Alex. hic cinis.

Quæ sequuntur ad facultatem Appetitivam pertinent.

Perplexitas Ambigo flere ne an ridere debeam? Alexandri calamitas fletum vanitas risum provocat.
Approbatio Bene est: mortis consiliū placet: ferarū maxima parva in cavea conclu[illegible]
Imperium Jubeo istic quiescere dire Macedo solo urna ingentes spiritus [illegible]
Admonitio Quam [illegible] magna fluunt te monet hæc clepsydra, ubi urna pyxis est Alexander pulvis
Obsequium Cadite fatis mortales; fata si vinci posse[illegible] hic non jaceret.
Blanditiæ Nunc amo te Magne Macedo seposita magnitudine blandiuntur magna non amantur.
Saluta. Salvete M[illegible] i Alexandri parvi cineres.
Apprecatio Ro[illegible] recare Alexandro viator ne hic quiescat nemo quiescet.
Veneratio Submitte fasces parvo huic sarphocago quicumq̃ regnas Magnus hic est Alexander.
Abominatio Apage te ad umbras infelix um[illegible] tartaro everte post terras
Objurgatio Grassator Imperij Patriæ pro[illegible]r, pestis hominum, numinum [illegible] puctor, naturæ noxa, nunc cognato [illegible] termini Emporiū nemini [illegible] uni tibi.
Irrisio Diogenem in doleo risit Alexander, ridendus in urceo.
Precatio Sit tibi terra gravis; qui tam gravis terræ fuisti.
Optatio. Utinam quam Magnus es semper fuisses.
Invocatio. Adeste cives gemina iam miracula ostentat Babylon urbem in turri Alexan[illegible]rum in urna.
Votum Quieti publicæ ingen[illegible]m hanc victim[illegible] [illegible] publicis spolijs saginatam
Obsecratio Obsecro te viator, exiguum mihi pulverem in spherito terrarum orbe de victo terra indigeo.
Concessio. Do q[illegible] possis avara tellus spoliatoris tui, spoliū cape; posside quæ re possedit.
Commendat Commendo tibi pusillum hunc cinerem Auguste lapis, e orbe triumphator hoc demum est meum.
Gratiarum actio Pares mihi gratias reddo, natura parens pulverem [illegible] casti restituo pulvere, [illegible] ignave pro auctione.
Recusatio Tolle sepulchratum invidia fornicem nolo congiqua [illegible]

nibus

ninibus ma[illegible] solea, respuo illiteratæ Memphæos hierata fastigia non non iam ille sum magnus.
Exultatio Hic putrescit Alexander: gaudet Græci, Syri, Persæ, Tronolæ vos ulcisunt.
Jactantia Ille ego terrarū terror; Orgentis occasus, Or[illegible]r orbis tot palmas adeptus vix palmum impleo.
Gratulatio Gratulor tibi Magne Alexander terram [illegible]andem quæ te caperet occupasti; orbem possides quem nemo invideat.
Plausus Plaudite populi: magna peracta ē fabula Alex. persona exuit, Cinis manet.
Imperatio. Ingrata mors siccine occidis cui tantum debes? Famus amittitis dum sortem rapitis: quot hic permeret, nisi periret.
Pœnitentia Pœnitet me tam magni Nominis, qd parvo cineri nequeat inscribi atra mendacium.
Spes Sperate populi! nullum Magnum malum perennat Alex. in funerario jacet
Desperatio Actum est de verbis Magni spes? etiam Alexander evanuit
Timor Timete Sup[illegible]i! magnum quoq̃ Jovi filium protrivit.
Verecundia Ah n[illegible]nium mei me pudet tam arcte jacentis? terrarum victori urna debebatur Oceanus.
Audacia Pone metum viator, Alexandro impune illudas licet: [illegible] nullo iam periculo Callistenes mortalitate[illegible] [illegible]ru[illegible]et.
Impudentia Nimis impudenter viator ibi stas ubi [illegible]agnus jacet.
Excandescentia Ardet animus irâ vesana mors Alexandrum perimus, nemini parcis? hoc [illegible] lata dividere.
Mina Væ vobis Magni sp[illegible] parvus hic cinis magnus miratur.
Insultatio Heu Nemesis habes quod mereris, qui Jovis te filium mentiebare: Incesti Olympiam absolvit hic cinis, Philippo te asserit non Jovi.
Miseratio Tui me miseret Magne Macedo post Regiam Pori post Persicum solium tam incommode jacentis.
Confessio Fateor falsam me mihi magnitudinem arrog[illegible]se auribus imposui [illegible]on oculis
Deprecatio Parcite Persæ[illegible] sat pœnarū pen[illegible] hic pro terra eget qui rapuit.

INSTRUCTIO VI.
De Amplificatione Verborum.

Amplificatio est quæ Orationem breviter prolatam auget describendi
Duplex est. Alia rerum alia Verborum de hac nunc dicemus.
Amplificatio Verborum est per quam res dictionum delectu augetur. Fit multifariam.

Amo

1mo Appositione apti adjectivi ad Substantivum vg [illegible] Sanguinarium belli
consecrati homines &c. Nota posse subinde duo v tria adjectiva [illegible] Sub-
stantivo addi propter quandam Senergiam et Emphasim vg Monstrum in[illegible]
ne ingens. Item horrendum atrox crudele facinus.
2do Appositione [illegible]vi regentis casu vg Sol diffundens radios, miles con-
[illegible]ius armis.
3tio Appositione alterius Substantivi v per Metonimiam vg Mars bellonum
[illegible] Bellona armorum arbitra, v per Anthonomasiam vg Ulysses dol[illegible]
Siren Voluptas, Arpinum Stylus, Achilles animus v a Similitudine vg
Studo tarditas, Adamas fortitudo Phoenix raritas, Gigas animus. v ab [illegible]
seu ab actione ipsa deducti vg Domitrix animorum eloquentia Carnifex [illegible]
[illegible]natorum Conscientia.
4to Divisione unius Substantivi in duo, si videlicet proprietas, affectio [illegible]
[illegible] v Simile quidpiam cum [illegible] orationis in obliquo posita describatur vg [illegible]
[illegible]tudo [illegible] nivium Candor, Coeli Sublimitas, ferreus obs[illegible]
noris apex, tempestas belli, [illegible]
rigor animi &c.
5to Additione Adverbij ad Adjectivum v Verbum [illegible] Orator facunde [illegible]
miles pugnat generose.
[illegible] Resolutione Adverbij in Substantivum vg miles pugnat audacter. ly
[illegible] Resolve in Substantivum Audacia et addito adjectivo pone in
[illegible] cum Audatia miles pugnat.
casu ablativo [illegible]
Audax [illegible] Verbi in Substantivum vg Amo Deum. ly Amo resolve
7mo. Resolutione [illegible] Verbo Congruo vg
in Substantivum Amor et pone in casu obliquo cum Verbo Congruo vg
Summo amore prosequor Deum, v Inextinctis amoris ignibus a[illegible] erga Deum
8vo Resolutione Adjectivi in Substantivum [illegible] miles fortis pugnat ly fortis
verte in Substantivum fortitudo et ly Miles pone in genitivo casu addito
[illegible] Epithetis erit vg Sic: Imperfracta generosi militis fortitudo pugnat.
[illegible]no Per Synonimiam [illegible] sive per verba idem Significantia ut Cic. de [illegible]
Tandem aliquando Catilinam furentem audacia, Scelus anhelantem, pestem
Patriae nefariae molientem, ex urbe v ejecimus, v emisimus, abijt, excessit, [illegible]
[illegible]
10mo Per Contrarium vg literarum otio deditus Palestria, non desidia et [illegible]
non Somnolenti pigritiam [illegible]nionis verum acerrime aemula[illegible] Solertia [illegible]
o pompi perditus et per nox [illegible]erariis incumb[illegible] [illegible]ctui. loco [illegible]
[illegible]
11mo Conglobatione Definitionum vg Regnorum Praedo, Provinciarum [illegible]
Gentium oppressor direptor Coronarum, Macedo cessit in spolium Libitinae.
12mo per [illegible]rum enumerationem vg Difficile comparatur eruditio [illegible]
[illegible] laborantis cerebri macilenta Sagina, [illegible], continuatis laboribus,
vigili nocti[illegible] insomnia, Solitudine divortiati a contubernijs animi [illegible]
impulsae a[illegible]titicata mentis, pertinaci laborum contentione [illegible]
13tio Per Adjunctorum Congeriem vg Gradijs, mortibus, furor, [illegible]
14to. Per Congeriem eruditionum loco Vocabuli alicujus vg delicata fercula
velles Sic: dilatatur Somnias tu cum Vitellio nescio quae Attagenum [illegible]
Phoenicopterorum cerebella murenarum lactes Numidicas volucres, Arabicam [illegible]
tem, patinam Vitellij luxum Heliogabali gemmas Cleopatrae Neronis [illegible]

Modus Amplificationis

Modus Amplificationis Verbalis per Casus Grammaticales.

Utilissimus hic modus est, et ad Verborum Copiam comparandam maxime ido-
neus porro talis est: accipiens aliquam brevem Propositionem ad dilatandum vi-
de quae nam dictio praecipua et vim majorem habeat, Sit in illa Propositione
tum illam dictionem diu per omnes casus sic in[illegible] ad benefaciendam con[illegible]
[illegible]nem alia verba assumere cogeris, ac eundem sensum multipliciter afferre
Sit vg hic Sensus: Laetamur omnes quia reportasti victoriam. Hoc punctum
laetamur pluribus verbis afferre satagens invenio [illegible] illo Nomen laetitia alter
hilaritas Plausibus quod ita per omnes casus deduco.

Nominativus. Exuperans omnium mentes tenet laetitia.
Genitivus. Capaces laetitiae animi [illegible]estiunt.
Dativus. Hilaritati praecordia consecramus.
Accusativus [illegible] tacito pectore non possumus continere
Accusativus cum Propositione inuber[illegible] laetitiam animorum sinu laxamus.
Vocativorum [illegible] est [illegible] non nisi in Apostrophis tamen pro exemplo sit.
Vocativus. Veneratrix mentium grata hospes animorum adesto hilaritas.
Ablativus. Laetitia seu hilaritate tument sinus distenduntur pectora.
Ablativus cum prepositione Gestiunt prae laetitia animi.
Similiter hoc Secundum punctum: reportasti victori[illegible] a[illegible]
[illegible] fortitudini respond[illegible]
Nominativus. Victoria tua fortitudini respon[illegible] laborem coronavit. (Sere triumphi
Genitivus. Victoriae laureis martios labores [illegible] tuae serviberunt Victoriae v tui in hecata [illegible]
Dativus. Tot ho[illegible] Phalanges tuae [illegible] laureos, retulisti triumphos peperisti victoriam.
Accusativus. Messuisti [illegible] [illegible]uros, stipatus tropheis.
Ablativus. [illegible] onustus victorijs, stipatus tropheis.
Ablativus cum prepositione Sub victrice manu gemit hostis.

Ex hac variatione casuum sic illam brevem Propositionem plures assero.
1mo Capaces laetitiae universorum ita gestiunt animi ut [illegible] tacito pectore hilaritatem conti-
nere nequeant martios tuos labores tam speciosa victoriae lauro coronatos intuendo.
2do Tument hilaritate sinus distenduntur laetitia pectora, dum te tantis victorijs onustum tot tri-
umphis comitatum salutant.
3tio Respondit feliciter tuae fortitudini victoria [illegible] gemit sub victrice dextra fractus
ac subjugatus hostis, quod [illegible] omnium [illegible] teneat laetitia.
4to Damus hilaritati praecordia imo omnes animorum in laetitiam laxamus sinus,
dum tuas quas messuisti lauros, quas peperisti victorias quos retulisti triumphos
vocali fama per orbem circumferri agnoscimus. Vides [illegible] et [illegible]
[illegible] brevitati consultum in omni proposito par operae pretium prag[illegible]
[illegible] ambiguo modo pertinaci conatu obrepens circa has minutias con[illegible]
[illegible] desidia. Nota 1mo Non oportere omnino [illegible] omnes casus [illegible] assumpta
dictionem sed sondere ducendam per omnes ut copia conjectatur verborum et ex
pluribus facile una v altera versio eligatur et assumatur.
Nota 2do. Uti aliquam Propositionem ita per casus traduxeris non debere in conte-
xtu orationis omnes istas locutiones idem Significantes poni sed sufficit quod duorum
casuum ad summum trium assumitur variatio nectantur per Conjunctiones, et,

ac, adq

ac, atq; si, etc.
Nota 3tio Illam praecipuam dictionem semel expresse positam ulterius in casu
non debere ipsam itidem repeti, sed ejus synonymam vel relativam.

Exemplum Secundum in Vernacula lingua

Sit Propositio. Jestem rad Prezencyey WM Pana. Zm Sic per omnes casus diduco
Nom: Pożądana y długo w domu moim oczekiwana WM Pana Prezencya nie
wymowną szczęśliwemu sercu przynosi exhilaracyą.
Gen: Splendor Prezencyi WM Pana wszelakie z przychilnego umysłu zasmucenia ro-
zpędza cienie.
Dat: Miłey WM Pana w progach moich przytomności z wszelką zabiegam ochotą.
Accu: Wdzięczną WM Pana prezencyą non solitario passu w dom zawitaiącą u-
znawam, którą okryte poczty wesela comitantur.
Ablat. Za pożądaną WM Pana prezencyą pomyślne wszelakich exhilaracyi fo-
menta w dom moy zawitały.

Item sit Propositio Szczęście [illegible]umatem.

Nom: Sprzyiaiąca intentom moim fortuna dnia dzisieyszego stawiła się
Gen: O szczęśliwy szczęścia, w tey mierze uznawam fa[illegible].
Dat. Łaskawey fortunie to przypisać muszę.
Accu. [illegible]yiaiącą amplector y veneror sortem.
Abl: [illegible] [illegible] być się uraczonym widzę.
Ex his duobus [illegible]is ita variatis talem salutatoriam hospitis concinno

Salutatio obvia Hospitis

Sprzyiaiąca intentom moim fortuna dnia dzisieyszego się stawiła, która takie-
go Gościa w moie zordynowała progi, z k[illegible]o pożądaną Prezencyą po-
myślne wszelakich exhilaracyi fomenta w dom moy zawitały. Veneror szczę-
śliwą w tey mierze rządzącym moim sortem, a miłey WM Pana Prezencyi wszel-
ką zabiegam ochotą.

Aliter Sic.

Niepospolity w tey mierze sprzyiaiącego szczęścia uznawam fawor, y że
się stał godnym pożądaną w domu moim WM Pana exhilarari Prezencyą
wszelakie iakiegokolwiek zasmucenia muszą ustępować cienie, gdzie [illegible]
zaczney uprzeymości obita się splendor. Amplector [illegible]micam sort[illegible] y [illegible]
do ubogich progów pokornie zapraszam.

Aliter Sic.

Miła [illegible] WM Pana Prezencya non solitario passu w dom moy zawitaiącą u-
znaię, którą okryte uprzeymego wesela poczty comitantur. Łaskawey
nad zamysły moiey fortunie to przypisać muszę, a rzetelniey szczęśliwości
WM Pana łas[illegible] za którą uniżenie dziękuię, w rekompensie siebie samego
do wszelakich usług ofiaruię.

Modus Amplificationis Verbalis per Particulas Quis, quid, ubi, [illegible]

Vastissimus hic modus et utriq; Amplificationi scilicet tam verborum quam rerum
deserviens. Cujus ratio est haec: Accipe sensum illum quem vis dilatare, quo d[illegible]
notato reflecte ad dictas circumstantias quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo,
quando?

quando? Et per singulas has quaestiones percurrendo tibi circatuum sensum re-
sponde illasq; responsiones adnota quas postea aut juxta artificium dispositionis,
aut juxta impetum naturalem coordinare tandem eloquere. Accipio hunc sensu
juxta [illegible]odum datum dilatandum. Ingenuus magis gloria quam poena duci
debet tunc et ut et dilatem et probem discursum per circumstantias seu adjun-
cta quis, quid, etc. et inprimis quaero quis est ille de quo dicitur ly [illegible]
et invenio esse illum quisquis ille est qui honeste natus sanguine honeste
educatus, deinde porro ad particulam quid est [illegible] duci magis glo[illegible] quam
poena et habeo: duci magis gloria quam poena e[illegible] suarum actionum exactam
perfectionem potius amore et commendatione gloriae quam natu plagarum et
doloris invitari. Pergo ultra ad particulam Ubi. Utinam scilicet seu in
quo loco haec ingenuitas exhibenda? et invenio Ubiq; quidem sed maxi-
me in publico et in facie spectantium. Pugnam adhuc ultra ad particulam
quibus auxiliis ho[illegible] potest juvare seu incitare hominem ingenuum id
ut gloria magis quam poenis ducatur et erunt Exempla aliorum aestimatio
illius non servili sed generosi genij. Huc etiam referri possunt illa ipsa [illegible]
ab hoc avertere possent, ultra excutiam particulam Cur? seu causas hu[illegible]
motivi inter quas sane plurimas, hae possent esse quia ipsa haec [illegible] ge-
nerose proferendi, ipsa sibi abunda merces est [illegible] magna opinio
habilita[illegible] honores ad speciosiora officia. Quod si [illegible]m autem ultra par-
ticulam quomodo pote[illegible] mihi respondere per aliquos actus et modos qui-
bus haec ingenuitas proba[illegible] potest. Deinde particula quando responderet
mihi omni quidem tempore m[illegible]ime tamen quando data occasio alicuius plau-
sus. Haec omnia si in aliquem contextum certo ordine per modum rationum
congerantur poterunt et verba et rem ipsam subpeditare.
Ut hic modus utilissimus magis innotescat accipio pro secundo exemplo [illegible]
sitionem. Libertas Polonis est defendenda ad particulam quis respondet mihi
libertas quam oratorice definio. Insigne Nobilitatis Lechiae gemma. quid
defendendam[illegible]; quid sit autem defendere libertatem? invenio scilicet illius
integritati consulere n[illegible] permittere per quae labefactari possit. Ubi prae-
cipue in publicis conventibus comitijs. Quibus auxilijs? voce, consilio aliquan-
do et sumptibus. Quomodo fideliter, impense, omni conatu, quando sem-
per equidem potissimum tamen quando aliquid in praejudicium ejus agitatur.

Oratoriae Naturali impetui sic [illegible]no.

[illegible]aurei arietis vellere non interrupta possessione argivorum regni [illegible]tum
[illegible]ndam situm superstitiosa prodidit antiquitas; ego verius Sarmatici Regni
fatum in aureae libertatis sarta tectaq; conservatione stabiliri putarem: Haec
est unica nostrae gentis Domina, quae Leges non accipit sed facit illi maxe
pris debemus quod nullo adactos metu Principum non impellant sed ducant
sceptra hoc est commune Nobilitatis insigne quos sublato etiam Patricii

obliterantur

obliterantur cerâ, ut vere Polo non admittat Nomen qui perdidit libertatem.
Hæc pretiosissima liberi Regni gemma qua erepta extreme inopes hoc unicum
decus quo perdito æternum inglorii Servili jugum metuamus. Eam univer-
sorum Mater cara Patria a filijs suis flagitat, pietatem, eam amplis-
sima antecessorum n[illegible]rum in hanc Remp. merita sui nominis et sangui-
nis hæredibus imposuit necessitatem ut majorum vestigijs non vero [illegible]
nitiosorum respectuum [illegible] illecebris aureæ libertatis tutelam impensis
conatibus, omni in passu, præcipue vero in illo Consiliorum Theatro in [illegible]
ex omnibus ordinibus ad providendum Patriæ integritatem lecto corvente,
tam proficua disertæ linguæ Suadâ quam amplissimorum Consiliorum momentis
ac denique (si malorum tempestatem aliter evitare nequeat) ultimo suorum
bonorum ac Sanguinis impendio promovere non desistant.

Modus vocis dilatandæ seu Frasis Construendæ per Comparationem.

Modus hic et cultus et facilis est cujus artificium est tale, si vis quodque verbum sive
substantivum sive adjectivum, sive verbum conjugatum [illegible] cultius. Considera [illegible]
s[illegible]tiam quis v[erbi] g[ratia] Si vis cultius efferre adjectivum Mollis considera quæ res sunt molles
e[illegible] cerea, pluma, lana, &c. Hæc ergo substantiva verte in adjectiva [illegible]
[illegible] cereus laneus &c. Similiter vis cultius dilatare hoc adjectivum Venustus in[illegible]
qu[illegible] nam res sit venusta vel etiam quære quis fuerit venustus et veniet tibi
Adonis [illegible] Ch[illegible] dicesque venustior Adonio, formosior Narcisso [illegible]
charitibus. [illegible] p[illegible] [illegible] Celer: dices: Sagitta Celerior aquilis fugatior
ventis pernicior, ce[illegible] velocior, fulmine ocior. Si vero vis verbum vertere et
dilatare considera quis etiam facit vel fecit aliquando quod illud des[illegible] verbum
et sic incides facile in eruditionem v[erbi] g[ratia] Sit verbum Pingit vide etiam quis etiam
aliquando pinxit et occurret tibi Zeuxes, A[illegible], Parrhasius, Thymas, Pro-
thogenes, dicesque ingeniosi artem æmulatur Parrhasij, vix Apellis imitanda manu
effingit iconem. Item sit verbum Cantat vide quis olim fuit illustris et inve-
[illegible] in fabulis Poetarum Orpheum Apollinem Arionem, Amphionem &c et
dices: Non sic Thebanæ condito arcis Amphion suæ testudinis sono saltantes
commovit lapides, ut canora modulatione dulci charmonia animos delinit et ex[illegible].
Item verbum Cito currit perpende quis olim fuerunt cursu præstantes
[illegible]tiat. Item et occurret tibi Camilla, Athalanta, Perseus, Dædalus, Beller[opho]n. Item
cum quo potest comparari cu[illegible]ns velociter et occur[re]t tibi Navis, Avis, Sag[itta]
[illegible] venti &c. Tum dices: adeo præcipiti cu[rsu] raptis fertur passibus ut nec [illegible]
Athalanta ejus possit assequi vestigia, adeo agiles pedes, veloces plantas [illegible]
ut ipsum etiam cursu vincat Perseum &c. Similiter hanc vocem gaudet [illegible]
[illegible] d[illegible]ri: re[illegible]e te quis solet lætare ac gaudere et quando? et occurret
tibi Victor, Cap[illegible] præda, Nauta in littore, Peregrinus in Patria, Colonus [illegible]
masse sic erge[illegible]nde forma phrasim, non minus me exhilaratum sentio, quam
superatis Oceani naufragijs optata attigissem littora, aut cum [illegible]
de triumphator de prælio redijssem aut difficiles viarum emensus anfractus
in Patrio solo fessum longiori itinere pedem finxissem.

Modus amplificationis verbalis per explicationem Terminorum.

Omnis propositio cum pluribus constet terminis certe dilatari non potest nisi per

dilatationem

dilatationem eorum ipsorum terminorum quibus constat aliqui enim non una dilataretur
propositio sed plurimæ coacervarentur exemplo res clarior fiet. Sit dilatanda in Periodo
hæc propositio. Sol origens omnia lætificat Dilatabitur 1mo Terminus Sol qui
utique cum sit aliquid singulare dilatari per descriptionem non per inductionem debet.
Dilatabitur 2do terminus Origens per circumstantias ortus 3tio Terminus omnia
per inductionem et enumerationem eorum quæ lætific[antur] a sole 4to Terminus læ-
tificat recensendo varios hujus lætitiæ modos in varijs subjectis in animantibus
in arboribus in floribus etc. Atque ita Periodus fieri poterit in hunc ferme se[nsum]
Prodite tenebrarum gremio luminum Pater atque ubi præludijs auroræ facibus accen[sis]
[illegible] repetens eru[illegible]it in [illegible]
derit desiderium sui fænerata per noctem sideribus lu[m]ina repetens eru[illegible]
cum illico redire anima mundo animantibus motum in animis venustatem, desiccari
in herbarum oculis conceptas ejusdem absentia lachrymis erigi depressa papavera, ostentare
tare se rosas dilloricare se conchas conceptas divitias authori suo fidere linquere
latebras animalia mitiora cucurrire gallos, trinsare hirondines clausitare palumbes,
pippire passeres, lusciniam vero sirenem illam sylvarum conceptum nocturno silentio
genethliacum promere produ[ct]um in longum spiritu Rhetorum eructari periodos, intenta
voce dicere graviter [illegible] [illegible]emiter inflexa miserabiliter omnia perire cum Sole omnia
videns cum Sole renasci. Ubi videns terminum quidem omnem hujus propositionis
potuisse etiam dilatari.

Potest etiam dilatari periodus per particulas redditivas qui modus apud Ciceronem est
[illegible]simus ille enim frequentem facit repetitionis figuram et particulas facientes P[rothasim]
et Apodosim sæpe adhibet ita ut dum incipit aliquod n[illegible] dum max. ei [illegible] [illegible]eat ali-
quam particulam Prot[h]asio v[erbi] g[ratia] Et si cum quantus, quando, [illegible] [illegible]m earum
aliquam in[illegible]cit ut in sequenti membro Apodoseos partic[ula] [illegible]atur et sic consequenter
procedere videtur intrudendo [illegible]stas particulas velut quosdam annulos, quibus catena au-
rea eloquentiæ [illegible] texatur. Vel [illegible] fortasse Oratio Ciceronis merito flumen eloquentiæ
[illegible] interrup[illegible] continueque fluat. Nec est contentus Cicero periodis
nunc [illegible]
brevioribus bimembribus aut trimembribus imo nec uno pneumate, sed tria nonnunquam
pneumata in uno sensu perfecto includit, hoc autem fit adhibita v[erbi] g[ratia] figura Repeti-
tionis sexies, octies, vel decies quibus si intermisceatur particula prothaseos et apo-
doseos in immensum quodam modo excrescere necesse erit orationem.

INSTRUCTIO VII

De Amplificatione Rerum.

Amplificatio rerum est quando oratio non iam verbis sed sensibus dilatatur. Ejus modi sunt varij
1mus modus est ab adjunctis cujus usus est talis 1mo quære adjuncta et circum-
stantias tam subjecti quam prædicati quod est in propositione [illegible] circumstantiæ
sint connaturales, sive ab eruditione fabulis apophtegmatibus [de]sumptæ hoc enim
[illegible] Oratori. 2do Inventis iam adjunctis tam prædicati quam subjecti [illegible] [illegible]
[illegible] combinationem considerando quod adjunctum cum quo habe[a]t aliquam con-
[ven]ientiam quæ circumstantia cum altera potest connecti atque sic combinatis adjunctis
[illegible] ille in sensu tuæ propositionis. 3tio Si desint aliqui vel prædicato vel subjecto
sufficientes circumstantiæ tunc habendaque reflexio ad circumstantias illius cui plures
adsunt et tropice erunt combinandæ. 4to ac ipsi sensus videantur identici debent per
varias exaggerari figuras quarum illarum interventu sensus aliquo modo videantur divers[i].
5to adjunge item amplificationem per fontes definitionem, narrationem etc. pro

Exemplo

Exemplo vide Praxin 23. in mense 4. et alias.
2dus modus omnis propositio cujus Subjectum et praedicatum est totum divisibile
in aliquas partes potest dilatari per Inductionem. Sit exemplum Vita hominis est ple-
na miserijs. Hic totum quod est vita hominis Subjectum hujus propositionis dilatari po-
test si dividatur in aetates quibus vita hominis constat. Et sic dices: Infantia,
adolescentia, aetas robusta, senectus Sunt plena miserijs. Ergo tota vita homi-
nis est plena miserijs. Potest haec ipsa quae dilatata est ex divisione Subjecti dilatari
etiam longe diversa ratione per divisionem praedicati quod idem est aliquod totum
divisibile in suas partes miseriae enim aliae Sunt corporis, aliae animae, aliae a natura
ipsis. aliae a fortuna, aliae a natura, aliae ab adversarijs ex quibus Satis portare a
Utror haec praxis quam latum Campum aperiat amplificationibus.
3tius modus Dilatari potest propositio per exempla conglobata vg. Sit propo-
sitio Tyranni raro venere et gladios dirant, dilatabitur exemplis Caesaris Neronis
Phalaridis Diomedis etc.
4tus modus per Similitudines explicatas vg. Sit propositio, quamdiu homo non
fuit in periculis pavidus est. Explicatur haec comparationes Seu Similitudines: quamdiu
miles non fudit Sanguinem in bello; quamdiu natura multiplici intempestate non Ad-
muit; quamdiu adolescens multiplici aegritudine ... ipsas periculorum
... ones formidat.
5tus modus A comparatione Majorum Minorum ... parium ut L. ...
... quos barbarus ad se occidendum miserat dimisit cum praemijs, comp...
... quos ... Legis ...
... missimis ... quos in hujus modi occasione de perduellibus Leges ...
... enumeratione
Sumere ... Adjunctorum et concomitantium enumeratione
6tus modus ... malum ex eo enim et proditur animus et occiditur
vg. Peccatum est ... etc. quae ratio Satis patet ex dictis Supra.
Corpus et leges ... tot Sunt rationes dilatandi aliquam propo-
Sed ut paucis comprehendam omnia tot Sunt rationes dilatandi aliquam propo-
sitionem quot Sunt loci communes apud Rhetores.

INSTRUCTIO VIII.

Quaecunque Oratiunculas Seu Epistolas Conficiendi.

Praecipue iter modus quamcunque Oratiunculas ... pro Epistolis quae ...
Valet hic modus pro Oratiunculis extemporaneis et potissimum pro Epistolis ...
per ab ipsa re incipere interea tamen de facto permittitur aliquis etiam si brevi ...
deserere propositionem reducens qui tamen cum sit e re natus, ita ut ne quaque ...
velagre possit ... generis Epistolam assui putatur ab aliis esse ...
propositio ... accessus ad illam bene tamen dicitur, quod a re in... ab ...
puncto in illa materia quam ... et ab ipsa ... incipi potest ... 1mo concipe ... Sen ...
Hic modus est talis: dicturus vel scripturus ad aliquem 1mo concipe ... multiplex
tum de propositionem tuam quae aliquando celebrasse una aliquando multiplex
tum ... intendam deferre mea obsequia 2do aliquid nuntiare ...
ut ... Epistola ... hic erit triplex intentum concepta propositione quaere rationes quae
quidquam ... Judiciali et deliberativo Solidas esse oportet in genere vero exornativo
in genere ... politicae quae non ita probent propositionem (nam plerumque ...
dantur rationes ... hujusmodi propositiones) quam amplificent et exornent ...
indigent probatione ejusmodi propositiones) quam amplificent ... probatione ...
Sit est propositio: Gratulor tibi honorem Haec indiget magna probatione ...
possunt politicae rationes dari nimirum quia Sum tuus amicus, quia inter meos ...
ratis incrementa hunc tuum honorem numero, quia pridem debitus tuis virtutibus
quia haec omnium faventium tibi vota fuere.

Ha porro rationes

Hae porro rationes desumi possunt ex triplici respectu. 1mo ex parte personae Scri-
bentis et dicentis. 2do Ex parte illius ad quem Scribitur et dicitur. 3tio ex parte
rei de qua tractatur vg. petiturus ab amico aliquid, habe hanc propositionem: Rogo
Dominationem vestram et audeo petere ut mihi hoc faciat. Ratio 1ma ex parte Scri-
bentis, quia frequenter beneficium affectum tuum in me Sum expertus. Ratio 2da
ex parte illius ad quem Scribo: quia multis alijs ijdem petentibus praestitisti. Ra-
tio 3tia ex parte rei quam peto: Quia mihi magno emolumento hic et ...
erit et necessitati maxime Succurret. Tales rationes calamo et mente ubi annotave-
ris a quacunque ex illis incipere potes et accessum ad propositionem facere. Reli-
quas vero rationes post propositionem pulchre Sibi annexas Subiunge Sic in
praedicta materia petendo aliquid ab aliquo a prima ratione incipere potes: Gdy-
bym częstokroć nie doznał quo affectu et beneficentia mnie Wm. P. prosequi ra-
czysz, nigdybym się z moią nie poważył prosbą, ale częstokroć doznana dobroczyn-
na łaska y teraz mi konfidenter każe potrzebie moiey przełożyć a o subsidium
uprasząc. a 2da ratione praedictam materiam Sic incipere potes. Szczodrobli-
wie na czyiekolwiek ... otworzona Wm. Pana ręka y mnie też lubo mniey
zasłużonego wzywa abym się do teyże dobroczynności z moią udał prosbą y po-
trzebą vel aliter: Częstokroć wielu udaiących się do Wm. Pana dobroczynney
łaski ukontentowane żądze y opatrzone potrzeby czynią mi otuchę y bespie-
czność że z prosbą moią przystąpić każą. Sit Secundum Exemplum Petiturus ab ali-
quo consilium habeo propositionem hanc peto consilium ... Ratio
1ma ex parte mea. quia damnum hac in re patiar nisi aliquo ... obviavero. Ratio
2da ex parte ... peto quia es amicus et vir prudens alti Judicij ma-
gnae experientiae, Ratio 3tia ... a re quam peto nempe consilium quod prudenti
consilio Saepe iam res collapsae ... restituuntur integritati. Hac habita materia
a 1ma ratione Sic incipere potes: Uważaiąc w iakiebym popadł dyspendya
gdybym w tey sprawie ktorey Wm. P. dobrze wiadomy iakimkolwiek sposobem
obviare nie zamyślał. czynię rekurs do Wm. Pana y Dobrodzieia prosząc aby
mi prudenti suo consilio w tey mierze opitulari zechciał. Ratio 2da post propo-
sitionem Nie tayno mi bowiem iako wiele na mądrey należy radzie, przez ktorą
częstokroć iuż do upadku nachylone rzeczy podźwignięte y owszem pod czas
iuż zruinowane należytą redintegracyą odnoszą. Ad 2dam rationem dic
descendes. Z tak skutecznego od Wm. Pana consilium odnoszę czyni mi dobrą
otuchę iako osobliwa Wm. Pana ... wysoki rozsądek y osobliwa we
wszystkich rzeczach experyencya, tak też częstokroć ku mnie wyświadczony
affekt, o ktorym y teraz nie wątpiąc łasce się oddaię. a 3tia ratione Sic
potes incipere Wysoka Wm. Pana mądrość y wielka we wszystkim experyencya
... czyni mi ... iudicium abym się do Wm. Pana o poradę w tey materyi
udał. Deinde Subjunges alias rationes etc. a 4ta ratione Sic. Maiąc na
... y pamiętaiąc uczonego Terencyusza zdanie iż omnia prius consilio Sapien-
tem experiri decet, y widząc iako przez mądrą przyiacielską radę częstokroć
podupadłe sprawy podźwignienie odnoszą udaię się do Wm. Pana prosząc
o Salubre w tey sprawie consilium. Etc.
Nota 1mo Venuste interdum imo Semper Epistolam aut oratiunculam

inheari

inhoari a Circumstantia loci, temporis tam respectu scribentis, quam respectu
illius ad quem scribitur te habentis. Sic aliquis in hyeme officiosam Episto=
lam scribens a Circumstantia temporis exordiri posset. Ażebym się podczas
ostrozimnych czasow [illegible] znal w należytey affektu mego ku wmm Panu
chębnoc gotowości a [illegible] etiam sub Jove frigido pectus amicum colet to pisanie
[illegible] nieplonnym chcę mieć dokumentem w ktorym etc.
Nota 2do Utilissimum [illegible] modum inchoandæ orationculæ y Epistolæ a
obiectione quæ posset contra tuam opponi propositionem ejusq salutatione
y qualicunq reiectione a [illegible] elusione. Per hunc modum præcipue inchoari
possunt ejusmodi Orationes y Epistolæ qua minus ad certam continent propo=
sitionem uti sunt Petitoriæ Suasoriæ Exhortatoriæ etc. Scripturus itaq hu=
jusmodi Epistolam concepta propositione. vide quid tibi possit ad illam rescri=
bere y quid saltem mente respondere ac objicere ab hac tu obiectione ejusq
solutione incipe v.g. Sic: Velles suadere amico [illegible] faciendum cogita quid ille
tuam propositionem rescriberet y saltem mente [illegible] re possit v.g. Hoc: [illegible]
ego tantum judicij quo me possim regere ut tuo consilio non indigeam
obiectione sic incipe. Lubo mci ia wprawdzie [illegible] wmm Pana
[illegible] baczenie y mądry rozsądek, tak dalece że krom czyiey kolwiek
[illegible] mogę się polegać rozumieniu, iednak że
porady [illegible] szey że baczności y moim przyiacielskim życzliwego
szczyrym [illegible] materyi prze=
serca pochodzącym niepogardzisz zdaniem ktore ia [illegible] nus illius
kładam wmm Pana etc. Et per hanc ante [illegible] sum firmare aut subs
ad assentiendum inflectitur dum id quod su[illegible] videt
re potuerat solutum sibi et expunct[illegible]

x

MENSIS IV

Varij Generis Praxes per Fontes Figuras & Supraditos Amplificandi modos nec non Argumen= tationis Forma

EXCHIBENS

Quoniam nulla ars sine Praxi & E[x]ercitio disci potest ideo profectui
Rhetorum meorum consulturus (quo nihil mihi charius, nihil dele=
ctabilius est) post suffici[en]tia Rhetoricæ Præcepta Praxes subijcio
& supra datas [illegible]iones practice ostendo. Sit igitur.

[P]RAXIS I.

Propositio Honor est Periculosus. Ratio a Fonte Definitionis Quia honor est [illegible]
vulgarem Cæterorum statum eminentior altitudo. D[isp]ositio per Sillo[gismum]
Major Omnis altitudo est periculosa. Ratio Quia casu[illegible] a vu[illegible] jacet.
Minor Sed honor est supra vulgarem Cæterorum statum [e]minentior altitudo.
Conclusio [illegible] est periculosus.

E[xe]cutio

Hac semper infelicitate celsa laborant, quod citra periculum esse non possunt. Quo
enim sublimius ad viciniam Tonantis assurgunt, eo profundiori subjacent lapsui et ru=
inæ. Humilibus tantum beneficus Cælorum favor hoc indulsit privilegium. Quo[d] [illegible]s
extra omnem periculi casum securis esse licet Cæterorum quidquid excessit modum
pendet in stabili loco. Sic quia altiores turrium moles superbas ferrunt in Cælum
Cristas cadunt pronius; Sic eminentius montium provecta Culmina quia elato fe=
riunt sidera [ver]tice plagam a fulminibus accipiunt, Sic expo[r]recta in altum ro=
bora graviore terræ g[illegible] labuntur et ruina, quod humiliores prætergressa
rubos immensa elatum verticem [im]plent altitu[di]ne nimirum ut ut Neapolita=
na Lucani occinit buxus. Invida fatorum series summisq negatum stare diu. Ipsum
Cælum quo celsius Architecti Numinis elevatum manu eo profundius cad[ere]t debe=
ret si posset. Fuisset extra lapsum Icare, si declivia calcando [illegible] alarum [re]migia
ad usq ipsa non evolasses sidera. Non occubuisses adeo lugubri [illegible] Ant[æ]e si
[illegible] adhærentem altius in aera non elevasses, Hercules non [illegible]sses cervicem
[illegible] Elpenor si celsa Thebanæ Curiæ non ascendisses tecta. Ag[illegible] enim in vertigi=
[ne] capita quævis sublimitas et tandem in præcipitia detrudit sublimatos. Non [illegible]
[illegible] a Tomitanus canit movet Ovidius Formida nimirum sublimia semper. Pateant
hinc magnæ fortunæ infortunia, pateant dignitatum pericula. Quid enim est Purpurat[us]

Coronatus

coronatus fastibus honor, nisi ultra vulgarem cæterorum statum eminentior quædam altitudo. Ideo enim Architetrix fortuna trabeatos ascensus Majestoso Principibus erigit [illegible] ut eos in alto collocet et conspicuo. Quomodo igitur extra lapsum st[are] possunt vivere, quomodo citra metum periculi fastigia [illegible] ascendant culmina miseri Dynastæ! tolluntur in altum ut lapsu graviore ruant. Nam si tragico vati habemus fidem. Quidquid in altum fortuna tulit, ruitura levat modicis rebus longius ævum est. Non unus non unus ex hac sol[ii] crepida [illegible] lapsus corruit in gemitum fortunæ suæ, non unus declinando humilia casum in altore reperit sed [illegible] grammatica in flexionibus obliquatum, in quem dum crasso satis felicitatis suæ impegit barbarismo, illa ipsa aurea Regni ferula (ita enim sceptra appellavit Porphirius) vapulavit. Unde bene apud Tragædum fatetur Thyestes: dum excelsus steti nunquam pavere destiti ipsumque me ferrum formidare lateris. bene Apollodorus: [F]ortuna magna non caret formidine nec splendor eminens vacat periculo et quidquid altum est haud tutum diu manet: bene vocat fama et eruditione hortat Tacitus: Omissis pr[illegible] tuta et salutaria capesse. bene Divinus Plato: Lubricus magnæ fortunæ gradus [illegible] casum qui non veretur [illegible] retrovertam ego. [illegible] ascensum qui non [ver]etur casum, eat ruptis [illegible] vestigijs sed meminerit vel illius Herontani [Rh]etoris effati: In p[illegible] [illegible] cursus iste deducit cujus eminentis vitæ exitus cadere est.

P[R]AXIS II

Propositio: Honor est p[eric]ulosus. Ratio a Fonte Notationis Ho[nor] enim 1. ab horrore 2. ab onere suum deducit Ethymon, quod [illegible] periculis onus sit vix ferendum; unde in prima Stati[illegible] syllaba gravem aspirationem præfert.

Elocutio

Umbra solem solia comitantur pericula. Uno stringuntur nodo magna Imperia [illegible] magna cura, et necdum genialis præses Lucina thori ejusmodi Alexandrum [illegible] lactavit gremio, qui hunc Gordio intricatiorem nexu 1. bene limato chalibe vel ingenij acrimonia posset dissolvere. Sive enim ab horrore sive ab onere suum deducit Ethymon utraque notatio genuina ejus exprimit discrimina. Nullibi enim majores lancinantur horrores, nullibi frequentius Pal[illegible] et Pavori sacrificatur cum Romulo quam [ub]i augusta dignitas [illegible] sibi fixit mansionem; ut non immerito propter [g]ravissima quæ fastes comitantur pericula honorem [illegible] Et certe non sic Atlas onus Imperatorijs vix ferendum humeris [illegible] Et certe non sic Atlantem [illegible] Spheræ flammivomus [illegible] Mina ut magna dignitas os pr[illegible] Honor [illegible] plorant pretioso in gemmis imbre suis compassæ dynastis Coron[æ] quod [illegible] proceram consanguinitatis arborem non alios carpunt fructus nisi [illegible] de quibus Entheata Oveni Musa: Fructus honos [illegible] vix fructus h[on]oris onus. Non frustra 2. in prima nominis sui syllaba præfert aspira[ti]onem honor, nisi quod non ab uno graves exprimat gemitus [illegible] Unde enim ille tracta ab imo pectore Adriani suspiria [illegible] nunquam imperavissem. unde ille acerbis plene doloribus exclamatione Cæsari[s]

O aurum

o aurum Imperij quam onerosum es imperanti? Unde illa pretiosi repudia Diadematis in Antigono: Tollat te qui non novit. Nisi quod gravius premant Imperatoriam frontem pretiosi lapides quam [illegible] lapis. Veneror dignam Cedris et marmoribus illustricatorum [illegible] Cæsarum hac in materia gnomam. Nullum sine pondere est Diadema nulla fascia sine cura [illegible] ro flexo in reverentiam Coplite [illegible] assertum auro Regum ornantur crines calamitate onerantur capita quantum in fro[nte] honoris, tantum in [c]ervice gravitatis, nec ipsa Cæsaries ligatur ad Majestatem [M]etallo, sed animus [c]aptivatur ad periculum timore.

PRAXIS III

Propositio: Honor patet periculis. Ratio Fonte Conjugatorum: Quia Honorati periculis patent. Ratio Rationis ab Enumeratione periculorum.

Elocutio

Hæc est magnorum infelici[tas] quod suam nequeant amplitudinem contrahere, ut periculis abscondant [illegible] contra Majestatem verber quod altius crescat et declinatis aliorum [illegible] sola vapulet propter excessum fortunæ gr[illegible] oris excæcati pravo [inv]idiæ affectu mortales beatos existimamus Princip[es] illis coronatur populus aureos circum caput in Diademate accendat radi[os] misera hæc fortunæ Apotheosis. Hi enim radij acuta potius dicendi [illegible] quo augustorum tempora ad intimas penetrant medull[as] [illegible] [Maj]estico Rocius explodit cavillo: O præclarum opum mortalium [illegible] quam cum adeptus fueris securus esse desisti. Quæ enim est hæc Regnantium [f]elicitas? eminere solio et curis [illegible] ampla tenere dominia et in columitati servire subditorum, imperare o[mni]bus timere omnes, regere singulos metuere universos terrere Majestate palpitare [illegible] extra rubere purpuris intus pallere formidine, Orbis Monarcham dici mancipium esse voluntatis alienæ, splendidam vitam agere et in singula momenta præmitu emori ac exanimari. Nulla enim hora Principibus secunda, nullus quandrans sine timoris [illegible] verberantis son[illegible] leo nullum momentum non monumentum, cui [illegible] fatorum litigia in sepeliant mentem, vivente et in sensum doloris recrudescente animi cicatrice. nequeunt secure famentem exsatiare palatium nam licet prodigus opum deprecator luxus ambr[illegible] liquoribus proponat abacti os cretico sudantia vino palpebris [illegible] integris æstimata [illegible] Cleopatræ propinet gemmas exquisitis mensas oneret [illegible] Jam atta[gen]es Junicos gallinas numidicas Phenicopterum linguas Phasianorum cerebell[a] jam scarorum jecinora, murenarum lactes, Rhombos, Adriaticos salmones Aquitanicos, jam mures p[illegible] conchas pelorinas, fabas Ægiptias et alia sexcenta gulæ [illegible] tra[illegible] [illegible] surgenti proponat Crœsus: Nihilominus in hac opsoniorum [illegible] instar [illegible] mentitij famerit. Tantali quia venenum et pretiose condita [illegible] suspicio metu [illegible] et suadet abstinentiam. Nequeunt longo fatigata insomnio [illegible] quiete compo[nere] lumina. Quia licet erunt ad conciliandum soporem papavera [su]spensa lectis [illegible] cortina dulces prætexunt umbras, anserum et olorum plumis delicio sum [illegible] mergitur caput, mens varijs fluctuat cogitationibus edaces curæ continuo auribus

obstrepunt

obstrepunt gloritatu et primos excutiunt ab oculis somnos stant in vigiliis praetorianae militum cortes, integrae satellitum excubant centuriae, nec tamen inter haec munimenta immunes sunt a periculis, illas ipsas quibus se crediderunt, nunquam secure aspiciunt manus. Merito proinde calamitosae imperantium sorti; tractis [illegible] cordis medullis suspiriis Austriacus compatitur Orator: Miseri Principes? quibus in ipsis vivendi praesidiis mortis insidiae praeparantur: Et hoc est quod [illegible] Decorus laticlavio Imperator Saturninus dum ad Imperii invitaretur gubernacula, his illud deprecabatur verbis: Nescitis quid mali sit imperare gladii et tela nostris cervicibus impendent imminent hastae undique, undique spiculaipsi custodes timentur ipsi comites formidantur non cibus pro voluptate, non iter pro authoritate non bella pro judicio non arma pro studio. Quod Imperatorem cupitis in necessitatem mortis me trahitis, sed habeo solatium mortis solus perire non potero. Scivisti nimirum magnae occidentis Monarcha fatorum telis nullos magis esse obnoxios, quam qui maxime excelsi alliduntur terrae abruptas a summo fronte quibus nuper coelum et nubes [illegible] exuunt coccineis [illegible] ictibus, sub quorum heri purpuris obtentum [illegible] integra regna. [illegible] scenam vulgo jocanti abeunt quorum majestuosa [illegible] theatra non ita pridem [illegible] tator populus circumstabat. Quid ad haec? Ambitiosa magnae fortunae [illegible] dictis hyperbolico ad injuriam calamo a calumniatore exaggerari fastigi[illegible] Orator Maximilianus Fredro in suarum fragmentis [illegible] stabit [illegible]: Rarus honoris apex in punctum non desinit calamitatis perstromatum [illegible] dictis virgas directu[illegible] ut illa Idumaei Ducis non germinat scorpiones, nec Regum capita ut aestimavit Octavius esse in [illegible] regnorum quod semper tranquilla nativa serenitas redamabit [illegible] ontanus Boiaus: Securiores agrestium tenebrae quam Regum et Principum [illegible] dictis altiora esse dignitatum fastigia, quam illa fatorum vicissitudo possit assequi negavit Neotericus Non est tam humile adversa fortuna molis, ut excelsum quodvis attingat caput et in capita hostis non assurgat capitalis: dices in purpuris non generari tineas, in coronis non nidificare curas resistet Avancinus: Nec Coronae sunt sine spinis nec sceptra sine pondere, nec gladius sine cruce. et ut Academice prehendam in nucleo nullus honor sine periculorum satellitio munitur

PRAXIS IV.

Propositio Honor est periculosus. Ratio a genere Quia honor est fortunae bonum. Dispositio per syllogismum quinque partitum.

Major Omne bonum fortunae est periculosum. Ratio Quia fortuna est [illegible] stans in [illegible] favoribus. Minor Honor est fortunae bonum [illegible] Ratio Fortuna [illegible] honores distribuit. Conclusio Ergo honor est periculosus.

Elocutio

Magni sunt [illegible] periculis quae liberalis fortunae manus impertit [illegible] ut enim extemporanea sunt ita temporanea, cito collata citius adimuntur [illegible] bulatorius quippe ipsius Deae favor; in uno loco diu morari impatiens jugo [illegible] transportat colonia modo per coelum superbis jugalibus vehitur, modo per terrae

repilibus

reptilibus insectis serpit, nunc in aquilone solium, nunc in cespite ponit stationem jam sidera jam humum, pulsat vertice, nunquam eadem nunquam una et indignitatur et dignitatur, et amat et odit et lactat et mactat, et donat et admit, et calet et friget, et surgit et labitur; et tenet in gremio et dimittit ex affectu, mendaciter verax, inconstanter aequaminis fraudulenter sincera hostiliter amica. Non frustra veneranda antiquitatis senectus aevi primam ejus originem deducit ex mari nisi quod patris Oceani [illegible] naturam, nunc serena vultu ridet ad malitiam nunc de humanis fluctibus crispatur ad procellam, non frustra peplo [illegible] texit et lumina nisi ut sub hoc velo fraudes et dolos professam declararet. Non frustra volucrem pedibus appinxit rotam, nisi ut volubile ejus ingenium adumbraret, [illegible] persenam induit versatilis anima, cui nihil commodius quam larvam induere quam ut facile induit ita deponere promptissimum habet. Ideo caute illi credendum [illegible] ronianus suadet Stoicus: Noli tranquillitati fortunae fidere, mare vertitur, eodem loco ubi luserunt na[illegible] rbentur. Reduplicabo ego rursum adeo salubrem monitum. Noli tranquillitati fortunae fidere qui [illegible] fides haec naufragum non [illegible] vabit. Potius ex al[illegible] remos et vela in portum retorque, nisi ita sim[illegible] ater in tua fidelitate Orthodoxus es, ut in procella felicitatis fluminis [illegible] sinum credas medium salvationi destinatum. Nihilominus iter[illegible] verum cum Philosopho obtestor: Noli tranqui[illegible] fortu[illegible] mendax est et perjerans [illegible] uno illam pede propter incon[illegible] em progressum stare tradi[illegible] antiquitas uno pede nullo stat perjura verbo sed quot pollicita tot mendacia, quot promissa tot falsitates, quot sponsiones tot rupturas foederum [illegible] ninatum Sed quorsum haec oratoria dico libertate, nisi ut periculo[illegible] magnae dignitatis probem fastigia? fortunae bonum quivis est honor, illa enim Mareschalcales scipiones, signatorias Cancellariorum ceras, Ducales largitur clavas, illa Principum mitras et laticlavia Senatorum curules et purpureos donat amictus [illegible] Regum sceptra, Imperatorum Diademata, Pontificum offert triregna. Quomodo igitur citra motum, quomodo citra discrimen sit honorata potestas? attollit enim [illegible] latum hoc et in sua tantum constans inconstantia [illegible] men ut esset graviore [illegible] praecipitet, orbis plagas [illegible] gubernium tribuit ut doloris ad sensum instigat Serenissimos [illegible] rendit titulo[illegible] ut fatali extinguat occasu, Coronario redimit auro, ut ferro victimas destinet coronatas, impingat suis favoribus saginaria clientum vota ut in crassatos ad[illegible] decerp[illegible] mar[illegible] cellum stringit adamante tempora ut in compedem accipia[illegible] vestigia [illegible] coronaria serta ut sub hoc virginitatis judice adulteret an[illegible] res et [illegible] [illegible] uni Claudio Romana despondet praetoria, sed vix tr[illegible] beam lacertis [illegible] duxit patriciis, mox capitolino clavo peterans Dea spoliavit vernantes [illegible] es desiccavit heroum turbas dissipavit, ex pegmate superbo proturbavit. Non uni Polycrati aeternos quasi pronubo aeternitatis annulo subarravit honores

56

nores sed momentanea fuit ejusmodi fides et Religio quia a Principe
trabea ad infamem trabem a honorario torpe ad patibulum restem
male credulum deduxit [illegible], sic est supremas quæ dedit aufert fortu-
na mitras. Nil solidum diu stetit, perenne passim esse negoit quos illa effi-
[illegible] beatum, nam omne quod fortuna culmen magnificis solidavit casui
patet ruinæ, merito proinde Tragicus vates Patheтico exclamat affectu:
O fallax [illegible] bonum quantum malum fronte quam blanda tegis. Ecquid enim intu-
dens oculos in uniones illec[illegible] coronæ adamantes, in tam bellos flores qui
undiq eam ambium, non [illegible] sibi persvaserit pulchrius longe et amenius fo-
re, quod intus latet abditum et tamen mensissimæ spinæ sunt quæ assidue
tempora pectusq lancinant cruciatu. Nullus est in corona unio qui sudor
non sit, nullus rubinus qui non [illegible] sanguis, nullus adamas qui non sit qua-
dammodo terebra. Tota deniq nihil aliud est quam circumferentia abs-
quietis centro symbolum perpetui curarum [illegible]atus.

PRAXIS V.

[illegible]ositio Honor est periculosus Ratio a Specie et Partium enumeratione Quia
[illegible] Regius Imperatorius Senatorius etc. est periculosus.

Elocutio

Pridem [illegible] pridem hostis Majestatibus timor, armari in illas non
desinit, donec in ferr[illegible] acerbe servitutis trahat compedem. Date mihi (sed debilis
non est) date magnæ famulitiæ sortis commitatum honorem, qui a[illegible] hominis vacat
timore profecto citius Arabico Phœnica comparem in [illegible] quam Sceptrum a lapsu
culmen dignitatis, ut enim nihil tempestatibus obj[illegible] est magis quam quod vertice
rum verticibus ita nihil a fortuna magis imp[illegible]tur quam sublimis potestas di-
scribit serenissimas Regibus nomenclaturas adorator populus. Nihilominus hæc tibi
lo[illegible] serenitas adeo sincera non est ut fatorum nubila grandinantem lachrimarum
[illegible]iam adversitatum tonitrua de [illegible]umana post se non trahat tempestate sive enim a
sole sive a solitudine illustre solij nomen suum deducit Ethymon, semper ita Augu-
stis vere felicitatis opponitur luminibus ut illam a Regnatricis aulæ proscribat [illegible]
sione pomposa vere solitudo Regum inter honorarios fasces [illegible] momentas [illegible]
va[illegible]m umbras, sine horrore [illegible] cruentis fortunæ latro[illegible] esse nequit. Proferunt
aureas directionis virgas in m[illegible]bus Cæsareo [illegible] non raro suis scapulis persi-
runt, [illegible] more Phrygum vel post plagas sapiant discantq maturæ et virilius agere
nec p[illegible]orum i[illegible]rea Regum affectare poma. Non ipsi tantum Oratoribus [illegible]
Mar[illegible]alcale [illegible]pertiuntur Scipiones, resonat sub illis fluiditati lachrimarum [illegible]
rora[illegible]ndus m[illegible]us Orator magnus dolor. Nec ipsæ signatoris curæ quæ a
roborant et con[illegible]mant privilegia, hanc unam immunitatem non conferunt successi
ut a periculis [illegible]nt immunes. Incubate ut libet coacervatis orbis tributarij cen-
zophylacijs Regnorum thesaurarijs, non tamen Dalmatico hoc auri metallo a fe-
rnoris servitute, Erythæis gemmis a gemitibus redimemini quia schismaticus

nimium fortuna ad unionem cum vera quiete et securitate redire non permittit.
Nam ut absq periphrastica Rhetorum circum locutione et prolixis ambagibus
brevi n[illegible]lla comprehendam dialecto: in Throno Regia [illegible] Curulibus Senatoria, in
Tentorij Ducalia, augusta in Palatijs regnant resident, [illegible]perant, dominantur pe-
ricula. Sæpe enim honorarij fasces in virgatos cometas desinunt ut cædis ferale [illegible]
ostentu sæpe imperij clavus equuleus est imperantium sæpe Regium pomum ut illud
Phenellæ manium venenatas in necem occultat sagittas.

PRAXIS VI

In eadem materia a Fonte Similitudinis

Quædam magnis fatis verecundia est, erubescunt ab abiecta sese demittere gurgustia, ma-
lunt bifores Regum januas et marmoreis t[illegible]mida super liminaribus palatia ut et
latius dominantur et arctius premant timore inquilino. Non petit vesano latratu
minores stellas effera canum [illegible]bies sed primæ magnitudinis sidus Cynthiam quia
reliquum astrorum [illegible] argenteæ lucis precedit majestate ludunt sibi intecuri
alveo minores lembi, [illegible]icut a turbine, procul a [illegible]ufragio remotissimi rostratas di-
taxat biremes expansi[illegible]mi[illegible]s velis centauros crispati in perniciem absorbent [illegible]
ctus. In scatebra et rivulo suam africus non exercet tempestatem, non latent [illegible]
puli, non latrant Scyllæ, non latrocinantur Pyratæ solum modo profunditate i[illegible],
latitudine spatiosa, aquis irrigua gemmarum feratia, [illegible]la pr[illegible]ora no-
cet immoderata rebus magnitudo sua se mole obruit su[illegible] grandiate, quem-
admodum mer[illegible]diana clarius luce. Poetica Lucani affirma[illegible] penna. In se magna
ruunt la[illegible]bus crescendi posuere modum ut quo cæteris altiora
sint eo plus habeant ponder[illegible] ruinam. Iovis telis nemo magis obnoxius quam
qui maxime excelsus non secus [illegible] vincatior meta quamvis in nullo deliqueris iaculis
tamen percutitur, quia stetit in conspicuo. Unde errat quicunq sub amplioribus pa-
ludamenti in volucris absconditum se censet periculis, fallitur qui penes magnitudine
dignitatis decrescere putat infortunia. Prius Augustæ magnificentiæ extinguenda se-
renitas, prius honoris deprimenda celsitudo, ut tande[illegible] vel umbrarum beni[illegible]o
secure vivas, vel abjectæ sortis obscuritatia malignant fortunæ non appareas.

PRAXIS VII

In eadem materia a Fonte Dissimilitudinis

Citius Solem athonis scopulis et fluctibus Oceanu[illegible] carere credam, quam eminentis
fortunæ subsellia ex meta peric[illegible] constituta [illegible] est alti honoris quæ monti s
Olympi ratio hic namq (si quodpiam fidei Historicæ merentur pennæ) perpetua
gaudet tranquillitate, nullis usq adeo exagitatur turbinib[illegible] ut in summ[illegible] ara-
na expressi characteres ad annum durent indeleti ille vero de[illegible] ador[illegible]rum
inquietatur tempestatibus, nullibi enim crudelius fatorum desævit procella, [illegible] ubi
[illegible]rex erubescit. Et tamen dementata ambitione capita [illegible] ad [illegible]enas ruunt pe-
mate jam cum Romano honorum indesperatas illas prorump[illegible]t voces: Serviam
nulli paream jam cum Agrippina Tyberij matre pro vita vitias pro jugulo
jugum, pro collo honorarios colles, pro communi luce serenissimos titulos Majesta-

tis mutuantur. Occidat modo imperet, o execranda mercimonia, o Scelerata nundina.
Existimatis forsitan insanæ competitorum animæ dignitatis excellentiam beatitudinem
esse titulorum Serenitatem lumen gloriæ. Regum Palatia Cælum erratis vo[illegible] erabor
iterum erratis. quod enim [illegible]elo et honori commune, in Cælo vera et genuina voluptas
[illegible] inarcescibili floret, apprimi hic Calamitatum gravat Ilias in Cælo perpetuo beati
fruuntur quieto, quid inter incudem et malleum hærent Purpuratæ mentes, in Cælo
non lic[illegible] invidia non pallet timor, non regnat ambitus, hic inimica fatorum grassatur
Crysis, frendent livores, ambitio dominatur; in Cælo perennat Securitas, æterna timor
solicitudo exultat hic latrocinantur pericula fremunt odia curæ tumultuantur. Sed per-
mittamus Cupida dignitatum sibi blandiri pectora dicamus honorem Cælum quo sibi
cæca adulatur ambitio. Cælum sed quod perpetuo curarum rotatur motu simulque in
vertiginem capita abripit Coronata Cælum est sed quot tot oppugnant Gigantes, quot
in vitam Principum armantur hostes, Sedes quo tot irreparabili ruina ceciderunt Pha-
etontes, quot fortunæ Judicio de Solio in Solem præci[illegible] Dynastas, Cælum est Sed
in quo tot feralia cædis ostenta apparent Cometæ q[illegible] fasces et in textu
[illegible]ribus omina Cælum est sed in [illegible]o non alia lucent Sidera [illegible] invidiæ Scorpius, ti-
[illegible]dinum Aries timoris Sagittarius, gladio in nece[illegible] ar[illegible]ati Oriones Hercu-
[illegible]ema magni honoris appendix ut eorum ex contis et hastilibus suspendat a-
[illegible] [illegible]orum vultibus orbis perderat universus. Non ut omni dignitates et au-
thorem [illegible] [illegible]toriâ [illegible] libertate sed ut abicem prosigam ambitioni, ut
excellentem [illegible] [illegible] pericula apprehata quærat infortunia. Adoro ubique
Cæsarum Dyadema sed [illegible] et mancipia coronari sciam nolo coronam quia et mali-
apiumesse nolo revereor Sceptra et Virgas Regum, [illegible] horologij
æstimavit non nemo sed quia nullam horam Princi[illegible] designant secundam, ma[illegible]
ori animo Virgas aversor. Gustum mihi acuun[illegible] [illegible]lmatiro fusa metallo Regnantium
poma, sed timor hebetat quia ut ad illa Hos peridu[illegible] mala vigilem Solicitudinum Dra-
conem reformido, quia justo percellor metu ne z mala granata habeant, vel ut illud
[illegible]ctiale Paradisi pomum mortem generet et infamiam. [illegible] enim Cordubensi Philosophi
[illegible] verbis. In ipsis voluptatibus causæ doloris oriuntur bellum in media consurgit
pace et auxilia securitatis in metum transeunt sine hoste patimur hostiles et cladis
causas, si aliâ deficient nimiâ sibi felicitas inveniet.

Praxis VIII

In eadem Materia [illegible] Causa Finali.

Nullibi densiorem Centum armata[illegible] [illegible] pericula, nullibi numerosiores manipulos et
centurias agunt, quam in Augusta honoris arce. Blanditur quidem sibi dignitatis ex-
cellentia [illegible] quodammodo [illegible]ica vult dissimulare infortunia, attamen palam illa prope[illegible]
Venus[illegible] [illegible] Sim[illegible] [illegible]inæ scandunt eodem quo Dominas loco, nec decedit Erata tri-
remi [illegible] post Equitem sedet atra cura. Eversum enim obstinata Ducis mentis quo[illegible]
inexpugnabiles [illegible] labor molitur arces in montibus inaccessis et vix [illegible]
peroris vestigio [illegible]struit habitacula. Centuriatis militum copijs abarmat Prætoria, quo-
numerosa [illegible] [illegible]bractatum defensio, tot Stipatores Regij lateris Satrapæ? ad osten-
dam magnificentiam? ad declarandam divitis fortunæ pompam, timoris [illegible]

vant

Sunt argumenta primus arma et arces effinxit Architectus pavor ut à se vindices
pœnas et pericula propulsaret. At vero intona Romane vates.

Cingite vos fluvijs altas attolite rupes
Garganum Alpinis Apenninumque nivalem
Permistis sociate jugis et rupibus Hæmum
Addite Caucaseis involvite Pelion Ossæ
Non dabitis murum Sceleri.

Immutabo ego non dabitis obstaculum discrimini, quia [illegible] in saxis fatorum in neces
obstinatis, in menijs excubiter timor in fossis doli, in aqu[illegible] naufragia, in vali circulo
Calamitatum orbis periculorum æternitas Statariam habent mansionem. Merito Ale-
xander Severus post quam Romano competitorem Soliô importavit passum et ascensu
eminuit trabeato, uberes ab oculis lachrimarum profudit imbres quod intra latissimi
quantumvis Dominij viscera ejusmodi non posset reperire artificem, qui ad Imperia-
le suum conclave talem fabri[illegible] Januam, quam et fata penetrare et pericula ef-
fringere et sollicitu[illegible] [illegible]are non valerent. Audax nimirum timoris geni-
us per medios ire Satellites, et perumpere amat saxa ictu fulmineo. Frustra [illegible]
tridates, preter assi[illegible] [illegible]licet is præsidia, belluinas etiam, Equi, tauri, et Cer[illegible]
cubili admovet excubias perrumpit enim custode remoto, et Purpuras pallens
stat metus, nec tantum ad intimum conclave sed ad ipsa cordis arcana [illegible]
pulsus pervagatur: Non enim Gazæ neque Consu[illegible] [illegible] [illegible] miseros
tumultus mentis et curas laqueata circumtecta volan[illegible]

[Pr]axis IX

In Eadem [illegible] ab Adjuncto Coronæ.

Utinam intelligerem Subjecta p[illegible]orum ingenia quanto Principibus ipsum impe-
rare constet. Utinam sublimes Regnatoris excellentia Throni cognoscerent Principes?
quam dulce sit in pace vivere? jurare ausim quod et Vasalli subditæ plebis ani-
mi, maxima erga suos Dynastas commiseratione et Saludati Monarchæ ergo subje-
ctos afficerentur invidia. Exiguus est voluptatum nu[illegible]rus quibus Purpur[illegible]
fruuntur nomina. Si pari cum molestijs, quas usque ad nauseam et fastidium haurire
debent examinantur lance. Lumantur quidem Majestatibus populorum genua
flectuntur [illegible] proni Regnorum poplites everrunt humum servi les
ad stanti[illegible] [illegible]d quid juvat officiosis adorare pedibus quando oppres-
sum caput molesta Imperiorum eludat sustent[illegible]tio, nec tantum supra pre[illegible]o
Coronæ lapides domum fortuna sed et Calam[illegible]tum ædificat diversoria. Inquo
his tamen metallis constitutus centra desinunt augusti Regnantium Or-
bes unum sibi labor et pericula alterum honores desi[illegible] Coron[illegible], non
tot ictus a fabrili sustinuit malleo odiorum meta in[illegible] [illegible]
[illegible]rarum nidus Calamitatis centrum Dyadema quot Regu[illegible] verti[illegible] ever-
[illegible]rantur fatis. Gemment in frontibus uniones decore maris [illegible] manu-
[illegible] rutilant per tempora adamantes obstinati terræ et Solis filij dimicat
[illegible]tice implexum aurum fulvæ arenæ pretiosius pulvis [illegible]fere cervicis
[illegible]ciosa pondera in his tamen metallis constitutus etiam ad metalla damnatur

animus

animus. Et hoc est quod occidentalis Monarchæ Caroli V. super adamantium Stephanoma binis ad ictum elevatis malleis in Sceptrum videtur adumbrare lemma: Regum capita in cudes Regnorum quod rehostantur aut potius onerantur Cupidibus, tot ictus et verbera a lapidantibus accipiunt fatis. Et ideo Coronarum loco fascijs primum veteres usi fuere Dynastæ, non in signum Majestatis sed ut contra dolores caput obfirmarent, usq adeo graves sunt capitis Coronati Curæ, ut anticipato etiam munimine opus habeat. Ideo Asiatico decorus Imperio Antigonus cuipiam Regni sui felicitatem prædicanti mulierculæ ostensa Cydari satis nervosa reposuit verba: Si nosses quantis malis iste panniculus refertus esset ne humi quidem iacentem tolleres. Ideo Antiquiores nonnulli Reges Corõ navis speciem referreate uti [illegible]; ut palam toti demonstrarent orbi quanta ejus inconstantia, quanta ingratitudo, quanta pericula Aureum est Dyadema et ideo pallidum? Disce quam magnis [illegible] deleat timoribus cui tot insidiantur competitores. Rotundum est? Conjice [illegible] peripheria coronas compedes esse Regnatoris verticis non unus enim Tyridates sublatam vertice fascia a rebellante vinctum ingemuit populo; agnosce Ixionias, quibus Cydaritos vertices fortunæ implexuit indignatio. Crucem [illegible] mitate præfert? Collige magna Imperia magna tormenta esse et Cruce [illegible] ber [illegible] velut Chipode Neronianus loquitur Institutor In Imperium ascen[illegible] quid hinc gaudes! et in equuleum et in Crucem ascenditur, quasi [illegible] Majestates Principum Cruces sint, et ideo Purpuram Monarchæ præferant, quod illos ritu martyrum [illegible] orator. Dicerem plura sed dicam omnia post quam Pari[illegible] sculpendum marmore Posteritati proferam assertum: Coronatus vertex [illegible] setum quoddam est sed non sine spinis ubi in calycem flos protuberat, jam spinæ armantur in aculeos eo momento quo heroa virtus coronas enititur, novum fatum concipit Regnorum solicitudines.

PRAXIS X

In Eadem Materia a Fonte Contrariorum.

Aprico honorum frui Sole, et nullis calamitatum torre[illegible] necdum audita sub Cœlo felicitas. Deploranda Principum vitæ [illegible] alter esse, illu[illegible]tris nisi millenis adversæ sortis exardescat incendijs. Sublita est? omnium arbitrio concessa ac injurijs; [illegible] et opibus [illegible] ad illam velut stipem accepere verunt miseriæ. Sublimis purpureo dignitatum assensu? quid mirum [illegible] vertiginem patitur et ruinam ad mensuram enim majus honoris crescit magnitudo periculi, et qu[illegible] aliorum paritate depressa eminentius stetit tanto altius contra se [illegible] provocavit. O quam procul a lapsu repens per declivia vitæ hominum quam procul a fulmine et procellis agrestis animus! bacchantur [illegible] in ædes divitum furore pericula attonant celsiores tumida pinnaculis timores pulsabiectas et per fastidium transiliunt, et per despectum non laesum [illegible] bene paupertas humili tecto contenta latet, quatiunt alta sæpe procellis [illegible] ut fortuna domos, agresti tugurio nequidquam ad eorum ruinam intrementis. Iacentem in infimo nihil deiicere potest, felicissime proiectus qui nunquam elevatus non est. [illegible] quod timeat quod doleat non habet non perhorrescit fortunæ insultus et minantia fata videt aut sereno vultu nubilum tonantem[illegible] Jovem excipit. Quid enim formidare queam? indolentem prosperis aliorum successibus invidiam? Verum agrestes umbræ nec lucem fortunæ refugiunt, nec æstum invidiæ admittunt; rumorem et infamiam? Sed rubor qui et ex Tyria lana, et aureis nascitur splendoribus in simplici Tytirorum lacerna locum non habet; auram furum rapacitatem? Sed ubi nihil fortuna tribuit nihil et accipit propinata [illegible] mortem toxica, sed nulla aconita bibuntur fictilibus tum illa time, cum pocula sumes gemmata, claroque Setivum ardebit in auro. Famæ et magni nominis obscuritatem? Sed non curat sinistra mundi judicia, qui nemini nisi sibi [illegible] cœlo notus, ipse sibi theatrum, ipse scena, ipse author et spectator; insidiatrices latrocinantis avaritiæ technas; verum hæc ipsi auro struit [illegible]culas, quod et ideo asserente Cynico pallet, quia multos insidiatores habet. S[illegible] [illegible]itoris fortunæ diminutio, ac invidiæ divitiarum cupido humilem salutant statum, esse hic invenitur securitas, intemerata quies ab omni remota nube. Et quid hac vi[illegible] vi[illegible] beatus? quid hoc vitæ genere felicius revera S[illegible] vivere potest cum ipso Jove de felicitate contendit. Non immerito annis et æterni [illegible] mensurandus annus Seneca ad privatam ejusmodi sortem anhelis præcordi[illegible] [illegible] mi votis: Cupio me ad pauciora cohærere tanto fe[illegible] [illegible] superior. Cujus dulcedinem extremis tantummodo degustavit labris et [illegible] eandem in familiares amicitiæ p[illegible] Annui invitat Lucilium: Redige te ad parva et quibus carere non possis: in est pauperta[illegible] [illegible] nihil jucundum est securitas. Et quorsum adeo salubrem monitum, quorsum adeo [illegible]brata præceptio? nisi in privati connectas celebritatem. Beatus ille, reduplicabo ite[illegible] [illegible] significationem verbi, fortunatus ille Deos qui novit agrestes, Sylvanumque senem Nymphasque sorores, dixisset hoc arrogantia nominis non sacra Apotheosi divus in Romanorum Trajanus, quando vimineo agrestes colonii exceptus tuguriis et appositas in fictili catino manducans fabas hæc est (inquit) felicitatis portio fabas non mentem rodere. Sensit non a captu staterque laudiambum dicet se ipso magnus terror Asiæ Domitor orientis macedo quando dolari Cynico privatam eju[illegible] [illegible]uidit rationem. Nisi Alexander essem Diogenes esse vellem. Non erubu[illegible] purpuratus [illegible]narcha spatiosis Regum augusta superliminaribus, altitia angustiori dolio paludatas te[illegible] ex sydo[illegible] vellere contexta induvia agresti penulæ auream Regnatricis dextra gestatum rusticæ arundini concerrare sibi tributarij censu facultates, nihil habenti inopie postponere [illegible] intim[illegible] ejus degustasset suavitatem sortem transfuso in alicujus lacertum [illegible]rio in aspe[illegible] delicijs et casa nimirum latere qui scit, secura ingredi hæc [illegible]si totum se in suo angulo congregat hæc maxima oratoria le[illegible]i:

PRAXIS XI

In Eadem Materia a Fonte Comparationis.

59

Habent et tenebræ sua lumina habent humiles casæ melioris fortunæ assistentiā imo si purpuris adulari nolumus et utriusq fortunæ qualitatem sanio[?] [illegible] judicij examinemus trutina feliciores procul dubio in sua pauperie inveniemus ruricolas quam in auri cumulis et acervata avaro quæstu opum suppellectile terrarum dominos. Isti enim inter destillatum ex mensa Tonantis nectar Cyreum aut Gnidii gemmeis bibunt crateribus illi in scrupea testa et limoso fictili propinatam eo certius potant salutem quod nulli curarum æstus reperiantur in frigida isti Culinariè conditus gustu Vitellij dapes et voracis gulæ ingenio excogitata Tyberij fercula sine salubriori absummunt [illegible] ingestu, illi in cacis et tenuis Sabino securè conviviantur, isti tementicijs muneris culcitris fluctuante inter spem et metum animi cogitatu vigiles traducunt noctes, illi super frumentario acere et distentis pro cervicalis stramentis dulces capiunt interruptim somnos ut vix primo auroræ excitentur diluculo; isti inter [illegible] atrabus non arcent timores immunimentatis a periculis non immunes, illi inter [illegible] te imbribus et undiq patente gurgustiolo sub pu[illegible] noverrantis [illegible] assultus isti charmonicus tubarum concentus [illegible] Arionis testudo [illegible] voluptuosas demulcent aures, illis arguta volucrum symphonia, labentium rivorum murmura streperi fluviorum garris, rudis [illegible] avenæ solutum [illegible] oblectat mentem, istos cataphractos satellitum legiones, centuriata famulorum examina et ideo timenda quia arma et secures proferunt, illos nitet sine labe [illegible] virtutum agmen comitatur. Et quem tantæ privati laris in sui desideri[illegible] contrahont illecebræ? quem tanta angustæ sortis non rapiat dulcedo? Rapuit Quirinali sublimem majestate Augus[illegible] quando[illegible] [illegible] avenatione caput non tantum sub agreste rupias [illegible] in orbis [illegible] ejus reclinans pulvinum, post longe et inter [illegible] quietis soporem et invidiam opus et admiratione defixus exclamavit: O [illegible]tunata extra fortunā mapalia Rapuit Fabricium quando bobus juga imponere Orator, quam dare Gabijs et [illegible] [illegible]ribus jura superbus elegit Dictator, rapuit Serranu[illegible] quando dignitariis [illegible] ribus jura superbus elegit Dictator, rapuit [illegible] [illegible]um aspernatus secures, rudi stivæ heroam aptavit manum; rapuit [illegible] Cyncynnatum, quando subditis vomeribus terram collere quam coli ab orbe [illegible] mina intra felicitatem computavit. Quid! quod ipsi Dij in delicijs habuerunt [illegible] humilia [illegible] avi, post quam et Divinus Apollo suam ad Admeti gregem humiliavit [illegible] [illegible] Et augusta Juno deposita dignitatis cyclade pastoritam [illegible] [illegible]ur, quin [illegible] supremus Jupiter capiis villis et mapalia inhabitare [illegible] maximus [illegible] Polorum Regiones. Quin imo [illegible] ethnica [illegible] persuasione loquar [illegible] Rex [illegible] orthodoxæ Deus, gloriosi suæ humanitatis Genethlijs agrestæ [illegible]bulum [illegible] Regis [illegible] adecoravit, quasi jam rusticæ caulæ in cœlum transfer[illegible] quot [illegible] beati censeantur. Sic est et non aliter ex mente [illegible] ille [illegible] procul negotijs paterna rura bobus exercet suis solus omni [illegible] tantum beatitudo est, quam Gehenna et lictor animi comitatur sollicitudo [illegible] [illegible] Apocalypsis Equitis quem infernus sequebatur [illegible] mihi vera [illegible] obstare nulli capere securas dapes, ut [illegible] cum Poeta loquar. Plerumq [illegible] tibus vices mundæq parvo sub lare pauperum cenæ sine aulæis et ostro

Sollicitam explicuere frontem. Et iam stet quicunq volet potens aulæ culmine lubrico, me dulcis saturet quies, obscuro positus loco, leni perfruar otio. Hæc mihi luceat obscuritas. [illegible] me sublimet depressio ubi non videt quod invidiat livor non invenit quod erripiat depredato fastus.

Praxis XII

In eadem Materia

Propositio Honor est periculosus. Ratio a fonte consequentium qui[illegible] illum sequitur invidia. Dispositio per syllogismum tripartitum. Major quem sequitur invidia ille patet periculis. Minor sed honorem sequitur invidia. Conclusio Ergo honor patet periculis.

Elocutio

Semper timet semper in [illegible]ulo quisquis commoto stipatur invidia securior est inter crispatas [illegible] Palenurus undas, tutior inter tumultuariam grassantis ferri athleticam juratus in martem et bella miles quia et ille frequ[illegible] undam evadit morte[illegible] et [illegible]alem evitat ictum jam vero quem et livoris [illegible] tatur genius raro imo nunquam ultimum non incurrit exitum tam diu perver[illegible] vidiæ natura suam nequit mitigare rabiem, tam [illegible] sedula indaga[illegible] nocendi vestigat arces donec ad metas redigat [illegible] [illegible] suæ maliquitati statuit pro objecto nimium prosperos aliorum successus sua putat infortunia [illegible] credit majores proximorum commoda sua arbitratur damna, nunq[illegible] felicior quam dum cæteros videt infelices nunquam sublimior quam cum [illegible] humiliavit et deprescit. Merito Laureatq vates exclamat Papinius: O dirum exitium! o nihil unquam crescere et magnas patiens exsurgere laudes invidia! Merito Entheata Propertij affirmat Musa. Invidiam quod habet non solet esse diu, illa est lisito nor[illegible] aspectu Basiliscus perijt in quem venenosi intuitus vibravit aciem, illa est fatalis vipera morsu mori debet cui suum infixit aculeum, illa est pestifera Cocyti lues, exanimat si quo sua afflavit aura, Essetis extra periculum trabeatos [illegible] [illegible]ensu Dynastæ essetis extra metum purpurata Romina. Si hanc non ha[illegible]retis persequam, sed [illegible] dies absq intermedia nocte meridianum tenet nec magn[illegible] honor [illegible] æmulo livores obtentu publicam orbis incurrit lucem. Reliquid cæci invidiæ rabies luteas agrestium casas et quia in salignis postibus nihil invenire potest, q[illegible] [illegible] ar[illegible]dat den[illegible]tem quod superbiæ filia est per fastum et despectum hum[illegible] transit lares honorata solum modo petit fastigia, non secus ac flamma ignis qu[illegible] natural[illegible] petu surgit in sublime, nec adhuc quempiam et natalium excellentia et populi electio in tan[illegible] elevavit celsitudinem quo ambulatoria livoris non elucetaretur planta. Et hæc [illegible] purpurarum Tynea quæ illas consumit hic coronarum malleus, a cujus ictu opinam verberum angustentur tollerantiam. Volo proinde majestuosam Tonantis

vicinam

viciniam, quia fulminares vereor ignes, nolo Augustum Regni clavum quia Harybdim expavesco, nolo Serenissimos Regnatorum titulos quia pericula reformido.

Praxis XIII

Propositio. Laus et gloria Virtuti non neganda. Ratio ab Effectis gloriæ. Quia gloria excitat ad quæque illustria. Dispositio per Enthimema.
Antecedens. Gloria excitat ad illustria facta. Cons. Ergo Virtuti non neganda.

Elocutio.

Non ita Arcana magnetis Sympathya rude ferri trahit metallum, non ita electri Virtus leves rapit paleas, ut Cibus animorum gloria ad illustria quæque humanas allicit Voluntates. Sit licet Somnolentia veterni Sopitus desidia, Endimio Sit Segni marcescens inertia Ephorus, Si tamen pulchri [illegible] adurit ignis, ad Sedulum Virtutis accendet exercitium. Illa Scilicet est Segnes[illegible] calcar animi, Virtutum illecebra, potens mentium lenocinium, frigidi Sol pectoris [illegible]ndus Orator [illegible] [illegible]it, delinit accendit, persuadet. Quis quæso excitavit [illegible]um ut tot bella [illegible] Semiramini ut tot construeret ædificia, Ulissem Græcum ut tot maria navigaret, Quis incitavit Alexandrum ut triumphali passu tot Regiones peragraret, [illegible] duodenos exantlaret labores, Cajum Cæsarem, ut justo quinquagies bis prælio a[illegible] [illegible] impulit Persarum Cirum, ut Asiam utramque occuparet, Epyrotharum Pyr[illegible] ut in Italiam transiret, Attilam H[illegible]norum Principem ut totam impugnaret Europam nisi fax mentis [illegible] gloria Jasonem Colchicisque objecit fluctibus, gloria Empedoclem [illegible] [illegible]thnes præcipitavit Camina[illegible] gloria Annibalem macerandis accinxit alpi[illegible] gloria Curtium in apertam [illegible] voraginem præcipitem dedit, gloria manu[illegible] Scævolæ voracibus adussit flammis, gloria denique nihil non audere jubet et hortatur. Obijce procellosum insolentis [illegible] [illegible]nem? transnatabit; propone in accessa montium elevatorum Supercilia? [illegible] promptitudine involabit; profunde obstrue Nemoribus calles, et nulla [illegible] Stigio demonstrares itinera? peragrabit; monstrosos de generis naturæ portentis Strude Minotauros? domitrice cum Thæseo profligabit [illegible] produc è Lerna Palude formidatas Exetras? lacertoso Thebani Victo[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] visu horribile Superatu [illegible]rduum, natura [illegible] Si tu in [illegible] quod gloriæ incessus desiderio [illegible]imus non [illegible]fringat. Dandum igitur [illegible] [illegible]ti theatrum ut Suam non impigre obeat Scenam, dandi Praxiteles qui [illegible] colossi[illegible] [illegible] [illegible] statuant, dandi Marones cum Poëticis fastis, et nemo [illegible] [illegible] [illegible] flammas non iverit cum Ænea, Si illi heroice præpararetur [illegible] [illegible]grescunt enim vivaces curæ, etiam Labicos atterere Silices Si tamen immemori Saxo operosa illorum vestigia Phidiaca manus [illegible] Nempe quisque mulctetur honoris muneribus, nec objicies in tot metus [illegible] dum modo mediat in gloriam.

Praxis XIV

a Fonte [illegible] Dispositio per Inductionem

a Fonte Similitudinis
Dispositio per Inductionem Oratoriam.
Propositio. Beneficia ingratitudine compensantur.

Elocutio.

Non semper acceptis debita correspondet gratitudo, beneficijs, Sæpe ex munifica gratiarum semente absynthium ingratitudinis profusa Mecœnatum colligit beneficia. Sæpe onustas pomis arbores lapidibus baculisque quassamus, quarum fructu pas[illegible] Saucianus resecto vites palmite quarum racemis vescimur, morsibus fumo pellimus ex alveari apes, quarum melle utimur; illos ipsos quorum liberalem sumus experti manum vulneramus, viperis similes quæ acuto dente Matrum Suarum corrodunt viscera, pares Acteonis canibus qui nutricij Sanguine rabidos cruentarunt molares. Obscurat Phœbum Phœbum Cæli oculum Sole nocturnorum princeps luminaria Cynthia, eadem Diametro Sese opponens [illegible] [illegible] accipit et omnem mutatur Splendorem, ex [illegible] di Vulcanio donanda [illegible] [illegible]torem Thermodontiaca Securis a cujus exervit radice, ferunt armato ferro Alissilias in pecto[illegible] genitricis Aquilæ eadem penn[illegible] quas ex Suis liberalit[illegible] [illegible] alis, in fulmen degenerant Athomi, et terram Sulcis everberant ignibus, in qua fuere prognatæ, easdem nubes dilacerant nitrum, in quibus concepta fuerant. Rara virtus est gratitudo [illegible] aculei, ex rosis Spina, ex beneficijs odium atque ma[illegible] [illegible] [illegible] ac terra pro [illegible] electo lappas et lolium ignis pro [illegible] fumum reddet, Sic pro [illegible] [illegible] reponuntur.

Praxis XV.

Ex eodem Fonte Similitudinis per Inductionem Oratoriam.
Propositio. Beneficia ingratis etiam præstanda.

Elocutio

Gratis conferre gratias venalis et non gratuita beneficia. Non enim gratis dedit qui gratitudinem in lucro et fœnore reportavit. Vera liberalitas ut delectum personarum non habet ita mutuum non reposcit hoc solo contenta quia largitur. [illegible] [illegible]nianus hortatur Institutor. Demus etiamsi multa in irritum data sint, demus nihilominus aliis demus ipsis apud quos jactura facta est. Verum quidem [illegible] electam [illegible]mentem nemo Sterili concredit glebæ, in quo lolium tribulique fatigant irritas messes et inexpugnabile germen; nemo Sudore potius quam derivatis ex Nilo canali[illegible] [illegible] culmo reporodeat agrum excollit. Si ei flavescentia Gargara dum a[illegible] deturpent [illegible] [illegible] nihil præter steriles avenas important, Nemo nihil pro[illegible] [illegible] aret [illegible] quia quidquid in margine seminaveris, nullo gratitudinis proventu [illegible] respondere; Non idcirco tamen parcius largiatur pro[illegible], munifica [illegible] in tenaces gratiarum, ne ideo solutam ad beneficia constringat manum, quia animum non obligant. Utique et Sceleratis Sol oritur, nec ipsas tantum illuminat Aquilas quæ Suum jubar læta excipiunt palpebra, Sed bubones

quieius

qui ejus fulgorem clauso aversantur oculo, utiq; maria Pyratis patent, nec naufragio absorbent fluctu, qui suos Cimelijs deprædantur sinus; et cœlum non tantum super fœcundum novale, sed steriles etiam petras ube[illegible] nimborum depluit scatarignes. Deus mare optimorum Parentum qui maledicis suorum infantium arrident, non cessat beneficia, cogerrege de beneficiorum Authore dubitantibus, sed equali tenore bona sua pergentes populos distribuit, unam potentiam sortius prodesse. Spargit opportunis imbribus terras, [illegible] aria fluctu movet, siderum cursu norant tempora hyemes æstatesq; interventu leniones spiritus mollit errorem, labentium animorum placidus ac propitius suffert. Ex quo congruam Romanus Stoicus infert consequentiam: Si Deos imitaris da etiam ingratis. Nulla enim potius ratione ad Deu[m] accendunt mortales, quam si bene [illegible]reantur de illis, qui ob ingratæ mentis vitium non merentur.

Praxis XVI

Propositio Principum gratiæ non est fidendum. Ratio a causa finali [illegible]u forma accidentali Quia est inconstans.

Dispositio per Enthimema

[Ant]ecedens Principum gratia est inconstans. Cns. Ergo illi non fidendum.

Elocutio.

Brevis [illegible] bonitas et similis Ephemero Regnantium favor [illegible] immortales gratia[illegible] hortos Coryphæus Philosophorum dixit Aristoteles. Sed si Principis gratiæ penitiori mentis [illegible] ingenium deberet Palinodiam canere et temerarium re[illegible]re effatum. Quid enim citius marcescit quam Magnatum benevo[illegible]tia? Rosam diceres, quæ simul ac evolvitur mox dehiscit rorem antelucanum compelleres, qui intra bichorium dehiscatur, fulgur assereres quod et scintillam nascenti splendori præfert et facem ad exicium, Cœlum nuncupares, quod ubi brevi serenitate mortalium recreavit animos, obtegitur nubibus, tonat fragoribus, robuat fulminibus, mare affirmares, quod in momento vertitur et ubi luserunt navigia sorbentur. Non crede mellitis Regnatorum amoribus qu[illegible] clandestino nient aculeo, fuge amplexus [illegible]m, quia in ferratas compedes desinunt et transmutantur. [P]rotheus [illegible] Magnatum favor mille in momenta for[illegible] induit, quorum pectora aureis nuper decus catenabat torquentibus, eorum tibias servilitus[illegible] constringit [illegible]oprob[illegible] m[illegible]orum manus pretiosa in annulis alligabat capistrato eosdem [v]elut [illegible]ecta e sinu fortunæ mancipia, ferrea in [illegible] coarctat servi[illegible] quib[illegible] cor eviscerabat in affectus, eorum viscera panalibus Tytij obijcit vulturibus, quibus sparsis unionibus gemmea augurabatur secula pro gemmis ponderosum Sysyphi lapidem fastigiato imponit humero [illegible] quo fracto robore collabantur non uni floridæ sceptrorum virgæ fru[illegible] adulti promittebant beneficij, sed tandem de humanis ictibus verberati

Non uni

non uni Regnatrices Purpuræ dum umbram spoponderunt ab æstibus, Deiq; in spongias abijerunt quæ cum sudore totum simul hauserunt sanguinem. Nolo in testimonij Provinciam palidos Euthropij e mortuali sandapila resuscitare manes, quem personatus Arcadij in altum favore extulit, ut graviori in profundum menonnne præciparet ruina. Permitto in suo quiescere Mausoleo Belisarium cui Justiniani affectus sat illustrem honorium accendit meridiem ut lumen oculorum adimeret. Prætereo oratoria reticentia Plaucianum, quem ex humili evetum sorte purpuris et trabeis exornavit Severus ut eas suo [illegible] escaret sanguine. Tace Salvidienum Consulem et Cornelium Gallum Ægypti Præfectum quos suis Augustus saginavit favoribus ut pinguiores morti consecraret victimas; sileo [illegible] Antiochum, quem junior Theodosius singulari complectatur affectu ut morte plecteret, lactabat amoribus ut mactaret, fovebat corde ut vita excluderet. Unum dicam quem cum [illegible]tero satis vivis at amussim coloribus Principis gratiæ inconstantiam deliniabo; unum dicam cujus exemplo terreantur cæteri, timeant universi [illegible] magnatum gratia secundis provehit et he[illegible]; unum dicam quem nemo possit [illegible] quin super funesto ejus exitu et exitio dolentium nectarum [illegible] profundat lachrymas. Unum dicam cujus et ipsa recordatio ab oculis fletum, a corde gemitum profunda e pectore elicit suspiria. Unum nigi Stiliconem; quis illo Honorio Imperatori dilectior? non Oresti Pylades [illegible] rialus, Theseo Hercules, Æneæ Achates, Alexandro Ephestio, Achilli P[atroclus] charior unquam extit. Quidquid in arcano pectoris [illegible] Imperator, sciebat Stilico, quidquid affectus in corde lateret Principis possedit Stilico, Stilico a Se[illegible] Stilico et anima Majestatis, adeo ut quo arctiori illum sibi [illegible] nexu in jura consanguinitatis admiserit generum faciendo in Maritalis [illegible] Soci[illegible] filia desponsata. Metuebant unius metum exteri, amabant Imperium amici, nihilq; iam desiderabatur ampliq; nisi ut sumpto Diademate Imperator ab omnibus adoraretur. Sed o gravem fortunæ levitatem o mutabiles magnatum affectus, postquam personatus Principis favor belle suam peregit scenam ferali Catastropha illam determinavit. Ducitur in theatrum Stilico flectit cervices sub asciam lictor attollit manu, iactat brachia infelis præcidet caput. Eheu ubi nunc inclytus ille consulatus splen[illegible] illustris fascium virgarum timor; ubi applausus a [illegible] epulæq; [illegible] conve[illegible] ubi coronæ et aulæa? quam cito Principum amores in odia, favores in furores [illegible] in [illegible] blandimenta in mortes degenerantur et convertuntur. Ite nunc [illegible]tiorum assites, aularum assecle et Principi confides gratiæ, vel potius monitorem audite vatem: Vetibi quantumq; potes prælustria vita sævum prælustri [illegible] arce venit. Auscultæ Delfica certius Cortina politici oraculum: monstrum est [illegible] ex [illegible]arum felicitas ex simile prodigio, lubricam Principis gratiam diu tenere manibus. Nimirum dominantur favor serpio non absimilis qui stringit arctius strangulat ad incertum.

Praxis XVII.

Propositiò Calamitates sunt bonæ. Ratiò a Causa Efficiente Quia illarum Author est Deus.

Dispositiò per Syllogismum quinque partitum.

Major Cujus Author est Deus illud est bonum

Ratio 1ma. Quia cum Deus sit fons omnis boni nihil ab illo promanare po[test] nisi bonum. Ratiò 2da ab enumeratione partium Creavit Deus Solem, ign[em] aërem, terram aquam &c. hæc omnia sunt bona.

Minor Calamitatum est Author Deus. Ratiò 1ma Quia non est casus nihil enim fit casu non fatum, non fortuna ut antiqui putarunt nec enim fatum aut fortuna datur. Ratiò 2da a partium enumeratione Quia belli, famis, pestis, paupertatis etc. Deus est Causa.

Conclusiò Ergo Calamitates sunt bonæ.

Elocutio Stilo Pl[...]

Habent non modicum bonitatis quæ Supremum Numen agnoscunt Au[thorem]. Cum enim prius ille totius universi Arbiter extra dubiam dispe[...]thorem. Cum enim [...] sit originalis cujuslibet boni scaturigo, nihil a Creatrice illius non[...]eam [...] quod omnem bonitatis excludat rationem. Quod potest d[...] pote[...] quod omnem bonitatis excludat rationem. Quod potest [...] arbor malos potest generare fructus, nec e Diaphana fo[nte] nec bene dispo[...] arbor malos potest generare fructus, nec e Diaphana fo[nte] alij valent profluere torrentes nisi qui aquarum limpiditate perspicuam [...] crystalli imitentur nitorem, quanto magi[s ...] communicant bonitatem [...] non alij producuntur effectus, nisi qui intrinse[...] Causa Accendit Omnipotens Altissimi dextera [...] Solem, quid illo melius [...] stellis, lumen, in mari gemmas, in hortis flores, in agris fruges, in Camp[is] herbas, in arboribus fructus, in montibus metalla suorum virtute ra[diorum] operatur. Produxit e sui nihili abysso terram; quid hoc utilius? terra m[...] alimenta præbet, terra plantarum varietatem generat, terra mortis med[...] gignit terra divitiarum parit abundantiam. Ignis Creavit elementum? Quid hoc fructuosius? ignis hybernis conglaciatos frigoribus artus refo[vet] ignis ciborum cruditatem excoquit, ignis indurat [...] mollit dura, [...] quid his magis profic[...] aqua in æstu refri[gerat]. Implevit abyssos aquis? quid his magis profic[uum]? aqua [...] impinguat agros aqua [...] gerat aqua sitim extinguit, aqua [...] Tenuissimi corporis formavit aërem? quid hoc [...] res [...]iatos extrahit; [...] aer verborum sonos, odores aromatum ad sensus de[fert] aer [...] homi[...]rat, aer verborum sonos, odores aromatum ad sensus [...] fe[...]er Cælorum influentias in orbem devehit; Denique quidquid Arbiter Numinis elaboravit manus omnibus indidit bonitatem. Diffusivum sui est huic bo[nu]m et omnes rerum transcendit differentias. Illa ipsa cæca mortalium opinio mala arbitratur bona sunt, nec ideo serpenti [...] malitiam appinxeris quia clandestinum virus et lætalem in præcordi[a ...]

runt

runt aculeum sæpe aspides sæpe viperæ medelam morbis præbuerunt. Dicite nunc imbelles animi qui ad minimum calamitatis ictum contabescitis in flumen lachrymarum cum Marsia diffluitis ne in Sypilum cum Niobes marmor obrigescitis, quo fonte lapideus adversitatum imber profluat, nec animi vestri serenitatem opprimet? Illa ne ferruginea parcarum colo evolvuntur ætates fereæ? at hæc somnia sunt Poetarum? Illa ne adamantina fatorum tabula obscura sensu, flagellis in discentium tergu[m] excussis horrendam exhibet lectionem; at fortuna fatorum sunt nomina non numina. Illa ne expupillatæ Deæ versatilis rota miseriam devehit? at, fortuna commentum est; an deniq[ue] cæco universa casu propendent injuriæ at habent suum regimen Tonantis. Dicite quis artifex in cude Lemniaca grave procudi onus et u[...]sit muliebres imbellium fletus extergetis, quos ad nectus potius, quam ad [...]us torvæ fortunæ singultantibus distinguunt suspirijs; audite i[...]ate vecordes animæ in absynthio nectar, in lachrymis gaudia in casibus erectionem spectate; Divini Numinis invariabili decreto ad ha[...]d[...]ati estis latomias ut aurum virtutis eruat et adhuc plumbei estis, Divinæ osculum libatæ virgæ, illius beneficia [...] est quod maleficium fortunæ credistis. Impetit iniquis famam [...] melijs mordax æmulorum livor? Deus calu[mnia]trices [...]t linguas prostravit s[...]m in campis segetem inclementior aeris intempestive? Deus aurai [...]tavit; affregit congestis tumentes opibus gazas avara furum rapa[ci]tas? Deus fortunas auferri voluit; abijt in lachrymabile bustum repentin[o] domus incendio? Deus ignem excitavit; fractas vires vehementior morbi atterit violentia? Deus infirmitatem immisit artubus? gravior morte fames emaciatos in urnas et mausolea detrudit populos? Deus vitæ alimenta subtraxit, stipata centum bella furoribus vastam hanc orbis infestant molem? Deus Reges et Regna duces et milites ad arma compulit capescenda, ultima rerum necessarium penuria miser[...]t mortales? Deus fortunarum naufragium fieri permisit; pestilens aure[...]tagium naturæ defectus, corporis vitia, extincti honori prævalia. Deum agnoscu[nt] Authorem [e]t non bona sunt, et non honesta sunt? et non utilia sunt? Inest calamitati utilitas quia probitatem exercet, expellit vitia, animum sustollit a terrenis, [...] præmium immortale. Inest adversis honestas, quia cotem virtuti præ[b]ent a[...] pollicitur et fiat illustrior, quia Palæstram exhibent in qua a[...] nominis im[m]ortalitatem exercent heroes. Inest miserior delectatio quia [...] ipsa flere vo[...] [...]. Utinam aliquando, Utinam senex orbis virum induere[t] et in amentu[...] [...]mella, in adversis consideraret bonitatem! Utinam Sex mille annorum

puer

puer ad maturitatem perveniret rationes, et sinistram sortem è Cælo
promanare cognosceret, non ita profecto plus quam Vatiniano calamitates
prosequeretur odio, sed tanquam optima quæque ultroneis provoca et desi:
derijs: nec enim malitiæ insimulari possunt quæ maximo Numini suum
debent principium.

Praxis XVIII

A Fonte Dissimilitudinis

Propositio: Consuetudo difficile tollitur.

Elocutio

Induitam ex animo extirpare mo[...], arduus et ultra duodenos Herculis sudores
operosior labor: Potuit ille septicipites in Lerna Hidras rabientes in Erymantho
apros feroces in Nemea sylva Leones velut c[...] elidere, sed abinordinato
[...]ramen enim induitina
no in Jolen exarsit affectu devestere non potui[...]
[...]sitatis jugo premit, quod primis principijs suavi lenocinio in familia
[...]tem sese animo ingerebat. Difficilius porro [...] nes proprios amittere
quam [...]t non difficile admittere, paulatim hæreditare volunt in animo in
aliquandiu [...]ti s[...]quilini. Deserit tandem vetula quercus, quam
radicibus adstrinxerat humum, si solerti effodiatur studio irradicata con
suetudo non prius evelli quam simul cum anima poterit. Tollet colori
quem induxit penicillus, elui non potes[...] [...] consuetudo
menti adscripserit. Nil ita immortali et prof[...]so impressit fortuna stylo
quod non deleret vetustas, characteres ta[...]n malæ consuetudinis indelebi:
les, ut eos difficilius erraseris, quam primis lineamentis induxeris. Ac huma
nus genius cereus in vitia flectri sed sciens a[...]illis radice. Relinquit
quidem subinde nexas, quas sibi longiori usu familiares fecerat, sed bre
vi [...]rerum ad easdem regreditur; non secus ac lapis molaris, quem si ultra
lu[...]e Cælum fulmina ejiciat machina, non diutius volabit, quam cum vio
lentus protrudat motus, et desertum in suum demit[...] centrum usque adeo
a teneris assuescere multum [...]t, usque adeo solidat[...] [...] ita ammissum
esse reperit ut in consuetu[...] [...] desi[...]it.

Praxis XIX.

Pro[...]tio: S[...]entia labore venit. Ratio a genere Quia omnia labore veniunt.

Dispositio per Thesim et Hypothesim

Thesis omni[...] labore veniunt. Hypothesis Ergo et Sapientia labore venit.

Elocutio.

Nunquam ex Delphica Apollinis Cortina certius emanavit Oraculum, illo [...]
vatis asserto: Dij laboribus omnia vendunt. Quam enim genialis [...]

Thori

Thori adeo fortunatum Policratem suo ablactavit gremio ut Epimenidis dor=
miendo somnum ex operato vota sua coronaret effectu. Non prius in udam au=
dax m[...]tem Palinurus in præconcepto Cymbam trabeabit littore, et lætum occinet
celeusma donec fortiter cum seditiosis fuerit luctatus Africis, et spumosas tumul:
tuosæ Thetydis enavigaverit procellas, latrantes Scyllas, infames naufragij
scopulos, voraces superaverit Charybdes. Non prius juratus in Martem et
[...]ella miles triumphale canit epinicium victrices adoreas redimien[...] [...]legit
temporibus, donec cruentam præliorum tempestatem et tumultuariam gras:
santis ferri athleticam infracto mentis sustinuerit fortitudine. Non prius
expeditus ad cursum stadiodromus propositas in meta rapiet coronas, donec
intermediam spatij patentis aream impig[...] fuerit emensus passu. Non prius
pauperior Colonus maturo in culmis gaudebit messilegio, donec sterilem hu=
mum adunco in arav[...] [...]. Nec tam derivans è Nilo canalibus quam de=
pluit ex operosa fronte sudoris stillicidijs, æstivo adusto sole impinguavit
Gargara. Rapit cor[...] [...] tum nativa rubei coloris purpura, tum diffu
sa flagrantiæ suavitate Pæsti delicium hortorum lætos, pratorum risus
rum Regina Rosa. Alliciat mentes non vulgari pretio filiæ roris ant[...]
ni gemmæ marito conceptæ sole, trahit in [...] [...]rem p[...] [...]ces auri
metalli vena [...] [...] hoc possessione sui aurora satrabit, desideria, nisi fosso
operarum [...] [...] parentis emedulaveris viscera, nec istæ
cupidas ultro involabunt manus, nisi solertem mergorum æmulatus indu=
striam in arenosum Pelagi fu[...]dum descenderis, nec illius centofolijs potiris
ruboribus nisi acuta spinarum tyrannide, extensam compunxeris manum.
Carpit aurea poma He[...] [...]rdum Thebanus Heros, sed prius vigilem sopivit
Draconem, pervenit ad ipsas Urbis Romanæ portas postera luce in Capitolio
C[...]naturus fulmen Italiæ Poenus Annibal, sed prius silices attrivit alp[...]
scabrosa montium infrevit juga. Supervit pretioso Phryxi vellere Æsonides
Jason, sed p[...] [...]ille syrtes et naufragia propriam exposuit vitam
Nimirum ut absque [...]ribus ambagibus Laconica cum Venusio dicam [...]
vate: Nil sine magno vita la[...]e dedit m[...]libus. Frustra nec a proinde
acquirendæ eruditionis lactatur spe, q[...] [...]rrimi solertiam exosus Theo=
pompi otiosa torporis marcescit lentitudine. Non venit ad ill[...] somnolentas
sternentes desidia Endimiones omnigenæ felicitatis fec[...] [...]rer[...] Regi=
na orbis Sapientia, quibus ipse languidum caput sublevat e p[...]lvinar[...]s
meridies, parata excitant e lecto jentacula, alea taxilli e plumis provocant
[...]antes, absumptus genialiter dies cum nocte sepelitur in c[...]tra sudandum
[...]ec operoso parcendum conatui ut proficias, cogitandum ut concipias,
meditandum ut comprehendas, certandum fortiter in Gymnastico pulvere

ut Delphica

ut Delphica Apollinis laurus descendat in verticem, vigilandum inter noctes
atticas ut diem umbratili accendas ingenio, alias sine molestia non scies, si-
ne conatu non sapies, sine cura non proficies, Unde bene veneran[da] ante-
acta senectus avi volucres mercurij plantis aptavit pennas ut scilicet pal-
am ostenderet universis volatile numen Sapientiam pigriori lentescentes pas-
su abominari testudines. Bene nativam Jovis et Mnemosineo progeniem
in sublimibus Parnassi jugis habitare asserit, ut discant remissiores Ephori,
quod non per rosos calles sed per horrentes spinis semitas per praeruptos
calles, per confragosas rupes, per acutos silices, per ardua quaeq[ue] ad Mu-
sarum sit veniendum. Ipse etiam Divinus Tonans non sine vulnere et dolore
capitis doctam parturit Pallad[em] [illegible] findi debuit ab obstetricante Vulcano
gravidus Minerva vertex, ut intelligamus tam nobilem partum sol-
[illegible] in publicam edi non posse lucem [illegible] dixit proinde omnem in li-
angustijs in publicam edi non posse lucem [illegible] dixit proinde omnem in li-
teraria arcana desidiam qu[icun]q[ue] ardentiori voto eruditionem sibi exo-
at nasci non vivet haec nisi illius funerib[us] [illegible] stat nisi illij occubi-
oritur nisi illius occasu.

Praxis XX.

Propositio Eruditionem curare debemus. Ratio a Fonte Comparationis
Quia curamus divitias.

Dispositio per Enthym[ema] [illegible]

Antecedens Curamus divitias, Cons[equens] Ergo etiam debemus curare eruditionem.
Ratio Consequentis Potior enim est divitijs eruditio.

Elocutio

Accende alterum in Caelo Solem ut clarior diem adaugeat jubare suo bene
qu[ae] nemi[ne]m ejusmodi, etiam ad Diogenis lucernam sedulo quaesitum reperies in-
da[mnes] ne qui augusta contentus sorte majoribus illam non optet dilatari incrementis
U[nicu]m duntaxat Cratetem forax sapientum suspexit Graecia qui dives auri metallis
generoso pectoris aspernatus fastu in naufragos Oceani pro[illegible] demersit vorticibus
Unicum caput orbis Roma desixis profundo super[illegible] admiratur
Curium saligni possibus et r[illegible] lana be[illegible] qui modico Agelli dominium
Superbis Reg[nu]m anteposuit fortunis et muneribus, plures hac rerum et temporum
tempe[sta]te [illegible], ac Phanicis Arabici raritatem ascendens miraculum, Extra-
ti [illegible] hab[illegible] di aetate mortales huc toto virium colligamus nisu, ut tenuis fortunae
supellectilem in amplas extendamus opes, integras evigilamus noctes, et ubi [illegible]
rora nobis aurea hora, sereniori illucescat jubare, imus profunde in suberrane[a]
montium sp[ecu]s, in matrem nostram crudeles terram intima ejus fossore ferro
laceramus viscera, iam Dalmaticos, iam Arabicos emedulamus colles, spon[te]
et confinijs Patriae subimus exilia trans Orbem Indicum trans remotas Garamantum

tum oras credita tumultuosis Neptuni procellis vita, non integra rate et phaselo
navigamus, Icarito mergorum latrocinio profundos Erythraei populamur sinus, nul-
lum infe[lic]es Sysyphi non movemus lapidem ut pretiosis potiamur lapidibus, casus,
mortes, funera, aspernabundo calcamus pedem[a]t[im] modo ditiori Pluto implemus
eraria opibus arcas flagellemus. O sacram aurifamem, o inexpugnabilem ava-
ritiae orexim? quod si volupe pro evanido radiantis metalli fulgetro tot impen-
[de]re fatigia, cur quaeso propter immortalis possessionem Sapientiae de[illegible] manos
pi[g]eat exhaurire sudores si dulcis censetur labor ut Polycratis fortunae Tantali
penus, Pelopis talenta Croesi gazofilatia comparemur. Cur in absinthyum ama-
rescat, ut eruditionis acquirantur emeritae. Utiq[ue] si facultates et literae rectam
examinatorij judicij lancem subeant has illis et dignitatis Majestate et uti-
litatis praeponderare magnitudine aequus [illegible] difficulter avertet aestimat. Divitiae
sicut ipsa nominis constantia [a]ffines vitijs, ita non nisi nefalia quaeq[ue] scelera,
damnando gignunt p[illegible]. Literae faecundae virtutum Matres, probitatis
adminicula, omnis honesti scaturigo; Divitiae extra Corces fabulam extra Ly-
caonis lubos, Actaeon[is] [illegible]; Terrei upupas in bellvas convertunt mortales
utae ideo ditiori Mida asininas aures Poesis appingat et a pecore suum [illegible]
uniâ derivet Ethymon. Literae hominis conservant dignitatem solo enim [in-]
tellectu a brutis animantibus distinguimur, sola [illegible] immo[illegible] [spe]ctamur
Deos: Divitiae [illegible] sphericis argenteis rotis fata et mortes suis accelerant pos-
sessoribus [illegible] in criptas devehunt et mausolea; Literae suis
sectatoribus vitam generant, perennantem, quamvis enim argillacea haec hu-
manorum artuum compages in suos [di]ssolvatur cineres intellectualis nihilo-
minus vivit immortaliter homo: Divitiae vitae quietem turbant sollicitudines
nutriunt, timores inducun[t] pericula clandestino post se trahunt magnetismo,
ut merito Tragicus exclamet vates: O si paterent pectora Divitum quantos [in-]
tus sublimis agit fortuna metus. Literae curis expediunt mentem, metu solvunt
animum tranquillant pectus, Neroniano dicente Stoico: Sapiens plenus est
gaudio hilari[s] [illegible] [placi]dus et inconcussus, cum dijs ex pari vivit. Divitias [illegible]
incineravit, [illegible] aqua m[illegible] v[el] hostis rapit, v[el] praedo tollit, v[el] fur expilat, Liter[as]
nulla fortunae malignitas violat, [nu]lla temporu[m] vicissitudo adimit, nullus expu-
gnat aries in periculis securae, in [illegible] in latrocinijs integrae sortis
instantiam, fatorum leges, hostium livorem, rident, contemnunt, vilipendunt.
Et quisquam sit qui non toto pectore in eruditionis incumbat [illegible]? iam in
tumulo uno fere consisterat pede, ille Regulus Romani Imperij [illegible], leg[illegible] et
libertatis a Heneo [illegible] eruditorum gemma, annis aeternitatem impleturus [illegible]
[illegible] Annaeus Seneca, et adhuc aliquid discere voluit, ut nos dum vivimus am-
[illegible] manibus pedibusq[ue] ad culmen Sapientiae contamus. Plusquam ferreus
[illegible] magnetica sertatiarum vis non trahit in amorem.

65

Praxis 21

Praxis XXI.

Propositio. Corporis deformitas Virtuti nō obstat. Ratio a Causa materiali Sive
Materia in qua Virtutis. Quia Virtus non in Corpore sed in animo subjectatur.
Dispositio per Epichyrema Tripartitum.
Antecedens Virtus in animo Subjectatur non in Corpore. Ratio a Causa
formali Sive Forma Virtutis. Quia Virtus est Spiritualis et ideo in Corpore Sub-
jecto recipi non potest. Ratio 2da a Specie. Quia prudentia, justitia temperantia,
fortitudo etc. est in animo. Cons. Ergo Virtuti non obstat Corporis deformitas.

Elocutio

Erravit, et quidem toto erravit Cælo, quisquis Augustæ Virtuti fragile corporis do-
micilium in residentiam assignav[illegible]. Non in Argillacea hac membrorum Structu-
ra Sed in digniori mentis habitaculo Statarium probitas sibi fixit mansionem,
Incapax tantæ qualitatis Subjectum lutea hum[illegible]rum artuum compages, plu-
rimis ei contrariatur rationibus, hæc enim primam terræ debet originem, illa
Cælo Suum adscribit principium, hæc in frigidos et suæ consentaneos naturæ re-
[illegible]pitur Cineres, illa mortalitatis Supergressa limite[illegible] post fata vivit Super-
[illegible] hæc corporea illa Spiritualis immaterialem animæ sibi posuit residentiam.
Quæris vitæ normam mor[illegible] amussim, humanarum actionum directricem pru-
dentiam. [illegible] in Animo; attendis in abjectione magnanimam, in debilitate fir-
mam, in casibus stabilem, in lachrymis lætam in desperatio[n]e diffidendam, in
periculis Securam fortitudinem? hæret in [illegible] uiq tribuen-
tem hostem injuriarum justitiam? residet in Animo; vestigas cupiditatum frenum,
moderatricem affectum capistrum appetitus temperantiam? manet in animo;
nescia præsumptionis demissio, nullis palliata dolis Sinceritas magna pectoris
mansuetudo, et si quid præterea intra genericum virtutis continetur propugna-
culum, in animo tenet incolatum. Appage ergo dementata Sinistrâ opinione
capita quibus nemo censetur probus, nisi cui fulget aurea verticis crispati Cæ-
sa[ri]es, niveum frons imitatur ebur, supercilia flectuntur in irides, geminos ocu-
l[os] repræsentant Soles, roseo genæ vernant et florent Pæsto, labra pudibunda coc-
[cineum?] Pulcheritu[dinem] [illegible]
nt Auroræ vultus Corallinum mentitur purpurisso. Na[illegible]
tuti Corporis turpitudo non impedit internam Comp[illegible]tem hominis dispositio
membrorum Symmetria sed qu[em]admodum [illegible] stato Atrei et Ganimedis orna-
allicitur Sic Æsopea facie pr[illegible] n[illegible] terretur.

Praxis XXII.

Ex [illegible]nte Adj[u]nctorum. Propositio. Eruditio, non Sanguis nobilitat.

Elocutio

Non Cuna[rum] felicitas, deductusq per longas generationes a majoribus Sang[uis]
sed Augustius et non rude ingenium a Comparatis cum vulgo nos eximit. [illegible]
Typo [illegible] in Statu [illegible], dimidios curios et me[illegible] sui parte minor[illegible]
Lesi cartem Senij et cadavera Statuarum, cum Dagone Philisteo iam capite [illegible]
manibus

manibus truncata iacent hæc et glutino compingant, pronaq et iterum labentia
novis basibus firment, quos non nisi hæc caduca vetustas ægre stabilit claraq fu-
sis imag[i]nibus reddit. Stantes in Curribus Æmiliani et Numantini, in ipso
ebore bellaces, ad Capitolium immortalis gloriæ nostrum non provehent nomen
nisi Philosophici circuli meliores præbeant rotas. Quod enim mihi decus abavorum
Ceris si melle attico non condiantur, si ex illis doctior Minerva aut laureatus
Apollo non efformetur, lucent quidem et ardent, sed simul diffluunt et [ex]stinguuntur,
quis a fumosis aboriginum imaginibus honor, quæ nihil aliud sunt, nisi puerorum
rum crepundia nisi fumus, qui heu q[ua]m multas vitiat, et infumat mentes, ple-
risq autem lachrymas elicit, ut Scenico honori illachryment. Jactamus in stemma-
tis fluvios, quanta gloria! fluxum est nimium decus quod ab aquis quæsitum.
Ostendimus in Ceris ursos, effigiamus equos, efformamus Leones, imprimimus
[ap]ros quanta nobilitas! rid[icul]a sane ac deridenda, ut pote a feris et nemori-
bus derivata. Gentilitijs gloriamur arboribus, quantum ornamentum! Si ex
illis facundior nequit efformari Mercurius, si Macedoniæ dissimiles quercui
quæ Horoscopante Su[illegible]en suum illustris Phœbo, Divinam a magno [illegible]
principit Alexandro latriam, si nulla ex illis laurus, Docto Dilecta Apollini, s[ym]-
maticis insignimur avibus? quantum decus, si nullus Valerij corvus cui ad
thicia et a humanis concessa linguis pruriant v[illegible], si nulla Atheniensis
noctua, quæ inter umbratiles Academi delitescendo lucos lucem gloriæ speculetur;
Profecto Pa[illegible] non ornamentum sed rubor est si erudito
pallore non permisceatur. Seductæ a majoribus lineæ literam infamiæ du-
cunt, si ad illas oratorius non accedat character, si per illas Phœbus non descen-
dat literarius. Habeam ego non Coronas sed caput Coronâ dignum, non il-
lustres aborigium Ceras, [illegible] illustrem indolem, et satis mihi ad vitæ decus et
ornamentum. Non stravit Augustior Lucina Purpuras pro fascis Stagyritæ,
aureis Argentisq non fovit cunabulis, non involvit sericis, nullas disposuit
per atria imagines. nullas dedit fortuna opes, nullas natura vetustatis blan-
dicias, qui n[illegible] [illegible]ue Gybboso deformavit tergo, et ecce ille supra [illegible]nes
trabeas, [so]lo erudit[illegible] Murice Purpuratus, supra omnes Ceras solo Sapien-
tiæ lumine clarus, et ecce illi Sc[ept]ra et coronati vertices in reverentiam incli-
nantur; Magnus ille Macedo q[ue]m S[illegible] non capit Orbis, miratur natura
rerum superingenia plenus non a captu Aterraq laudantium sed ex se ipso
maximus, totus illi Pædagogo submisit Sceptra et Coronam. Memoravi unum
ex Sexcenti oberrant animo, quorum licet rudis et inglorius a fæce plebeia
Sanguis, vix palmo et pollice metienda suppellex, et tamen premium acr[illegible]en-
tiæ Orbis Sapientiæ suffragio meruerunt. Vide contracti Senectus ævi Euripide
Sa[illegible]is possibus et rustica lana beatum, in quem non laboravit Acus Phrygia, nec Indus
et arabs, delicata bombycum infecit aulæ et tamen illum cum Purpuris et Purpuratis;

adeo

adeo arcto et plusquam Gordio amicitiæ nexu adstrinxit eruditio, ut illum nec dic[illegible] Macedonis chalibs dissolvisset. Terrentium Varronem ex Macellaria Patris ta[illegible]berna cum fascibus consularibus Quirites adorare. Socratem ex obstetrici Matre et Sophronisco fabro marmorario, ipsa stupuit eruditio suspexit Orbis et Apollinis oraculum gemmam hominum promulgavit. Sed nolo plura in apertæ confirmationem rei ex monumentis et annalibus producere testimonia, nolo ulterioribus clarius meridiano Sole dictionis Thema probare et illustrare argumentis un[illegible] duntaxat pro Corona et Sermonis coronide eruditissimi Cassiodori adjicio effatum Doctrina etiam ex obscuro Nobilem facit.

Praxis XXIII.

Ex Eodem Fonte.

Per Combinationem Circumstantiarum Prædicati et Subjecti.

Propositio Nobiles tantum ad honores promovendi.

Elocutio

[illegible]rande Serenissimis Majestatibus opprobrium populari ablactatus ulna et de fæ[illegible] plebeia [illegible] erubescit [illegible] Tyrio inescata Conchili Purpura illos vestire [illegible] qui rudi [illegible] et agrestis magis assueverunt pænulæ, lubrica aureum Sceptrum [illegible] dextræ gestamen ex illa manu, quæ rusticitatis pregravata putavit [illegible] quit coronarium verticis aurum, in illo [illegible] Orbis cogitationibus impar, Nihil augustum, nihil Imperio [illegible] meditatur. Unde non potuit gravius in suum nomen peccare Sicilia, quam ubi ob argillaceas testa ad Coronam accepit Agathoclem, quasi idem esset ollas et Regna ad [illegible] Imperij fingere. Non potuit majus suæ famæ inurere stigma, Dea Principum Orbium Roma, quam [illegible] ex Caula in aulam, ex [illegible] in aram, honoris [illegible] revocavit Maximinum, a pastoritia arundine ad Virgam directionis, ab ovibus [illegible] Tyrio coronatam murice promovit lanam. Verum quidem quod [illegible] pastores esse velit Elegiastes Trajani Plinius, sed populorum non pecudum, hominum, non armentorum. A Sole suum deducat Orbis [illegible] illos quorum nomen excudit et plusquam vatiniano prosequitur odio [illegible] nimium obscura infamat genes[illegible] duntaxat ardentiore voto exambit [illegible] qui non tantum [illegible] extincto [illegible], sed et avitis luceant rutilent[illegible] Ille mihi Princeps, ille Dynasta, cui pro cera Consanguinitatis arbor, fructus [illegible] Regia [illegible] felici producit germine, in Sceptra, in Curules, in [illegible] Serenissimi [illegible] effinatur Scipiones, in virgas directionis effrondescit: Ille Serenissimi [illegible] dignus titulis, qui in ortu obscurus non fuit, cujus prima vitæ aurora [illegible] magni Archipelago Sanguinis prodigens ipsi erubuit Purpuris et avitis [illegible] certis quem vero ad tenebras damnavit natura, quod in lucem proferre vere[illegible] hunc in apricum producere grave nefas et piaculum, si enim augustus [illegible]

triumphatricis Capitolium est Virtutis, ab illo pedes inopià, et nullo aboriginum stipata satellitio arceri debet solummodo stantes in curribus Æmiliani et Numantini ad intima [illegible] penetralia merentur intromitto si meritorum character est non nisi avitis lineis inscribi debet, si Templum est in illud non nisi fumosæ majorum imagines et spirantia Divinitatem Antecessorum simulacra, Dimidij Curij, et media sui parte minores imponentur. Unde laudo imitandam Veterum Germanorum consuetudinem apud quos nemo Competitorem Solio importavit passum, nisi [illegible] lac maternum et Patritius Sanguis ad ejusmodi fastigium fecisset candidatum. Approbo Cedro sculpendas et adamantibus Romæ Conditoris leges, quæ Magistratus ipsis tantum modo Purpureis concedunt Patribus, quorum alta genesis deductusq per longas generationes a majoribus Sanguis toti clarus [illegible] orbi rudes plebeiorum animas ad agrorum cultu[illegible] destinando. Veneror prono cervicis flexu Serenissimas Spartanorum Atheniensium, Corinthiorum Majestates, quas nemini ascendere licuit, nisi pro gradu et ascensu majores [illegible] Cito enim vilescit majestas, nisi pretium et æstimationem a Consanguineæ [illegible] unione domorum [illegible]tur.

Praxis XXIV

Propositio [illegible] militi est ante pugnam jactare vires suas.

Elocutio

Ignavissimus quisq est, et in periculo minime ausurus, qui ante pugnam nimius verbis et lingua ferox. Nec [illegible] id est enim Oratio etiam, timidissimis audax. Unde bene et velut e tripode Heronianus loquitur Institutor. Non est quod credas irascentium verbis, quorum strepitus magni minaces sunt [illegible]tus mens pavidissima. Quam multi in convivijs et circulis cum de hostibus mentio incidit vix manibus temperant, sed domesticos inter parietes, rurales inter delicias, iter spumantes pateras et Cyath[illegible] mensarum ferventium prælia, magnanimi sine periculo feroces sine congr[illegible] [illegible]ites sine armis, sine hostibus terribiles, ante pugnam victores triumphabundi gloriant[illegible] Jactant magnanimas voces quamdiu ab armis tuta Patria floret, quam [illegible] machinæ, mænia non quassant, diruuntur muri accenduntur Urbes vastantur Agri diripiuntur [illegible] dehonorantur, omnia depopulationibus ferro, vi, flammis, Sang[illegible] calamitosas lachrimas incinerantur, designat in Convivijs [illegible]tiones, insidias describunt in mappis Crateres et Cyathos pro turribus oppugn[illegible] panes et obsonia tanquam legiones disponunt. Ubi vero erigi aspiciunt et a[illegible] in mænia dirigi, apponi scalas, resonare ululatibus æthera tumultuantium militum impetu trepidare terram, ubi vident assurgere in testudinem peartes conglobari in campum equites tunc inveniunt nequidem [illegible] suff[illegible]

67

cere, qui Agamemnona deposcebant, apparet quisq; in sua persona, larva
fortitudinis propriæ præsens ipsa detrahit occasio, et tantum quisq; enervi
in facto probatur quantum magni ad verborum certamina rudes [illegible] operæ
ces ante id placidi; quibus [illegible] pectus animorum ira tacita plenum
omnem ferociam in discrimen ipsum certaminis differt, non secus ac audax
et fortis molossus simul hostem prospexit Leonem, illico cervici ejus impres[sit]
ferociæ dentem imbelles catelli pro victoria habuerunt a longe latrare
Compesce igitur ventosas linguas quicunq; signa Gradivi sequeris, ferro [illegible]
eget et manu et magnis animis non typhum spirantibus verbis. Lingua
in consilio valet, in certamine dextra: Audi quid occinat vates: Hunc
facundum putabo, qui quod a[it] probat ense miles.

Praxis XXV

Per Enthymema Apertum. Antecedens. Peregrinatio juvat ad acqui-
[re]ndam eruditionem. Consequens Ergo [illegible] [necess]aria.

ELOCUTIO

Frustra [ac]quirendæ eruditionis lactantur spe qui patrio incolere pe-
nates nec libero per orbem exspatiari gressu intra [pa]tias computat[i]
[illegible] sedentarium sapientia nomen [illegible] [terr]as [illegible]
[illegible] nec venit ad illos Endimiones qui [illegible]
ille Stoicus qui in Philosophum evaderet, rarus Jupiter Stator qui [illegible]
[illegible] Minerva gestet verticem, rarus Stylita qui immortali sapientiæ
innitatur colosso. Arbores sunt inversæ mortales tunc primo in [illegible]
[illegible] scientiarum revirescunt vere, eruditi explicant folia fructu[um]
[sa]pientiæ ferunt quando viri alienum transplantant solum Miras
[illegible] supra caput et captum humanum divinum Platonis ingenium
[illegible] longinquos Ægipti lustravit recessus superus toto vocatum orbe
Silentiosi Pythagoræ prudentiam? sed prius Memp[hi]m [illegible] vates
[illegible] attoniti super non vulgari Apollini scient[ia] sed prius [illegible]
visit Persas Albanos, Scyth[as] [illegible] peragratis Caucasum super[avit]
[illegible] tumultuosa maria cum [illegible] periculo, laudamus [illegible]
[illegible] intellectum? sed et ille ab extremis Scithiæ oris in [illegible]
[illegible] Philosophiæ causa ad Solonem contendit. In omnes [illegible]
[illegible] prædicamus eloquentiam qua potuit accusare Verres, defen[dere]
[illegible] proscribere Catilinas, laudare dictatores, Marcellos [illegible]
denique jam [ad] clementiam, jam ad iras recluso inagina ferro, jam [illegible]
[illegible] jam ad bellum adaperto Jani [illegible] flectere [illegible]
sed prius in Rhodum insulam peregrinatus Molonis se commisit

Sep. Cor.

disciplinæ. Tacebo plures qui profecti redierunt unus pro omnibus in
Arpinatem suggestum prodeat Sanctior Dalmata Hieronymus; quis illo
doctior? quis sapientior? reddit oracula in Damaso et immensa ingenij va-
stitate flumen quod dat terrestre audit nullaque difficultas, quam subtili non
penetret intellectu, nullus Gordio intricatior nodum quem magno major
Macedone ingenij acie non dissolvat, nullus in sacris aut profanis lite-
ris [illegible] quem solem non efficiat et illustret ad relicta posteritati illius
monumenta provoco in quibus quot libri tot illustræ gloriæ immortalis
quot distinctiones tot distinctæ laudes, quot literæ tot literæ quibus a
ignorantiæ servitute Cæcas mortalium redimit mentes. Effectus hic
peregrinationis sunt quæ enim est remotissima licet orbis Regio quam
non pertransisset? quis mundi recessus quem non invisisset? lustravit
Palestrinam, obivit Thebaidem peregravit Italiam, adivit Romam, emen-
sus Ægiptum totum deniq; qua suis ampliatur territorijs mundus est
pervagitus. Ita non [illegible] sapientia est post peragratas orbis exoticus
plagas sapere. Solum vertere magnorum est cultura animorum. Lin-
[illegible] vel attollendum ingenium
nimo ipsa elevatio poni ad humile eligend[um] [illegible] [illegible] criticus
plurium infert. Sed jam damnet ut libet peregrina[tionem] [illegible]
malevolorum [illegible] [illegible]: Oportet interdum patriam
negligere ut sapientiam quis possit acquirere Ulysses Ithacus
nisi hoc fecisset in laribus proprijs forsan latuisset.

In contrarium.

Praxis XXVI

Per Enthymema Apartitum. Antecedens Peregrinatio ad acqui-
rendam eruditionem non juvat. Ratio. Extra locus non facit do-
ctum. Ratio [illegible] multi absq; peregrinatione docti evaserunt
plurimi vero perag[r]ando nihil didicerunt. Cons: Ergo peregri-
natio non est necessaria.

ELOCUTIO

Dissitos mundi emetiri terminos, vanus [illegible] proventus labor. Miseri mortales
voluntarie nos ipsos damnamus, cælio non sine notabili fortunæ detrimento
tot variarum incommodis tot rerum periculis vitam exponimus integra
enavigamus maria, putamus quod sine laborantis vertigine cerebri sine
[illegible] pallentibus et fastidio impulsæ ad intricata mentis in Apollinea
[illegible] Scientiæ. Sub sole simus evasuri peregrino, sed heu quanto
nos vana ludit imaginatio! raro foris in mercatum degenerat qui
domi rudis [illegible] truncus transierit Locus, ut sanctum ita doctum

non efficit. Neq ideo ver Sapientiæ perpetuo floridum Aprili cuipiam re
virescet quod inter nivea Galliarum lilia versatur non ideo a nativa mentis
absolvemur ignorantia plenariam eruditionis consequemur indulg[entiam] etiam si
vaticanos adibimus Colles, non ideo influidos evademus Oratores quod
pleno ore Hyspaniæ flumina hauriemus, Sedendo anima fit doctior
non discurrendo per Orbem ad instar illorum ignium qui licet volent per
aera fatui tamen. Intende laboris nervos, applica mentem, conatus
adhibe, nullis parce Sudoribus, et sic etiam in Patria Sapies. O tam
dierum utinam Sol reduceres (sed revocari non possum) reduceres illa
tempora quando aborigines nostri nescierunt Lutetiam, ignorarunt
vanium, Conimbricam, vel Salmanticam non nisi in mappis viderunt et
men in omni literatura ac orbis prodigium excelluerunt. Nunc vero
pro damna Sudoris imus peregrina Pallade oneraturi caput et ra
revertitur Jupiter. Oculos dumtaxat erudimus ut pictos ex tabula
possimus ostendere mundos, videlicet ubi locorum Apicij Culina fumaverit
... fornices Messelinæ, se commiscuerint ... ibi et Adriani
rexerit ubi Curtius occubuerit ubi Sybilla oracula reddiderit, quod
ductibus ... Roma, quot libros Regia Parisijs Bibliotheca numeret
quæ omnia Supercilioso etiam Catoni risum excutiant. Et quis ad ...
dedecus cum Poeta non ingemiscat: hic dum Suprema lustrat Iberia
et gessit hospes discere plurima se nescit ... Sui ... Pedes
... oblitus Patrij moris peregrini tantum studiosus nutris
summodo meritissimos et post tot crudelia itinera coronari dignos
in Patriam caput sine Apolline et lauro nimirum peregrinæ mentis
et Solis eadem natura est ut illi post lustratum et illustratum orbem
nihil accedit luminis ita hi post peragratas Orbis nationes nullam
eruditionis sentiunt auxesim. Quare optarem ex animo ut priscam
Spartanorum legem præsentior revocaret ætas qua amari tam
ab improbitatis Magistro floridam prohibebant juventutem Scien
quod peregrinus terrarum Circulus Philosoph... ... imo plu
rumque est vitiosus, vitio doc... non virtutem vel artes liberales.

Praxis XXVII.

Propositio. Polonis non est peregrinandum Causa acquirendæ eruditionis
... exteros. Ratio Quia per hoc vilipensionem apud exteros incurrerent
quasi inopes eruditionis eam apud extraneos habeant mendicare cum ta
men sint Nobis sufficientes Scholæ.

Dispositio per Enthymema Bipartitum.

Antecedens Poloni peregrinando vilipensionem apud exteros incurrerent.

Consequens Ergo non debent peregrinari.

Elocutio

Elocutio

Sole exotico clarere non semper claritas est nec nos multum illustramus
cum multa lustramus imo potius patrium obscuramus nomen et Sarcasticis
Zoilorum obijcimus cavillis dum eruditionis causa peregrinos adimus orbes.
Hinc enim obliqua ingenijs Sarmatarum nascuntur judicia, quasi sub
Carpatho hæc algeant quæ alpinis etiam sudorem elicerent, quasi usq
... literarum et literatorum simus inopes ut ab exteris Sapientiæ suf
fragium cogamur emendicare. Momordit nos et Cælum nostrum licen
tiosior Satyra dum nimis procaci Calamo hoc effudit convitium Tentarunt
musæ Sauromatas et Polonos sed in ipso limine tenellulæ virgines Se
cularibus nivibus inhorruerunt. Quasi vero non essent Lechis vernan
tium ingeniorum et amœnæ indolis extra Thessaliam Tempe, nec ad Sar
maticam Vistulam nisi penes Sequanam aut Scaldin seu ad nativum
Hyppocrenem Scholastica habitarent Numina. Est nobis Peripatus ex
cujus diligenti decursu in summum gloriæ venitur, sunt extra Arcadiam
arcadio fœdere conj... nobis musæ, sunt Cracoviensis Leopoliensis, Za
moyscensis, Vilnensis, Academiæ quibus nec Craneum Dyogenis, nec
Stoa Zenonis, nec Liceum Aristotelis pari possit certari lauro ex quibus
tot in Poësi Marones in oratoria Tullij, in Philosophia Platones, in
Mathesi Archimedes in politica Cyri, in omni humana Scientia Di
ctatores prodierunt. Sub rustico Cælestis Bootæ plaustro habitamus
Sarmatæ, sed tamen non agrestes, et incultas fovemus animas, imo alibi
per improbum laborem et longa capitis tormenta fiunt, in Polonia na
scuntur docti Polona Aquila ejusmodi progignit sobolem quæ et fulmina
in rebelles suo Cælo Tytanas portet et lauros gerat, eruditas, in Con
niva oculorum acie Phœbum contemplans literarium. Quot Cives
numeramus tot Chyrones cuivis erudiendo suppares Achilli. Quid
ergo peregri... musas nostris præponamus ut quod in Matre n... Cru
deles Patriam illius restituamus nomen, quod largo cruoris dispendio
Majores pepererunt; cui peregrinatio dulcis est, Patriæ famam
non amat, cui dulce nomen ... amara peregrinatio.

Praxis XXVIII In Contrarium.

Vel ipsa hostium debet fateri malignitas in libro nostræ gen... do
minari artes florere liberales. Emporium quoddam est literarum
Sarmatia sive Divinam Poesim, sive Solutam Ciceronis eloquentiam
Sive altiores inquiras Scientias hic omnes statariam fixerunt mansione.
Tot numeramus Lycea, tot intuemur gymnasia ut vel toti erudiendo

69

orbi

orbi possent sufficere. Verum tamen non recusant peregrino etiam [illegible]
mina nostris sociari, sitelegans in exculto intellectu lararium ubi erudi[illegible]
nes Dij et domestici et limitanei in unam sociantur contuber[illegible]iam. [illegible]
ideo sinistra oculum metere debemus iudicia quasi nihil ingeni[illegible]
virtutis et elegantiae habeamus quod orbis exteri dimetimur. [illegible]
sapientiam consectando. Nullus pudor est alienos mutuari splendores
si proprijs suppetant, nulla infamia exoticis stipari decoribus si sui [illegible]
am non desinit quibus non obscurae mentes clarum accendant me[illegible]
Imo vel hoc ipso quod et virtutum et literarum ornamentis non de[illegible]
tuimur pergendum vultu natalem solum Patrijs exeundum limi[illegible]
Videat orbis quam capacia subjecta, quam nobiles animas, quam [illegible]
ventes sub frigido septemtrionis Caelo fovemus indoles. Quid mihi [illegible]
Nucleo si sub hispido corticae riget, quid mihi cum lilijs si calat hu[illegible]
non explicant, quid mihi cum gemmarum pretio si in concha et ma[illegible]
lateat, quid cum maximis ingenijs quae propitio Caelorum habebunt
influxu, si domi haereant et in publicam [illegible] non erumpant [illegible]
[illegible]la inest moveri terra nobis inclitus digressere non debet geni[illegible]
ne uni infixi loco lap[illegible]m more gravemur cum lapides etiam in
muros ex montibus translati et munimento et ornamento urbium
deserviant. Non sumus arbores ut quoquisque loco nati sit eodem [illegible]

Praxis XXIX

Propositio Vitia peregrinando deponuntur ergo peregrinandum.

Elocutio

Ad exteros proficisci, proficere est in virtutum exercitio saepe enim qu[illegible]
negat Patria tellus aliena donat saepe obscurae vitijs mentes sub ex[illegible]
sole splendent ad probitatem venena gignunt Persicae pomi ingen[illegible]
terra exotico mandatae solo in oblectamenta et [illegible]riales delitias a[illegible]
lescunt. Mutae nascuntur mutae vivunt, in me[illegible]do cicadae [illegible]
tamen alio portentur [illegible]ore fiunt. Aquila nubilosus in Africa [illegible]
tarchi testi[illegible]onio in alijs [illegible] ireaus. Mutatur cum regione
ingenium [illegible]t in conditi mores in alieno deponuntur orbe. Non [illegible]
[illegible]s deteriores feris quae in humanum adductae consortium, si pl[illegible]
se manu frequenti fuerint, saltus ac nemora dediscunt et mans[illegible]
dinem composita familiari assuescunt convictui nec si leonibus [illegible]
[illegible]dantur et extra nativa cubilia humanas percipiunt disciplinas [illegible]
paciores boni mortales feros mores sub meliori climate non ex[illegible]
Quis enim adeo inconditis moribus barbarus quem neque exquisita [illegible]
et vestitu gentium aliarum mundities, neque laudabilis in gestu et actioni:
bus elegantia, neque molliti in sermone lepores quodammodo politiorem non
reddant. Quis adeo fervente in imis praecordijs bile furibundus Ajax [illegible]:
ciorum humanitas, comitum affabilitas, exterorum mansvetudo in mitem
non immutet Nervam. Quis adeo mollis effeminatus Paris quem solis
[illegible]us, frigoris intemperies, nivium pruinae pluviarum tempestas itine:
rum pericula, viarum incommoda fortiorem et adquaevis induratum ad-
versa non efficiant. Quis adeo ferox Mezentius et in hospitali durior sau:
casu quem exterorum benevolentia flexanimus indoles, prona in au:
xilium voluntas ad paria humanitatis non impellat officia. Quis adeo
impius et aeterni oblitus Numinis quem ad Divinorum cultum pia
tot locorum religio provinciarum devotio, Regnorum pro fide orthodoxa
zelus omni disertius non exhortetur Arpinate. Profecto gymnasium qu[illegible]
dam peregrinatio est in quo candor in amicitijs, fides in verbis, constan:
tia in pactis, fortitu[illegible] in periculis, suavitas in officijs patientia in adve:
ris, discitur et acquiritur. Palaestria est in qua ad nominis immortali:
tem exercentur heroes, ex qua viri ad togas [illegible]atores ad consilia o[illegible]to:
res ad pulpita Antistites ad Infulas, consu[illegible] ad Senatum, Judices ad
fora prodeunt. Denique peregrinatio est quae rudes excolit, quae leges dictat
quae jura [illegible], qu[illegible]es implantat, vitia eradicat. Convertite enim
sagaciorem mentis obtutum in primaeva gentis nostrae exordia; Viximus
Poloni ferarum instar, qualiter nunc trans Tanaim et maestim Scythae
sine moderatione in affectibus, sine promptitudine in obsequijs, sine hilari:
tate in negotijs, sine gravitate in moribus, at vero post quam peregrinos
coepimus lustrare orbes, humanitate Asiaticos, mi[illegible]ri disciplina Romanos
Religione Italos, prudentia Hispanos, affabilitate Gallos, tolerantia Hyber:
nos, aequitate [illegible] constantia Germanos, vel aequavimus vel supe:
ravimus. Ite nunc [illegible]gnescentes animae quibus vicinus parietis est mun:
di limes, dicite frustraneum l[illegible]orem per [illegible]bis errare plagas stertite
sub domestico laqueari velut su[illegible] testudines ibunt generosiores
indoles et totum non sine fructu lustrabunt orbem.

Praxis XXX In Contrarium.

Per Enthymema Bipartitum

Antecedens Ubique nostra portamus vitia Consequens Ergo
peregrinando non deponuntur.

Elocutio

70

Non Horatij

Non Horatij sed veritatis vox illa est: Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt. nec enim tersior redibis, qui Tersites abijsti ad exteras metamorphoseo ubi nullas videmus, ut Simideos recipiamus quos homines amisimus. Non accendet frigidam voluntatem calidiore virtutum incentivo torrid[illegible] meridies non lavabit Æthiopem animum flavus Tiberis non revocabit adamussim obliquos mores linea Æquatoris ubique suum quem circumportant Cœuleum, ubique natura congenitum ad vitia gerit propensionem. Ideone innocens sine fello evades columba quia novum Columbi lustrasti orbem, ideone effreni [illegible] pessima quæque licentiæ metam pones terminalem quia Gaditanas Herculis vidisti Columnas. Perge licet ad primi Solis origentis cunabula, et ibi clarioris vitæ infamiam non inchoabis. Oceani te confer litora et ibi siccus ne tenui quidem meritorum exudabis rivulo, descende ad rigidiorem Jordanis [illegible]inem et ibi non mutabis in Joannem si antea gratias et a nomine et ab animo profugisti. Frustra lauream Sa[illegible]titatis a Vaticanis querimus limitibus con[illegible] rem animi a candida mendicamus, nec ipsa prodigiorum ferax Ægyptus tale adhuc produxit miraculum ut parvam maximis facinoribus indolem triumphalibus extulisset pyramidibus. Nulla orbis plaga [illegible]disciplina potest emendare consvetudines, nulla viarum discriminia, a Confinio nos [illegible] munt vitiorum. Vidimus tot ab Europa desides redijsse boves, a Nilo Crocodilos ex Africa monstrosos naturæ ab Or[illegible], quia nec novorum parens Africa inveteratos depravatæ mentis errore potest renovare, sed ab non a Tyro ducenda est nobilior verecundi pudoris purpura, sed ab animo, non ab Austro petendus propensior ad impellenda vela spiritus sed a corde. Fallitur proinde quisquis sub alie[illegible] aurea meliora vitæ sæcula se exorsurum [illegible]verat, non sunt illustriones stellis fixis ratice nec per[illegible]rinæ mente[illegible] [illegible]ijs probiores.

Praxis XXXI.

Propositio Peregrinatio est honesta ergo suscipienda.

Elocutio

Indignor sedentarijs quibusdam mentibus cu earum ignaviam [illegible] co explodam cavillo, quæ suo semper in origente commorantur extra [illegible] tigurium et paternæ hæreditatis spes mundum ignorant, quituram [illegible]

domum exs[illegible]

domum existimant sese angulares lapides eidem subtrahant, colliquandas omnino ill[illegible] tres ceras, arbitrantur si publicum solem aspiciant. Sed deponerent aliquando crassum ignorantiæ velamen deponerent infelicem ab oculis squamam et dispicerent, quantum probrum sit, insitos a natura igniculos ad patriam damnare focum, quam turpem modestiæ pulvere sepelire talenta, vilis est et objecta indoles quam rapit capitque angulus magnis mentibus angustum est Cœlum Patrium, nec illis sufficit natalis soli circuitu coronari n[illegible] toto orbe coronentur novos cum Columbo invirunt mundos, alios cum Macedone exoptant orbes, in quibus libero exspatientur gressu. Nimirum Nobiliores animi quos pulcher famæ adurit ignis, semper in motu et luce, abjectæ mentes eodem quo natæ sunt loco elanguentium in morem stirpium, intereunt et marcescunt. Sic sol angustiore paludanus lumine tenebrarum finesque sedis impatiens quotidiano cursu totam Cœli orbitam dimetitur nubilosæ Hyades quia damnatæ ad lachrimas, vix unquam ex luto emergunt latere delectantur minora astra uno stant, fixaque loco vixque modicum audent inter reliqua sidera t[illegible]re, quasi stellas etiam suæ ignaviæ pudeat, dum mortalium oculis sese objicere verentur. Sic magna flumina amplas pervagantur Provincias et augustiore semper m[illegible]estatis accessu cumulantur uliginosæ paludes ad suam detinentur originem. Sic grandes Calorum asparæ assiduo volvuntur circumactu, vilior terræ natura extra omnem stat fixa motum. Decorum est Patrijs relictis penatibus exoticas lustrare gentes, mores et leges, jura et consvetudines, discere peregrinas. Egredere proinde Juventus nobilissima, egredere ex miserrimis illis latibulis quibus desineris exue compedes ignaviæ quibus constringeris. Situm et languorem excute quo emarcescis! in orbe es! et orbem nundum vidisti in terris es? et terræ vultum nundum aspexisti, in natura es [illegible] naturam nundu[illegible] cognovisti. Non es noctua, aut atra caligini immersam teneas pupillam, non es testudo [illegible]ignem refugias, non es vespertilio ut patrijs delectaris noctibus, non e[illegible] talpa ut publicam orbis reformides et in domestica hareas lacunari is domi lateat qui foris Patriam obscuraret, domo spem non afferrant et res angu[illegible]as domi[illegible] animi orbe major.

Praxis XXXII In Contra[illegible]um.

Propositio Peregrinari non est honestum et decorum ergo non peregrinandum.

Elocutio

Jam video ipsum exilium sua carebit infamia dum in exterarum visitatione gentium [illegible]antum conseretur decus. Quid enim aliud peregrinari [illegible], nisi sponte meipsum damnare exilio, quid aliud exulare nisi peregrinari. Et tamen nemo [illegible] affectavit exilium, quin tanquam infamiæ notam semper abominatus. Non est credo mihi gloria peregrinis passibus metiri orbem qui nimo desultoria

hæc exloco

hæc ex loco in locum migratis levitatem animi arguit et inconstantiam.
Utiq et animaria decursionibus ac liberis motu gaudent, in aere volucres
celeribus librantur pennis ciconiæ et hirundines quot annis hybernis men-
sibus abeunt, et verno vicissim tempore revertuntur oberrant hinc inde
in sylvis et nemoribus feræ, in lacubus et fluminibus pisces in mari
vagantur belluæ, nec tamen exinde quampiam gloriæ illis adscribimus
portionem. Et quomodo ex decursis regionibus ex peragrato orbe laudem sibi
sint vendicare mortales. Non fuisset in penam commissi Sceleris, ad peregrinationem
universi orbis suscipiendam a Rege Persarum Xerxe damnatus Sataspes, si tanta
in illa reperiretur honestas. Non pœnituisset unquam navigationis Cathonem
Simarina lustratio, si vela et antennæ, si fluctus et Scopuli si tempestates gloriam
afferrent gloriæ. Seducti imagine [illegible] ricas lustremus oras, cur non potius naturæ pa-
reamus Imperio quæ ideo terras a terris montes a montibus altissimis quasi segre-
gavit obstaculis, alpes interiecit, maria interposuit ut intra septa ac fines suæ
Provinciæ consistamus.

Praxis XXXIII

Propositio Beneficiis hostium iræ mansvescunt et animi conciliantur

Elocutio

Ineluctabilis quædam in animos vis beneficiis inest, ut amicis velut præstigiis corda
immutent et illaqueent. Quod enim adeo induratum pectus, quæ mens ipso obstinatior
caucaso? ut ad leniorem beneficentiæ non molliatur attactum. Officia etiam feras ...
nec ullum tam in mansuetum animal est, quod non cura mitiget, et in amorem ...
Leonum ora impune a Magistris tractantur et Elephantorum feritatem, usq ad servile ...
[illegible] demeritur cibus, offa quoq latrancium canum rabies, [illegible] iecta pla[illegible] ...
dni nationales mortalium animi solute in gratias deserere obligentur, et attrahantur ...
bus. Magnes est beneficium ergo ferrea hostium trahet pectora, electrum est? ergo ...
detinebit animos, ignis est? ergo frigescens accendet cor: pignus amoris est? ergo ...
na praescribet odia. Quamquam maioribus exæstuavit odiis, quam perduellis ...
na praescribet odia. ... et nomini augustum e[illegible] men profusa Octavij ...
... Romani Patrem Imperij ... suum effecit comitem, qualem vix Æneas Achatem ...
... ex hoste amicum ex[illegible] ... expertus. Robustiores videlicet sunt vinciendis ...
Ardem Achilles Patroclum ... Mulciberi procudit Sycania aut decolor Lemnus
pectoribus nexus quos non flammans Mulciberi procudit Sycania aut decolor Lemnus
incude rotavit Cyclops sed mitior gratiarum conflavit illustria.

Praxis XXXIV

Per Collectionem Rhetoricam.

Propositio Clem[illegible] Princeps [illegible] Ratio Nihil enim timet. Ratio Conclusio
Quid ab omnib[illegible] amatur. Expolitio per historiam de Casimiro Magno
Ergo clement[illegible] Principi necessaria.

Elocutio.

Nie trzeba na obronę Maiestatu ogromne murow niedobitnych stawiać kortyny, ...
przebitym y nie ... niekoto wałow okrągiem armowaći Zamki Żołnierzami ...
rami Zamky ka[illegible] palace, gęstym wartuiących Żołnierzow ...
bez nie pokonanych Fortec y Bastyonow bespieczni ... gromadny ...
ko[illegible]waty Ucwany, krołuiących ... pamięć ... albowiem ...
może obchodzić się Regnant, ktory sobie poddanych afekty łagodnym ...

dobno milszego nad wszystkie świata Spezy Życia utraty? lecz żaden tego nie pragnie
krwi, ktory nie tylko całego mściwego nie zafarbował żelaza, lecz y swoie gotow za zatok
powietrzem ... sobie nie skąpym wytoczyć strumieniem, czatuiący na tytuł Panskiey pre-
rogatywy zadrości? lecz do tego same tocząc się Korony, temu dobrowolnie złote wy-
ce Tłoczy fortuna berła tego wotuiące na ktoror pragnie pospolitwo, ktory nie tak dło-
żono do surowości mino, iako wypogodzonym do łaskawości okiem, poddane do po-
słuszenstwa zniewala y naklania karki. Bespiecznie snem zmożony na słodki spoczy-
nek zamyka powieki, nie trzeba mu oprocz ... Dardżanow straż, okrutnych
Gram bestyi z Mitry ... Krawiac koło łożka warty. Nie mniey smaczno iako y śmiało
iuż to cymenty y alkanty iuż całym oszacowane Krolestwem spełnia z Antonim perły
by naymniey ... podsłconych Kanarem, nie obawiaiąc się arszeniku. Bo ktoż
tak znaleść się może serce ktory nad Hirkanskich Tygrysow, dzikich Lampartow okru-
tnieyszy animusz, a żeby dobroć miał w nie nawiść? ażeby nie skąpo konferowanych za-
pomniawszy dobrodzieystw, o zgubie swoiego Dobrodzieia myślał? Zaświec drugie na
niebie słońce aby iasnieyszym dzien mieło splendorem, wiem dobrze że tak zapomni-
tatego nie znaydziesz umysłu. I ołoszem ci to powolnego Monarchę słowiące Kochaią
Kochaiące kamienny poddanych serca, iako niegdys ... Honoryusza Klaudianie:
Diligimus pariter; parite[illegible] emus ipse metus te noster amat. Jeżeli kiedyś za ia-
dowe iaszczury wszystkie Brytany rozpuszczone dziki koło tey łaskawey ręki ktora ich
głaszcze, dopiero z wspaniałszego rozumu talentem obdarzone umysły ludzkie, za tego
nie naruszony zastawiaią się całość ktorego powolnych doznaią rządow.

PRAXIS XXXV

Per Inductionem Oratoriam.

Propositio Non semper laborandum.

Elocutio

Quemadmodum corporum ita et animorum venenum est labor non inter-
ruptus nascitur enim ex assidua occupatione mentis quædam hebetatio
et languor contra ... post otia virtus. Nimia et nunquam intermissa fæ-
cunditas agros exhaurit continuati et nullo deterui otio sudores vires et ro-
bur labefactant. Non sumus ferrei et aut ære compacti ut continuis non
deteramur fatigiis. Ipsæ tantum [illegible] um motrices intelligentiæ hoc
gaudent privilegio, quod sæculorum labores nulla solenti remissione ho-
minum alia conditio est deficiunt si feriarum requie, sollicitudinum fasti-
dia non abstergunt. Cadit longe sæpius anhelitu fortissimus licet sonipes,
si ad circi certamina non intermissa volat cursibus, patitur naufragia a
soluta laterum compage quamvis firmissima et Babylonio coagmentata bitu-
mine ergo si semper cum ventis, semper cum æquoris luctetur tempestate, nec
unquam sibi secum in portu videat, amittit quidam soliditatem, in arcta iam exte-
nuatus acinacis si quotidiano atteratur usu, franguntur Scythici arcus rum-
puntur nervi si semper extendantur clam ... enim fortissimum robur. ...
interpalato otio inter assiduas conferuntur curas. Otio corpus alitur, animus quoq[ue]

72

pascitur illo

poscitur illis immodicus contra frangit utrumque labor. Quid ergo mirum, quod gravissimi etiam viri relaxent animum, quid mirum? quod Lælius et Scipio post maxima Reipublicæ negotia ad honestum animi oblectationem conchas legant. Quod Augustus Imperatoriam majestatem ad nuces demittat. Quincius Scævola eadem manu qua triumphalium messem laurearum stringebat capulum, pilam jactet, Magnus re et nomine Alexander, inter tubarum clangores, et armorum strepitus cytharam pulset et mentis ægritudines harmonico concentu leniat? Ubique Sysiphus perpetui in fabulis laboris damnatur suspendit Orpheo cantante suum saxum et Mauritanus Atlas, gravem superis Olimpum in Herculis deponit lacertos, Deus ipse licet semper operans faucitur nunquam fessus, etus est ludens in orbe terrarum, quidni etiam mortalium sudores pessima abstergat quies. Non semper jugum boum incumbit cervicibus, non semper Calabræ apes, suo attendunt mellificio. Arbores pauorum mensium spatio onus gerunt, sub anni finem omnem fructuum suorum sarcinam ponunt et liberis velut ramis quiescunt. Post lustratum et illustratum orbem fessos Oceano immergit jugales Tytan, et in sinu Thetidis requiescit post sedulio. Ita danda est animis remissio et [illegible]bus aliquando pausa, ita remittendum ut diutius utamur. Nimij labores sæpius sonati nocent [illegible]

PRAXIS XXXVI.

Per Collectionem Rhetoricam.

Propositio. Uni Regno unus præficiendus Monarcha. Ratio. Rebus natura postulat, ut unum corpus uno capite, mundum uno sole, apes uno duce regnantur. Confirmatio. Multorum enim regimen, turbationum fons et origo. Expolitio per exempla. Triumviratus Romæ trium sigillinis funarum domina fuit [illegible] at nec decemviratus mitior. Ratio imo formidabilior hæc hydra fuit, quæ numerosiore minax vertice. Duodecem Palatini fatalia Cælo Polono signa [illegible] Item per sententias. Complexio. Ergo pluralitas imperii [illegible] ansebantur ab uno areenda regna.

Elocutio

Vnum Reip. corpus, si non unius uno certe animandum spiritu. Differt id orbis et ab ipsa rerum natura [illegible] quæ universa adeo mirabili disposuit [illegible] methodo, ut cuilibet creatorum ordini [illegible] præesse voluerit principalem [illegible] asrende concentum audi cum Platone, unus chori cælestis rector primum [illegible] [illegible] solis ingredere. Sol unus siderum monarcha est, in fundum [illegible] descende; veritatem in fundo cape; aqua quam variæ! hæ stagnant in lacubus, istæ saliunt in fontibus, illæ currunt in fluminibus et tamen omnes intrant in mare, Oceano tributum principi pendunt omnes; mollem aspice [illegible] intuere, uno duce reguntur universæ elephantorum greges admirare [illegible] ex quidem natura prætersissimum sequuntur cuncti. Et quidem etiam [illegible] humanæ Reip. corpus, unum caput et principem veneretur. Imperium biceps [illegible]

monstr

biceps est, monstrum est; triceps est? Cerberus est; septiceps est? hydra est, sibi ipsi fatalis. Nihil enim in multorum optimatum regimine optimum, quinimo optimorum etiam copia, si omnes ex æquo regere velint multum nocet, estque turbationum fons, seditionum origo, calamitatum initium, regnorum sepultura. Luximus tot florentissima provinciarum decora, in ultimos redacta cineres, flevimus solo æquatas arces, et præsidia, doluimus atris incinem: favillis urbes redigit, æquavit, incineravit plurium dominatus. Turba multi Imperatores te perdidere. clamat hodie dum vetus adagium, Aetisses forsitan ad nostra etiam tempora triumphalis, si unius subiecta fuisses gubernio. Taceo Romæ Decemviros, sileo triumviros, qui velut tres ex Orco furiæ totam turbarunt urbem, et vix non e suis moverunt fundamentis. Non ne et nostra Polonia Aristocratiæ probavit mala, quando duodecem Palatinos in gubernacula adhibuit, qui velut fatalia Patriæ Zodiaci signa nihil signabant boni, sed ipsos omnigenæ calamitatis causabant influxus. Dominantium multiplicatio, additio est ruinarum. Hinc non immerito Sarmaticus intonat vates. Qui sceptra multa dividit in manus, impendiosæ damna lucis pei unumque substravit la[illegible] imperio trabeisque fulcrum. Exile plures non potis est manus implesse gestamen, nec ulla mitra duo capita obsequenti obstringit auro. In unius coronæ circulo, non nisi unum centrum esse potest, si plura sunt, corona omnino vitiosus circulus est. At quid si Principes amici sint? Cæsar et Pompeius fuerunt, sed æmula potestas fecit inimicos. Quid si fratres sint, quid inde? unquid Romanos geminos unum non cepit regnum, quos unum uteri cepit hospicium. Quare laudo illam Epigraphen quam suis portis inscripserunt Parisij. Una fides, una lex, unus rex. Enim de asserto Prudentij: Nil summum nisi plenis viribus unum.

PRAXIS XXXVII.

Per Exemplum Oratorium.

Propositio. Hosti devicto parcendum est. &c.

Inter victorias in trophea sublimius eminet, cui prostratus hostis dominice manui ad spem veniæ et vitæ eripitur. Hæc palma est palmam cadenti porrigere, hic victor est qui post superatum hostem seipsum vicit. Ignoscendo est ut triumphator agnoscaris [illegible] elendi ut sit qui ex victis ut erectis victorem proclamet. Et hoc est dominium esse vitæ [illegible] necis hoc est quod immortalem Julio peperit gloriam cujus ocium habet neminem ex qua nihil sibi centurio, nihil præfectus nihil cochors, nihil turba de[illegible] attendite duces tribuni militum imperatores attendite erigite aures, adeste animis et perpendite tanquam herois hujus mansuetudinem tam ostentare in [illegible] tamque clementiam tantum denique in summa rerum omnium potestate modum. Sustulit rebellionis signum Cneius Pompeius contra Cæsarem, vatinorum stimulatus odio conspirat senatus malesonus tumultuatur populus tota fere Italia civilia sequitur arma indicunt bellum subditi domino com-

militem

militones, Duci filij Patri ferocientes mansueto fatui prudenti ed[illegible] cunt
fœderatos exercitus in Pharsaliam ferale classicum intonant, iam iam spi
ritum Cæsaris devorantes. Quid ad hæc Princeps ingenio vel menti
armis acer consilio promptus rebus gerendis fortunatus? arma corripit
arma stringit, contra vesanam seditiosorum rabiem ad artem marti
viros viris, aciem aciei opponit suffragatur æquitati causæ fortuna re
belles vincit, frangit, fugat, profligat. Quæ sit æstimatis pœna [illegible]
supplicia, ab ijs expetijt qui tam luctuosum sicilla[illegible] excitarum b[illegible]
an ultra Thulen in exilium amandavit an ad Cruces, et [illegible]
relegavit, an pœna capitis crimen læsæ suæ pietatis expiavit, an ha
na ipsorum subjeat hastæ, vel publice addixit ærario? an ad carce
et tristem Tulliani squallorem inquieta damnavit capita? minime
victis inimicis vicit se ipsum, vicit sitibundum ci dicta animum
ultorem cohibuit chalibem et cum ipsius victoriæ conditione omnes
victi delendi essent, clementiæ suæ judicio servavit omnes. Vidit or[be]
Victoriam ejus præliorum exitu terminatam, [illegible] vagina vacuum
in urbe non vidit. Qui perierunt Cives eos [illegible] vis perculit, non in
victoris ut nemo dubitat quin multos si fieri possit Cæsar, etiam ab
inferis excitasset. Ita victoriam ipsam vicisse videtur, dum ea ipsa
quæ illa erat adeptus, condonavit victis. O virum invictum! a quo [ipsa]
victoriæ conditio victa est! O virum nullum unquam laudibus [satis]
efferendum quæ enim est amplior Principum laus? quam iram fræ
re consilio, quid Majestati convenientius? quam victoriam, quæ natura
insolens et superba est temperare, ebullienti ad vindictam bili opponere
repagula, Patriæ salutem Civium incolumitatem proprijs et dolentibus
suspicionibus, anteferre. Hæc qui faciat non ego cum summis
viris comparo, et similem Deo judico. Alias ignavi animi nota
et tyranni indicium offensiones proprias alieno rependere exitio, privata
damnis publicis satis facere Civium interitu, regum [illegible] ire [illegible]
malefacta ulcisci benefactis. Et sane quidquid est impotentis iræ [illegible]
discrepat a mansueto Principe quantum ignobiles feræ a generosis [illegible] regi
animalium [illegible] urseremet [illegible] item adversary cadentem [illegible]
re. Leoninum est parcere subjectis [illegible].

Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni,
Pugna suum finem dum jacet hostis habet.
At lupus et turpes instant morientibus ursi
Et quæcunque minor nobilitate fera est. Ovid.

Pari ratione Generosus Principis animus, nil magis suum esse ducit quam
lenitatem. [illegible] igitur in acie substiteris, securior victoriam [illegible]
est clementia cum hostibus decertare et quibus inferre bellum [illegible]
sum referre debueras, pacis olea pro gladio impendisse æternaturi [illegible]
accendisti ignes, quando extinxisti iras, quando per hostium colla non [illegible]

gladio cicat

gladio cicatrices se ipsum cœlo insculpsisti. Et enim fortior est qui se quam
fortissima vincit mœnia nec virtutis altius ire potest.

PRAXIS XXXVIII

Per Enthimema Tripartitum.

Antecedens — Filij Parentum factis illustres non fiunt.
Consequens — Ergo proprijs debent inclarescere.

Elocutio

O grandibus Patrum suorum vitijs, et avitis dotati nominibus vel despera
majora vel præsumunt paria. Deses enim indoles contentatur in majorum
irrepsisse titulos, nec curat solem cum genere aquilæ pullo ubi paternis
evectus humeris lucem hauserit. Sic multi Hercules parentes nacti putant
positas esse suæ virtuti columnas ne ultra eas decunt. Erigere tamen se
admodum paternæ virtutis collossorum non concidere decet. Quid enim re
fert semideos parentes inter sidera referre, et de majorum tantum splendo=
ribus astro locari, ne [illegible] vitiorum paterno astro locari superstitiosa proles
quæ tantum suorum simulacra adolet, imagines format simulacris Paren=
tum similior quam vivis Parentibus. Non flectenda sunt genua ante
consanguineas aras, sed expedienda vestigia eodem veniant. Bonum
quidem Jovem habere Patrem, sed soli Castori et Polluci quia natibus non
deficiant luminibus, [illegible]orum genesis fabula falsa Jovis, bonum est a[e]
terna nasci sed tantum Herculem imbecilliores gloriæ abortus vi
dentur esse. Utique minores passeres si ad aquilarum nidos sua ann[e]
ctunt cunabula, non tamen ideo grandescunt in aquilas quod gentili
tias earum domos sibi arrogent, [illegible] etiam omnes ab Oceano
processerunt, non tamen illico [illegible] aut [illegible] augustos illorum
habitat alveos, quod a genuina vetustate [illegible] generarunt. Plusque
Periculosum est alienis fulciri viribus iam [illegible] est domus et pa
ctinas [illegible] sustentacula adhibentur. Eliduntur testudines aqui
larum aliis soli demonstratæ. Non secura hæres munerum suorum Pan
dora, in quam ad ornandam omnes contribuunt Dei. Non valde illustri
filius qui tantum umbris ma[illegible] se commendat, et inter atriorum
fumosas imagines hæret [illegible] non provocatur templo.
Igitur natura sequatur semina quisque sua, imo [illegible] sequatur solo
sed vastis passibus formosa majorum percurrat Olimpia, et quod illi
Giganteo antecesserint gressu, tu cum pigmæis non intra [illegible]
nec repetas tantum, hac [illegible] ibat, hic est Sigeia tellus, hic tenebant
Achivi, Turpe enim est, ubi Parentum historias filij describunt non agunt,
et ubi debent narranda serere, narrata incipiunt deserere. Curtiò relin
que quod Philippus gesserit, et Alexander agat, nec hystoricas di[c]
tes gloria. Ille demum est supremus filiorum conatus, ut quo natus quis

sit

sit, cum in se ferat et nascatur e forti fortior. Ita assuescat facinoribus avitis, ut a vitiis abstineat, virtutes sectetur, ita majores colat ne ipso sit parvus, cum etiam inter Grammaticos ejusmodi sit comparatio anomala, inter Nobiles mala ut a majoribus prodeant parvi sed maximi a majoribus.

Praxis XXXIX.

Per Collectionem Rhetoricam.

Propositio: Hosti reconciliato non credendum. Ratio: Quia ejusmodi amicitia nunquam est vera et sincera, ad primam occasionem vel spem privati commodi cito dissolvitur. Confirmatio: Quia injuriae memoria nunquam penitus deletur ex animo. Exornatio per Historiam. Complexio: Ergo hosti reconciliato non credendum.

Elocutio.

Per suppositos cineri doloso incedit ignes, quisquis reconciliato confidit hosti. Non est enim verus qui reparatus amor, nec unquam sincerus fuit affectus, quem longa praecesserunt odia, dicente Menandro: Hostium reconciliatio lubrica est amicitia. Profunde liberali manu nescio aut beneficia, ut illum ... ...etiam boni corrumpuntur ... mes, non proficies, ut enim in parte affecta humores etiam boni corrumpuntur, sic in animo semel vulnerato, quaecunque gratiae sunt venenum. Dicitur ... mirum recordamur malorum, nec unquam penitus injuriae deletur memoria. Hinc non frustra vulgaris sonat paroemia: Scribit in marmore laesus ... et quod sauciati affixisam cordis, non in arena vel tenui pagina, sed in solidioribus notemus saxis. Et licet aliquando injuriati ... mitigetur dolor, cito nihilominus redit et graviori innovatur sensu, non secus ac vulnus quod licet medica Galeni curetur ope, profundam tamen relinquit cicatricem, quae ad primam occasionem stillat sanguine et recrudescit. Injuriae loci ... ludosis sunt similes, quae quantumvis ... facile tamen aquas ... ... aequoris imitantur naturam, quod modo in malaciam componitur, ... ab imo emotum fundo decumanis crispatur fluctibus, metalli proprietatem exprimunt, quod hodie splendet, cras aerugine obducitur. Sensit hanc veritatem dicti Caesar Julius, quando ab illis ipsis Bruto et Cassio, quos acerrimos antea sui capitis hostes, non impunitos solum sed honoribus etiam et magistratu donaverat inter conjuratos praeterea parricidas ... interfectus. Nimirum ut gratia ... in odium deflexus facilis, ita ad gratiam difficilis est transitus, ... ferox et fastuosus animus, qui semel indignatio subit, sinceram fidem coluit, aut eam quae vehementer ... prius inimicitias gessit, affectasse post modum in gratiam redit. Scite ergo reconciliato confide hosti, potius audi mentatem Tarnianum ... dam: Tutum non est ingenia odii inveterata, nec conciliata beneficiis ... hat delinitum ... haustu viperam in sinum admittere. ... miano Transitivum: In consule fovetur anguis, donec caput ... ... semper minax. Reconciliatus hostis semper timendus est, ... cum reconciliatio auro et argento stetit. Non est fidendum amico qui ... exp...

experto es hostem facile redibit tertio, qui impune abijt secundo.

Praxis

Propositio: Heroicus animus in circumstantibus periculis fortior.

Pusilli cordis est documentum ad minimos sortis sinistrae casus panico percelli metu. Generosa indoles etiam sub imposito humeris olimpo eminent, caelo coronandum inferendo verticem. Preme non opprimes; caede non laedes; percute non excuties; propugna non expugnabis: etiam vulnera quae non ferret Agamemnonis lorica, feret intrepidus, gaudebit se habere fenestras per quas prospiciat ingens animus, et exasperatae fortunae minas irrideat. Phosphorus est qui in medio nebulae micat serenius; adamas est, qui manet in igne indomitus; Aquila est, quae in alto suspensa, despicit fulmina, praelia elementorum. Vis talem heroem? En Carolum V. nomine, primum virtute, inter medias bellorum tempestates ridet, dicit: Quo plus periculi plus gloriae. Ecce stat ad Ingolstadium in castris, tantam majorum globorum e jaculantur grandinem rebelles, ut uno die sex millia numerent. His ictibus omnia fiunt pervia, ipsum Caesaris tentorium, cadunt a latere, a tergo cadunt, quid ipse? nec locum, nec animo mutat. Monent amici, parcat se saltem omnibus, subridet inquiens: Quis quam-ne Imperator ictu tormenti perijt. O mentis robur inconcussum! o pectus quibusvis majus adversis! Si pictor essem, pingerem heroi Carolo ferrum ignitum aqua immersum cum lemmate: Laborat ignis et aqua; roborant Carolinum pectus adversa. Pingerem in mediis fluctibus Noemi arcam, apponerem epigraphen: Surgit surgentibus undis. Exprimerem solem inter nubila, darem inscriptionem: Obnubi potest non extingui. Assurgite heroes quo arctius vos pericula circumvallant, eo altius vos erigite. Si post mortem defuerint homines, qui vos praedicent, ... moenia quae prosstitistis; erigent se turres, quas dejecistis; in vestras laudes animabuntur hostium cineres quos exanimastis.

Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum adveniat Regnum tuum fiat voluntas

x

MENSIS V.

Orationes Majores.

COMPLECTENS.

Tradidimus supra in Mense Secundo Praecepta de Oratione Majori nunc quo magis illuminatiora fiat exemplis & Praxibus ea illustrare Volumus. Sit igitur.

ORATIO I.

Metropolis Scientiarum.

Divus Thomas Aquinas Doctor Angelicus.

Quomodo Secundis ad Aquinaticae fastigium gloriae eluctabor avibus, cum haec Divinior Aquila melius humani praetergressa ingenij, difficilioribus suis vijs non unius Salomonis capacissimum fatigat intellectum, quomodo bene ominoso sidere per ineluctabile laudationum undarum obsidium Oratoriâ felicior Jason enavigabo prora, et coronatum tembum in praefixo trabeato littore, cum undiq. procellae et naufragia in docilem terreant Palynurum? quomodo debiliores huic Basculo supponam humeros, qui etiam lacertosos non unius Crotoniatae eluxerit armos, Terret ipse abyssalis Thomae nomen datio et praecipites in abruptum Oratoris trahit cervices, obsignat prompta in vocales plausus, labia Doctoralis Ann[illegible] Panegyricum ex officiosa manu calamum laureata penna qua ceu alter, cui nostri Julius ipse sibi gloriae conscripsit commentarios. Quid enim tuo dignum profundum nomine Aquinas Divinissime? cum abyssali natione profundissima omnium exhauseris ingenia, quomodo nictitantem Cleanthis lucernam tuis ascendam honoribus, cui Sibi Lucifer Divi Patriarchae Dominici Canis amplior aulo allu-

crat

76

ceat jubare ut post-huma discant Sæcula, quod ad aram Tui hono:
ris non quæpiam Aristophanis lampades, verum faces ingenio
debeant rutilare. Cæterum agam si cum illo Augustini pusione
Ethymologycam Tui nominis Abyssum in hanc voluero transfun:
dere paginam, iterum personatum in me reproducam Cynicum,
si facem Soli accendero Tui pectoris inquilino, Icariæ redordiar
sonitum ruinæ, si levi alarum remigio ad Tuæ gloriæ evolavero
fastigium. Altius jam Tua excrevit magnitudo, quam ut scri:
ptoria arundine valeat mensurari, ardentiores vibrat Tuus splen:
dor radios, quam ut illum Palladiæ noctuæ in connivo possint
oculo speculari. Audebo tamen et Augustis virtutum Tuarum
numinibus affuso poplite humilem saltem præstabo latriam, stin:
gam in laudes calamum et si coloribus eloquentiæ imaginem vitæ
Tuæ depingere non potero adamussim, aureo saltem erubescen:
tis facundiæ delibabo. Ideone Thomas in flore ut de illo sub
rosa peroretur, ideo ne continuum in pectore gestat menditem
ut illi famulo cultu bi[...]arriæ non aspirant umbræ? ideone dul:
cibus et simul illustrissimis comitum inclarescit ceris, ut illi
favum laudis obligata non mellificet lucubratio? Quis ita
frontem exueret ut supremo Theologorum capita acutos non de:
dicaret conceptus, Ori Divino facundas non victimaret linguas,
omnium scientiarum Fonti coronariâ denegaret serta? quæ
sæva illa Gorgon invidia ita duro incrustaret silice ut ad ser:
mônem Thomistici solis exortum cum saxo illo Memnonis
simulacro rudi saltem præconia cum balbutiret? Exeste cha:
genora Deæ, sacra silentia, apage Pythagoreæ decennales
orio catenæ? dicam dicam quod sentio, tacere enim Divinis:
simi Elogia viri vocale crimen est. Dicam quod præconcepta
mente melior et post tot ingeniosas denominationes, post
allegoria Doctoris Angelici [...] vocabula, Metropolim
Scientiarum nomina[...]obabis antonomasticam
ejus modi pronominationem Doctor Sanctissime, dum penu:
la e collo torque Oratorijs cohærentem inextrices connecto,
[...]adam et brevibus ad solutam muneris in longiores pro:
tendes phases; Approbabitis et vos Auditores sapientissimi
ubi serena cultus Majestate humilem attolletis Oratorem.
Detumescat jam detumescat jactabundus Orbis, quid infa:

ore

or[...] et superbum aliquid sanantibus buccis Urbium miracula
sen[...] deprædicat nepotibus? Quid coronatas Niloticæ Memphios
Pyramides excessivis adusq sidera extollit elogijs? Quæ nihil
aliud sunt nisi fatorum lusus, temporis spolium vicissitudi:
num imago et evanida mundi declinantis gloria. Videte
enim tot architectis populorum manibus ad viciniam coeli
provectas, Ægyptiorum ædes stupenda stupidis invitalibus
prodigia, quid aliud sunt nisi lapidea vanitas. Spectate æ:
mulo fastuosa luxu ævi nostri moles, quibus se supra antiqui:
tatis magnificentiam attollit junior conatus sæculi quod aliud
apud judiciosam mentem meret nomen? nisi latentia vanitas
in puncto temporis destitura. Frustra conglutinatæ cæmento
ejusmodi marmorum strues longioribus æternitatem sibi me:
tiuntur decem pedis, cum nec ad cubitalem fata eandem vole:
unt protendere mensuram, frustra sphericos amorum sibi
pollicentur circuitus, quibus ad no[...]nis immortalitatem
vechantur; cum hisce rotis prepostere aurigans fatum vicissi:
tudinis menmendo orbitam illas ad ruinam deducat interitus.
Quæ nimirum adeo firmis innixa cassibus arces ut exitum possint
arcere et exitium? Quæ adeo ad omnem obstinata impetum
munimenta ut a lapsu sint immunia? Cassibus stant, ipsis
ruinis innituntur. Pridem jam ipsa Roma alteri innixa Romæ
quoties enim nescio quid peccatis in superbos pænitentiam
actura insepulta cineri quoties ca[...]mata Romulorum bus:
Trajanorum umbræ, Numarum cineres, Scipionarum manes
depilata Fabrorum calva calvariæ, dearcuatæ Camillorum
tibiæ Romani Romanos premunt succumbit Roma calcatæ
a Roma. Eheu ubi illa Remis conditoris Persei verende et ve:
recundæ ubi alcinæ? u[...]erturrita fastus memo:
rando superbustum Regis Icari obelisco æterna[...]ti decentum
Persarum millibus, nosphanum Miltiadis superba Marathon?
ubi vastissima urbium et orbis fere totius Carthago capax[...]e
impotenti abjectos fastu ultra Tarpeias notebat ascendere tho:
ros? Pridem illas mortuali favilla ne dicam oblivioni depon:
tana annorum fracta lassitudine insepelivit ætas, et quæ ma:

gnam

gnam in orbem universum protendebant umbram fungo a py-
phios minores jaciunt umbras. Ubi stetere per magna [illegible] ins
fluctuant aristae. Scilicet immitae temporum numen Saturnus
in supplicis archea assuetus saxis lapideos ejusmodi avaro den-
te corrodit acervos adeo ut ipsa in urbium pachetinis marmo-
ra de suo sudore suo allacrimet et parentet interitui. Sed quor-
sum haec profana urbium monumenta ad Scientiarum Metro-
polim, Divinissimum Thomam, nullis illa subjacet casibus, quo
eo magis supra fata assurgit et ruinas, quo altius sublimi
astris confinis vertice asc[end]it ad immortalitatem. Humanas,
quidquid composuit manus, humana rursum disjicit, in Agna-
tico numinine qua mortalis operarum non desudavit indu-
striam sed ipsa altissimi laboravit dextera ideo supra veram
ascendit vicissitudinem. Tacete ergo mendaces fabularum
propolae tacete Mythologi ad elevationem Corynthi Coelum
se inclinasse! Silete architecto numinum labore erectam ste-
tisse Trojam, Somnia [h]aec sunt delirantis ingenij quod vero
Sanctiorem hanc literarum Civitatem ipsa condiderit Divinitas
aeternae veritatis propositio. Nihil illa terrae, nihil mortali de-
bet opere totum, Coelo totum adscripsit, et superis quam [illegible] ab
ipsis primordijs totam Coelestem et altissimo Divinam defixus
stupore orbis suspexit et adoravit, Convertite enim Sapien-
tissimi Auditores perspicatiorem mentis obtutum ad prima na-
centis cunabula et [illegible] florem fructum ex ortu meridiem, ex ungue
leonem, ex exordio terram, ex fundamentis successivam Scien-
tiarum Metropolis colligite magnitudinem. Dederint olim
basilicis Quirini Arabus prospera duodeni auguria vultures,
habuerint quodam Archipraesulis decorat Tyaris Sarmatica
Gnesna ex Regali aquilarum nido non deludendae Spei praesagia
quam bona [illegible]te ad Culm[illegible] [illegible]volatura erat nec literarum
Metropolis faustiori cecidit omine. Verdum Augusta parens
Divinum hunc effudit partum, iam orbi admirationem peperit, suas
neq dum illum [illegible] Augustum deposuit thorum jam totum
augustias illi aperiebat universum, adhuc erat gravida, jam
gravis mundo quod incapax tanto esset natali, necdum bene
prodroma magni ortus illuxit aurora, iam infe[illegible], iam terr[illegible]

dissipantur

dissipantur sidera in fugam agebantur Pleades jam incla-
[illegible] ntis virtutis impatiens oculos claudebat, nefas caligat li-
vor, primo trabeatas futuris genethlijs parebat cunas, cum eas
iam habuit iam bona auguria, iam vaticinia, iam praecla-
ram in mundum de Thoma famam. Quid putas iste puer
erit, illustrissima Aquinatum prosapia? quid qua post haec
merebitur rostra? Si nondum natus portatur vel exedras
necdum vagientem audijt, jam ejus ex sylvis et nemoribus
refractam orbis accepit echo, non ex uno trunco facundum
lucratus Mercurium in diserto desertus Silentiariorum lin-
guas in praeconia solvit eremicolam ex humili casa in altio-
rem vocavit suggestum ex illo deserto mapali evolavit
involavitque rostra non bubo sed ales Mercurius prodijt
ex umbris illus[illegible] Praeconium erexit Aquinatibus Cristas cu-
cullatus Orator Thomam Pharum navigantis Ecclesiae, Os
Dei, Vicarium Cancellarium altissimi grande domus avitae
jubar, Scien[ti]arum Metropolim praedicens et praedicans
melior [illegible]rpina [illegible]nus. Vix primam aspexit lucem illico quin-
tum trabeis, procerum laticlavijs Principum Purpuris avitas
curas instravit honestatis et fascijs ad fastes assumi
desiderabatur Thomas, jam ex lacte materno ad purpuras
candidatus accidijt, imo haec paulo post et successui am-
plissime Aquinatum gloriae futu[illegible] ipsas etiam Regias
Coronas, directrices Imperiorum virgas, Ducum clavas
in Thoma velut futura Scientiarum Metropoli superum
deposuit favor ubi in Theodora parente Regum Siciliae et
Aragoniae Materterra Serenissimas Majestates plus quam
Gordio consanguinitatis [illegible] nodo. Benecti cui praeter
Purpurascentem vitae auroram Augustus murices et Patricia
affulgent coram meliusque statim ac in mundum ex utero effun-
di in fastigia, quam postea simul et gressus et gradus forma-
re discere. Quod si iam dimidios Curios et mediadui parte mi-
nores in domo deprehenderis Aemilianos, nil restat nisi ut gradi-
o unde nepos unde avus et Proavus dessis magni sanguinis linea

prosequor

x

prosequi, et trahere ulterius satagas vitam adamussim in[illegible]itu=
[illegible]do, et si statim in limine vitæ offendis quomodo p[illegible] fu=
mosa majorum indices atria, qualiter ascendes gradus in sellas,
in altas ascendes curules ex quibus non respirabundas primo=
rum fama iam in pheretra in urnas descendit et mausolæa.
Stat ergo Thoma quot tibi in celsissimo Comitis Landulphi no=
mine coheret et panduntur famæ olimpia, quod numerosi fortuna
et gratia in purpurata parente. Signantur census quot eriguntur
arcus quot arcuantur trophæa, quot tibi sedem æternum astringunt
Coronæ et magna Patrum [illegible] vestigia, et facta priorum condiscas.
Non ope: serviori sorte [illegible] nec indoles Thomæ supercili=
oso Catone. Satis enim præcedit, priores prævertit gloriam postero=
minorem vix capiunt majores, in prætexta togatam virtutem adeptus
ætate tenella implet cecula mores cum lacte exsugit seniles in pul=
lulante vita sua herba, fructum exhibet adultæ [illegible] ante magnitu=
nem maximus Sanctus ante Sanctitatem omni[illegible] illi crepundiorum
levitas gravis, minutio[illegible] non delinitur terris, et iam futurus Sti=
entiarum Metropolis Academiam in [illegible] quærit nominis pro=
posito libello infantilis placat vagitus. In [illegible] apponentibus
ostris manuscriptum Dei Matris Ave tenellas cujus p[illegible]onis in=
volavit manus firmiter illud apprehendit, rogatur blandi[illegible] resisti
demulcetur amplexibus, resistit, [illegible], lamentatur. Ne vero
adeo pretiosus sibi subtraheretur thesaurus in cordis asservaturus
promptuario, comminutum in particulas, ori [illegible] pectori [illegible] dubi=
orem edulijs infudit [illegible] O Superi quantus hic erit librorum
heluo! si infans adhuc absumit folia! Si prima fasciatus [illegible]
cibo grandium vestitur, quantus cum grandis fidet cibus erit appe=
randus? profecto non aureos Vitellij panes sed saniorum (juxta Hie=
ronimi Sensum) qui doctos cum eo possint mittere sermo atque edo=
ptabit, mens propositionis eruditis referta quæstionibus solummodo
'di arridebit omnis aspera [illegible] velut absinthium, si sale e=
rudito et attico melle non fuerint delibuta. Dicite nunc Sapientes
Auditores Thomam christianitatis Coronam, dicam ego gemmam
hujus Coronæ Mariam. Dicite librum vitæ, dicam ego primum
hujus libri caput esse quod pro Cisterciensis duodecim [illegible] firmatur.
Dicite [illegible] Metropolim, dicam ego hujus Metropolim turrim
fortissimam nomen Domini. Et quis iam æternitatem illi non [illegible]

retur

mi[illegible]tur, si enim penes suum delitus delapsum a nulla Roma, pe=
nes [illegible] intextos Agamemnonis umbones Græcia perennem sibi præsa=
gientis divinatione animi pollicebatur, durabiorem, quæ sæcula, quas
ætates nostra non implebit Metropolis; cui non alia obrigit turris,
nisi illa ex qua mille clipei pendent, et omnis armatura fortium.
Retundent hæc scuta animi inimica crebi tela hebetabunt [illegible] utos
hostis acherontici mucrones, protegent divinum hoc fortalitium
ab assultu adversorum. Miraris forsan magne auditor tantis
armatam præsidijs, nostræ Metropoleos turrim, mirare adhuc
structuram illius prodigiosam, jam en[illegible] architetrix gratia funda=
menta ejus in montibus Sanctis Cassini ponit, ut non ipsa Dei
Princepsque Urbium Roma Aventino, Tarpeio, Quirinali, Cœlio
Palatino Esquilio glorietur colle, ut non tantum pro Capitolio, vigil
excubet anser, sed etiam pro hac scientifica urbe, Benedicti cor=
vus insomnes ag[illegible] vigilias. In Cassinensibus ergo clivis profun=
das altissima infra omnes demissionis iecit bases, qua ita se æsti=
mabat magnum ut nemo inferior esset, [illegible] bonum ut omnes an=
teret meliores magnus sublimitate perfectionis, parvus abjectione
humilitatis, Sanctus apotheosi operum, peccator vilipendio actionum
adeo ut nullibi majorem parvitatem et minorem magnitudinem ad=
miranda concordam discordia quam in prodigiosa Thomæ antithesi
Benedicti ascetica superent mont[illegible] nec orbis veneraretur universus.
Erexit super has bas[illegible] murum charitatis firmissimum, (sic enim
dilectionem Claravalensi hortensi definire libuit) qua Thomæ
pectus velut quispiam Mena [illegible] [illegible]trinam nobis abditis=
sima cordis ejus penetralia intueri liceret, videremus liquescentes
illius interna dulcedine sensum legeremus eructantes æstuantis
animi flammas, cerneremus emigrantis a se ipsa et in Deum
transeuntis animæ vias quibus terminum salutis pro bravio im=
mortalis gloriæ nulli compar[illegible] Hippomene agilior decurre=
bat Agonothetes. O incæstinctum mentis Thomisticæ fervorem!
O murus charitatis firmissimum! quem nec ferrea Semyramidis
mœnia possent exæquare. Triumphati appetitus domita pas=
siones, superati affectus, portas attollebant, triumphales centum
Thebarum ostijs illustriores. Quem tanta divina magnificentia urbis
non rapuisset? cujus non allexisset oculos? cujus renitentem enim velut
[illegible] quodam non atraxisset voluntatem? gratulabantur felicitati

Suæ

79

Suæ Cassinentes asceta, et Sanctam Civitatem de Cœlo ad se descend[illegible]
pia credebant opinione. Verum enimvero ut hæc Civitas supra [illegible] mon-
tem posita, firmior in suo persistisset robore, legibus debuit solidari.
Quid enim sunt florentissimæ etiam urbes, sine legibus nisi Cœlum
sine sole, sol sine radio, radius sine luce, lux sine aere, corpus si-
ne corde, cor sine vita, vita sine spiritu, nil prodest petilisa cau-
caso et alpibus, opida cingi præsidijs si religatæ et sine legibus disso-
lutæ vivant, nil juvat ductis in orbem mœnijs coronari ædes, si
spheram excedant modestiæ. Firmissimus non urbis tamen sunt
etiam totius orbis paries, qui non ex Pario marmore aut accu-
mulato saxorum surrexit acervo, sed ex sanctioribus legum tabulis.
Non leve enim habent pondus, gratiant Pales, ad conservanda in suo
vigore Regna, imo plerumque chalibi strictoque in colla præponderant,
ferro. Legibus ergo nostra munitur Metropolis non jam Regijs n
agnitijs, non falcidijs, non Macedonijs sed [illegible] Paternæ dexteræ
digito exaratis. Quid enim egit aliud Conditor Deus dum Thomam
e sinu Theodoræ matris in gremium Ecclesiæ e populosis Aquinatum
domicilijs, in solitariam Dominici ascessim, e [illegible] magnæ genesis
in sonnonymam Cœlo cellam pulchram transportaret auctaque hora,
dum Thomas illustre ceras Gusmannæ sacri [illegible] mina Do-
mini sideribus natales fluvios torrentibus, gratiarum elevatores ho-
norum ascensus redicatorijs [illegible] vestibus, laticlavios murices candi-
do Religiosi amictus commutaret et [illegible], dum libitum equitem
inter [illegible] Dominici copias [illegible] asciteres [illegible] animarum,
assistente Patriarcha [illegible] Sacramento se obligaret juvaretque
regulam Dominici, quid inquam aliud est Conditor Deus, nisi Sa-
[illegible] Metropolim vallabat legibus statutis firmabat religioni.
O leges non gratiarum vel gratiæ o vallum quo ad propugnandam
sanctimoniam nihil magis valens, ignorabis profecto ignorabis
mortales [illegible] dum [illegible] eris institutis [illegible]
leges esse omnem a te sortis [illegible] tasum, Sed heu me dum illi [illegible]
[illegible] approximo insaciabilis Theodoræ amor tot hæreditarius
non contentus bonis, hanc ditionem Cœlo et Dominico eripere satagit,
jus naturæ prætendit in filium tumque alter non potest arbitro [illegible]
te totum vult decerni negotium. Actum est, [illegible] de [illegible]
Metropolis cui tot paratur machinæ, tot admoventur ballistæ

enim

en[illegible] non adhibuit technas, quæ strata gemmata ut hanc sibi subjun-
gat urbem iam illi capiendæ aurea offertum tendit recia non ignara
in præciosam illam Timothei sagenam impulsu fortunæ integravis-
se oppida iam pro aureo Philippi asello, fortiorem blanditæ persua-
sionis admovet arietem. Quid agis filij ita ne Matrem charosque pe-
nate deseris, vix primum ætatis explicuisti florem necdum fr[illegible]
avitæ domui germinasi, etiam inter asceta deserta emarcescere cupis,
necdum prætextam exuisti et iam Religioso indui exambis sago?
quid primevo lucis tuo phosphoro, cum noctibus ascetis? quid Comi-
tum sanguini cum pallida claustri marie. An Scyllas et charybdas
reformidas si gentilicijs Aquinatum fluminibus et magni Archipela-
go sanguinis vitæ amittas onerariam? an idolatra fieri vereris, si
fumosas ante natum statuas pio affectu et prona in laudes imitans
ne vereris. Utique si Deo servire libet mundus non obstat locus non
facit sanctos nec cella cœlestina efficit, potes et inter optimates esse
optimus, et in verecundo murice ingentium ruborem et candorem
pectoris illibatum conservare. Inter honor[illegible] fasces velut inter
circumsitas sylvarum umbras solitudinem potes reperire, quam
Cœlitum frequentia reddat amabilem. Augustior virtus in trabea pre-
tiosiora [illegible] qu[illegible] gemmato Gange rutilant gloriosior humilitas
quæ in alto honorum nascitur. Cujus animo calamus hic scribe ve-
lociter scribentis loquax Theodoræ lingua novum non impressisset
characterem, non im[illegible] Thomæ [illegible] censum lenocinans Plu-
tonis inter nuntia [illegible] cum [illegible] panarodum non pertraxisset
non pertraxit Thomam quem caucas[illegible] hic a matre a-
ries non perfregisset Divinam non perfregit Metropolim, obmutuit
id quæsita obstinuit ad blandimenta induruit ad molles illecebras
hoc ipse toto decantatis orbe gloriosior Pergamus, quod illa æternali
Græcia aricitata, mart[illegible] tandem ad lignei impetum cessissem æqui
hæc nec ad iniqui hostis for[illegible] [illegible] astus negat tantam politi-
carum rationum aciem succubuerit, Sed non hic terminatis [illegible]
nit Gades, Maternus furor, ubi ballistæ nec proficiunt ubi arma n[illegible]
expugnatis audet majora, audet [illegible] inurbana, et omnem exu[illegible]
vilitatem genitrix, ut facilius hujus Divinæ urbis fundat forti[illegible]
nem, ipsum aquæ adimit, in arce sicca captivat filium, [illegible] ne an-
dum tot vigilibus militum circumdat copijs. Age quod agis

insana

insana Parens, non desunt Thomæ torrentes gratiarum immensitatis illy
gloria unius turris non clauditur ambitu quinimo a resono [illegible] ndu
brum tinnitu clarior ab ergastuli tenebris illustrior a carceris pro
funditate ipso altior Cælo, ab augustijs augustior Aquinas, hic
quib[illegible]s constringitur nexibus perennem sibi obligavit gloriam,
ferreis catenarum annulis famam sibi disponsabit immortalem.
Hæc ipsa Turris Pharos est omnem obscurioris Tulliani dispellet cali
ginem, propugnaculum est munitiorem nostram reddet Metropo
lim. Et iam deditionem Divinæ Urbis desperare cæpit Theodora
non tamen ab oppugnando desistit ubi ipsamet nihil proficit au
xiliares Landulphi et Arnoldi fratruum invocat copias, ad
sunt duo fulmina belli Aquinates pro caniculis minas, pro igni
his doloribus igneos admovent affectus. Sed dum irritus cadit la
bor victi doloris impatientia scintillant oculi, pallescunt vultu
rubescunt genis, nigr[illegible]unt labris, ignescunt lingua, ardent pectore, illi
ore tonant, manu fulminant, rhodos incendia, ignes Venereos, ill
subijci mandant ut comburatur, et ubi nullam ad expugnata[illegible] reta
lere laurum myrthum exambiunt meretriciam. O [illegible]! quale
vobis et mundo fecistis spectaculum, quibus oculis isthanc spe
ctatis tragediam, in qua præcipuam personam ac personatam a
git Theodora furiam, pergit [illegible]im incendiaria [illegible]nus time, time The
na exhorresce Di[illegible] Me[illegible]polis! en iam ad portas non [illegible]
nibal sed Idalia, eo terren[illegible]tior quod imbecillior possit ignea
tela nequissimi cupidinis non minorem ad expugnandas Urbes
habent virtutem quam aureæ Philippi hastæ. Time Thoma! [illegible]
ad ista Salamandræ, inter has non adiis flammas, Anaspo
nes hunc Ætnam colliqu[illegible] [illegible]dia, in nivibus Franciscus
in aquis Bernardus, vix debacchantem hunc restinxerunt captum et
Thime Thoma! in fame illud Cypridis deastum, totum capiti et
collo appendis in gemmis oceanum, ut naufragam demergat ill
innocentiam, sparsit insolentem comarum jubar ut mentem [illegible]dis
quæ, ornavit supraciliorum irrides, ut ex his tela cupidi
vibret arcubus in verecundo labiorum pasto verbos recondit [illegible]
leo

leo[illegible] quibus cor sauciet in amplexu circulos æternitatis simultat
quib[illegible]s velut penali Ixionum rotæ mancipatam implectat incen
diam, scintillat fallaci oculo ut Venereos foveat æstus, polita fron
te Crystalla refert ut exurat velut ille Syracusius senex Archi
medes Marcelli naves, in facie faces ut incineret, ventosum
vocali bombycinæ vestis susurro excitat sybilum, quo [illegible]
in corde supplet excitetq ignem. Time Thoma! quacunq incedit
infernalis hæc Tysiphona, incendit, nulla non ardescat [illegible] nulla
via non flamminia, si qua non ardeat non flammet unda con
tra te Erinnis. Sed quid dico time autem Thoma contra orci
furiam, vide vanas Acherontis iras. Foment et contra te lasci
vas Paphiæ flammas, in his delusæ penatem robur patitur
contumaciæ, subdat accessas veneris impuræ faces virgini duce
innocentiæ, his f[illegible]ibus ipsemet velut Martyr inferni ustulabit.
Adsunt præsto fluenta gratiæ, quæ n[illegible]rium exingant incendi
um, adest ignis consummens in suppetias qui flammas mortis
fomnis vital[illegible] triumphabit, advolant pennati a stellatis
Cæli orbibus spiritus qui suam Metropolim mistro alarum
oblentu a viris arboribus in umbrabunt. Age fortiter et
contra audentior ite sed venit consilij verba incitatura
Thomæ facinus, arrepto semi[illegible]usto adsumanti ex foco tor
re armat dexter[illegible]nam manu[illegible], ac velut alter contra Hydram
Alcides, contra telam Phlegr[illegible] Jupiter et ore tonat, et manu
fulminat, vindices pectore vibrat [illegible], in effrontem orci incen
diariam, supercilia ergit, quæ dum impudem non potuit su
stinere, læna aut potius crudelis leæna velut missus e cavea
passer excessit, erupit, evasit, primo victori Thomæ palma
rum herba virere cæpit victoriosius porrigebatur ramus, iam
timuit virgas, arripuit [illegible]cus Cypridis puer ruit
cæco pt matrem impetu procurrit insequitur Aquinas. O
dignam Cælo victoriam, o triumphum Numantibus, Scipionis
Numidicis Metelli Germanicis, Drusi Apulis Mucerin
Marijs umbris, Samnitibus Chulliani majore laureis! Ad
mirare Orbis, stupete sæcula! Spectate Cæli! extinc[illegible] ignibus
[illegible] Divina Metropolis, pyram sibi accendit triumphalem fa
re

tu e Sinu lampade Sponsæ pluxit ut quæ Cæca cant ad[...]m=
mas intelligeret. Stupete Sæcula! triumphat inermi[s] pu=
dor de Pharatrata in verecundia accendunt Illustres circum=
caput radios Thomisticæ Sanctitati Idalicæ Deæ extincta in=
cen[d]ia fastigiosa illa [p]rstigiatrix post Confessionem intenta=
ti Sceleris, impacto conteritur titione. Spectate Cœli præustu[m]
Sudem Ceu honorarium funale Majestati Suæ offert Aquinas
qua sibi prosperius exarsit quam olim vel in Sicilia militibus
Sagittæ vel in Sardinia E[x]ercitum directori Scipio. Admirare
Orbis! en quam corruscum lampadem infami Veneris idolo
accendit Thomas quam nobili Thymiante profanam Stygis
incensat aram, quam venustos colores turpi Vanitatis pul=
cherte noster appingit Thymantes! Stupete Sæcula! pro=
brosо Scelus ac Virginitatis furem adnotat Cauterio impudi=
cam Campasperi al[a]rdenti ruborem cogit discere carbone.
Spectate Cœli! iam infamis persona a Civili nostræ Metropolis
consortio non jam penes fundlium applau[s]is sed penes fu=
mantem deducitur torrem. Rapuerunt incendia hæc aspectu[s]
Cœli converterunt in has flammas sua lumina Divi et auream
catenam bellanti animose pro Deo contra Venerem appen=
dunt torquato balthæo æ[te]rnatura Castitatis innocentem
Christi accingunt militem nova in exti[nc]tum Solem dignant[ur]
Ecclipticam torr[...]cant in Cœlo animato Solam Sci=
entiarum Metropolim Apocalypticæ non dissimilium Civi=
tati ornatam ut sponsam angelicæ catenæ subarrabant [a]=
mulis, Regio Regum impertiunt privilegio nec amplius
Veneris accensu profanetur.
Et iam soluta obsidio, ext[...]inc[en]dia, inimica cessere castra [s]ur=
gentes oro non sine contumelia dilapsæ Phalanges Urbs n[ost]ra
pristinæ restituta libertati intacta adoratur. Conspexistis
iam auditores Sapientissimi fortalitium Thomisticum, nullis
expugnari posse veternosi Hostis Ballistis, conspexistis munimen
insuperabile fortitudinis Aquinaticæ potentioribus mundi non
Succubuisse machinis, ne tantum armatum Bellonâ Metropo[l]in

hanc reputet[is]

han[c] reputetis, Gradivi Considero Panophiæ etiam in Sacrariori
curi[a] ingenij et pectoris divinissimi Thomæ invigilijs excubat Pal=
las, ubiq Subministratura et consilium et modum bellandi. Ci=
vitas literarum extra Palæstinam per omnes accensum fecit Sci=
entias, ut in se unam universam demonstraret Academiam. Quid
enim est vel in Ægyptiæ Sapientiæ adytis reconditum vel in Atticis
noctibus abstrusum vel in Supernaturali Scientia sublime, quod
Thomas vastissimo pectore velut Metropoli non conclusisset.
Nulla acutissima licet occurrit subtilitas, quam non attigerit, nulla
amentatæ adinstar hastæ ratiocinatio[ni]s vel difficultas, quam non in=
fregerit, nullus Achilles oppositus cui par acumen non opposu=
erit, nullus in libibris Asteriscus Scientiæ universus Orbis,
dicant Lugdunenses, Bononien[ses], Parisien[ses] Academiæ loquantur,
immortalia alti[tu]dine ejus ingenij opera, narrent vetustissi=
mi Religiosæ vitæ annales, cessera[n]t profligata hæresis, fa=
teatur defensa Ecclesia, roborata Conci[li]a, Solidata fides pro=
pugnata cap[u]t Ecclesiæ Roma, quantum ab hac Metropoli
præsidij quant[u]m roboris accipit ab Aquinate. Non su=
per levem et minimo Zephiri dissipandam habitu arenam
hæc ædificata Civitas sed firmissimis rationum innixa fun=
damentis, eo ascen[d]it quo nem[o] pervenerat, inde incipit, ubi
omnes desinunt sequitur pr[i]mam fidem et illam ducit di=
scipulam facit Theologiam et [...]n ostendit quod ill[a]
credit, neq aliud superest nisi lumen gloriæ post doctrinam
Thomæ. Posuit in accessum altitudini Suæ latibulum Trinitas
augustissima, sed illam bene introspexit Thomas, ita Patre
locutus, ac si connaturale illius Verbum esset, ita Verbi expli=
cans notiones, ut linguam [...] vocem esse diceres, ita
reciprocum utriusq amorem exvisscerans, ut medullam es=
se Divinæ Sapientiæ et Scientiæ æstimares, ita naturam
Angelicam omnis concretionis expertem delineans, ac si spi=
ritus esset, ita peccata doctrinalibus persequens argumentis,
ut honorem incuteret, ita pulchris et genuinis Coloribus virtutes

adumbrans

adumbrans ut amabiles redderet, ita deniq[ue] omnes pertr[illegible] trans
Scientias, ut se Metropolim Scientiarum comprobaret. [illegible] pem
hanc literarum Urbem ne putaveritis cui Summa Thomæ pro
annuis reditibus sufficit et tributis. Comprehendit in ea o=
mnem divitiarum altitudinem, thesauros Sapientiæ et Scien=
tiæ DEI. Collegit in illa quidquid mortalis ingenij capa=
citas scire aut docere potest inclusit Ambrosios. Compen=
diabit Hyeronymos arcavit Gregorios Angustiavit Au=
gustinos, inclusit se ipsum Major se ipso, adeo ut qui
Thomam intelligit, omnes didicerit, nec totum Thomam
intelligit qui omnes didicit. Siste aliquando Thoma per=
venit ad Summum Summa tua, ire alterius non potest, nu[illegible]
Si aliquid quæras post omnia iam tibi Pyramides Pane=
gyricæ è Cælo minantes Colossi, breves [illegible]as erubescunt
decempedas Victoria[illegible] radiores Sæculi et tripode crucis
loquente Verbo Incarnato. Bene de me Scripsisti Thoma, ut
Thomas profunde, ut Aquinas fluide, Prædi[illegible]tor facunde
ut Doctor erudite ut Angelicus subtiliter; Bene de me Scri=
psisti Thoma mihi ad gloriam Ecclesiæ ad oraculum, Cælo
ad Spectaculum, Orbi ad miraculum, Orthodoxis ad suffra=
gium perfidis ad Contumel[illegible]m; Bene de me Scripsisti Tho=
ma, Etiam contra fontem [illegible]atebræ contra Solem fundabâ
contra Cedrum [illegible] contra grandem magnarum Ala=
rum aquilam psittaci livores mendacia, frangite et itera=
te Scommata, iactate Vestrum in eloquio flumen indocen=
do claritatem, in gloria Virorem, indisputando Volatum
dicam ego quia necdum hujus fontis venam hujus Solis dilu=
culum, hujus Cedri corti[illegible] aquilæ passum, Cujus Me=
tropolis prima attigistis fundamenta. Iam aurum optimum
Thomæ caput velat ad Lydium ad Lapidem exploratum an=
[illegible]larem Vobis mendas assentatio. Thomæ sola applaudit Ve=
ritas, proba scripturam hominis, qui character est Davis Vo=
bis evani[illegible]as, vulgus porrigat palmas quæ non nisi in cahinnu
complodu[illegible]tur. Thomæ pendulum a Cruce Verbum trabale[illegible]

hanc

ha[illegible] in triumphum exerit laurum, vox dimidiati immedia
Scie[illegible] Theologi Aquinaticæ Metropoli Deus ipse Princi=
patum omnium adscripsit Scientiarum. Ex qua tot Theo=
logorum Principes ad Coronam orbis et Ecclesiæ prodierunt
Iam et ipsa Zoila Sectariorum Crisis, hujus excæcata Splen=
doribus oppressa Majestate firmitate enervata, profu[illegible]do ab=
sorpta altitudine procalcata, non sine viscerali gemitu Roma=
nis Thomam [illegible] gratulatur [illegible] indies exedris: Tolle Thoma
et dissipabo Ecclesiam hunc piscatoriæ Carinæ navarcum
Subtrahe et Submergam, hunc Christiani Cæli Atlantem
amove et Sabruam, hunc tolle e Cælo Dominicano, Solem et
extinguam capiti! orbis hoc non pretende antemurale et evertam hanc
Scientiam expugna Metropolim et Regnum Christianitatis captiva=
bo; tolle Thoma[illegible] et dissipabo Ecclesiam dolendum quod ita de=
pravata tempora non anteverterit Thomas, truncasset Blasphema
[illegible] truncare sorbuisset Arius verba Sidissi[illegible] procacem lingua Sebellij
nec dimidiatum [illegible]uid protulisset Macedonius, nil ille filius Sata=
næ effutire Samosa tenus potuisset, sensissent Zizania falcem
agnovisset suum Hydra Herculem experti fuissent infesti vultures
dominatricem Aquilam, veverita fuissent per da hereseon castra divi=
niorem Spartam, ubi contra illa acies ordinatus sed literarias
tanquam ex condit[illegible] io seu Arma[illegible]entario moderatrice scientia
instruxisset. Gratulor tibi Sacra[illegible] Prædicatorum ordo tanti
possessionem Doctoris, habes in [illegible] a Sanctissimis
quidquid a Sapientissimis, quidquid a maximis desiderari potest,
habes in Patriarcha Dominico angularem primumq[ue] Sanctitatis
ac honoris lapidem imperfractam Sapientiæ Columnam in Thoma
Cælum, in Dominico Solem, in Thoma astra in reliquis paradisu
voluptatis arborem Paradisi [illegible] mare benedictionum in
Dominico, gemmam maris pretiosissimam, in Thoma Regnum
gloriæ in Dominico, in Thoma Metropolim Scientiarum. Iam
in illa aureum vellus Regiæ insignæ dignitatis deposuit, Eccles[illegible]
aservandum, dum aureum e collo Thomæ appendit torquem, iam
illi literis et libertatis toto florentes orbi victricem her[illegible] cedunt
Athenæ iam silent Apollineis vocales Oraculis Delp[illegible] verior

hic

hic Cortina Sonat Meliàr hæc Metropolim incolit Phœbus e[illegible]ecto=
re Aquinatis pendulus, iam ad ipsam toto concurritur Orbe [illegible] ex
illa velut ex Iliò Palladium rapiatur, altius adhuc Rhetorica gra=
datione ad Supremam laudum Angelicarum eluctarer Spheram, ni=
si hæc ortha ex Aquinatum fluminibus gemma Julliana obsigna=
ret la[illegible]ia darem ulteriòribus vela preconijs nisi Sequentibus laudum
obruere undis, evolarent Sublimiori in Culmen Thomisticæ gloriæ la=
certo, nisi hæc Metropolis omnem Arpinatum transcenderet facul=
tatem, ubi prima illius deduxi fundamenta Regum insignia in illa
deposita commonstravi term[illegible]nale facundiæ abjicio verbum.

ORATIO II.

De Virgine Beatissima Dolorosa.

Tumulus Vitæ mortuæ Cor Mariæ

Adsum tragicus funeris inauditi nuntius Mœstissimi Auditores.
Mortua nostra in Cruce Vita! laxentur ingemitus ora in lachrymas
oculi exulcerata in dolorem viscera, in Suspiria et Singultus corda, in An=
chelos ejulatus pectora, in lamen[illegible]ationem verba in pneumaticos aff=
ctus latera! mortua nostra in C[illegible]uce vita Niobe[illegible] lingua obrigescit do=
lore, gravidus mærore oculus Sal[illegible] fluctu luctantem absorbet Suada
mersumque lachrymi[illegible] naufragia præcipitat Oratorem! mor=
tua nostra in Cruce Vita gygantea iniquitatis manu occubuit
Jonans attica, Silete tonitrua Sol justitiæ occidit, Rhetorica extin=
guimini lumina! Flos campi Sub mortis falcem abijt marcescite
vernantes hortensiorum rosæ! Filius hominis, cæcidit, Parentes elo=
quentiæ Tullij lugubri parentate Suada! Leo de Tribu Juda oc=
cubuit, Orat[illegible]rij lepores trep[illegible]d[illegible] [illegible]erbum Patris æterni extinctum
fractæ emorantur voces! Fons aquæ vivæ exsiccatus, arescat dictio!
Deus occubuit! lugete Cœli! plorate populi repuerasse in tener=
[illegible]mas lachrymas repuerasse inquam etiam cana, diffluc in
lapsum præsicum vetulumque tenerrima eloquentia! mortua nostra
in Cruce Vita! audistis hoc anni, Sæcula audistis, terra cælum
obruit o [illegible]celus! Factori* temporum ultima ac celerata hora oppro=
* vitæ parentant mortis! o nefas! luci inestinctæ mortualis accenditur cereg. [illegible]
o insania! inter mortuos libero ligantur sensus! O cæcitas factori tem:*

brum[illegible] omnipotentiæ limitatur et cum Vita expirat activitas. O vesania!
illi qui[illegible]ius oculus est in mortem clausæ palpebræ, o facinus ille cujus vita
cujus anima omnia vivunt, consummatus, o noxa o labes! o piaculum! Mor=
tua nostra in Cruce Vita! nemo illachrymatur mortuæ astra Splendores exuite,
lumina cum luctu Parentali effundite! obstinata dissilite Saxa petræ in Ce=
[illegible]m liquescite! intima terræ commoveamini viscera! Cedite monu[illegible]entis
mortui, relinquite mortualia mortales busta! Mortua in Cruce Vita! gras=
sare adversus convulneratum Cor tacita evisceratî pectoris laniena grassare
licentiosus impunis dolor! confunde clamorosos Deicidas gemebunde mæror!
ite ite! plenis ex oculis decurrite rivis, gena[illegible] sulcate lachrymæ, omnem læ=
titiam lamentabili complaratione funestate risus et gaudia strangula=
te! Mortua nostra in Cruce Vita quis Supervivet extinctus Sol quis lu=
cebit? cecidit omnipotens quis Stabit? Mortua nostra in Cruce Vita
et quis illam capiet Sarcophagus, incomprehensibilem, quæ busta
comprehendent! in[illegible]initam quæ includet urna ubi illam Parentalis
repones Suada? Cor mihi amarum Mar[illegible] Dei vivi Vitæ mortuæ
tumulus erit. Assistite (Angelis pacis flentibus, astris collachry=
matibus) Sepult[illegible] immortalitati præfica eloquentia, et ne porro
Deo vivent[illegible] tumula[illegible] mea emoriatur Oratio, Vos eam Auditores sua=
vissimi intima animi compassione et benevolentia animate.
In corde tumulari et extinctos deposuisse manes, ut gloriòsum ita
nemini concessum Auditores. Ex [illegible]umo geniti hominis in humo
Sepellimur aperit illa nobis vit[illegible] [illegible]olutæ angustijs ad sex vel quin=
que pedum amplitudinem capacia [illegible] [illegible]inde ad vitam exivim[illegible]
nemine contempto omnes æquali incinerat funere, omnes eodem [illegible]=
plexu excipit quia domesticos non inquilinos, quia reduces non ad=
venas et peregrinos, vitam accipit quia dedit omnes extorres,
mundoque exules protegit quia Mater universorum nudos aperit
quia tales genuit exanimes [illegible] quia animavit a nobis cogni=
tisque relictos non deserit, quia Genitrix annos tu[illegible]ulat quia lu=
mulat pro homine humum pro aliquo nihil terreum repetendo,
nos tamen excæcati mortales communi ejusmodi non conte[illegible]
Sarcophaco erigimus exquisito fastuosa luxu monumenti moles,
quibus nos Secuturis commendamus ætatibus, auri[illegible] coronatas
Py[illegible]mides, ac Niloticæ æmulationem Mempheos, quasi termina=
le vitæ

le vitæ non plus ultra non nisi ejusmodi colossis exarare po[illegible]mus
Parios lapides in unum cogimus, quibus saxea Deucalionis progenies
post emensa vitæ stadia includamur, quas tot vellemus in nostra
elogia animare memnones, quos multas monumenti lapides
nec s[illegible]erent ad lucum funebrem amantium pectorum styll[illegible]
dia lachrymas, nisi ipsa etiam saxa et duriores nobis sudando [illegible]
chrymarentur petræ.
Sed quorsum hæc fastuosa vanitas ad tumulum humanati Dei; cedi-
te marmora! ergo ne sub [illegible]issimo marmore calidissimus conqui-
escet amor, ergo ne saxeis visceribus claudetur misericordiæ D[illegible]
non indiges sepulchrali lapidum strue, qui lapis angularis
est, facessite cedri, ergo ne medulla Divinitatis sub exsangui recon-
detur stipite? Thesaurus sapientiæ et scientiæ Dei fragili asservabi-
tur arca? flos campi violenta mortis decoctus hyeme sub aridum cadet
inhumatus truncum? o[illegible] viator Deus sub emarcida delitabit fron-
te? abscedite metalla? ergo ne Corynthio æri ille includetur, hujus
caput aurum optimum salve pulveri arenæ in[illegible]timabilis insepelie-
tur gemma? alius vitæ mortuæ debetur tumulus Cor Mariæ.
Ubi enim nobilissimus ille Davidici generis sanguis, post tot admi-
randas circulationes consideret, nisi in corde ubi sol justitiæ post fa-
talem in cruce occasum quiesce[illegible], nisi in Mari lachrymarum
Maria, ubi mortua tumulare[illegible] vita nisi in amaro parentis corde.
[illegible] suum artemisia [illegible] in quo integra desudarunt secula exhausta
artificum ingenia ipsa [illegible] in quo quidquid gemmarum aut eporis
India quidquid marmoris Numidia Corynthus æris, pretiosioris metalli Arabia
quidquid orbis decoris habet totum id fastuosius congessit luxus, gloriosior[illegible]
homini tumulus erigi non potuit, quam Cor Mariæ. Novum istud sepulchru
quia prodigium et apex creaturarum Maria illustre quia totus ad illud
confluxit zodia[illegible] ornatissimum [illegible] Davidis insignitum stemmate ex-
quisitum, quia tota in illo laboravit Divinitas. Cedant aliorum monumenta sculp-
torium Lysippi aut Pyromachi celum tumulum vitæ mortuæ non alius ar-
[illegible] nisi candidus elaboravit amor, prophidiæ scalpro gladio usus Symeonis
[illegible] enim fuit ille pugio quem inter fatidicam tussim ex oraculis tanquam ex
atrocissi[illegible] incude vapulatus ille Divinæ mentis interpres depromserat nisi
prodigiosi[illegible]tor monumenti sarculus? Sentio vulnus Marianum senti[illegible]
ditores adeo enim illa crudelis sica profunde maternis infibrata viscer[illegible]

ipsa[illegible] animæ medullas alto vulnere penetrarit! ita ne vero Deus exercitum
qui venit gladium mittere eundem maternis quoq intentavit visceribus? ita ne illud
nimis curiosum telum scrutatur quid in corde parentis lateat? o vos omnes
attendite et videte! si nundum cum lachrymis effudistis oculos videte! intacta
Virgo, tacta dolore cordis intrinsecus integerrima visceralis lanigena scinditur,
Verbi Genitrix, parens gaudiorum, Mater solatiorum, non nisi fil[illegible] dolo-
ris concipit et parit lachrymas obstetricante Symeonis gladio, amicta sole,
densa mærentis animi vestitur nube, lilium convallium inter spinas doloris
ac stimulos amarescit, arca fœderis in mille angustiarum sinus, et symple-
gadas acta naufragatur, lætitiæ organum instructum ad lessum funebrem,
nullius conscius criminis anima, adusq coram dolorem acutissime compungit,
liber vitæ stylo doloris exaratur. Terra benedicta in tumulum vitæ mortuæ
crudeli mucrone foditur. Ædificent alij monumenta in sacris palatiarum
adytis, Regia Regis Regnum Maria, extruant in consecratis Divino nu-
mini sanctuarijs, Templum Divinitatis Maria, exandant in petris et mar-
moribus petra Ecclesiæ Maria.
Habes ergo habes tumulum trucidate Redemp[illegible]r quem tibi in corde Matris
doloris effodit et exer[illegible]t gladius, quid restat amplius nisi ut in illo reponaris.
Adeste spectatores animi, sepulturam vitæ mortuæ contemplemini. Totam
ad spectan[illegible]m fun[illegible]is pompam effundite Jerosolyma imo totum cælum
ut tangi pulchrius funeris horror erutilet gemina polus extinguit side-
ra, ne desint parentales luctus grandi concutitur gemitu et tremit tellus,
ne ad lucubrem apparatum mortis de[illegible]int imagines, manes e sepulchris
prodeunt spectatores ne funebres desider[illegible] panegyres, primam panegyrim
sub titulo Filij Dei offert centurio: ve[illegible] Filius Dei erat iste; deponit iam
efferali trabe vespillo Josephus et Arim[illegible], sacras Dei humanati exu-
vias; eia Mater erige animum, mæroris depressum pondere, pande ulnas
summo bono, explica sinum Filio, aperi pectus amori resera cor vitæ mor-
tuæ tumulandæ, accipe Filium quem male accepit Judæa, accipe amorem
quem odio prosecuta impietas, accipe solem quem orci extinxerunt tenebræ
accipe Deum quem humana (e[illegible] lingua) ferina rabies truci-
davit, accipe Filium et vide si tuus est ille speciosus forma p[illegible] filijs homi-
num amœna prius oris ridebat serenitas, nunc tristis vultum possedi pal-
lor aurum inter argentumq scintillabant comæ, nunc concreti rigent sangui-
ne crines niveum in fronte candicabat ebur modo spinarum horret atroci-
tas, iridis arcum repræsentabant lilia modo sagittas doloris iaculan[illegible]r, quibus
cor tuum sauciatur soles ardebant in oculis nunc suffusæ tument cruore pal-
pebr[illegible] castanæ vernabant in genis rosæ, modo velut areolæ aromatum [illegible]

inaratæ

inaratæ Sulcis aut potius pugnis et verberibus, Sentes tibi mæroris …riunt
corallino labra rudebant purpurisso, non atris ferata. Squallent l… ribus
in Collo Crystalli nitor emicabat nunc profunda hient vulnera hei mihi
qualis erat at quantum mutatus ab illo Quis ad tam lugubre non ex=
pavisset Spectaculum, quis mæstos non avertisset oculos, non averti…
cMate…, quinimo extendit manus expandit ulnas tristes Filij truadat…
exuvias in Sinum accepit. dixam potius in Cor, et pectus reposuit tumu=
landas. Plange! ejula! per omnes mundi angulos gemebunde dolor!
vocifera cum planctu Suada! vel tace, in Corde dolorosæ Matris tumula=
to verbo.

ORATIO III.

In laudem Literarum dicta in Initio Scholarum. Ao. 1714.

Magistra Erudionis Pietas

Et iam evolati autumnalium festi gratiarum dies, … post diuturnum Sili-
tium publice celebratis an… ijs suis, iterum restituuntur Sedibus literarum
Studia, iam a Campis ad urbes, a rure ad Gymnasia, a foris ad Musarum
ædes, a Nitrato Simulati Martis pulvere, ad Scholas …, a vocalibus Sil…
… ad Silentia, a gaudijs ad labores, a delicijs ad Ingeniorum fastigia re-
ditis juvenes literarij. Prodeo obviam venientibus nec iam … Zenonis
pæcilem, Cynosargem Aristippi, Lacinium, Lacidis, Craneum Diogenis, Lyce-
um Aristotelis, Academiam, Platonis, sed ad pias vos mitto Scholas. Fa-
cessant profana hæc Sapientiæ fana … quibus non aliter datur Sapere nisi Vir-
tus despiat, non aliter jactantur … ore flores, nisi verecundia desfloreat, …
alij laudantur circuli … … quibus non alij Scientiarum candidati
nisi qui candorem ami… … luminosi depresse Sublimes pessime boni,
defectuose perfecti lactantij præter innocentiam Divini Apollines …
…ia, ideo tantum radios gerere digni, quia ardent virtuti odio vel quia menti
concremari. Melior in Scholis Pijs floret eruditio, ubi ille tantum censetur
Sapientissimus qui pientissimus, ille doctus qui devotus, ille eruditus qui de-
vitij … eruditus, et tota Scientia est integra Conscientia. Filius accrescens Joseph
Calasantius non aliter … … nisi pias non alter in hoc Parnasso,
laureas exoptavit crescere nisi pietate simul ac Literis et alerentur et imbuerentur
ideo Studiorum feworem cum pietatis ardore copulare debuit, severissimum Sta-
…
frequentiam Oratorij præscripsit Serenitium, oratione contenuta omnia
Studiorum præcepit terminari atque uniri momenta et imperfectam Reipublicæ
crescere… quantitatem, primum Scholastica eruditionis Caput destinavit doctrina
Christianam. Prospexit suspecte Musarum conversationi Censorem rigidum
quando pra…ripsit libros qui ignorarent liberos, quando ad secundam …
nam impuritatem damnavit Pontum neque ullus hic Author Classicus ni… …
be castigatus Denique ad Porphyrij arborem ita Sagum admisit in dividen…

rami

rami… …lius Cæsa coronaretur negligentia, qui Sidera cruento terrerent radio, Ex-
cidit … illos, in quibus Apollo aut incestæ castalides colleruntur. Unde in Scho-
lis Pijs illæ tantum pulchræ dicendi probantur veneres quo apostatare non faci-
ant Sapientes, ille laudatur Entheus qui fuerit Cælestis Spiritus illud maxime
in libris commentatur Caput quod Spina pro Periodis distraxerunt, quod Stellis
duodecim pro Asteriscis Serenatur. Non Dubio Auditores Dignissimi quin hoc
Scholarum piarum approbabis institutum, maxime ubi Magistram eruditionis
Pietatem ab hoc Arpinatis ecito audieritis. Favete animis et tenuitatis propriæ
diffidentem vestro affectu in fiduciam erigite Oratorem.
Nullum majus hominis bonum nullum excellentium Ornamentum quam
Eruditio Auditores Sapientissimi Dignissimi qu… inter Cæli planetas Phæbus, in-
ter lapides pretiosos Adamas, inter arbores Cedrus Libani hoc inter Cætera ani-
mæ rationalis talenta, Scienciarum pericia. Illa scilicet et fortuna pignus aque-
ductus famæ, fœnus gloriæ, auspicium honoris, triumphorum currus, character
nominis, virtus pretium, existimationis suppellex, immortalitatis natalis dies,
auroræ felicitatis; ut qui vel fortunam in bonis, vel gloriam in factis, vel famam
in posteris, vel honorem in Provincijs, vel triumphos in bellis, vel virtutem in
pace, vel existimationem in populo, vel immortali…tem in Nomine, vel felicitatem
in publica luce mundinamur, hoc uno fœnore pignore auspicio, Curru, pre-
tio, charactere, Suppellectile aurora, venire omnia intelligamus. Relegate hic
si lubet ad vetustatis arcana memoriam ut Literarum excellentiam cognoscatis.
Audistis? Robertum Leopoleos Regem dictitantem: orationes mihi Regno li-
teræ, pretium illarum æstimate; Meministis? Darium in Demodocho Ægypty
Reges in Menandro, Pompeium in Lenæo Cheliadem in Diogene. Africa-
num Scipionem in Xenophonte Substra…is aliquando Regni fascibus Erudi-
tionem suspexisse nobilit…em ejus admire…ini. Vidistis aureas Nestori fabri-
cari statuas, Romanorum Sceptris, a …eris ad motum Siracusanium ex
humili Diogenem thoro ad Imperatorium … …ioribus eluctari talarijs
Lentinum in lento passu a Philosophico Pallio ad Regum Purpuram a Laure-
ad coronam auream, a Rostris ad ostrum, a Calamo ad Sceptrum, ab Exe-
dra ad Athenense processisse Solium, dignitatem Scientiæ veremini. Legisti
ab illo primo post Julium Regnatore Orbis non tam ad Palatij qm Cordis
admissos penetralia Horatios et Marones, ab illo quotidiano in liberalitate Prin-
cipe, Scientiarum Authoris bis mille a…iorum constitutum Minerval an-
nuatim utilitate Literarum perpendite, simulque congruam ver…ati formate Con-
sequentiam hominem sine literis idem esse quod Cælum sine Sole, Sol sine radio
radius sine luce, lux sine acie, Corpus sine corde, Cor sine vita, vita sine Spiritu
arbor sine ramis, ramus sine fructibus, fructus sine Sapore. Quid ad
hoc juventus literaria, audis hæc et Sapientiæ studio inardescis? perpendis hæc et
laudanda curiositate inquiris, quam arte tam pulchra nascatur proles. quo fructice
tam … gignatur fructus, quo fonte amplum gloriæ scaturiat mare? qua prace-

prrice

ptrice discatur Eruditio, pietas est quæ infantium ora facit diserta, quæ ex idiotis
orbis Doctores, ex truncis Mercurios efficit sine hac obscura non intelliges, [illegible]
non penetrabis abstrusa non capies, ardua non comprehendes alta non concipies,
Præscribite ut libet artium Liberalium Magistri acquirendæ Eruditionis modos ac
regulas. Dicat Metrocles disciplinas omni tempore, dicam ego nihil prodesse, etiam
si totam vitæ clepsidram, Scholastica mensures arena, si mores sint indisciplinati.
Dicat Stagyrites non levioris momenti subsidium naturam esse, dicam ego quod
etiamsi capacissimum habueris intellectum, Aquilam te credas ingenio non
subvolabis, nisi motum et auram Creator affraverit Spiritus. Dicat togatus Ro=
manæ parens facundiæ Cicero ad literarum peritiam doctrinam Magistri re=
qvirit, dicam ego quod etiamsi [illegible]ltinoj cum Ulisse Chyronis cum Achille, So=
cratis cum Eschine, Anaxagoræ cum Pericle, Pergamej cum Augusto, Senecæ
cum Nerone, Plutarchi cum Trajano, Ulpiani cum Severo, Ausoni cum Gra=
tiano, Frontonis cum Antonio, Leonidæ cum Alexandro, Antiochi cum Theo=
dosio, Arsenij cum Arcadio, Albini cum Carolo magno, te subjeceris disciplinæ
non proficies, nisi bonis lit[illegible] mores optimos, huma[illegible] artibus Divinam vir=
tutem sociaveris. Dicat [illegible]anus Seneca Sapientiam lectione comparari, dicam
ego quod etiamsi omnes evolveris codices, quos v Ulpia Trajani, Musæum Plinij
Amalthæum Attici, v celeberrime orbis Bibliothecæ [illegible]ent, Vaticana Romæ,
Constantiniana in oriente, Martiana Venetijs, Susiano Persidæ, Alexandrina
Ptolomej, nullum v exiguum fructum percipies, si inter librorum capita liber
et sine fronte versaberis. Dicat Cassiodorus: oportet interdum Patriam relinque=
re, ut Sapientiam quis possit aquir[illegible]e, dicam ego quamvis ad Assyriorum
Chaldæos, Indorum Gyrinodo[illegible]stas, Persarum [illegible]agos, Gallorum ruinas,
Samalæorum Brachm[illegible] Lac[illegible]oniorum Hypparchos, terris jactatus et
undis viator adeas, minime p[illegible]grinus terrarum circuitus proderit, si intra
spæram et cancellos modestiæ te non detineas. Dicat Austriacus Orator:
Sapientia labore venit, dicam ego quod etiam si ad Cleantis lampadem, Aristo=
phanis Lychnum, Laternam Cynici, integras evigilaveris noctes ad perfectam Sci=
entiarum diem non pervenies si nocte sceleris animo, tenebris vitiorum præcordia occupantur.
Et hoc est anim[illegible] Dignissimi quod plurimum a Musis recedunt totaliter a mundi ve=
serunt palmit[illegible] [illegible] frondem et ubi Mercurij Juri debuerant immolati stipi=
tes et rudes manent capite trunci oberrant curiosi ambulatoriæ mentis ges=
sibus per laureatas Poetarum sylvas, ut in illis rarum aliquam dicendi
epent leporem, pervolvant volucri Sceptuarum prata ingenio carpunt
ubiq flores dulciores emingunt succus et post hæc omnia mellifica. Non aut
prolixior barba velut in tonsus Apollinis lucus densiore silvescit pilo et ne
pilum quid[illegible] habet Sapientiæ, hoc inquam est quod in Scholastica intuentur
lumine virtutum Colos, mentorum solem in nubem puritatis meri[illegible]

non co[illegible]

non [illegible]templentur; dum lacteos Jullianæ facundiæ delibant torrentes Divinæ
nullam fastidiunt gratiæ dum Divini cupiunt Platones dices ac Deum sup=
plici non celunt latria sanctiorem destant Apothesim, minime attenti si=
ne bonitate morum, bonas literas acquiri, non posse quomodo enim ille
ignorantiæ vitabit errores, qui non tantum supplicibus Votis Cæli non inqui=
[illegible] lumen, sed eidem impia rebellat vita, quomodo addita Scientiæ [illegible] con=
cipiet arcana cui fumus Sapientiæ obnubilavit intellectum, quomodo sub=
tilissima penetrabit dogmata, cuius non alibi vita nisi in vitæ qui plus Sinu=
eræ quam ceræ consumit pro lauro hæderam Bacchum complexus pro
Apolline quasi cum Diogene non possit [illegible] nisi in dolio, quomodo Gor=
dia difficultatum resolvet nodos qui ipse [illegible] arctioribus scelerum deti=
net nexibus. Nemo pretiosum ungventum grave olenti infudit mirro=
tecio nemo Indicum addamantem Cænosam injicit paludi. Nemo ma=
gni nomini thesaurum prodigo committit decoctori et supremum Numen
Nobilissimum eruditionis talentum majorum [illegible]eteratis dierum non elargitur
Citiusq Cathoni silicæ [illegible] effingunt Caucasum, quam ipsi improbo labore red e
ingenium forment in [illegible]ius. Jam vero videt[illegible] Auditores dignissimi qui in=
ter humaniores disciplinas Divini inter artes [illegible]des non liberi aut dissoluti
inter acumina ad con[illegible]ictionem compuncti corde nullum robur non ever=
nant nullum profundum non enavigant, nullum nodum non enodant in por=
tu sine pro[illegible], in [illegible] sine cursu, in solio sine gradu subsistunt, qui sen=
eminent, metunt laureas quas non plantarunt carpunt fructum quem non
seminarunt rapiunt Coronam quam non ambierunt. Ideo onera allevate ar=
dua complanante, labores [illegible]. Fateor equidem Labyrinthum ac scien=
tias, tot vijs quot am[illegible]guis perpl[illegible] dogmatibus, nullum tamen erasse
audivi Theseum qui pro fabuloso [illegible] filio manuductricem habuit
gratiam, non nego Parnassum sublime[illegible] [illegible]ens u Cepitem scopulis
asperum, facile nihilominus in supremum ejus evolabit culmen quam dum
amoris attollunt alæ. Assentior immensum mare eloqventiam attamen
nemini quampiam in illo naufragatum cui pro Zephiris et Ethesis
divinissimum aspiravit pneuma, affirmo non tantam Anagramma=
tico literam ordine etiam re ipsa Caliginem esse Logicam attamen has
inter umbras concutientem non vidi Tyresiam cui pro [illegible]genis funali
æternitatis lucerna typicis ingenium illustrat ignes. Quod si fidem di=
ctioni non habetis testor Bernardum, qui inter nemorum deserta, diser=
tus et mellifluus evasit Nestor, quod verbi matrem coluisset, testor al[illegible]
tum qui dum vitæ san[illegible] assiduis pulsaret precibus, additum sibi ad
Scientiarum sacraria reservavit testor Aqvinatem q[illegible] Theologum Angeli=
cum [illegible]ovus in orbe Sacramentali effecit circulus, in quo totis affec[illegible] corpus

transsubstantialem

transsubstantialem opugnavit Sapientiam, tacebo alios, qui pietatis mysterio
in literis magni evaserunt. Unum dicam qm nulla satis dicat eloquentia
dedicent rostra, divulgent Suggestus, unum dicam qui cum ad Divina con=
surgeret, Hominem excedebat, cum ad humana descenderet Divinis informa=
bat cum scriberet arcana reddebat publica, cum retunderet mendacia ape=
riebat veritatem cum evolveret errores confundebat Labyrinthos, diserti=
simus cum taceret eloquentissimus cum ageret at potentissimus orbi
cum lateret. Unum dicam qui cum disceret Sapientiam docuit Sanctimoniā
Semper didicit quod doceret docuit quæ didicerat, ut Oceanus hausit flumina
et emisit, ut Speculum accepit accendit lucem et refudit. Unum dicam qui
si videbat miraculum obicie... oculis, si audiebat oracula infundebat auribus
dum se consumeret, alios roborabat, dum alios illustraret semetipsum con=
sumebat. Unum inquam doctorem Seraphicum Bonaventuram, quis illo doctior
Sapientior quis, vastitate immensa, ingenij flumen quoddam terrestre audit nul=
la est difficultas, qm subtili non penetret intellectu, Nullus Gordio intricatior
nodus quam magno major Macedone non dissolvat nullus in Sacris aut
profanis liberis ... ...am Solem non efficiat ... illustret. Ac relicta
posteritatis illius monumenta provoco in quibus quot libri tot libræ gloriæ
immortalis quot distinctiones tot distinctæ laudes q...t literæ tot litra
quibus ab ignorantiæ servitute cæcas mortalium red...it mentes. Cau=
sam tantæ eruditionis quæritis! Pietas est originem indagatis! pietas
est ita doctis inhiabat salibus ut compto Divinorum gusti sa...titatem non
nausearet, ita eruditos absolvet circulos ut o...nibus immetatos immor=
talis vitæ ambitus oberravit, ita stringebat ...famum evolabat conceptu
oratorijs innatabat fontibus ut ...lor fieret fun...ra vitijs phanicis in=
nocentiæ annos præcinendo ...us illius Enteus Spiritus Divinissi=
mus Calores Poeticos exci...nant Seraphici Arbor Crucis celebrem Ora=
culis Dodoneam supplevit quercum sicq in se ipso expertus proximum ad
Sapientiam interesse pietatem. Et certe non infrigidum evadit oratorem
qui igneam de Cælo exposcit linguam, feliciter in Aristotelico Euripo Cli=
ptam absolvit Naumachiam qui pro amico nautis Castoris et Pollucis
sidere Stellam Jacob respicit ac contemplatur.

Ate igitur Juvenes literarij quos Sapientia eminus allicit cominus arri=
pit procul advocat, prope Basia connubiali vinculo diligentiam pietati maritate
ut nobilissimam prolem Sapientiam vobis progeneret. Sic manus labori corde
devotioni accingite, ut in Scholis pijs vos manere orbi fateat universo. Ita
enim vero de Aeterno si Augustum hoc Scholarum Piarum domicilium hortum
quendam ... dixeritis, ego floram salutabo pietatem si Cælum vocaberis sole m...
applicabo..., Deorum immortalium manus nuncupaveritis Pandoram admirabor
si Rempublicam compellaveritis dictatricem venerabor, si Regnum excla...bitis,

Reginam a...

Reginam acclamabo, si Imperium efferetis Imperatricem adorabo pietatem ut quis=
quis se agnoscit in horto florem, in Cælo Stellam, in Republica Civem, in familia
filium, in Corpore membrum in Senatu Confessorem in Regno Imperioq Subditū.
ac una pariter debeat a flora decus a Sole lumen a dictatrice leges a matre
amorem, a Corde vitam a Consule prudentiam a Regina nutum ab Impera=
trice iussa accipere. verbo dicam eruditionis magistram assumere pietatem.
Videtis Serpentes in mercurio caducos, discite prius Septicipitem vitiorum Ca=
pitalium hydram enecandam esse quam in mercurios evadetis, Cernitis alpha
et omega Divinis accepisse nominibus Colligite literas Authori Deo principium
adscripite et supplicibus votis Sapientiam exorate, auditis Cælum pro natali
Colonia Jovis, parentis Caput pro cunabulis dedisse minervæ antiquitate
literarum infantiam in Cælo quærite Legitis musas Virgines esse Camenas
quasi castas mentes appellari puritatem animi Custodite. Veniet tempus quan=
do in Philosophiæ Subtilitatibus Platones in arcanis veritatis Aristoteles in
mathematicis Ptolomæi in oratione Tullij in Poësi marones, in Jurisprudenz
tia Lycurgi, in polit... Cyri, in omni humana scientia Principes evadetis.
Veniet tempus quando vel domi Consules vel fo... Hectores vel in Curia Dictatores
vel in arena victores, vel in Senatu Catones, vel in Capitolio triumphatores
comparebitis veniet tempus quando Patriæ in gloriam Ecclesiæ in oraculū
Cælo in Spectaculum, orbi in miraculum exibitis si nunc consanguineo
fœdere literis pietatem sociaveritis.

x

MENSIS VI

Doctrinam de Gratulatione Festorum Solennium & Nominis.

COMPLECTENS.

Gratulatio consistit in eo ut applaudamu[s] amicis aut Viris Illustribus congratulantes illis quidpiam extra Ordinarium. Modi hujus Gratulationum si sequentes. 1mus Modus est talis primo explicatur affectus & laetitia publica, & tua 2do res ipsa gratulationis per circumstantias eruditiones, Sententias, et conceptus, exaggeratur idq in laudem amici & Significationem tui affectus & laetitiae & utriusq. 3tio Apprecatio Vitae fortunae, aut honorum instituitur & omina ex occasione deducunt gratulationis. Potest a[liq]uando unum ex istis [p]unctis ut Significatio laetitiae vel ominum deductio totius gratulationis esse ma[teria].

2dus Modus est per aliquam argumentationis formam ut Syllogismum Enthymema Collectionem Rhetoricam v.g. Gratulaturus Festo Nativitatis Christi Domini assumere propositionem hanc Debeo esse omnino in gratulationem Orator eloquens. Dares rationem Quia se ultro Verbum Incarnatum offert: et [ex]poneres per Syllogismum Tripartitum Sic: Propositio Quando se ultro verba offerunt debet quisq Orator [ess]e eloquens Assumptio Sed hodie ultro se mihi offert Verbum Incarnatum Conc[lusio] Ergo debeo esse eloquens.

3tius Modus est fac[ili]or per [all]usionem ad Festi adjuncta et circumstantias: derivato ex illis impetu et acumin[e].

Gratulatio Nativitatis Christi

I a Circumstantia Hyemis

Quamvis glacialis December saevis furat Aquilonibus nequit tamen eloquentiae retardare laticem m.m. Fabula duntaxat est nec historicae Veritatis meretur fidem in quadam parte Indiae tanta frigora viere, ut verba loquentium priusquam ad aures perveniant congelatur, in terramq ruant aut in aere suspensa haereant donec Verno Zephirorum afflatu, resoluta sonare et audiri in[c]ipiant non obstat hyems Verbis, quae Vagienti Verbo vocem minime interclu[di]t. Sciat cui hyberno gelu obriguere praecordia nodis: Ignis consumens Bethlemitico illapsus faeno Cor in vota, linguam in gratulationem accendit et Verba ferendam subministrans eloquentiam. Quare & ab ore cujuspiam prodijt Verbum ejus quasi fac[e]m nos, nos quot dictiones tot ardentes loquimur faces quia verbum dicimus Incarnatum quod inter medios brumae algores, inextinctis erga genus humanum aestuat flammis. Hoc Solummodo nostris in verbis frigus quod tibi camos p[...] nimeo apponimus.

II a Circumstantia Palearum.

Ci[...] paleas humilioris [...] hodie pretium obtinuisse certum est ubi Deus in [prae]sepio earum Contubernium suscepi[t]. Non est cur sibi vindicat Gratianus hujus Canones paleas inscripsit posterit[as] [...] gratiosus legislator inter paleas

jacet, Ita optimum granum nunquam Sine palea est, ut illa velut clypeo a[illegible] hyber:
nis fimbribus protegatur. Non dedignaberis et tu MI. tanquam fru[illegible]io opti:
me Vir, inter leviores ingeniorum paleas teneri quæ ad Ethesias tuæ benevolen:
tiæ ventilatæ celerius ad pedes tuos convolamus.

III à Circumstantia Sudantium Saxorum.

Non ipsa tantum ad præsentiam humanati Verbi Sudant Bethlemi Saxa etiam
nostra inge[illegible]ia ad conspectum tuum parum hodie experiuntur Sortem MI.
Coguntur enim non leviter desudare ut Virtutum tuarum magnitudinem con:
gni attollant elogio, et [illegible] his Saltim operosi Sudoris gemmis tua[illegible] Rempubl:
apprecient merita verum ubi enim hæc omnem Oratoriæ facultatis excedunt
Sublimitatem modesto ea veneram[illegible] Silentio, id Solummodo voventes ut tuos
Sudores quibus inter mille curarum æstus pro bono communi innatas novis
favoribus abstergat æther.

IV a Circumstantiis conglobatis dicta in Fes. S. Stephani.

Optime hodierna luce tuo hon[illegible]i nostra verificatur Submissio lachrymæ
plorantis in Carne humana Verbi amplum illi tandunt Oceanum, cui dum
tenuem eloquentiæ committimu[illegible] [illegible]mbam, prosperam [illegible]bis pollicemur nau
matriam. Et non immerito u[illegible] infantiles Salvatoris fasciæ in vela abeunt
et carbasa, multiplicati in Zodiaco Cælesti planetæ a[illegible]ca nauclis pactoris
et pollucis Supplent Sidera. Fluctus et naufragia non ve[illegible]emur, licet tot no:
bis [illegible]leurunt Scopuli quot Stephani lapides, quibus paternæ tuæ gratiæ
aspirant favonij, quorum beneficio inexoptato littore [illegible]vitem q[illegible]a non Col:
chico vellere, sed Bethlemitico onustam agno na[illegible]m trabeavimus. Quare
plena damus carbasa Ventis Stridensq. remi[illegible] pellimur equor dum modo
stent beneficia statione carigine et tuorum [illegible]stigioru[illegible] potiamur veneratione
ad quorum contactum iam anchora d[illegible]ora iacitur, stant littoræ puppes
a te tanquam Supremo a[illegible]ctum navarco Semper Sive in altum dare vela
iubebis Sive transtra per adversos fluctus incumbere a remis impetiunt
ambientes; interim læto remigio acclamare iuvabit celeusmate, ut e mendo
vitæ pelago ad fortunatas beatæ immortalitatis insulas triumphalis Systa:
typhis.

V Novi Anni.

Non hic quidem af[illegible]us mei ergate dies genethliacus est, quem pridem anim[illegible]
erga te concep[illegible] gratitudo parturij, tua amicitia provexit, beneficentia
Solidavit, attamen renatu Se hodie aliquomodo censet, dum illi ad cunas as:
sertoris Se prodendi est impertita copia cui intra præcordiorum Sinus occluso
lat[illegible] lethi Species videbatur. Amplector felicem in communi plausu lor:
[illegible] affectuum in appertum producendorum opportunitatem, et meum cum
gratulationis officio præsento Candore hanc votorum Subnectens Summam,
ut natalis [illegible]omini Suæ faustitatis et diuturnæ vitæ, in longam anno:
rum Seriem tibi ferax affulgeat.

VI Novi Anni.

Daremnie kiedys lubo [illegible]eskniono [illegible]nione Zadza cżyies wota byly O
mihi præteritos revocet Si Jupiter [illegible]z albowiem volat irrevocabile tem[illegible]

y ieżeli gdzie Filozofow maxima, iż a pravitate ad habitum non datur regres:
sus tedy w przepędzonych latach swoię triumfuie prawdę. Jednak że mille
rerum artifex ingeniosus amor; te impossibilitatem kassuie, y mnie sposob
podaie, iako veteres revocare annos, kiedy przy powinszowaniu Nowego
Roku, starych lat każe zażywać sposobu. Miał dawny wiek w nabo:
żyńskim kraiu tę zwykłą ceremonię, iż mecenatom swoim nowego win:
szuiąc Roku serce dwiema strzałami przebite ofiarowali, [illegible]n na iedney
napisem vive æternum, na drugiey penatibus Patriæ. Zna się serce mo:
ie do tego, iż wielerakie amoris iacula y beneficencye tela poniosło od
Wmm[illegible]em Pana, ktoremi pobite magno Nomini hołdować będzie. Więc
za powinną na ten Rok następuiący [illegible]nine nic oddać nie maiąc starych
lat strzeżąc sposob toż samo vive æternum risuię, tego Roku iak fortun:
nego Zaczęcia winszuię tak szczęśliwego dokonania y potym wielu innych
w poźną starość przepędzenia życia, Deo, penatibus, Patriæ, z kąd by
Kościoł Boży, Oyczyzna, y my Domowi obfitych pociech brali incrementa.

VII. Gratulatio pro Festo Resurrectionis Dominicæ

Post tragitos Sevitatis in Corporeum Divini[illegible]tis Sacrarium, humana ferocie
actus, post luctuosa[illegible] Dei in Carne patientis Scenam, hilari Catastrophe
mortalis vitæ term[illegible]at tragœdiam. Hodie tandem in[illegible]t Universi The:
atrum ex mausolei prosceenio triumphalis actor egreditur. Dat plau:
sum unanimi gestie[illegible]ium populorum acclamatione tanto actori Christiana
orbis et captivam post devictum Orcum ducenti captivitatem etiam pedise:
quam gaudiorum pom[illegible] innectit in triumphum, inter quos gloriosi ap:
plausus Sectatores d[illegible]n Dom[illegible]ationem Vestram Sospitem ac fortunatam
intueor Non exile meæ accu[illegible]dimæ gratitudinis et gratulationis agno:
sco incentivum. Quod officij debitum exequendo quam plurimas paris
hilaritatis Scenas Dominationi Vestræ in longam Annorum Seriem apprecor opto.

VIII Pro Eodem Festo.

Z odnowieniem Wcielonego Tworcy naszego y moia ku Wmwm[illegible]em Panu ku:
la nigdy nie zastarzała propensya swoiey renowacyi chwalebne bierze
auspicium MN. A komuż to przedziwne Niebieskiego Fenixa zpo:
sobu śmiertelności na żywot nie przeżyty odnowienie [illegible]esele Ducha nie przy:
niesie? ktory pennas mortalitatis gloriæ przyoblekt decore amaro rediviva
sorte animando exuvias całego świata. Nie błędnych o Bogu obywate:
low do powinszowania animuie. Zna świat Chrześciański iakiej hila:
ritatis ignes suppositos cineri glorioso tego odrodzonego Fenixa [illegible]ego
pożar aspirantis gratiæ Wmwm[illegible]em Pana aura we mnie wznieca, [illegible]
coigni et amori własna zataić się nie mogąc ingratu[illegible]ionis hańbie [illegible]
ruit officium. Życzy ktorego wykonaniu ażeby przy dziwnym tego
na[illegible]wyższego y iedynego Ptaka odrodzeniu y Wmwm Pan długoletne
po[illegible]ycia swego mogł redordiri Spa[illegible] przeymym życia affektem. Dixi

Gratulatio IX. pro Festo S. Stanislaj Episc: Crac:

A Circumstantia Audacis Regis.

Plures hodie in Stanislaum audaces irruunt, quam olim Cracoviensem Antistitem X.X. Audaces enim etiam nos dixeris, quod nimium praesidenti ausu aram honoris Sui ac Paternum conspectum accedere praesumpsimus, et acres ingeniorum stylos non iam in vulnera sed laudes Stanislai oratoria incisa vibrare nostrae obliti tenuitatis. Sed dabis veniam X. audaciae nostrae utpote quam non furor et odium sed candidus per Sui amor, nos audacem hanc temeritatem prono ad plantas paternas funimus et depraecamur casu, illud iterim voventes ut semper audacibus metuendus existas fatis. Dixi.

Gratulatio X. pro Eodem Festo.

A Circumstantia Aquilarum

Candidi Oratores quia cum candore filialis affectus et votorum, Tuo sistimur in conspectu X.X. Aliter nos ante Stanislaum comparere non decuit, qui semper ita candorem adamavit, ut etiam Regiam audacis purpuram candidam esse voluerit, et ab omni labe alienam. Sui nimi: post ipsa fata, cum iam propter rubicundus esset cruore, candidus esse desijt, quando non alias corporis Sui custodes habuit volucres, nisi aquilas nivea decoras albedine. Habes ergo X.X. candidos affectus nostros qui in unione cordium illud praecantur ut omnes vitae tuae dies albo notet fortuna lapillo.

Gratulatio XI pro Eodem Festo.

A Circumstantia Corporis Uniti

Uniti cordibus et animis Tuum venimus in conspectum X.X. Odit nempe divisionem Stanislaus, quando post fata divisus esse noluit, fi coalescentibus in unis membris. Oderis et Tu X.X. dumque partitim singula quemque nobilitat, et quae divisa beatos efficiunt collecta tenes. Quod si virtus unita fortior, etiam nostra firmiora evadunt vota, quae unanimi consensu omnes depromimus, ut nunquam schismaticum sed arcto Tibi unitam nexu experiaris fortunam.

Gratulatio XII. pro eodem Festo.

A Circumstantia Rupellae.

Cum debito submissionis nostrae homagio ruimus in conspectum Tuum X.X. Non ponit nobis obicem Cracoviensis rupellam, qui nimo solida dicendi praebet fundamentum ne orationis collabatur status, et cha[...] acuit ingenium, ut acutius oratoria depromat incisa. Olim haec cau[...] illi Sczepanovio scopulus, Tibi hodie omnium fortunarum scopum [...] Sepulchrale marmor, Tibi Tuaeque nunquam ruiturae famae columna [...] incidendis elogis colossus, illi Petra offensionis, nobis Lydius lapis ad quem aurea vota probamus et affectus. Et cum ille in hac rupe [...] dendo stetit, victus vicit, ne Tu a nobis triumphatus [...] vinxisti corda. Et ideo tanto triumphatori animorum de hoc ipso marmore triumphales excitamus ignes, ad ser[...]a et cineres in obsequia ardentes [...]

Gratulatio 13

Gratulatio XIII. a Circumstantia Martyrij.

Excutit silentij nexus, et soluta liberius fertur eloquentia, tot titulis Magno Suo nomini obligato clientum propensio X.X. Tacere non potest dum ipse purpuratus Suo cruore Martyr uberem dicendi porrigit materiam. Habemus in audacis gladio, quo habes instruamur ingenium, in caesis innocui Praesulis artubus oratoria incisa in dismembrati corporis reliquijs Rhetoricis meliora membra instillantibus cruoris guttis rotundo periodos, ut facibus in gratulatorias plausus et vota excurramus. Peroramus igitur ore simul et corde illud pro solenni nostro addentes voto, ut haec Stanislai divisio sit Tibi fortunatorum successuum multiplicatio. Dixi.

Gratulatio [X]IV pro eodem Festo.

A Circumstantia Crucis quam pro Stemmate habuit S. Stanislaus.

Quam crucem nativa virtus in stemmate defixit Stanislaj, illam hodie profundi clientes adoramus X.X. Enim vero ad illam non demittere solum, sed demere capita decorum foret, utpote quae nostrae salutis principium extitit nunc usque in gentilitio Sczepanovij fulget insigni. Indiciis Sui gloriosissimi, vel exinde gloriosior, quod in eum inciderit, cui cruentatum sequi Christum allubuit, et purpuram non melius portare. Minio stilijsque decora quam a cruce desumere. Bene Tibi hinc X.X. ominare, nunquam tristibus fatis objici poteris, cui felicitatis fons et origo Crux tutelaria praestitit. Nescies fortunae ludibria, quae sub hoc tropaea cui olim appensa fuit felicitas saeculorum. Quocunque praecedes semper cum Constantino magno in hoc signo vinces inimica fatorum castra, hac figura nubes adversas dispelles sortis, serenitatem fortunatoris inducens successuum quod nos Tibi X.X. unanimi votorum consensu appraecamur.

Gratulatio XV. pro eodem Festo.

Ex anagrammate Stanislaus Salus natis.

Quantum adamas in annulo, tantum hodierna dies in anni circulo a nobis aestimari debet X.X. Ejusmodi enim nominis nobis memoriam refert, quod non tantum toti patriae laudabile et gloriosum, utpote semper stantem, et nunquam collapsam sinans laudem [...] nobis quoque indignis filijs salutiferum ac fortunatum. Quid namque aliud Stanislaus anagrammatica literarum transpositione significat, nisi Salus natis quod magnus Pater Patriae plusquam paternis gratijs generas et amore. Felix profecto lusus in quo seria nominis Tui elaboratur Pan[...]ris. O impendis Te utilitati omnium adeo, ut singulorum saluti natus [...]deris. Tua vigilantia nostros defendis somnos, tuus labor nostrum otium, Tua sollicitudo nostram quietem. Det Tibi proinde longaevam vitam Cae. Clementia, det salutem quam Stanislaus Salus natis nobis tribuis.

Gratulatio XVI. pro Translatione S. Stanislaj.

Ex anagrammate St[anis]laus Stas Insula.

Pene Solennem Divi Tutelaris Translationem metaphorico dicendi genere in Votivos excurrimus applausus X. X. Nec enim peroraturo in Tuo conspectu Arpinati, conveniebat dicere, nisi Translata. Nimirum pridem hic Tropus Stanislao usitatus, ut pote qui pallidos petri manes ab inanimatis ad Animata, stupenda didicit transferre Metaphora. Imo ipsum Stanislaj Nomen Translationum feras quando translato quia anagrammatico literarum ordine Stas Insula significat. Felix profecto et cum Virtute Translatio, quia sufficientem Virtutem tuam Subministrat Panegyrim. Quoties enim cum Ventis et tumultuantibus fatorum luctamur procellis, in Te Insulam habemus fortunatam et bonæ Spei promontorium. Ad quod tum et nunc Tuo velificantem honori eloquentiæ trabeamus Cymbam, illud pro triumphali celeusmate accinimus votum, ut ad facta Tibi sidera tarde transferaris.

XVII pro alicujus festo militis vg Theodori. Georgio etc.

Militare Divi Tutelaris nomen præliarem Nobis indicit arenam X. X. [illegible] orbis gaudium arripimus, linguas Vibramus ingeniorum Stylos. [illegible] Et licet alibi res eget manu, probrumque expedimus Tuo militari nomin[illegible] fœmineis armis lingua pugnare, nobis nihilominus intra gloriam computatur Maximam quippe arbitramur gloriam Tui nominis p[illegible]ones esse. Verum cum [illegible]arum virtutum magnitudo nostra quoque vincat eloquentiam, et non tantum manus sed etiam linguas in triumpho victas ac vinctas adducat. Cedimus [illegible] affectibus palmam et pro triumphali herba rosam silentij porrigimus, [illegible] tibi militet ætherea fortuna agentes et votis quæ candida exoptant pectore et [illegible]

XVIII Pro Conversione S. Pauli.

Figuratum dicendi genus in gratulatori[illegible] hodie adhibemus plausibus X. X. [illegible] Unica Nobis Conversionis placet Figura, qua affectus Nostros et vota ad Te convertimus. Aversam tamen aliquando fuisse a Te Submissionem nostram hinc non existimes quæ semper Constanti Serga Mecænatem Suum ferebatur propensione, et nunc pro testimonio, candoris sui illud adjicit votum, ut aliquando aversam fortunam expertus es, hodie totaliter convertatur et fideli assistat famulitio.

XIX. Pro Eodem Festo.

Cadentes ad vocis Divinæ tonitru in terram, Paulo etiam nostra Tuis vestigijs allabitur eloquentia X. X. Turpe est Stylitam aut Jovem Statorem afferre quando annui Divi Tutelaris Solennitas in reverentialem impellit [illegible] [illegible] Tibi hic Submissionis Nræ reservatæ casus, a quo fortior ant[illegible] candor in hac assurgit vota, ut adversus sinistros malignantium fatorum casus semper consistas immobilis.

XX. Pro Eodem Festo.

Non Solus hodierna luce Divinæ vocis percussus tonitru lumen oculorum amisit Paulus, etiam nostra cæcuti eloquentia X. X. Non potest quippe in [illegible] virtutum Tuarum jubar contemplari [illegible]ebris quod etiam aquilini op[illegible] aciem hebetaret. Nimirum Solis et [illegible]arum mentium eandem natura [illegible] sua se prohibent lucem et auda[illegible] oculum lachrymis puniunt, ut hoc [illegible]

So pupillarum

so pupillarum rore, temeritatem culpæ luat et eluat. Demittimus igitur modestas in reverentiam palpebras non tamen cor a votis cohibemus, quo munificentissimo precamur mecænati. Ut eadem lux quæ postea dierum illuminavit Tutelarem in occiduam gloriæ et honoris diem Tibi accendat.

XXI. Pro Festo S. Georgij v. Martini.

A Circumstantia equi.

Pedestri hactenus oratione usi equestre dicendi genus a Tuo didicimus Tutelari X. X. Excurrimus illico in officia Tui Nomini luce, ad cursum prælucente [illegible]iam ad tua non sumus urgendi obsequia, quam equo Indigetis, calcar subdere non necesse. Moram quidem hactenus ingeat, quam Tuo nomini immiscuit, amor sollicitus quid dignum tuis adferret auribus nam ut cecinit ille res est. Solliciti plena timoris amor, sed exuit iam meæ rum postquam didicit in hac celeritate plurimum esse momenti. Hæc solummodo nominis in votis tarditas, quod Tibi precemur ut vitæ Tuæ Soles tardigrada per cælum testudo vehat.

XXII Pro Festo S. Adalberti

A Circumstantia Remorum.

Trudno nie spieszyc gdzie upizeyme prowadzo chęci, trudno zakrawac lodu gdzie płynąc każe życzliwe ochota rozwiiaiąc żagle. X. X. Spieszę y ia na winną doroczney wielkiego Patrona Solennizacyi aggratulacyą, albo raczey płynę [illegible] inym twoyecha styrym, mecenaskie wiosło za instrument nie leniwey odbieraiąc żeglugi. Przyswiecami [illegible] amico Castoris et Pollucis sidere nie odmienney [illegible]rego manuduce radio stawam przy brzegu u [illegible] Pana [illegible] miasto triumfalnego celeuzma wyspiewaiest u nożek [illegible] Pan[illegible]enso vitæ pelago ad beatas immortalitatis Insulas szczęsliwy stanat Palinurus.

XXIII Pro Eodem. Festo.

A Circumstantia Mensis Aprilis.

Zawsze w Sercu życzliwym kwiecien X. X. Nie zaldro[illegible] pieszczonym ogrodom że pod czas wiosny nowo się stroią y zdobią barw[illegible] znaydziesz y w kwaterach przyiazni, kwieciste pozory na zaszczyt chęci y [illegible]oronament, przychilnego affektu. Ten prezent dnia dzisieyszego z niewolona oddaie submissią, nieśmiertelne wieczności laury przy dorocznym Patrona Twego rekursie, nie zwiędłych czasow, nie zmarszczonego wieku, żywey czerstwo[illegible] y długo letniego zdrowia kwitnącego szczęscia chętnie apprekuię.

XXIV Pro Festo S. Catharinæ V. et M.

Hipokratyckim wymowny Tulliusza język skrępowany węzłem, trymfalny [illegible]lexandryiskiey oratorskiey rozwiązuie bułat. X. X. Dawnac do twey Patron[illegible]ktyka przy [illegible]eryednym wienca [illegible]le wyssworowane Arystotelesa tamowa usta, niedzisieyszy dopiero modelus[illegible] [illegible]ieckim umaione laurem Platonow ktory w uczonym boiu chartownym po[illegible] nieczem, dzisiay iednak Jedwie co

przed obecznośc WMWMśći XX. z powinszowanym aggratulacyi ukłonem łaskawe Nieba Merkuryuszowi daty audyencyą, na tych miasty obosieczny twey Patronki bułat wostry krasomowey mieni się koncept, y tryumfalni koło zwycięzkie oratorom symbolizuie korony. Niech że tedy y uzbroiona Patronki WMWMśći XX. reką zwycięzko z konfederowanym fatom odsiecz daie broniąc fortunu za [illegible] szczęśliwym kołem temu zaślubiona domowi, swoich nigdy niech nie ty[illegible] Paktow.

XXV. Pro Festo S. Annæ.

Iż życzliwy w wota nie może ubożeć afekt, kiedy tak bogaty w Imieniu Anny skarb otwiera Niebo XX. Darmo zagarnione w Indyskim morzu na szafy perły sypie Neptun, darmo wyisk[illegible] onemi świetnego dyamentu promieniami dla stymy ludzkim Dalmacya przyświeca oczom, y tamte przy swoiey lekkości w gorę poszedszy ciężko upaść w cenie, te iaśnieyszym zgaszone blaskiem swego się muszą ulęknąć cienia, a ieżeli z ważnym y poważnym WMWMśći XX. Imieniem zechcą paragonować. Nie otaxowany choyną całego świata expensą kleynot depozytowany Nieba, kiedy samego Boga bliska z po krewności kolligacyą. Z tego [illegible] y niska propensy[illegible] w mowie swoiey dzisiay przybiera szacunku, przybywa wotom życzliwym wagi; ktore do nog WMWMśćiom Pani rzucaiąc afekt życzy aby przy [illegible] każdym Anny Imieniu same służyły gratiæ przy nie oszacowanym skarbie naydroższego zdrowia [illegible]bu nigdy nie ubywało.

XXVI. Pro Festo alicui[illegible] S. Virginis.

Nigdy ieszcze z tak wielkim wymowy pęcem [illegible] stawił Hortensiusz iako dzisiay przy Panienskiey S. Patronki [illegible] sta[illegible] ty u świata stym [illegible] świeciste Semiramidy kwatery [illegible] [illegible] te Alcynousza frukty, ledwo co [illegible]nienski Patronki XX. kwiat Encenska zakwitnął wiosny, ktorego samo Niebo nie naruszonym delektuie się inspektem, Oratorski za koncept wdzięczną uwiodszy się wonią, niegdzie mdzey tylko przy niski weneracyi, terminalną wotam swoim zakłada pod nas, tą życzliwą aggratulacyi przyiąc maxime.

Niech [illegible] fortuna miesiące y lata
[illegible] szym Flory bukietem przeplata
Złotym przędziwem życie snuią parki
Z Paktolu piaskiem dni mierzą zegarki.

MENSIS VII.

Modum Orationis Genethliacæ eruditiones eidem servientes & Praxim.

CONTINENS

Oratio Genethliaca est qua alicui natam prolem gratulamur constat his punctis.
1mo Permitti solet aliquis discursus aut de Parentum felicitate quia familiæ suæ fulcra aut decora in liberis accipiunt, aut de consuetudine gentium aut alia Historia ad rem accommodata. Præsertim tamen hi discursus formari solent ex occasione aliqua interveniente temporis, loci, personæ, vel aliarum circumstantiarum.
2do Explicantur causæ lætitiæ propter quas Parentes et amici gaudere debent ut quod [illegible] modo familiæ fulciantur majorum gloria propagetur, et optata nobis per posteros nominis æternitas occupetur.
3tio Omn[illegible] et auguria fiunt de infantis felicitate, de valetudine bona, de genere vitæ ut hic laude[illegible] majorum tractari possunt, quos scilicet infans imitabitur, et a quorum virtu[illegible] [illegible]us nunc lucem et nobilitatem accepit. omnia impleantur quæ spe sunt concepta.
4to Fiunt apprecatio[illegible]es [illegible]

Eruditiones in hac Materia

Lucina nascentium Præses et Dea olim habita et culta fuit. Lucina vero propterea dicta est, quod lucem natis conferre crederetur y efferre in lucem.
In Sacris literis vocatur Filius Ben id est ut ait Pineda domus seu Palatium Parentium.
Salomon a Matre vocabatur Filius votorum.
Nazarius in Panegyrico vocat filium imaginem seu simulacrum Patris.
S. Augustinus quod a Matre S. Monica in errore Man[illegible]æorum existens defleretur, vocatus est Filius lachrymarum, factus postea Filij solatij.
Apud Iones statuæ erant quæ prætereuntes salutabant dicendo Salve responde cum nascimur nos majores nostri salutant, sed ut respondeamus volunt virtuti eorum non ore sed more. Appianus lib. 8.
Persæ eandem diem qua Xerxes natus est Sacra habebant Anthenie[illegible]ses quia Socrate.
Fuerunt etiam celebres Idus Juliæ Cæsaris nativitate, Kalendæ Ianuariæ Vitr[illegible] [illegible]pasiani Decembris Nervæ, Nov[illegible] [illegible]driani, Apriles Antonij Februariæ

Constantini, natalibus illustres.
Fabulantur Poëtæ cum nato Saturno auream natam fuisse ætatem.
In nativitate Palladis fabulantur Poëtæ aureum imbrem Cœlos pluisse.
In Herculis nativitate Nox una in duas protracta.
In nativitate Balthazaris Caroli Principis Hispaniarum Emmanuel Thesaurus.
Prometeo a Solis curru ferulam inflammanti addidit lemma ex Claudiano: Sic cer[illegible] patri mentem furatus olimpho; unde Patris in filiò regnaturam felicitatem [illegible]
Galba Imperator cum natus fuisset Romani tradiderunt ante Palatium fortunam stetisse.
Jovem a Matre genitum fabula fert datum esse ad Idam monte utibidem interstrepitum Corybantum educaretur ne Vagitus ejus a Parente Saturno qui omnes filios devorabat timens ab illis evictionem) audiretur.
Themistocli Praeceptor dixit: tu nihil mediocre eris, sed omnino vel magnum Patriæ lumen vel magna pestis. Plutarchus.
Calcidensis quidam dum Scyllæ adhuc pueri vultum ingenium naturamque corporis contemplaretur dixit: necesse est hunc fieri magnum virum et miror quod omnium iam prius non fuerit. Brusonius lib. 4. Cap. 20.
In Emigildis Reginæ Scotiæ cunis apparuit annulus miræ pulchritudinis cum Inscriptione: Mater Regum, Filia Regum Regina Regum. Annales Angliæ
Meles Sardiorum Rex f[illegible]m suum Leonem [illegible] natum circa muros Civitatis ferri jussit, credens quacumque parte murorum circumferretur eam inexpugnabilem fore.
Thraces infantem circumsedebant cum propinquis [illegible] lachrymabantur, narrantes ei omnia quæ erat passurus mortuum vero cum lætitia sepelliebant narrantes sibi quæ mala evasisset. Herodotus.
Zoroastres Bactrianorum Rex, videns natus [illegible] in plagiis magnæ moli [illegible]
Caelius Agrippa vix natus statim in pe[illegible] stetit.
In ore Stesichori infantis dicitur lus[illegible] [illegible]isse. Ælianus
Plato cum positus esset in myrt[illegible] [illegible]men apium ori ejus insedit.
Servius Tullius visus est dormiens in cunis habere caput ardens flammis circa tempora serpente. Livius
Olympias Mater Alexandri magni putabat se fulmen gerere in utero. Sabellius
Agarista Xantippi Uxor visa est in somnijs leonem parere et peperit Periclem. Plutarchus
Hecuba visa est sibi per quietem facem eniti natus est ergo ei Paris qui Troiæ exitium a[illegible] Sabellius
Mater Greg[illegible] II Pontificis somniavit se parere infantem cui tiaras incumberet. [illegible]bellius libro [illegible]
Joannes Castriotus seu Scanderbegus Princeps Epyri natus est, gladium in pectore pro signo habens unde post magnus Turcarum persecutor extitit [illegible]
Thespis Atheniensis filios quinquaginta totidem filias dicitur habuisse.
Scyllurus Scitharum Rex Octuaginta filios habuit Musarum par[illegible]
Jupiter et Mnemosynæ Apollinis et Dianæ Jupiter et Latona.

Sententiæ politicæ in eadem materia.

Liberis nihil est carius humano generi. Livius
Rapitur ad similitudinem suorum excellens quæque natura Nazarius
Fortes creantur fortibus et bonis [illegible] juvencis est in equis patrum v[illegible] nec imbellem

imbellem feroces progenerant Aquilæ Columbam. Horatius
Transijt a Parentibus anguis in filios cum sanguine vita cum vita, mores et indoles, cum his omnis Regiarum virtutum apparatus. Avancinus
Nihil a Majestate humile nascitur, nihil plebeium a Cæsare.
Formantur Filij ad Patrum Nepotes ab avorum exempla et posterior semper viva est imago prioris. Idem
[illegible]es parentibus ac majoribus suis plerumque filij reduntur. Quintilianus
Pater quidam Filij definitio est et filij patris index et commentarij Nazera
Melius est majorum facta colere quam imagines Strada
Pulchrius est nobilem fieri quam nasci. Plautus
Excelsus sanguis semper ad ortus suos respic[illegible] Avancinus
Magnorum fluminum capita veneramur. Seneca
Omnibus hientibus cœlestia sidera varias plagas intulerunt multumque interest ad vitia quo cœlo Soloque nascuntur. Bardaius
Hæroum stirpem et alià celerit efficax natura monstrat Idem
Nemo ex omni parte felix decennis suis surgit Idem
Aureæ Principum animæ fulgurant vel in cunis Thesaurus
Bene primis proditur indoles Augusta cun[illegible] Ines
Sugse produnt magni[illegible]dine magnæ magnorum origines. Idem
Aurei patres sæpe fi[illegible]s relinquerunt plumbeos. Aratus

Fragmenta Poetica

Nascere Da[illegible] [illegible]olio p[illegible]missum nomen Iulo
Vera Deum soboles n[illegible] magne puer. Marcialis
Magnus te numet ordo Sa[illegible]orum
Natis longior ab nepotibusque
Annos perpetua geres, [illegible]senta M[illegible]
Hæc est illa dies quæ magni consciat [illegible]us Marcialis
Aggredere o magnos (aderit iam tempus) honores
Clara Deum soboles — — — — — Virgilius
Ingenio — — Mæcenas nitenti
Ingenio curaque puer tecum ista senescant
Et tua iam melius discat fortuna renasci Statius
— — — Optarent Graiæ superentque Latinæ
Sic peperisse nurus — — — Idem
Iam nova progenies Cœlo demittitur alto
Nascenti puero Lucina favet — — — Virgilius
Felix illa dies totumque canenda per orbem
Quæ tibi natales cum primum traderent auras
Contulis innumeras intra tua pectora dotes Lucanus
Tu facito mox cum matura adoleverit ætas
Sis memor et te animo compone exempla priorum
Et Pat[illegible] Æneas, et Avunculus excitet Hector. Virgilius
Orbi[illegible] fato bene nata proles.

Patriæ jussis

Patriæ justis adolesce votis
Vince fortunam paribusq partem
Ausibus æqua Kanon lib. 2. Ode 16

Sic tibi Solers patrios alumnus
Crescat in mores et avos potenti
Pro[illegible] et dextrâ meritisq nostrum
Inducit Orbem. Kanon lib. 3. Ode 7

Illum et dementi nascentem sidere primum
E cæpit Solido gloria celsa thoro. Kanon

Praxis Genethliaca.

Ex Oratore Polono.

Prawda że cokolwiek ręka y siła ludzka chociaż na podziw wiekom wszystkim wystawiła, kiedy y wymiosła, ledwie co oczy y pierwsze zadumienia nasyciwszy na przód go[illegible] a potym y całość s[illegible] wnet w pogardę [illegible] y [illegible] tracić zwykło. Społegły y w obalinach swoich pogrzebione [illegible] zaty tak bardzo w starożytności zaszczycone o[illegible] miracula y Egipskie piramidy na wieki swey całości wesprzeć nie mogąc wierzchy do nieba [illegible] [illegible] na doły upadek spuściły. Kapitolia Rzymskie y na marmurach sadzone Panom Swiata pałace złotem obite [illegible] od s[illegible] ości y ruiny [illegible] ceną się swoią nie odkupiły, ale communi [illegible] manorum operum lege [illegible] swiatle w ruinie własny grob sobie y [illegible] znalazły, ledwo żywą pamięć po sobie zostawiwszy. Jedne y [illegible] ym odm[illegible] an y ruin placu nie [illegible] kie [illegible] telny pałac znaleść się może [illegible] ianca y rezydencyą nieśmiertelną ktory sobie niegdy tuszył Edwardus Monarcha wielki Angelski kiedy z tronu y z śmiertelnego łoża na katafalk prowadzić się maiąc na sy-now skazawszy mowił: Ista pignora erunt mihi eburnea palatia [illegible] quibus & pos[illegible] [illegible] superstes habitabo. Nieśmiertelny albowiem pałac rodzicom [illegible] nek dobry, w ktorym nie tylko cokolwiek mieszkać, ale y żyć zmarł[illegible] oiec może, nie wyniesie się pod grobowy kamień z serca synowskiego rodzicielska miłość, zostanie przy obowiązonym afekcie żywa dobroczynna pamięć, a co większa obumarły w synie ożyie, kiedy w synowskie życie odwaga y cnota iako in hæredem et successorem na synowskie życie y obyczaie się przenoszą. Tegoż y ia [illegible] domowym [illegible] Panu z serca winszować pragnę, abyś na tym pałacu synowskiego serca pierwey imagines y twoiey wielkich przodkow torumq amorem et imitationem perswaduiąc przy instrucyi, ozdobi, a sam nie rychło po tym takim zaszczytym dostąpi ozdobnego [illegible] in serum fata differendo [illegible] [illegible] się przeniosł.

MENSIS VIII.

Instructionem de Gratulatione dignitat.

PROPONENS

Materia hujus Orationis est hæc. 1mo Expositio hæc Simplex: Gratulamur tibi honorem & lætamur de tua dignitate debet per equivalentiam venustior reddi ut Tota Patria in tuo honore se honoratam agnoscit et vota sua Coronata tui honoris insigni Patria gratulatur & honor ipse gratulatur sibi tam digno candidatum & ascendenti tibi hoc dignitatis culmen plausibiles affectus substernimus. 2do Rationes subjunguntur quarum potissima et ad quam cæteræ referuntur est hæc: quia es meritus, & quia meritus tibi viam ad h[illegible]c fastigium complanasti & quam hereditario quodam jure [illegible] debebatur. Confirmatio [illegible] per enumerationem meritorum a natalibus quod domus meritissima, seu quod [illegible] m prædecessorum merita illi suffragata sint tum a pr[illegible]rijs personæ talentis ut prudentia gravitate, maturitate, eloquentia, fortitudine [illegible] cæteris pro ratione dignitatis. Et hic circumstantiæ excutiendæ: quis, qu[illegible], ubi, etc. 3tio tandem applaudimus et felicem successum hujus honoris gradumq ad altiores fovemus.

Dispositio pote[illegible] esse per q[illegible] modum ex supra datis & per syllogismum Justitias est Patriæ a dignis possi[illegible] honores, sed Tu es dignus. Ergo Patria suam felicitatem agnoscit et gratulatur. [illegible]el per Enthymema incipiendo a quacunq ratione ut Pridem tibi merita iter strave[illegible] ad hoc fastigium ergo ad huc gratulationes substernimus. Vel omnium vo[illegible] et despe[illegible] ante debent hunc tuum honorem ergo debent et plausus ac gratulationes comita[illegible] pe[illegible] Thesin assumendo aliquem generalem discursum & incipiendo ab aliqua sententia aut eruditione quas subjungimus.

Eruditiones

Huic Materiæ Servientes.

Apud Romanos Templum honoris penes Templum Vi[illegible] erat, nec potuit Templum honoris intrari, quin prius virtutis penetraretur. Alex[illegible] Alex.

Honorij Imperatoris lex fuit hæc: non patimur quenquam cels[illegible] gradum obtinere, nisi cui et laborum assiduitas et stipendiorum prolixitas su[illegible]ragatur. Milang.

Carolus magnus illos dignos Imperio dixit qui augustum Imper[illegible] Periclem judicio Alexandrum bello adæquarent.

Philippi Equitis S. Joannis Jerosolimitani Symbolum fuit Chyron Humeris Achillem sustinens: Lemma virtute ac meritis dignos ad sydera tollo

Spartani ijs qui primo inibant honorem solium e floribus constituebant Plutarch.

In Civitate Pelopolesi fuit Templum honoris in quo statua ejusdem præferebat manu sinistra orbem ex saphiro plenum coron[illegible] Regijs sceptris, clavis et alijs dignitatum insignibus: dextera vero statuam v[illegible] Crystallinam gesta[illegible] aureo torque calligatam: a quo hæ literæ auro fusæ [illegible]ndebant tibi uni et soli: supplevit honor. Egesippus

Vatini [illegible] ad Consulatum evectus Sodales suo[illegible] [illegible]loquebatur Gaudeant Sodales

quà vatinij

quia vatinius assumptus est ad Consulatum Sallustius
Ad honorij Caesaris in augurationem in Caelo Meladia audita est visusq. [illegible] motu quodam veluti Saltu commoveri. Claudianus
Aegyptij oriente Sole dignitatem conferebant, occidente gratulationes instituebant his verbis: ortus es ut luceas non ut occidas.
Mar[illegible] ultimo Regi suo Perseo gratulantes auream fortunae Statuam obtulerunt dicendo: dent Superi vitam nos fortunam. Pollicianus in Msfullam
Athenienses Ducibus suis ita precati sunt: vince hostes armis, cives animis [illegible]
Lacedaemones ijsdem acclamabant: Dij tibi dent largam manum et longam vitam.
Juxta mare adriaticum est animal dictum: homo aureus seu Rex Coronatus, quod fugientes sequitur et sequentes fugit. Sic honor fugacem persequitur virum.
Pericles postquam Athen[illegible] Reipublicae gubernacula suscepisset id[illegible] sibi dicebat: attende tibi [illegible] sunt Athenienses sunt liberi sunt. Plutarchus
Cum Pyrrhum ob praeclara gesta milites aquilam vocarent: Per vos, inquit Aquila sum, qui vestris armis velut pennis sublevor. Plutarchus

Symbola ad eandem materiam

Quidam Serpillo penes Imperiali Coronae florem depicto adjecit Lemma: Serpere praestat humi non attentare Coronam.
Vladislaus Hungariae et Bohemiae Rex in Symbolo habuit obeliscum in cujus fastigio Corona aurea erat [illegible] ad quam homo alatus [illegible] Lem. Sic enitar [illegible]
Alphonsus Aragonum Rex in Corona gestabat gemmam quae juxta [illegible] instar Coronae in aere nascitur Lemma erat tale. [illegible] Coronam.
Arquus Coronam Regiam aspiciens Lemma centum pro una.
Arbor super cujus ramos Coronae, Sceptra, et alia insignia honorum pendent quam de super prospiciunt adstantes. Lemma. Dulce [illegible]
Fumus cum Lemmate: Et hic alta petit
Simius in Purpura cum Lemmate claro se de[illegible] amictu.
Eduardus Rex pinxit vellus arietis aure[illegible] inscriptione, pretiu[m] n[on] vile labor[is]
Joannes XXII. Pontifex in gemma [illegible] habuit [illegible]

Sententiae Politicae

Valerius Maximus
Virtutis uberrimum est alimentum honos.
Solis bonis honor debetur. Aristoteles.
Eximiam virtutem sponte sequitur [illegible] quam in ambitu honoris Neotericus
[illegible] sibi magis [illegible] quam [illegible] ad honores longa et aeterna virtuti [illegible]
Per Scelus [illegible] illa qui dignitates non est adhuc digna [illegible] Plutarchus
Dignus solum [illegible] morum eminere quam imperio animo quam gradu. Plutarchus
Pulchrius [illegible] luce qui in umbra obscurus non fuit Idem
Dignus [illegible] gloriam est prius dignitatem mereri quam habere Barclaius
Pulcherrima ad honorem electio quae non purpuram et Sceptra sed unam in Comitijs virtutem respicit Idem
Honor et gloria pedisequa virtutis Tacitus.
Tot pericula habet honoris co[illegible]tio quot judicia inveniri possunt [illegible]
Succurrissima honoris via est [illegible] contemptio Idem
Regno[illegible] felicitas Regum [illegible] Haxera
[illegible] sunt in collatione hon[illegible] fama Suffragia et meritorum patrocinia. Haxera
Dignitas praemium probitatis [illegible] temporis Idem
Annuina hac Imperatoris indole [illegible] inter [illegible] Imperij pomo praeludere Avanin
[illegible] vilescit Majestas quae vilis [illegible] subditos amore dignat Idem

Honor quaerentem

Honor quaerentem fugit, fugientem quaerit, ac velut umbra fugit si sequaris sequit si fugis Idem
Virtutis umbra honor etiam invitos comitatur. Seneca
Certa quibusdam crescendi ratio inter merita nolle crescere Kisiakiewicz

Sententiae Poeticae

— — — Emitur Sola virtute potestas. Claudianus
Virtutem actusq. priores
Commendat repetitus honor virtusq. reducit
[illegible] fortuna legit. — — — — — Idem
Magnum delata potestas — majorem contempta probat Idem
Ipsa quidem virtus pretium sibi solaq. late
Fortunae secura nitet nec fascibus ullis
Erigitur plausu ve petit clarescere vulgi
Nil opis externae cupiens indigna laudis
Divitijs animosa suis inmotaq. cunctis
Casibus exalta mortalia despicit [illegible]
Attamen invitam, blande vestigat et ultro
Ambit honos — — — — — — Idem
Invida fatorum series summisq. negatum
Stare diu nimiumq. gravi [illegible] Subpondere lapsus. Lucanus
In quoq. formida nimium Sublimia Semper. Ovidius
— — — Onus comitatur honorem Guntherus
Scilicet attalico radiat [illegible] sub auro J. Damascenus lib. 1. Eleg. 5.
Et Superum larga [illegible] resultat honor
Multis multa dedit trabeis suffragia virtus
Hunc genus hunc [illegible] promovet oris honor. Idem lib. 1. Eleg.
E Caelo quaevis fluit alti [illegible] Sceptri
Sydereae tribuunt Serta [illegible] manus Idem lib. 2. Eleg. 5.
Est quaedam levitas [illegible]
Tardius evinci Culmina magna [illegible] Idem lib. 2. Eleg. 11.
— — — Non residi venit.
Inreta dextrae pertinavi
Pulcher honor cupiendus arte Avancinus lib. 3. Ode 21.
Impendiosa longa fama et
Pulcher honor veniunt labore. Idem lib. [illegible] 40

Fragmenta Poetarum

Non generis dono non ambitione potitus
Digna legi virtus; ultro se Purpura supplex
Obtulit et Solus meruit regnare rogatur Claudianus.
— — — Unam tibi contulit. Idem
Imperiumq. vires inter cunabula consul.
Proveheris — — — Idem
Ipsa Quirinali parvum te pinxit ami[ctu]
Mater. et ad primas docuit reptare [illegible] Idem
— — — Fixus in omnes
Cognatos procedit honor quemcunq. req[illegible]
Hac de stirpe virum certum est de [illegible] nasci
Perfasces numerantur avi semperq. [illegible]

Militi

Nobilitate virent———— Idem.
————Vererentur ut omnes.
Imperium tibi sero dari——— Idem
——— Coeptis ne desit fascibus haeres
Decurrat trabeata domus, tradatq securos
Mu[illegible] posteritas———— Claudianus

Praxis I.

Gratulatio Magnifico Domino Josepho Janicki Praefecto M. Sodalitatis

Ad auspicatissimum tuum primi in Mariana Republica honoris ascensum
ita capaces laetitiae nostrae [illegible] omnium tripudiant animi, ut hilaritatem tanto
pectore nequeant continere M. D. Si enim vatinius consularibus Quirini
ornatus fascibus suis acclamabat socijs gaudeant Sodales quia vatinius
assumptus est ad Consulatum quanto po[illegible]i jure Parthenijs exultandum Sodalibus
ubi Magnifice ac Generose Domine nostro praeficeris oratorio, et cujus pru-
denti regimine nihil humile praesagientis divinatione animi nobis pollicemur.
Sive enim lilia in manibus Josephi contemplamur, fulcies his floribus Mariae
cultum ne languescat sive [illegible]ien ad Ethimologiam [illegible]ipimus, anatomiam
tanquam filius accrescens c[illegible]scere faves almae Sodalitatis honorem, sive gentilitios
intuemur vomeres. Coles optime terram benedictam [illegible] sacerdotalem sive maternae
spectamus insigne, avitis Michalewsciorum crucib[illegible] dispelles fatorum nubila
et velut novas extra Romam Constantinus inimica sinist[illegible] sortis in hoc signo
[illegible]ces et profligabis castra pro caede igitur fortunato omine in hoc sacrae
dignitatis fastigium nec prius desistas per alt[illegible] librari [illegible]rales quousque
illum eminentiae assequaris gradum qui ips[illegible] exsuperet fortunam ad[illegible]
quet virtutem hoc meum, hoc omnium [illegible]lium votum est et desiderium

Praxis [illegible]

Gratulatio [illegible]em.

Etiam inter hyemanios Decembris ferias gentilitij sui nesciunt feriari vo-
meres, quando novo accinguntur labori. M. Post exculta in fertilissimum
Sarmaticae libertatis novele hostium jugera Marianum regnum illis proponitur
excolendum. Nec primum id vomeribus regna colere pridem huic assueverunt agri
culturae, quando i[illegible] Lechiae in Przemyslao Bochemiae, in Mario Latij coluerunt
Remp. novis[illegible] in Te dignissimo Sodalitatis Praefecto, ad Sacram Virginei re-
gni vocantur [illegible]turam. Quod si de Marij aratro quo suos scindebat agros
ambrosia illa [illegible] nectar animorum Plinius exaravit: Gavisa terra fuit laureato
vomere et triumphali agricola; Gaudet et Parthenia Sodalitas Te ad clavum
sui regiminis Praesidente nam ab avitis Domus Tuae vomeribus, qui in albam
eruere rosam, floridas gloriae messes sibi ominatur, nec jam poterit cum Phi-
ta conqueri: Siccum sterili vomere littus aro quia gentilitium aratrum, ut
triumphalium palmarum, ita perennantis famae est feracissimum. Quod
dum non vano sibi pollicetur a[illegible]gurio, profunda Te colens veneratione,
consonis precatur votis, ut vel[illegible] alter Antigonus patritijs vomeribus im-
mortalis gloriae tibi eruas et [illegible]lias thesauros.

Praxis [illegible] II

Gratulatio eide[illegible]

Majum in Decembri felicioribus credimus redire calendis redire calendis.
quando flores apparuerunt interra nostra, nempe gentilitia tua Rosa, in terra a-
vitos enata vomeres super primum Parthenicae Sodalitatis comparuit fastigium
M. D. Decuit enim ut quae florum Regina dicitur, etiam in Marianae Sodalitatis
emineret Paradiso et Regnum teneret. Alba illa est, et quod tuum erga Mariam
candorem ipso loquatur colore, et quod primo hoc sacri honoris gradu [illegible]ssi-
mum Te ostendat candidatum. Et sane non alium sui caetus Rhetorem, nisi flo-
ridum requirebat Virgo Sanctissima, quae in Patria florum Nazareth progenita,
iam Rosa mistica iam flos campi et lilium convallium gaudet appellari. Flo-
reas utinam in longissimas aetates et aestates nos ubi sub gentilitia tua perora-
mus Rosa non tam verbis quam silentio et affectu [illegible]ratulabundos agimus har-
tensiòs illud pro testimonio candoris nostri adijcientes votum, ut alba Domus
tuae rosa perpetuo gaudens vere faventibus Superis purpureo aliquando erubescat
murice et novis semper vernet ho[illegible]oribus.

Praxis IV.

Gratulatio eidem.

Majus oratorium t[illegible]rum, nunquam potiori jure superbam hanc potuit
jactare dominationem, quam ubi ad tuas manus, [illegible]cetrum ejus devolvitur regimen.
N. N. Accedit nimirum illi [illegible]on exigua gloriae quantita[illegible] ex tuorum magnitudine
meritorum, quae tanta es[illegible]t etiam Romanae facundiae elevata cothurno, oratoria
facultas nostra summ[illegible] ejus verticem non possit attingere. Magnus es, praeclara
et ad omnia summa, nata indole, magnus [illegible]arum felicitate, et vetusti sanguinis
excellentia, m[illegible]nus singulari ergo Mariam pietate, quam cum lacte materno
suxisse videris. Gratulatur su[illegible] Parthenia Sodalitas nostra tantum Praefectu[illegible]
illud unice in votis habens ut in [illegible] Mariano Regno, intendas prospere, procedas
et regnes.

Praxis [illegible] V.

Gratulatio [illegible]dem.

Nostra etiam hodierna luce, coronantur [illegible], d[illegible]m tua coronatur virtus N. N.
pars nempe felicitatis est cum in arduo conspicari, in quem eligentium et animi con-
spirarunt et calculi. Nec in te conspirare non poterant, ubi [illegible]tuandi periculum
votis abstulit Tua quae in comperto est, ad hoc munus unice facta indoles. Ex con-
digno hic tibi debebatur honos, nec circa equitatis injuriam potuit denegari. Cui
enim justius committeretur Mariae tutela, quam Josepho, cui augendae pietatis in
matrem Sanctissimam crederetur cura, quam filio accrescenti. [illegible]esce majoribus
semper meritis, cresce fortunis, cresce honoribus Patriae in Praef[illegible]ur, avitae Domui
in ornamentum, nobis et Sodalitati nostrae in solatium et augme[illegible]

Praxis VI

Gratulatio Vice praefecto Marianae Sodalitatis

Felicem tibi obrigit honor N. N.
Secundus et vel ideo felix in Mariana Rep. a qua omnis felicitas, tum
dixi, tum quod in illius Reginae ordinetur cultu[illegible], hoc ple-
quod ab omni vicissitudine alienus. Profana [illegible]tum mundi subsellia, hoc ple-
ctuntur infortunio quod extra casus et pericula [illegible] non possint, sed ubi [illegible]ntum au-
gustus erubuit murex, procellas et tempestatem [illegible]es necesse est. Caeterum Marianae
dignitatis scopus extra telum vicissitudinis, extra [illegible]lem machinam clypeus salutis

et armatura fortium. Evolasti Generose Domine Nn Oratorij Vice Præfecte ad hoc Mariani honoris culmen et meritorum pennis, et pennatis Suffragantium affectuum vobis, ergo casum ne metue, sed in secunda dignitate secundos spera successus, quos tertia nostra vovet propensio.

Praxis VII.

Gratulatio eidem.

Habent hoc magni honores quod vectigales Oratorum post se trahant linguas XX. Imo non sita rude ferri metallum, arcana magnetis Sympathia, vel leviores electrum paleas, quemadmodum nova dignitatis accessio Tullianam rapit eloquentiam. Merito proinde in gratulatorios applausus, nostram tibi evisceramus facundiam, qui vicariam in Mariana Republica assumens potestatem, illud dignitatis ascendis culmen, infra quod totum descendit, quidquid fastuosa mundi iactat et ostendat Vanitas. Quod enim [illegible] potest assurgere fastigium, quam ad Cœli et terræ Imperatricis vestigia, cui famulari regnare est, et primum libertatis insigne, esse mancipatum. Quantum proinde exitis fastigia testantur quantum sincerus intimi affectus candor, complecti propensionis potest omne id in debitam tuo honori gratulationem profundimus, simulque fortunatos in hoc Marianæ dignitatis apice vovemus successus.

Praxis VIII.

Gratulatio eidem.

Nuper votis et suffragijs hodie gratulatorijs applausibus sacer Mariæ in Te conspirat Cœtus Nn. meritis hoc sub[illegible] propensionis nostræ ho[illegible] magium qui omnium devincens corda [illegible] animos, ut in hanc promoveris dignitatem meruisti. Quamvis [illegible] nemo tanto sit impar oneri, sed quod olim de Scipione Gallico [illegible] reschal[illegible] quispiam effatus est, de uno quoque Partheniorum So[illegible] dici possit: et ore re Scipio, huic sustentandæ par Provinciæ, tibi nihilominus id munus deferre placuit ut videas quantum tibi virgineus Mariæ afficiatur Cœtus. Surroga[illegible] vis igitur magno Alexandro fidus ephebo aplanti Hercules Luna [illegible] ascendi secund[illegible] [illegible]theniæ Sodalitatis culmen quod ut ad primum in eodem fastigium [illegible] sit exoptamus.

Praxis IX.

Gratulatio eidem. Præfecto: q Supra.

Hostium cervices in Magnis majoribus hodie addicta nostrum omnium colla gentilitijs subigis vomeribus XX. Novum id agriculturæ genus. Unicum olim triumphalem agricolam enixa Roma, qui matre fretus Ausonio, bobus aliis debita imponebat Gabijs et Curibus juga, alterum Te veneramur, qui ut per ingentia prosapiæ tuæ nomina, in ho[illegible] campis ita in nobis nova exerces cerealia intima [illegible]ctuum. nostrorum plu[illegible]vam chalybeis rimans vomeribus, subijciens ad[illegible] Sodalitatis animos. Assuevimus jam servi[illegible] dictos [illegible] magno tuo nomini, t[illegible] volumus, sed quod nobis dignissimus Sodalitatis juga hæc solvere, nec possumus [illegible]ahemus alacres, ut certa Mariano honori [illegible]. Præfectus impones jug[illegible] tui pollicentur vomeres. vie succrescat messis, quam

Praxis X.

Gratulatio Adm R. P. Dominico a S. Thoma Aquinate per Poloniam et Lithvaniam Præposito Provinciali, cum Sacros Provincialatus fasces suscepere. dicta die Dominico.

Diem Solis quia diem Dominicum Calasantina hodie celebrat Religio, ubi Te Dominicum in Solem universæ felicissimæ promulgavit Provinciæ Adm [illegible] P. Provincialis. Librabantur hactenus pendula inter spem et metum desideria veluti in Solis libra an Zodiacum collati velles subire fastigij timebamus ne in umbratis nubæ modestiæ tuis luminibus Solis officia fungi detrectares. Videmus quomodo in aquinaticam præcipitatus abyssum ad meridiem honorum nolles emergere sed evexit deniq in altum reluctantem eti[illegible] tuam modestiam faventissima Capituli Provincialis Rota, et qui tenebras ambijsti in Solem Provinciæ deputaris. Diem igitur Solis auspicatissimo tuo exortu vel si tuo nomine liceat illum insignire, Diem Dominicum [illegible] quo Princeps sua virtus summis Provinciæ sublimata curulibus, post exactas inter pericula pestis tot hebdomadas, nihil non Dominicum nihil non illustre promittit. Redijt tandem damnatis ad inferos calamitatis nostræ ferijs [illegible] Te gubernium tenente solennitas respirabimus a continuis sub fatorum incude laboribus, flebiles [illegible]latus in festiva commutabunt Sabbatha, omnium deniq hoc unicum acclamabunt voces; hac dies quam fecit Dominus. Quid enim aliud a Dominico, quid ab Aquinate ominari possumus? venabitur nobis canis tuus novam felicitatis portionem, siq Hydra nostris insidiatur progressib[illegible] hanc Dominici fax exuret, si quis turbo Religiosam lacerr[illegible] attentabit cymbam, sidus au[illegible]ro tutelari nos diriget Cinosura. Ibunt in suavem Aquinaticæ Cathenæ nexum o[illegible] gratiæ quæ amplioribus incrementis nostrum promoveat institutum, Doctoralis [illegible] faustissimos gloriæ nostræ conscribet annales, abyssalis notatio o[illegible] malo[illegible] [illegible]yraticam absorbebit. Si enim ab Aurora verum futuræ diei prognosticon, ex [illegible]ba messem ex flore fructum auguramur quomodo ab exanthlato feliciter tot rectoratuum ministerio, de tuo non vaticinemur Provincialatu? Coronasti omnium vota in Coronatrice Regum urbe. desijt sua lacerare viscera Lovicienses Pelicanus, postquam tutelam filiorum ejus suscepisti, Varsaviensis Syren tunc primo festivo lusit modulamine, quando abysso gratiæ tuæ innatavit. Conspirarunt in cultum [illegible] et Reges et proceres Sarmatiæ, vix tantum Stellam tuam viderunt in origen[illegible] [illegible]lectis Rectorat, quomodo nunc veluti ducibiles, non trahentur attomi, in venerati[illegible] nostri Solis quando iam in Solem Provinciæ transijsti. Age igitur feliciter [illegible] diem Solis, dicam potius initi Provincialatus, at postquam semel honorariam decurreris spheram, in signo illam continua geminorum.

MENSIS IX

Modum & Praxim Salutationis Valedictionis & gratia[illegible]ctiones.

COMPLECTENS

His oratiunculis optime ac abunde instructum se, Polonum Nobile quotidianus pene usus admonet, et urbanitas exigit; unde de singulis specialiter dicendum est. Sit ergo

INSTRUCTIO I.

De Salutatione.

Iuxta diversitatem personarum et circumstantiarum, diversa quod est Salutatoria Oratio. Alia enim est qua aequalem amicum Salutamus, alia qua magni nominis Viros, Principes, Legatos, [illegible]nefactores etc. alia qua hospes, patremfamilias, et vicissim hic hic hospitem Sal[illegible]a. alia quae Regi, nomine ordinum in comitijs dicitur. alia in urbis congressu instituitur. Quare hic potissimum habendus prae oculis ille tritus [illegible] Versiculus. quis, [illegible], ubi; [illegible]ibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

In Salutatione amicorum et [illegible]ciliarium. 1mo Explicatur affectus laetitiae, desideriorum votorum gratulationis, gra[illegible]rum actionis Deo propter [illegible] in offensam amici valetudinem, et fortunatos Successus. 2[illegible] pro Confirmatione praedictorum deducitur multum felicitatis in unius amici a[illegible]derata p[illegible]ntia situm esse. 3tio Conclusio continebit repetitione insinuate ad initium laetitiae, appr[illegible]nes, [illegible]olumitatis delationes obsequiorum.

In responsoria attendendum diligenter ut directe ad Salutationem respondeatur, quod facile praestari potest si ex ipsiusmet Salutationis affectu, aut verbo aliquo, aut sententia occasio respondendi sumatur v.g. Si amicus a gratiarum actione Divinae bonitati, quod te in Columem videat, suam Salutationem inhoat, tu vicissim ab eodem affectu ordieris, dicendo: Non minus te supremo Conservatori [illegible]atum esse, quod tibi amicum optata valetudine florentem optulerit. Si vero [illegible] exagierat voluptatem, felicitatem de tuo Conspectu Tu viceversa extenuabis in[illegible]m pro merita et hanc praefatam exagieratione ipsius affectui adscribes.

In Salutatione Parentum et benefactorum potissimum esse solet h[illegible] communis propositio: Ratio peculiaris: Quia sum filius cui plurimum lector de aspectu Dominationis Vestrae. Ratio specialis: Quia sum filius cui plurimum de incolumitate Parentis, et quidem tam amantis ac benefici laetari incumbit.

In Salutationibus Principum et magnatum, Considerandae sunt Circumstantiae ipsius personae, officij, dignitatis sit ne Rex aut Regni Se[illegible]tor legatus publicus aut nullo [illegible] quo honore aucta persona. 2do Consideran[illegible] personae ad quas divertit, item locus et tempus. 3tio Finis qua intentione et quib[illegible] auxilijs veniat. Aliter enim Salutandus ille qui transit urbem aliquam in Re[illegible]blica negotijs. Alit[illegible] si veniat praeesse ad nos, hospitalitatis et benevolentiae c[illegible]. Methodus praesentis orationis haec est 1mo initium sumitur ab expectat[illegible]tatis publicis, a communi omnium gaudio, propter tantum hospitis adventum. 2[illegible] Confirmationem occupant rationes praesentis laetitiae, quae ducuntur a praesentia [illegible] personae a meritis in Rempublicam

communem

Communem utilitatem hic regnant expolitiones, affectus exagieratio felicitatis, allusiones ad Stemmata et officia Similitudines, Comparationes illustres Apostrophe ad ipsas res inanimatas ut Templa Domus. 3tio Epilogus continet dedicationem affectuum obsequiorum, votorum, pro felici Successu et felicitate, Deniq; postulationem ut Simili gratia et benevolentia Secuturis temporibus tantus hospes nostram tenuitatem complectatur.

Salutat[io] Regis in Comitijs his punctis constat. 1mo Omnium ordinum lætitia exprimitur de incolumitate Principis 2do laus pertractatur; ab ejus vigilantia, felicitate, phais. Deniq; ad regiæ manus osculum admitti petum.

Eruditiones in hac materia.

Diogenes Philosophus dolij incola cum illum Magnus Alexander invisere quæsitus est ex ejus adventu tenebras sibi Sub[o]riri, et clarioris diei interire amænitate. Applica Contrarium nos experimur hodie, tantam nimirum nobis lucem ad præsentiam tuam cum lætitia infundi: Sentimus ut illi ferendæ impares Simus; Si enim familia Tua lucem Si virtutum charitatem.

Memnonis Statua ad Solis ortum Solvebatur in verba.

Ad Alexandri Magni adventum Orphei Simulacrum Sudavit

Non Solum Cives Romani ingredientes Imperatores post bellum acclamationibus Salutabant, Sed et aves edocebant ut [hæc] duo verba Salve Imperator distincte possent pronunciare. Spontang

Parizatis Cyri et Artaxerxis [m]ater cum eum qui libere [cu]m Rege colloqui vellet byssinis jubebat uti verbis Plutarchus in Apoph. appli[ca] [Tu] Regijs incedit ornatus virtutibus, quos tandem dicendi elegantia salutand[o] ...

Ismenias Legatus Thebanus ad Persas ne Regem Salut[a]n[s] adoraret, annulum [ca]dens deieci, et cum Susceptur[u]s se in flexi applica dicendo: Te non evacte nec ficte facere. Plutarchus.

Apud Thracas veteres mos ferebat ut Principes [cum] se mutuo Salutarent ter digito labra compescerent se tantis hospitibus Salutand[o] impares Sic testati.

Apud Iones in vijs publicis Statuæ figeban[t] [quæ] adventantes hospites Græce Salutarent.

Pompeius ex morbo recreatus Romam [N]eapoli redux urbem fere totam, cum palmis et Spargentem flores obviam habuit.

Quidam populi in Salutationibus cingulum Solvebant, quasi vellent vestes a pectore amovere et cor Sinceritatis plenum exhibere. Pausanias

Symbola ad hanc materiam.

Iris in Nubibus [cum] [Le]mate: Adferet ista Serenum.

Philippo II Re[gi] [Hi]spaniæ Belgium Subeunti depictus est Sol quadrigis vectus cum Lem[ma]te: Illustrabit omnia.

Henricus Dux [Ti]bus[...]censis lunam depingi jussit eam Sacra illa inscrip[tione] visitavit nos oriens ex alto.

Carolus Lotharingus lampadi accensæ in hasta inversa Lemma addidit: [Ut] publica Principis ignis.

Marcellus Venetorum Dux Col[um]bam cum ramo olivæ expressit et adjecit Lemma: bonæ Spei.

Sententiæ P[oet]icæ.

Hospites a Jove Sunt omnes [H]omerus

Amicos in columnes cogitare, [ni]l dulcius est Seneca

Nihil tam difficile est, quam diser[...] [o]dia. Quinctilianus

Lætitia loquax res est et ostentat[...] Symmachus

Nihil est desiderio Suorum grat[ius] [Qu]intilianus

Longa ord[...] esse

Longa omnia esse credunt, qui Simul esse volunt. Ausonius

Dignum est compensari prolixo gaudio Seram Salutationem. Serresbergensis

Repentina felicitas facit attonitos. Pacatus in Theodosij Panegr.

Ita intimos mentis affectus proditor vultus enunciat ut in Speculo frontium imago extet animorum. Idem ibidem.

Non se capit exundantis lætitiæ magnitudo, Sed dedignata pectorum latebr[as] [...]a multa candida foris prominet, ut intelligatur non ingentiorem esse quam veriorem. Nazarij.

Cum adest quod diligitur, etiam delectationem Secum necesse est gera. S. Augustinus

Bona valetudo maxime divinum, longeq; blandissimum est condimentum. Plutarch.

Unde tuis optatus ades? [Da] tang[e]re dextram
Qua gentes cecidere fer— — — Claudianus
Totus ades oculus, aderas qui mentibus olim. Idem

Pra[x]is I.

Salutatio Celsissimi S. R. J. Principis Theodori Lubomierski Capitanei Sep[u]siensis post pestem vienna Podolinium venientis dicta a Pras.

Pronissimum Semper ad Principes plantas Tu[as] quia Tuis oberatum gratijs Tru hoc Podolinense Collegium hodie cernuas, in profundissimam Tui venerationem inflectit cervices, ut in Tro[ph]æum desideratissimo Tuo adventui portam ex illis erigat triumphalem. Celsissime Princeps. Moliebatur illam pridem Architectus amor accelerabant festina de Tuo regressu gaudia, hodie tandem in triumphum Celsissimæ Tuæ illam attollimu[s] Majest[ati] ut per eam non tam patentia urbis hujus [...] apertissimam Cordium nostroru[m] [R]egiam ingrediaris. Nunc primo ardentissimam præsentiæ Tuæ Sitim reduce Tuo ex[...] aves, Scenia[...], nunc pallidam mortis imagine quia pavidos nostros hacterus f[...] Squallore percellabat animos, amænissima illa quam Te cum infers Majestuosi vultu[s] [...]olebis Icone; Desinemus iam irata nobis lugubri Singultu objurgare Numina, [qu]ando Te maximum Deorum munus, exuberanti gaudio Principem recipimus Theodorum. Reddes nobis vitam mortuali afflatam contagio, redux Tuorum Subditorum anima dives mæritorum avito fulmine, desiccabis lachrymas principe quam Tibi nativus honor, et cruenti labores concinnarunt Purpura, quidquid terræ huic atratæ fatorum noctes offude[runt] [e]t caliginis, radijs Tuæ præsentiæ Serenabis. Liceat enim coram Te Celsissime Princeps [...] cordium Nostrorum evolvere originat[u]s. Increpuimus non Semel dulci quadam indig[natione] [C]æsarum Curia, quod Te unicam et maxim[am] [c]apitis Nostri Coronam, tantis detinuerit interva illis; Austriacæ Alaudæ indiras nobis abierunt vulhæredem Imperialis Coronæ viennam, quod Te unicam et maxim[...] tures, qui præcordia Nostri Crudo vulnere depa[sc]ebantur, quod Te Principum Aquilas Secundis avibus non restituerent, nunc primo a[...]mano Solatio, filialem refovemus orbitatem, ubi ad tutelam pupilli gregis clement[issi]mus Patriæ Pater redijsti. Vidiss[e]s Celsissime Princeps, legatos affectus nostros, qui[...] frequentibus Suspirijs ad exotica Tua pulsabant atria, ut reditum maturare[s]; audivisses lachrymis desertas contra Imperialem aquilam cordis Nostri querimonia[s] [qu]od Sola Tuis vellet im[m]orari Splendoribus iterabamus iugiter: Aquila redde die[m] [...]id Sidere Nostra moraris; Nunc ubi ab exoticis littoribus felicissime redux Plane[...]issimum reddis exortum et Carpathus noster exultat velut aries, ut Horoscopo tan[...] exornatis ver nobis aperiat gratiarum Jam nobis pactolo non lachrymas feliciores [...]ndurabunt clepsydræ, jam feliciores

horæ

horæ ferreis corda nostra non implectent rotis iam addictiores Lunæ Cælum non
animos stellatis indrabunt bobus, quia redux Tecum fertilis Illustrissime Domine
Tuæ Nilus amplissimam nobis attulit messem gaudiorum. Efflorescant ergo
palmaribus laureis ad facta hæc reduci ad nos triumphali Tuo itinera, omnis
via quam deinceps ingredieris. Sit tibi aurelia nos aurum auro addamus, ut ipsa
Tuus S[illegible] ubiq sit fluctus regnator aquarum.

Praxis II.

Salutatio Celsissimi Principis Wizemberk exercitûs Saxonici Generalissimi.

Hodie tandem sibi consistit, quando ad Tuos pedes venerabundum provolvitur No:
strum hoc Podolinense Collegium, quod ubi non tam de via quam de majestate ad nos
deflectens, magnus hospes ingrederis simul Principe Tuo nobilitas vestigio Pos
Celsissime. Non solus enim intra hujus loci divertis angustias, sed tot illustri
stema heroum nomina an potius numina tecum infers, quot magni obortigi
nes e Tua pullarunt stirpe, quos ita vultu repræsentas et animo ut fidem op
nos facias imaginibus singulorum. Si nos Pythagoræ non fallunt Dogmata
in augustum animi Tui domicilium potior genius videtur immigrasse, Idem et
florentissimo sanguine, idem facinoribus egregiis, et sola tempore fortuita, majoribus
Tuis posterior. Purpura et minis decoras ipsorum virtutes, una cum sanguine de
rivasti, cum natalibus ceris ferrum ad cruenta Martis [illegible]ra induisti animum
adeo ut Tibi perpetuo ardeant pectora voto optatas audi[illegible] tubas, compiq cruenta
[illegible]tate frui, et non alio pulvere, nisi martiali vitæ clepsydram metiaris. Qua:
cunq cataphractis incedis passibus, ubiq sub victori[illegible] diademate, [illegible]iam centifoliis
depictæ ruboribus, rosæ, ut quondam subplantas [illegible]rei, sed triumphales palmæ, vic
trices laureæ pulchro famæ vernant Aprili. [illegible]ta ergo hæc nostra gloria, quanta
felicitas! quod Te Princeps Celsissime tantu[illegible] talem [illegible]hospitem intra hos parietes
[illegible] Candido hunc qui Te nobis exhibet lapillo signa:
re valeamus. Profecto [illegible] hunc [illegible] Tui
bimus, nec nobis unquam excidet hæc quamvis potior Tua dignatio, hoc ipsum
signatum vestigiis iter, et post hæc venerabimur ipsi, et excipient sacri memoriam anni
consequentes, audientq a nobis non sine aliquo invidiæ morsu posteri, quod hæc
aliquando tecta lustraveris quod majestatem oris tanquam de Cælo trahens nobis
spectandam submiseris [illegible] ipsius edoctus magisterio, qui e cælo ad ima per radi
os deflecti, nullo [illegible] lucis suæ dominationem passus. Nunc vero ingrati testi
ficationem animi [illegible] depromimus votum ut vivas quam diutissime et postquam
satis Tibi, satis Patriæ, satis Serenissimo Augusto vixeris, adhuc nobis vivas mem
nas gloriosus.

Praxis III.

Salutatio Celsissimi Principis Josephi Lubomierski dicta qua [illegible]

Iterum hodie visitationis celebramus solennia, Princeps Celsissime. Celi:
bravimus [illegible] per montana Judææ visitantis Mariæ diem, hodie sac
pathicos montes Celsissimi Josephi [illegible] invisentis. Festiva sane visitatio nec
absq gestientium tripudio [illegible]tum. Unus ibi in utero Matris præ
cursor Domini exultavit Joa[illegible] hic omnes quotquot Tibi circumfusi [illegible]
vides, de auspicatissimo Tu[illegible]nt adventu, quilibet præcursor [illegible]

dum unus alterum præcurrere conatu ad Te Princeps Celsissime salutan:
dum, cujus mille conditu gratiis vultum intueri, quoddam beatitudinis arrha
aliudq in terra Cælum. Canimus universi Eucharisticum Deo magnificat,
quod Te in præsidium Patriæ, in decus avitæ domus, in nostrum solatium
servarit incolumen, et majestuosi oris charitibus frui permiserit simulq
[illegible]imis precamur votis, ut Tui vultus solatia, quæ hodie dedit maxima,
non deneget diuturna.

Praxis IV.

Illustrissimi et R. D. D. Lucæ Natali Episcopi Belgradiensis Salutatio.

Cælo integro felicitatem nostram coronarunt Superi, quando Te gemmam
Præsulum in has deduxerunt [illegible] Illustrissime et Reverendissime An:
tistes. Cogimur iam fidem dare Principi Philosophorum Aristoteli, o:
mnes hospites a Jove esse diceriti quia et Te tanquam maximum Su:
premi Numinis munus, obviis amplectimur ulnis. Visitavit nos oriens ex alto
Dominus in Præsulea sua Persona, simulq ub[illegible]m gaudiorum subpeditavit
messe. Latebant hac[illegible]nus velut sub nube Carpathici montes, donec ea
præsentiæ Tuæ radiis serenasses. Habetis enim hoc magni Præsules quod
aliter oriri terris nequeatis, nisi simul pellatis nubila, serenitatem gau:
diorum inducatis. Uni[illegible] ad Illustrem Tuum exortum, et Carpathus [illegible]
exultat velut aries et Horo[illegible]opo tanti solis exornatur, ver nobis parit
lætitiæ. Lege vex ipsis singu[illegible]m vultibus magnitudinem lætitiæ qua
verba exprimere non possunt, [illegible] enim intimos mentis affectus proditor
vultus enuntiat, ut in speculo fron[illegible]m imago extet animorum. Quod
si et hos ad Illustrem conspectum Tuum demissos vides Tuæ id
tribue dignitati non gestigentium animorum defectui. Is enim
nostris occurris optutibus, qui sine lucida Oratorum umbra Illustris:
simus sine adjecto, Thymantis colore gravissimus [illegible] quæsitio in Oce:
ano eloquentiæ unionibus præstantissimus, sine a[illegible]to sublimi
dicendi cothurno Celsissimus, sine hyperbolicis sup[illegible]tionibus
maximus dici aliter nequis nisi tacendo sciri alter non potes nisi
nesciendo. Dabis proinde veniam Præsul Illustrissime quod virtutu
tuarum miracula reverentiali pretereun[illegible] silentio in illud erumpamus
votum, ut omnis via quando inceps Magn[illegible] hospes et fabuloso non infeli
cior Persio calcaveris centifoliis rosarum [illegible]i vernet ruboribus.

x

MENSIS X.

Nuptialem Materiam & Praxim

CONTINENS

Orationes Nuptiales Vari[ae] sunt. Aliæ quibus petitur Sponsa a Parentibus. Aliæ quibus offerruntur numerant Sertum Annulus poculum panis martius et dulciaria. Aliæ quibus gratia aguntur pro Sponsa etc. Modus illarum Componendarum magis ab ingenio quam pr[æce]ptis dependit So[le]nt tamen Scribi per Protrasim et Apodosim præmisso scilicet aliquo in Communi discursu descenditur ad par[ti]cularem Sensum pro varietate Orationis vel etiam ab histori[a] aliqua aut Sententia alicujus viri docti inhoant. Quæ ut in promptu sint Subpeditabimus Sufficientes tam eruditiones quam Sen[te]ntias q[u]am ad Praxes descendamus. Sit igitur

Eru[d]itiones

Nuptialibus O[ra]tionibus Servientes.

Lucius Sylla cognomine [Fel]i[x] hec primum inter fortunas Sibi esse dixit quod Publium Metellum haberet amicum.

Plato amorem magnum Deum esse dixit et omnipotentem quippe cui nec Hercules resistere potuit et cujus famulum se esse Socrates ex Delfico Oraculo Sapientissimus professus est.

Narratur olim amicos duos ad vulcanum i[... ...] postulantes ut se in unum hominem transformaret et transfu[...]

Philippides dicebat: bini cum uxore sunt jucundiss[imi] d[i]es unus quo ducitur, alter quo mortua effertur.

Epaminondas reprehensus a Pelop[id]a quod Cælebs viverat non curas Tu inquit Rempub. Epamin[on]das qui nullos post Se filios reliquis, quorum manu Salus Patri[æ] [de]fendi possit.

Apud Indos ille in Præmium acc[ipieb]at Conjugem, qui in pugna et lucta prævaluisse.

Margarita Ducissa Mantu[æ Fe]derici uxor in Symbolo habuit duas manus ad se porrectas et [...]tas Lemmati: In æternum.

Sententiæ ad eand[em] Materiam.

Qui invenit

Qui invenit amicum invenit thesaurum. Poetrarcha.
Amicus est dimidium animæ. Horatius
Magnus thesaurus est amicus. Poetrarcha
Nulla est pretiosior possessio bono veroq amico. Seneca
Ami[illegible] magis necessarius est quam ignis et aqua. Plutarchus
Amicus est anima in duobus corporibus una. Aristoteles.
Amicus est alterego qui hunc non habet se caret. S. Hieronimus
Uxores sunt aureæ compedes rationis et affectus. Poetrarcha
Cui amicus abest ei dexte[illegible] et oculus abest. Idem.
Satis magnum Regnum est marito uxor et liberi. Euripides.
Optimæ sunt divitiæ generosum invenisse conjugem. Menander
Satis magnum alter alteri theatr[illegible] sumus. Seneca
Unus mihi pro populo et populus pro uno. Idem
Amorum tædæ multi sunt armorum tædia. Emman:

Fragmenta Po[illegible]tarum ad Ean[illegible]em Materiam.

Me sibi teq mihi tæda pudica dedit. Ovidius
Spiras ante meus tenues vanescet in auras
Quam thalamo nisi tu nuptasit nullo meo. Idem
Tecum quos dederint annos mihi fila sororum
Consumat teq dolente movi. Idem
Tu mihi cliqua fides cura perennis eri[illegible] Idem
Quam me lætorum sociam accipis rebusq secundis
In cura venio partemq laborum. Idem
Este pares uno concordes vivite [illegible]is
Quos decor et Virtus et amor sociavit et ætas.
Vivite felici nuptaq Virq thoro. Idem
Subdit amor stymulos et vulnera sanat. Statius
Tota domus duo sunt idem parentq jubentq. Ovidius

Dicta Sig[illegible]cantia Nobilitatē & Patritatē Sponsorum.

Dives avis [illegible]roq Jovem de sanguine ducit. Statius
Post funera [illegible]ngisi Hecto[illegible] pudor. Hæmonio servire
[illegible] iam tecum sociales [illegible]leat annos
Quæ nisi te nullo conjuge [illegible]igna fuit. Idem
Seugenus excuhius equite[illegible] [illegible]b origine prima. marito Idem
Illiq per numeros inveniun[illegible] [illegible]os. Idem.
Et genus et proavos et cla[illegible]omina jactas.
Clara domus satis hæc [illegible]tate sua. Idem
Et Juri si prima domus [illegible]tatur origo
Inachus Acrisiusq Pater me[illegible] Micenæ. Virg.

Eruditio

Eruditio

Significans Sponsum v. Sponsam auro pretiorem esse.

Paris promissa Regna et omnem opulentiam respuit eligen[illegible] potius promissam sibi Helenam sicut ipse dicit apud Poetam proposui Regnis Ego te quæ maxima quondam pollicita est nobis nupta sororq Jovis. Ovid.
Ut Adromedam Perseus in Uxorem accepisset, Parentes Virginis totum pro dote offerebant ei Regnum uti dicit Ovidius. promittuntq super dotale Regnum Parentes.
Mædea ut Jasonem Maritum habeat spernit omnia et resignat paternis bonis: Haut ego cum rebus quas totus possit et orbis Æsonida mutasse vellim, quo Conjuge [illegible] et dis cara feram, et vertice sidera tangam. Ovidius.
Lavinium Parens daturus filiam in matrimonium, dum omnia apud futurum generum regaliter apparata videret, nihil æque considerabat ac suæ filiæ bon[illegible] educationem sicu[illegible] observat Poeta: Nec purpura Regem picta movet. Nec sceptra movent Priamæia tantum quantum in connu[illegible]io natæ. thalamoq moratur.
Metella ipsa[illegible] et petijt, ut in partem fortunæ suæ. Sylla jam imperans eam acciperet. Barclaius.

[illegible]uditiones

Ad quodcumq [illegible]us in Communi offerendum.

Humidæ Populi munera quæ [illegible] Principibus offerebant aurea stella insigniebant.
Arcades dona ab amicis oblata lauri et oliv[illegible] ramis veluti quoddam victores animi sui coronabant. Sylvius.
Alphonsus Lusitaniæ Rex si quispiam munus quod sibi offerebatur parvum et indignum Regia manu dicebat, R[illegible]debat mea manus donum, ergo donantis animum accipio æstimoq. Kokier.
Plato munera amicorum linguam [illegible] verba [illegible] Laertius
Persarum Reges muneris loco mitteb[illegible] ignem qd illa gens pro deo adorabat.
Seleucus Rex dum sibi Atheniensem [illegible]ream fortunam obtulissent ille aversos eorum animos a se sciens [illegible]: aurea fortuna hæc sed si affectus pretio destituta velis vilis [illegible]per. Kokier
Quidam Principum suæ Neosp[illegible] obtulerat arborem auream miro artificio referentem poma in [illegible]lia occulta, quæ, ut prium. arborem hanc accepit in manum [illegible]sa apparebantur. Masolus Burelarius Comes Salerni dum [illegible]iam Clivio Duci filiam desponsasset optulit ei pomum cui au[illegible] [illegible]r inclusum fuerat.
Scordisci populi munera suos app[illegible] [illegible] legatos.

Eruditiones.

Eruditiones de Torque

Apud Antiquos Francos ruens nuptis afferrebantur Torques in formam liliorum facti in quorum folio erant Stellæ distinctæ. Pierius

Apud [illegible]edos Sponsi Nuptiarum die gestabant Torques aureos ex quibus dependebat cor intus lumine inter varij generis flores resplendente.

Aethyopes nuptiarum die aurea in Junonis templo fortunæ Statuam aureis Torquibus alligabant.

Laertius Alexander magnus gestabat Torquem ex quo Leo cum Agno dependebat.

Idem Alexander inter [illegible]edam Darij Regis a se devicti reperta Torquem ex circulis adamantinis contextum a quo dependebant duæ manus junctæ, auream fortunam tenentes ex una solida gemma elaboratam. Curtius

Scipio Affricanus gestabat Torquem e collo cui Asia et Africa erant appensæ. Jovius

Qui in prælio se insigniter gesserant apud Romanos torquibus donabantur sed externi aureis Romani ferreis. Alex: ab Alex. Cap. 3.

Quidam Prorex Neopolitanus cum iam in extremo [illegible] Seme illi allatus est Torques aureus a Rege, collo eum imponens dixit: O quam magna cifra ex multis cifris constans. Typotius

Eruditiones de Poculis.

Poculum Semiramidis admirandum fuit cujus pondus quindecem talenta auri colligebat. Plinius lib. [illegible] Cap. 3.

Quemquisque gradum habebat ejus speciem insculpebat in poculo quod de Epicureis testatur Cicero lib. Ult. de fin.

Ferdinandus Rex Solimanno Turcæ poculum Aureum obtulit totum gemmis distinctum, habens argentinam machinam horologiariam, quæ non horas tantum, sed motus etiam errantium Signorum et lunares m[illegible]tiones exprimebat: erat autem tantæ magnitudinis ut [illegible] decem viri portarent. Jovius

Lysimach[illegible]um ad Cœnam vocasset trecentos hospites ex [illegible]a et auri Singulis pocula obtulit quo pacto fœdus æternum cum illis iniit.

Persæ suos intimos amicos [illegible]ndo poculi ex quo bibebant sculpebant.

In Didonis poculo erant [illegible] gestæ majorum Sculptæ idest Jovis Beli Agenoris etc. Virg. [illegible]. Aeneid.

In Scypho Henrici Galliæ Regis [illegible]emmeo, erat Angelus aureus lilium adamantium manu tenens. Thursellinus

Herculis poculum tantæ capaci[illegible] fuisse ferrunt, ut ex eo non tantum potare sed in eo etiam navigare [illegible]t. Drexeli: in Aurifodina

Produnt electri variantia pocu[illegible]. Serenus.

Eruditiones

De Pane Martio & Dulciarijs

Colobris est ille panis in Sacra Scriptura qui castra Madianitorum subvertit et postea in gladium conversus est.

In Cypro Insula Nuptialis in usum Sponsorum panis instar cordis formabatur intra quem ex Saccaro elaboratæ eorundem effigies includebantur.

Philippus II. Hispaniarum Rex in suis Nuptijs proposuerat Saccaricam columnam ad quam alligatus videbatur amor.

Scipio Africanus suis militibus inter bellaria Carthaginem ex Saccaro factam imposuit.

Joannes Kostka Palatinus Sandomiriensis post Henricum Valesium ad Regnum Poloniæ Candidatus in [illegible] Nuptijs proposuit turrim ex Saccaro cum inscriptione: Expugnat[illegible] amori.

Manlius cum Galli Senones Capitolium obsedissent voluissentque propugnatores fame debellare ille panes in hostem ex arce jaculatus est.

Ferdinandus Dux Mediolani in Nuptijs suis apposuerat fortunam ex Saccaro format[illegible] quæ pro dispositi intus artificiose instrumenta suavem Symphoniam Sonosque edebat insuper hæc verba fertur fuisse prolocuta: Vivite felices.

Eruditiones.

De Annulis

Seleucius in annulo anc[illegible]ram Sculptam habuit, convenientissimam Sponsis, quia est Signum fixæ firmæ[illegible] benevolentiæ.

Policrates in Annulo habuit [illegible]ltam Lyram, quæ signum est concordiæ.

Annulus qui a Sponsis offerebatur ferreus fuit et sine gemma, pertinet hoc ad durationem et robur vel ad modestiam et fugam luxus: gemma autem annulo deerat quasi ipsa Sponsa gemma esset. Plinij lib. 3. Cap. 1.

Annibalis annulus venenum pro necessitate servatum sub gemma habuit. Plinius

In Pyrrhy annulo Apollo cum novem Musis [illegible]ulptus fuit ac fere Parnassus integer.

Carolus V. in Annulo horologium habuit quod [illegible]nabat, sed pungendo digitum, horas indicabat monebatque Imp[illegible]torem temporis exacti. Pietrasanta

Cato in Annuli sui gemma Scriptum [illegible]it: Amicus unus, inimicus nullus. Guevara

Gyges Annulum habuit, cujus gem[illegible] versus volam manus vertebat, ipse a nemine cernebatur, et omnes [illegible]ebat.

Praxis I.

Redditoria [illegible]rti

Prothasis. Meretur prærogativam [illegible]ni, qui cordis libert[illegible]i imperare potest.

Nullum enim

Nullum enim est tam Augustum Regnum, quam amicos regere affe: ctus, post quam ab omni potestate exemptus amor ipse sibi è Monarcha

Apodosis. Sed dum Virgini &. Florida haec redditur Corona, Regnum aliquod [illegible] Dominium supra Cor Magnifici &. adjudicatur, vinci igitur se Imperio majore fatetu, et vernantem Spheram in documentum aeterni deponit obsequij.

Elocutio

Godzien Majestatu y berłowey powagi, komu nad Monarchią Serca kro: lowac życzliwe pozwality ch[illegible]. &&. Udzielny to w swoiey wolnosci poten: tat, ieszcze nikomu poddanym niehołdowat tributem, każdego sobie w pos: sessyą zabieraiąc uprzeymość. Albo [illegible] wysokiey swiat niewidział for: tuny, ktoraby zwierzchney nad sobą [illegible] miała władzy, samemu iednak ten przywiley sercu podpisały Nieba, żeby wiekszego nad sobą nieznały Pana. Y dlatego ie podobno czy pochlebnie, czy prawdziwie Bogiem affektow uczynił modry Seneka, że rownego nic może nad każdym bit: ze wszechmocne rządy. Małyć to wprawdzie bo na iednym miłosci tronie rozkazuiący Monarcha a przecie y tych w swoie [illegible] garnia dzierżawy, co się całą [illegible] swiata ograniczyc nie mogą obszernoscią.

Służą mu berła, służą m[u] korony

Mostem się scielą Purpur[owe] Tro[ny].

Iakoż łatwiey zostac dziedzicznym wszech [na]rodow elektem, niżeli iedne: mu roskazac Sercu, łatwiey aż do ostatniey [illegible] panowac linij, niżeli ch[illegible]: tny powoli swoiey nakłonic affekt. [illegible] od [illegible] ego Antoniusza pyta: na Kleopatra, kogo by nay[wy]ższym nad sobą potentatem znała? iak mą: drze tak własciwie rzecze: kto sercu roskazac może. I tac iest nayw[y]: niaysszego prerogatywa Panstwa, Panem bydz uprzeymym życzliwosci. Kiedy to wito z rozmarynu koronę przez uniżony moy kredens Iehm: Pan &. wm [illegible] ku [illegible] Panny na uwienczenie łaskawych depozytur chęci, krolestw [illegible] nakże nad sercem swoim wmm Pannie przyznać przyznaie że [illegible] nią z niew[o]lonych affektow iego, przyznaie że koronacyi godna. Niech się [illegible] z władzy Panstwo swoich rzym: ska niedzysci Oktawia, [illegible] nieyszey dziś wmm Panna tytuły od: bierz Monarchij, iuż nie [illegible] dane narodow karki ale przyiazne Iehm Pana &. niewolę se[rce] ktore gdy wszafunek y w dyrekcyą wmm Pannie podaie, up[rasza] abyś ten kwiecisty niezwiedłey u: przeymosci prezent, łaska[wie] [o]debrawszy w okrągłey rozmarynu sferze wie[c]znosc nieumieraiące[y] chęci odebrała. Dixi.

Praxis II

Praxis II.

Redditoria Serti

Prothasis. Non ipsa Bellona heroum fronti inserit triumphales lauros, habet et Amor Serta, quibus debellatorum cordis vinciat capita, plus enim [e]st imbel: les affectuum subjugare cuneos, quam rigentes ferro phalanges dissipare, cum nullae sint adeo potentes Balistae, quae arcem pectoris expugnent.

Apodosis. Vincit tamen Virgo &. Cor et amores Domini &. propterea Sertum hoc pro lauro et triumphali herba victus porri[g]it, sub cujus umbra fessa vitrix respiret.

Elocutie

Nie sama krwawych pogromow Bogini na dzielne swoich kawalerow czoła wie laurowe wiece, ma y spok[oy] [illegible] przyiazn rozmarynowe prezenty, ktore: mi uprzeyme otacza skronie MWciwsza Panno. Iednasz to wiktorya z liczniym męża zbroynego poczciu ogromne stac żelazem obozy, co po: wolnym życzliwosci traktatem bezbronne woiowac chęci, rowny triumf mieczem skroioną [illegible] santa głowę, a łask[aw]ym przymierzem wzięte odeimc przyiaciela serce, ktore lubo się dyamentową nie parkani scianą, żadnego iednak w imprezach nachilic nie mogą szturmu. Ztąd na kruż gorku Karola wielkiego przeciw malowanemu sercu dzidy y kopiie godzące w pokruszonych przełomane drzewcach, drobno na ziemi padaią [illegible] raraią.

Lubo sta[lo]wey [se]rce nie ma zbroi

Broni się [i]ednak y szwanku nie boi.

Łatwiey krzemienistą oskard[em] kruszyc Annibalowi skałę, niżeli miękkie affektow ludzkosci serce, prz[ez] [illegible] kamienne przerżnąwszy trakty zwycię: ską sobie do Capitolium usciele drogę, niżeli do uprzeymych chęci wolną otrzymać intromissyę. Wiele dokazał komu zwyciężone placu ustąpiło serce. Ten triumf dnia dzisieyszego wmwm Pannie przyznaie mocniey: szemi nad oręże wdziękami zawoiowane Iehm Pana &. serce, kiedy y sie: bie w łaskawą niewolę, y ten iako waleczney [illegible] miasto triumfal: nego lauru rozmaryn oddaie. Oddaie koronę na [illegible] panstwa, nad sercem swoim, oddaie okrągło snowany cirkuł na dokument wiecznie stateczney przyiazni, oddaie kwiecisto [illegible] koło, żeby na tych nie zwię: dłey ochoty buxach, czym prędzey uprze[illegible] wmwm Panny ugonicch: ci. Zwycięzkas wmwm Panna bez [illegible] y oręża zaniewolone iuris: dykcyi swoiey Iehm Pana &. affekt [illegible] bierz że w złocistych tak po: ważney wiktoryi istotny kontrafekt [illegible] su y zwycięstwa, bierz okien: ko do zayrzenia w przyiazne serce, [illegible] nie spełzłego zielony wizerunk kandoru, bierz bukiet kwitnącey u[illegible] sci. Pod tego rozmarynu cieniem zwycięzkie wmwm Panny [illegible] y ochłodną skroni, ktorą go: rętszemi w sercach Hymeneus nie [pa]li ogniami.

Prothasis

Apodosis

105

Praxis III

Gratiarum Actoria pro Serto.

Może wdzięcznym przeyrzec się sercu, kto do niego kwiecisty zakłada kwatery. [illegible] Albo arcana animi prospectu nie widać, bo arcentur tactu pe[illegible] stora clausa seris, iednak zakwitłe zielono kwiecistych wirydarzów umbry takiego ciekawy źrenicy dodaią koloru, że nayskrytsze może przeniknąć penetralia. Zielony kolor osobliwa na oczy recepta które im więcey na takie zapatrują się oppozyta, tym więcey enervem palpebra do bystrego zwyczaią aspektu. Słowem rzekę: nie masz prawdziwego przyiaźni hieroglifiku iako in horto gratiarum zasadzone rozmaryny. Szczęśliwey Jey Mći Panny [illegible] uprzeymych chęci Jegomości Pana [illegible] płonne dokument a bierze, kiedy iuż nie z Florencyi przyniesiony, ale in florida życzliwego affektu słonią zakwitły odbiera prezent. Prawda że nie zawsze w kampanii kwiecień nie zawsze wdzięczney [illegible] Zielona pora, więdnieią zimnym kwiecień [illegible] Marcescunt gelido canis [illegible] flore. A te rzone affrykiem belwedery: [illegible] ta nie wprzyiaznym affekcie znaydu[illegible] się korrupcela, kiedy indziey [illegible] chyba ad mortualem cereum takie nie mogą honorarium, którym [illegible] Nieba łaskawego wigor przy dżdżystych służbistego kredensu [illegible] theyne na wieczystą konserwacyą ex alto spro[illegible]

Praxis IV

Redditoria Annuli

Propoo Grate hoc munus suscipia[illegible] a [illegible] sa Materiali Zia tam aurum quam adamas e[illegible] fortia et non corruptibilia, incorruptibile Domini [illegible] erga te figurant affectum.

Nie w śmiertelności swe dzieła zapeczą, y w samey materyi wspaniałym abrysam wiekowa[illegible] kłada, ktokolwiek ie lub wdrogim kruszcu lege, lub w twardy[illegible] [illegible] mencie rysu[illegible] Mości Panny. Dobra bo trwało ku wiekopomney chwale materyą obiera, longum perennans sculpta [illegible] adamantinis exempla petris. Iednak że skuteczniey szey trwałości swym zamysłom obmyśla warunek [illegible] bardziey cordi amanti quam saxo adamanti kredytuie. Trwały [illegible] ien, trwałe złoto, ale trwalszy abrys na przyiacielskim sercu, którego [illegible] nada podeyźrzenie, ani czas wszystko ruinuiący nadkazi, ani nieprzyiaź[illegible] odwątli fortuna. Ten dwoiaki warunek swych chęci na zupełnieysza [illegible] [illegible] Pan [illegible] łączy gdy w złotym kruszcu [illegible] dyamentowym [illegible] swą uprzeymość wyraził, y na sercu stateczny a nie odmienny affek[illegible] [illegible] Panie odryssował.

Zdarzy życzliwe

Zdarzy życzliwe Niebo że tak wspaniałemu przed się wzięciu przyiaznym się stawi. Zdarzą przychilne fata że lubo diament swym pozornym kandorem lub ofiarowane złoto swoim obiecuie glansem, to przychilne szczęście tak wysokiemu spowinowaceniu życzy. [illegible] że tedy [illegible] ten prezent od JeyMci Pana [illegible] wdzięcznie przyjął, a tak sobie tuszy, iż lubo zadatek statecznego pożycia w twardym tym kamieniu odbierał affekt, iednak tak przychilnego przyiaciela wysokiemi przymiotami w [illegible] Pannie zniewolony na dalszą usługę y do wszelkiey układności powolny [illegible] zostaie.

Praxis V.

Redditori[illegible] Annuli.

Niechay kto chce w momencie gruncie swatatego nazywa afekty, przecię iednak że prawdziwey miłości należy wieczność. Et qui celatur in antris y komu publiczna applauduie scena, nie tak musi iako przyznać powinien [illegible] Państwo [illegible] nie ginie życzliwa proporcya, mortualem [illegible] znać nieumie chrysim, bo tym samym że kocha non desitura erigitur in vitam. I ten ci tylko nie tak zaczyna koniec iako iuż w samym stanowisz [illegible], komu per fundamentis indicia y obłudny [illegible] serce. Zaprzątnął pozor stawa[illegible] [illegible] czności trybutem [illegible] nie chcący ustawić, hieroglificzny w tym pierścieniu zaszczyt, który [illegible] dama od iedności Jego Mści Pana [illegible] w prezencie przyjm[illegible] dopiero w ten czas symbolizuiąc na sercach zobopolnych wyraził wieczność. Iakoż nie odrzeczną alludował imprezią który na pierścieniu misterne wyraziwszy niebo tako przypisał inskrypcyą: His fertur in astra. Mogę [illegible] pewnieysze niż z Delfickiego trypodu zakładać augurja, że przy wspólney tak Jego Mści [illegible] Pana N. iako y [illegible] danny afektów cyrkulacie wieczność [illegible] honorów, wieczność pomnażaiących się [illegible] familii zaszczytów, wieczność nie płonney wyrużnie [illegible]

Praxis V[illegible]

Gratiarum Actori[illegible] Annulo.

Nie wszystko zwycięża prawdę [illegible] dobra w obserwanciach swoich [illegible] starożytność [illegible] często kroć bowiem y wszędzie w wodzie bardzo znayduie się [illegible] y kto grandevos [illegible] ze pr[illegible] żennie adavos, do rzecznego [illegible] Prawda [illegible] że ma[illegible]

gistra

cistra futuri temporis czasow przeszłych rewolucya za znak [illegible]woli ten przyiaźni zażywał cyrkuł, y krogo chętnym odbierał wzrokiem, niewolniczego nie wzdrygał się znaku. Jednak że kiedy zobopolnie w[illegible] się ogniem iednoczą chociaż tam servitus exest, bo przy tych przyiaźni koniekturach dulce ferrum a daleko bardziey wyrażaiące nie sporny afekt dulcius aurum. Przymuie życzliwym przystey przyiaźni pretextem JW JMść Panna N. ten iednoczony seria ludzkiego prezent, mainczato że iako niegdyś uczony wierszopisz powiedział: Anchora sacra mihi est na okrzyżtym wyrażaiące te słowa prezentu, tak JW JMść Panny dalszego pożycia szczęście w tym sobie uważa cyrkule że raz [illegible]wszy nieodmiennie JW JMść Panna N. będzie używać chce:

Praxis VII

Ad Eandem Materiam.

Propoo Grate suscepit Virgo N. hoc munus, Ratio a causa formali Quia forma Spherica perennitatem affectus pollicetur.

[illegible]liczne szczerey przyiaźni attributa w sobie zawieraiący prezent, nie może być inakszym tylko wdzięcznym [illegible] JW JMść Panny N. przyięty afektem. Nie tylko bowiem drogi kruszec szczerey zadatkiem przyiaźni według zdania Poety: Auro conciliatur amor. Nie tylko świetny blask mieni nie gasnącego afektu dowodem, ale y sama sferyczna figura destanatego afektu JW JMść P. N. iest wizerunkiem wieczności, to iest w tym kole symbolum w którym nie zdradliwa niestatku Bogini omylne ma czynić obroty, ale ukoronowane JW JMść P. N. serce Non vitiosos circulos bałych szczęścia przyiaźni nie zna, lecz stateczne pomyślnych szczęśliwości, y długich l[illegible]szy rewolucye. Dziękuie kiedy JW JMść Panna N. N. przeżen[illegible] a pod te złote więzy y z palcem serce podacie.

Praxis VIII

Offertur Po[illegible] Martii et dulciaria

Komu Bóg szczery raz ucuk[illegible]t przyiaźń, temu iey żaden albo czas albo zawistny nie skazi nie[illegible]aciel. Niech się iako chce nasadza fortuna, aby przyiacielskie z[illegible]wała serce śmiech tylko godny z chebi odmieni się a w sercach raz słod[illegible]krępowanych niewolą słodycz nie zatłumi. Tego sobie y wmiu[illegible] Pannie JegoMść Pan N. N. winszuiąc, te [illegible]arczypany serca sw[illegible]rliwością ucukrowane przed wmiawm[illegible]

Panny.

x

MENSIS XI.

Modum Orationis Funebris & Proxim

EX—HIBENS.

Oratio Funebris duplex est in usu, alia quæ fit ab invitatis hospitibus & legatis Principum ad propinquos defuncti au[illegible] ei quomodocunq; obstrinctos dicituq; hæc oratio communiter condolentia continetq; potissimum tria, 1mo doloris contestationem de ob[illegible] defuncti. 2do Laudem defuncti. 3tio Consolationem propinquorum. Hæc autem ita optime fiunt. 1mo fit discursus de morte de certitudine ejus, aut in certitudine temporis de potentia mortis, vel dicendo de brevitate vitæ aut de mutatione hominum rerumq; humanarum vel decla[illegible]ndo quis dolor ex mo[illegible] secutus sit quam publico luctu omnes involverit. 2do Laus defuncti instituitur a nobilitate a meritis in Patriam Ecclesiam amicos etc. 3tio Consolatio fit amicorum adferendo causas quæ dolorem mitigare possunt, ut sunt voluntas Dei, necessitas moriendi communis recte alia vita posterorum memoria, exempla aliorum, dicta [illegible]pientum etc. Hic regnant figuræ exclamationes, [illegible]nes Apostrophe aliquando ad ipsum defunctum sermonem convertendo qd nos reliquerit vel gratulando illi æternam Patriam et perennem famam apud posteros aliquando ad famili[illegible]m Patriam, religionem, templa, Xenodochia excitando illa ad dolorem et fletum quod tantum benefactorem amiserint aliquando ad amicos et hospites illis nomine defuncti valedicendo. Alia Oratio funebris est gratiarum actoria, qua domestici gratias agunt hospitibus condolentibus et hæc 4 punctis constat. 1mo mæror et luctus affinium in dicatur ac ejusdem lenimentum ex hospitum comploratione et luctu in plures diviso. 2do Spes defuncto et erecta Sol[illegible]a præpa[illegible] aspersa ejus laude attingantur 3tio invitatis gratiæ exhibe[illegible]r pro suprem[illegible] [illegible]reto illi exhibito 4to hospites ad epulum funebre inv[illegible]ntur.

Antequam vero res in exemplo pateat a[illegible]sq; descendamus praxes varias eruditiones pro varietate morientium sub[illegible]mus sit itaq; 1mo.

Ad Mortem in [illegible]muni Eruditiones.

Romani ubi animam ægrotus exhalar[illegible]t qui proximiores [illegible]rant Spiritum ejus egredientem ore apposito exc[illegible]nt. Pasc: lib. 5.

Imponebatur olim mortuorum capiti co[illegible] apparet ex oratione. Sic p. Flacco Lacon quidam moriturus dixit: non me [illegible] morior, sed quod nullo edito præclaro facinore morior.

Jesuim

Testimonio Poetarum Jupiter amicorum lachrymas ex amore profectas scho:
li post funeratos illos qui deflent in gemmas convertis. Natalis
Antiqui morti nulla sacra faciebant et si eam pro Dea agnoscerent quod
scient eam esse inexarabilem. Alex. pro Alex.
Domicia[illegible] cum alias religiosissime coleret Minervam vidit illam semel
in somnijs fugientem negantemq sibi ulteriorem protectionem ad quod a[illegible]
ludens Poëta dicit: Sacra cole Deosq mors tamen e templis ad sua busta trahet.
Philippus Macedo lapsus aliquando in terram consurgens cum in pulvere
vestigia sui corporis vidisset dixisse fertur, quam parvam terræ partem
a natura sortiti universu[illegible] orbem appetimus. Lipsius in monitis
Elisabetha Portugalliæ Regina ad sepulchrum Ferdinandi Regis ma:
riti jussit pingi cor inter spinas, de sup[illegible] vero cordis oculos lachrymantes.
Thesalia cum funeri Matris suæ ade[illegible] potuisse misit sponsam plenam
lachrymis cum lemmate corde et lachrymis prosequor. Appianus
Antiqui ad deploranda funera praficias producebant.
Lucius Corvius Consul Roma[illegible] in funere Marci Perennij intimi sui amici
proposuerat mortem quæ ex[illegible] amicitiæ Deæ [illegible] de Perenni tollebat.
Romani iuxta gentilitatis ritum suos Cremantes [illegible]peratores a succensa
pyra emittebant Aquilam populus vero acclamabat: Vivit Vivit.
Magnus Carolus Agonizans cum a Senatoribus rogaretur quæ insi[illegible]
[illegible] sepulchro affigi vellet respondit: ipsius mortis sculpantur Icones
Hæc est enim illa Regina potens quæ omnes [illegible] victori[illegible] triumphavit
Gregorius Turonensis.
Spartani Templum Deæ morti ex candi[illegible] marmore extruxerunt in cuius
postibus scriptum erant morti Matri perennis felicitatis Plausanias
Paulina uxor Senecæ cum Mariti mortem iam imminentem graviter
ferret audivit a Seneca: Cave hanc meam mortem ut contumeliosam
defleas ne vel te minus amasse u gloriæ meæ invidisse videaris.
Nero Tyrannus cum subditos suos plurimis gravaret contributionibus
cumq ei diceretur quandam Coloniam nihil penitus habere quod daret.
respondisse fertu[illegible] [illegible]abent lachrymas. Fiat applicatio
Sardinia q[illegible] mortuoru[illegible] sepulchra floribus exornabant.
Cum moreretu[illegible] Nero omn[illegible] [illegible]pulchra Romæ sponte patuerunt
Sigismundus Secund[illegible] Pol[illegible] Rex ob moram in negotijs peragendus et
ob non unius diei actio[illegible] [illegible] crastinus compellatus dixit: quid mi:
rum si ego sum Crastinus c[illegible] [illegible]x aliqot homines sint hodierni Cromerg
In exequijs Pallantis M[illegible] [illegible]it salve æternum mihi maxime Pallade
ternumq vale.

Sente[illegible] Politicæ.

Uno eodem ubere vitam morte[illegible] [illegible]gimus. Epictetus
Mors no[illegible]is quasi saxum [illegible] [illegible]impende. Cicero
Non vivere bonum est sed bene vi[illegible] Seneca
Non est majus solatium morti[illegible] [illegible]talitas. Idem
Eripere vitam nemo non ho[illegible] [illegible] et nemo mortem mille ad hanc aditq patent[illegible]

Non sunt

Non sunt vulnere impresso scrutanda præcordia in proximo mors est. Idem.
Quotidie morimur quotidie enim demitur aliqua pars vitæ, et tunc cum crescimus vi:
ta decrescit et hunc ipsum quem agimus diem cum morte dividimus. Idem
Non totus imo funere mergitur qui gloriose vixit Avancinus
Solvendum semel vitæ pen[illegible]m quod qui prolongat morti fænerat diu[illegible]iens. Thesaur
Quam diu hac luce utimur vivere quidem dicimur, sed verius assidue morimur aut
etiam vitam verbo retinemus re ipsa amisimus Cicero in Conso
Cum vita qua fruimur brevis sit memoriam nostri quam maxime longam
efficere studeamus. Salustius

Sententiæ Poëtarum.

Scilicet omne sacrum mors importuna profanat
Omnibus obscuras inicit illa manus. Ovidius
Rigidum ius est et inevitabile [illegible]tis. Idem
Desinat elatis quisquam confidere rebus
Omnia mors æquat — — — Claudianus
Quidquid habet ortum finem timet ibim[illegible] omnes
Ibimus immensis u[illegible]m quatit Aeacus umoris Silvius
Mors ultima linea rerum. Horatius
Omnes una manet nox et calcanda semel via lethi Idem
Non moritur qu[illegible] vit[illegible] probat quem clarus in orbe
Vultum commendat amor — — — Barlæus
— Breve [illegible]rrepar[illegible]ile [illegible]empus — omnibus est vitæ — Virgil:
— Unde dies suprema? quis exitus ævi? incertum. Statius
Longius aut propius mors sua quemq manet. Propertius
Eheu! quam brevibus pereunt ingentia causis Claudianus
Pavidoq fortiq cavendum est. Lucanus
Summisq negatum stare diu. Idem
Fatis mille loci mille patent vitæ Sarbievius
Quem sui raptum gemuere Cives
Hic diu vixit: sibi quisq famam
Scribat hæredem rapiunt avaræ
Cætera lunæ Sa[illegible]bievius.
Quæ tibi primum dedit hora nasci
Hæc mori ~~mori~~ primum dedit ille longu[illegible]
Vixit æternum sibi qui merendo
Vindicat ævum [illegible]m
— — Vivimus impares
Pares obimus hunc alios supra
Alta curules hunc triumphi
Et tulerant Cinis æquat omnes
Et [illegible] quæ nos colligit omnium
Mensura rerum est — — — —
Mors cæca nescit stemmata Princi[illegible]
Nec sceptra Regum nec capitis suba[illegible]
Nec Imperatorum secures
Nec titulos dominosq fasce.

Quodcunq vidit nobile Phosphorus
Quodcunq vesper iam cinerem suum
Transscripsit umbris et sepultum.
Indecores ijt in favillas — Avancinus lib. 1 Lyric.

Mors [illegible] sævo promit impetu
Sublimioris nescia sanguinis
Non stemma nec gemmas nec aurum.
Nobilium monumenta transit. — Avancinus

Scilicet incertis equitant vaga funera lustris
Insidet ambiguis Atropos ipsa notis. — Kanon

Fragmenta Poetarum

Et te inexorabile fatum — Subiecit [illegible] manibus — Virgilius
Reportant tectis et tristia funera ducunt. — Idem
Vixi et quem dederat cursum fortuna peregi
Et nunc magna mei sub terras ibit imago. — Virgilius
Abstulit clarum cita mors Achillem. — Horatius
Vita cum gemitu fugit indignata sub umbras — Virgilius
In æternum clauduntur lumina noctem. — Idem
[illegible] o nunc licet crudelem obrumpere vitam — Idem
Tecum [illegible] a nostra est tota sepulta domus. — Catullus
Muta domus desolatiq penates. — Lucanus

Ad mortem Juvenum

Eruditiones.

Alexander magnus de se dicere solebat, non numero annos sed triumphos, nec me metior ætate sed perennitate.

In funere Drusi Germanici ejulantis populi personabant voces: o breves et infaustos populi Romani amores. — Plutarchus

Lydorum Rex q[illegible] filium magnæ spei regniq hæredem postquam morte amisisset [illegible] super ejus se[pul]chrum asciam (erat hæc Lydorum Regis insigne) appen[dit] cum lemm[ate] Ver ætatum autumnus virtutum.

Insigne Cassiodori elogium [illegible] Aurelio Venantio: in ætatis et virtutis flore spes publicas f[illegible]

Ludovicus Florentiæ dux [illegible sepul]chrale filij adolescentis marmor instar cordis efformatum his sig[navit] verbis: hic situs est mortuus semel semper [illegible] Ludovici parenti[s illegible]

Corynthij in templo spei po[illegible] et ejusdem Deæ mortem pinxerant cum vario hominum genere [illegible] ueris familiarem oculis obligatis exercentem, eo[s]demq homines circ[illegible] cursitantes indiscriminatim præforantem et capientem.

Tristitiam Agamemnonis [illegible] habuit in corde spectanda filiâ sua non potuit Timas pictor [illegible] penicillo vultum itaq Patris velo contexit

Philippus I.

Philippus I. Hispaniæ Rex defuncto filio Ferdinando jusserat depingi mortem quæ abductam spem captivam multis decoribus onustam ducebat.

Ægiptij inter Lucinam et Terminum Deum ponebant mortem, quia videlicet quo ubi primum dedit hora nasci, hæc mori primum dedit.

Spartani sepulchra filiorum thesauros appellabant simile quid Cornelia Romana legitur dum enim aliæ Principes fœminæ in consessu gloriarentur pretiosissimis monilibus illa suos filios Grachos ostentans dixisse fertur: mea vero ista pretiosissima sunt clenodia.

Apud Senecam Tragicum Andromache filium suum Astyanactem morientem sic alloquitur: Occidis parvus quidem, sed iam timendus.

Ferdinandus Scævola jussit pingi manipu[lum] viridium spicarum ex quibus mors fistulas sibi parat eas falce præcidens cum lemmate: Tenero ludere docta dolore.

Ferdinandus I. Imperator Carolo [M]ediceo præmature mortuo hoc inscribi jussit: pomum immaturum mundo maturum cælo.

Quidam in funere Sigismundi Poloniæ Principis immatura morte sublati pinxit florem Imperialis Coronæ desuper vero falcem demissam cum lemmate: Cecidit Co[ron]a capitis nostri.

Alius in funere adolescenti pinxit hortem virentem, quem ingressæ tres 3. parcæ flores decerpendo serta sibi nectebant cum lemmate: Coronemus nos rosis.

Posset etiam in funere [a]dolescentis pingi Homerocalis aviculam quæ uno die vivit, et singularum avium cantus cessit cum lemmate: Non diu [illegible]

Sententiæ et Fragmenta Poëtarum

Quem Dij diligunt adolescens moritur. — Plautus

Occidis ante diem rantus melioribus annis
Prima cui vix dum te[gebat] umbra genas. — Kanon

Quæ spes spopondit naufraga transtulit
Vita in sepulchrum. Sic male creduli
Mentem saginamus futuris
Et medijs inimica vobis.
Spes Parca scindit — — — — Avancinus lib. 3. Ode. 36.

Floscule mane puer mediâ vir floscule [lu]ce
Floscule sub noctem sole cadente sen[ex]
Sic orerisq uno morerisq o floscule Pha[illegible]
Uno ipsisq puer virq senexq die. — [illegible]ann. s. Hugo lib. 1. Eleg. 13.

Illa rapit Juvenes primâ florente juve[nta]
Non oblita rapit sed tamen illa sene[s] — [illegible]q. in Mecænatis obitum

Ad mortem paren[tum]

Eruditiones.

Philippus Macedo moriens ad Proceres [illegible] et adstantes dixit hæc solandi ergo: Non morior quia Alexandrum in[illegible] vivam in terra relinquo. Plutarchus

Edvardus IV. Rex Angliæ moriens cu[m illegible] cellarius dixisset an non doleret quod tam splendida palatia et possessi[ones illegible] avere deberet respondit ostendendo filios: ista pignora erunt mihi [illegible] ia in quibus habitabo quo adstabunt et possessiones meæ erunt ex[illegible] ullo iam labore percipiam:

fructum

fructum. Annal. Anglic.
Causinus lib. 3. Symbolo 38. meminit Regij pueri Indi qui præterquam quod nomina Patris ac Matris de mortuorum assidue in ore haberent in Capite vulnus apperuit sibi, dissimulatoq dolore paternos ac maternos cineres in hiante [illegible] vulnere sepelivit.

Ad mortem Conjugum.

Eruditiones.

Portia Romana defunctum lugens Conjugem cum interrogaretur quem finé habitura foret luctus? respondit: Eum quem et Vitæ.
Arthemisia Cariæ Regina [illegible] defuncto marito celeberrimum monumentum extruxit et a nomine viri mausoleum vocavit, cineres vero viri cum vino mixtos ebibit, ipsa vivum mariti sui sepulchrum facta. Besseus.
Querunt quoq quandam Conjugem [illegible] mariti sui cineribus clepsydram implevisse cum his versiculis.

Irrequiete cinis miseros non sinis amantes
More tuo nulli posse quiete frui.

Ad mortem Eruditorum

Eruditiones.

Horatius Poëta in Liricis suis immortalitatem sibi promittit dum sic de se ait: Non totus moriar multaq pars mei vitabit Libitinam usq ego postera [illegible] laude recens.
Ennius Poeta ante mortem dixit et inscribit suo [illegible] voluit [illegible] versus.

Nemo me lachrymis decoret neq funera fletu
Faxit? Cur? volito namq per ora virum.

In ambulacro Caroli Magni fuit picta Calvaria humana supra illam liber cum lemmate. Vetat mori.
Trismegistus libros suos vocavit Pharmacum immotalitatis.
Numa Pompilius libros de Ceremonijs et de Philosophiâ conscriptos secum insepeliri jussit unde in una arca corpus Numæ, in altera libri cum illo humati sunt. Plutarchus.

Sententia[illegible]

Soli vivunt qui Sapientiæ v[illegible] Seneca
Laborantis ingenij perpetuus [illegible] est liber qui etiam dum tacet, fundit [illegible]
negyres, timeto oblivi[illegible] illos [illegible] qui se contra illam calamis armavere Lubinski
Magni viri Scribentium per[illegible] suum æternitatis evolant, et nihil amplius
ad posteros Achilles fecit, q[illegible] quod placuit benevolentia Homeri. Barlaius
Viri Sapientis tumulus, lucis [illegible]bra radius est. Bièlanovius
Mens et gloria non queunt [illegible] Sidonius 4. Epist. 11.

Sententia[illegible]

— — Ingenio stat sine m[illegible] [illegible]rum.
Quem referent musæ, vivet — [illegible]s. Propertius lib. 3. Eleg. 3.
— — Nihil non mortale [illegible] Tibullus lib. 1. Eleg. 4.
Pectoris exceptis ingenijq [illegible] [illegible]vid. lib. 3. Trist. Eleg. 7.

Non solet ingenijs

Non solet ingenijs summa nocere dies
Famaq post cineres major venit. — — — Idem lib. 4 de Pont. Eleg. 10.
Impendiosis empta laboribus
Nescit sepulchris cedere pagina
Cui nec anni neq edax — — —
Approperat cariem vetustas. Kanon lib. 4 Odæ 17.
In eruditum fata premunt caput
Timent Stagyram: scilicet omnium
Perstare sub rerum tumultu
Poeta potest dare jura fatis. Avancinus lib. 2. Odæ 42.

Ad mortem militum et Heroum.

Eruditione[s]

Callimachus Atheniensium Dux bello [illegible] interemptus inventus e castris insistere Stobæus
Cum Julius Cæsar vivere et vincere desijt laurus in ejus horto exaruit. Svetonius
Cum Græcia afflicta esset responsum erat cessuras calamitates si Hectoris ossa in eam deportarentur Civitatem quæ Jovis esse. Natal.
Spartani eos qui in bell[o] moriebantur in arcis cupressinis milli putredini subjectis sepeliebant, digna autumnant[es] etiam in cadavere diu manere, qui tot vulnera pati in vivo corpore non contempserunt. Celius
Epaminondas Thebanorum Dux lethaliter in bello saucius ex acie intentorium delatus iamq moriturus interrogavit an clypeus suus esset salus, utq audivit salvum esse percontatus est an hostes [illegible] victi, cum vero et hoc audivisset, dixit: [illegible] dandas nascitur gloria, quando [illegible] moritur vitæ. Val. Max.
Quidam Alexandri miles hostili jaculo confixus antequam moreretur digito in sanguine intincto supra galeam scripsit Legite posteri.
Herbisei Asiæ populi pro thessera militari verbo: mors utebantur. Spartano:
Spartanorum nemo suum v familiæ nomen in sepulchrali lapide sculpere potuit, nisi qui in bello ab hoste occisus esse. Plutarchus in Lycurgo
Gloria juxta fabulam Poetarum sanguine e vulneribus pro Patria morientium profluente tingit purpuram Deorum.
Romanorum Heroum filij aut quicunq alij consanguinei ad os suum defunctorum ora applicabant, ut eorum Martiali spiritu [illegible]imarentur.
Veteres Hispani tot hastas in sepulchro defun[illegible] [illegible]gebant quod vicit, ille decertasset.
Apud Lacedæmonios qui in bello cecidit coro[illegible] olea quod pacem morte sua peperisset Ælianus
Iberi tot obeliscos super tumulum eligebant [illegible] [illegible]vot hostes pro[illegible]gasset. Al. ab Al.
Post obitum Cæsaris audita est Aquila lugubri cla[illegible] gemuisse.
Spartani ad monimentum æternæ gratitudini[s] [illegible] [illegible]is suorum ducum laurum plantabant, et in folijs auro gesta ipsorum in[illegible] [illegible]nt.
Albani cum unum ex primis suis ductoribus [illegible] Caroillum in prælio a Romanis [illegible]sum, inter Deos referrent ad solennem illius Ce[illegible] pompam exposuerunt ejusdem Junij statuam, quam mors aureo circulo [illegible] æternitatis coronabat.
Epaminondas Dux Thebanus cum vulnu[s] [illegible] in bello accepisset, universa Civitas ad osculum vulneris effluxit, a quibus cum [illegible]tur de præmio laboris respondit nullum aliud præmium volo preterquam [illegible] [illegible]mel Plutarchus
Metellus cum Scipionem fato cecidisse au[illegible] vocem in publico elevavit: Concurrite Cives! concurrite Cives! mœnia urbis [illegible]va. Lipsius

[illegible]edæmonij.

Lacedæmonij eorum Statuas qui in acie pro Patria occubuissent et si fuissent iuvenes, aspectu tamen Servili proponebant, quasi Satis vixissent, qui ita morerentur iuxta illud Senecæ: Vixit Satis quicunq cum Alcide Occidit.
Ægyptij Super tumulos Heroum ponebant cor aureum, ejusq dignitatis quam gessit insigni [illegible] plenum oculis
Marsi in funeribus Suorum heroum expressuri omnes amicos ad eorum exequias venire, in scuto depingebant corda, illudq cadaveri ad manus porrigebant
Posses etiam Patriam alloqui illa Almenæ matris Herculis Parenesi apud Senecam Tragædum in Herc: Oeteo Act. 5.

— — — — Herculis cineres tene.
Complectere ossa; reliqui[illegible] auxilium dabunt
Erant Satis præsidia; terrebunt tuæ.
Hostes vel umbræ — — —

Sententiæ Poeticæ.

Pulcherrimum finem obijt qui diem obijt victor. *Petron*
Gloriose vixisse laudatissimum Sepulchri monumentum *Plinius*
Mortem obpetere forti viro no[illegible] pavor imo aliquando [illegible]bitio. *Naxera*
Nulli arbori facilius Surculus inseritur quam lauro cupress[illegible]. *Ires*
Suam quoq felicitatem heroum interitus habet *Idem*
Bellum inter Spolia virtutem non abducit *Plutarchus*
Præclaræ mortes Sunt Imperatoriæ. *Cicero*

Sententiæ Poetarum.

Nescit sepulchris tristibus immori
Quæsita bello gloria; Stat Super
Labentis in concussa, mundi
Fragmina ludibriumq Sortis. *Kanon lib[illegible]. ode. 1.*
Frigidum lethi de divina virtus
Evenit marmor: Stat avara contra
Fata quæsitum Patriæ Secundis
Nomen in armis *Idem lib. 2. ode 8.*
Nescit annosæ Senium ruinæ
Gloriæ vivax animiq pignus
Dextra bellatrix [illegible]bi quod cru[illegible]
asserit ictu [illegible] [Id]em. lib. 2 ode 10
Adjura mortis [illegible]gitur [illegible]
Et Hector, et mars et [illegible]amon[illegible]
Heros et undantes vol[illegible]
Æacides celer in [illegible] *Avancinus lib. 1. ode 50*
Perdurat medijs quæsitum nom[illegible] armis
Bellica Letheas gloria ne[illegible]s
Sola sepulchratem non novit [illegible]iam
Quæ semel egregio parta [illegible] stetit.
His solis [illegible]c fata nocent nec [illegible]rorum
Ligia nec Stygiæ portitor [illegible] *Kanon*
— — — — — Mors ipsa [illegible]
Creditur et præsens commen[illegible] Lethum. *Barlæus*

Fragmenta

Fragmenta Poetica.

Abstulit clarum cita mors Achillem *Horatius*
— — — — — — Corruit Heros.
Bellatricem animam Patrio largitus olimpo. *Barlæus*
— — — Media Suspendit morte tropheum. *Idem*
— — — — Nunc alter Achilles
Conditur; Hectorisq illustrior ossibus urna — Ponitur *Idem*
— — — Poterat non clarior ultra.
Magne Heros vixisse tuis, nec dignius inquam
Non victa virtute mori — — — *Idem.*
Si morimur Patriæ morimur si Sanguine fatum.
Constiterit facinus Patriæ debemus et illud *Idem*
— — pretiumq ipsis mors capit[illegible] armis *Idem*
Et docuit fortes qua decet arte mori *Quinisius*

Ad mortem Principum Illustriumq Virorum Eruditiones.

Per Sedum funera [illegible]ustrium virorum celebrarent, collectas aureoq cordi inclusas amicorum lacrimas cum eodem tumulabant.
Æthiopes volentes exprimere Illustres viros etiam post fata exoriri, in memoriam posteritatis pingebant duos Soles exorientem primum et alterum occidentem.
Reges Persarum morituri Solebant auream fortunam relinquere succe[illegible]
Alexander Severus Imper[illegible]m jusserat Sibi vivus adhuc loculum [illegible]ari cui se sæpius incudens d[illegible]ebat: tu virum capies quem orbis non capit.
Leonidæ ossa cum in mausolæum transferrentur inscriptio Subscripta fuit Speculum benemeritorum de Patria. *Pausanias*
Ante obitum Augusti Cæsaris totus sol defecit et Stellæ ardere visæ, et totum Cælum ignitum. *Stobeus*
Franciscus Venetorum Dux contra Turcas felicissimus ac strenuissimus Imperator Curavit adhuc Superstes in Sepulchro suo exprimi Simulacrum mortis dimidiatum, Innuere hoc facto volens illustres meritis viros nunquam totos mori sed majore sui parte Superstites esse iuxta illud Horatij: non totus moriar multaq pars mei vitabit Libitinam, usq ego [illegible]era crescam laude recens.
Super uno Imperatore defuncto Sic lamen[illegible]ur: utinam a[illegible] non nasceretur aut non moreretur. *Aurelius*
Maximiano Imperatori a Romanis tale [illegible] fuit Epitaph[illegible]m: demissus cælo, redditus Cælo, non obijt et abijt. *Alex.* [illegible]
Macedones cum audivissent Cadaver Alexa[illegible] [illegible]mo pronunciarunt eiulatu Deum ereptum esse rebus humanis.
In exequijs Scipionis Celeberrimi Marescha[illegible] [Ga]lliæ, ante Tumbam caduceum protulerunt e cujus manubiis tria lilia [illegible]ant ut pote stemma Galliæ, per medium vero caducei erat inscriptio [illegible] genere tantu, sed ore et re Scipio. *Tomacher*
Apud Senecam Tragædum est Alcmænæ [illegible] Herculis interrogatio et responsio.
quæ tibi Sepulchra natæ, quis tumulus Sat[illegible] [t]otus orbis fama erit [illegible] tumulus tibi. *In Herc. Oeteo*
Evadner Hetruscorum Rex teste Virgil[illegible] [illegible]e cujusdam hæc prolocutus
Magnum tamen tecum Solanum le[illegible]
Inde feres quod te mæsti populi
Ingemuere mori —

Huc referri potest etiam illud Virgilij.
— — Egregias animas quæ sanguine nobis
Hanc Patriam peperere suo decorate supremis
Muneribus — — — — —

Sententiæ Politicæ.

Magnorum interitus maximus est. Neotherius
More magni sideris non extinctus sed occidit. Idem
Ingenis terminis angustæ tutelaris impatiens ad consanguinea magnis virtutibus limina raptus. Idem
Inter ecclipses oritur qui illustris moritur Avancinus
Cum fatis procerum quos Regnis invida tollunt.
Exitium Patriæ prosperitatis a[illegible] S. P. Damascenus lib. 2 Eleg. 19
— — — ductus ab In[illegible]tho
Sanguis vetusto sub charontis
Iura vexit fugiente Lethes
Mergendus unda — — — — — Avancinus lib. 1. Ode 5ª
Mors cæca nescit stemmata Principum
Nec sceptra Regum, nec capitis jubar
Nec Imperatorum secures
Nec titulos dominosq fasces Idem ibidem
[illegible] magna Regum nomina funebri
Merg[illegible] urnâ Lethifer incubat
Tectis Palatinis lacertus
Et volucris taciturnus horæ.
Impellit alas. Huc diademata
Huc sceptra vergunt, huc dominantium
Regum secures quiq lam[illegible]it
Regificum latus ardor ostri Idem lib. 3. Ode 32.

Fragmenta Poëtica.

Barlæus Tunc populi fortuna labat cum vita dehiscit — Ipsis — — — — nec simplicis umbra
Funeris urna capit morimu[illegible]um Principe cuncti.
Et Patriæ ruit alma salus [illegible]imus omnes
Et Bustum com[illegible]une sumus [illegible] — Barlæus lib. 2
— — Ingenti tum lud[illegible] a[illegible]itur umbra Idem
— — — — — gra[illegible]de [illegible]r.
Tollimus et tumulum decern[illegible] umbra Idem
— — — — quæriturq uno [illegible] sepulchro
Tot populos gentesq tegi — — — — Idem
Et medias interserpunt lam[illegible]as Idem
— — — — egregijs successi[illegible]i
Vivis adhuc geminosq feres vir[illegible]axes Idem
Immortalis avis tumuloq[illegible]m
Egrederit tantem et gentes c[illegible] omnes

Candorum lingvis

Candorum lingvis veheris, mors pallida dicit
Extinctum sed fama negat — — — — Idem
— — moritur Patriæ spes omnis, et omnis gloria — Idem
Libertas perculsa stupet sequiturq feretrum. Idem
Nos cives præturba sui, iam publica luctus
Argumenta damus votisq reposcimus umbram
Præcipitesq cælos querimur. — — — Idem
Hic orbis quod ploret habet qui forsitan ipsos
Tangit causa deos — — — — Idem

PRAXIS I.

In Funere Sacerdotis.

I takżi wielescie sobie pozwoliły wyuzdane swywolnych fatow sacrilegia, żescie na charakter kapłan[illegible] nie respektuiąc profanis manibus o grobowy kamien smiały uderzyc Dei Vicarium. Itak żes bardzo rezolutna smierci Atletyko że unctus Domini z swoiey się nie mogł wys[illegible]nąc impretycyi? Skrępowałas tego feralibus institis okrutna [illegible], ktoremu ligandi atq solvendi potestatem Bog sam [illegible]kredyt[illegible] zgluzowałas tego [illegible] fer[illegible] żyiących katalogu, ktoremu ex indelebili charactere wiecznosc należała, wprawiłas tego w grobowe Cymerie, ktoremu lumen ad revelationem gentium diem nieustannego miało prorogare życia iakoby dż nie dosic natym że wszystkich bez excepcyi swieckich patrycjuszow gasisz ich fenomena. Omnes funerea tenebrat caligine stellas. Nie obawia się widzę crimen læsæ Maiestatis nieużyta Atropos kiedy tak regali sacerdotio życia odnowę za ostrzonemi przecina nożycami, iako y prostym plebei[illegible]om, nie leka się excommunicationem latæ sententiæ, kiedy ta[illegible]dzie Prałackie należące rezydencye iakoby żadne privilegi[illegible] [illegible]parta ni[illegible]erowano Duchowienstwa. Nie ma skrupułu [illegible] armis Hektora, czyli ab aris Duchownego ad tumulum [illegible] Purpurata, na wszystkich nie uchronnym godzi sztylet[illegible]nia sub leges mors vocat atra suas. Ktoszby ci omnimodam [illegible]cował immunitatem in sacris swiątnice Boskiey Augustal[illegible] [illegible] xdza XX. Apostarmu y tam gwałtowno uczyniu[illegible] nie uważna [illegible] w kaydany cię zabrała smiertelne[illegible] rozumiał ażeby prodigiosa zasług twoich magnitudo [illegible] arcturi sarcophago, aż oto widziemy że y naywyższe n[illegible] małey trunny zieka

Compendium. Topniaty nie raz in salubres contritionis aquas Zacięte auditora lody kiedys ardentissimis Duchowney perori facibus dziebłe począł Zagrzewac pracordia Samey tylko Smierci Caucasia glacie tąkim nie [illegible] ta się użyc pożarem, Kruszeles y naytwardsze Sumnienia ludzkiego głazy zbawienney pieronami wymowy Samey tylko Libityny marmurem Zasklepionego Serca nie mogłes a veteri poruszyc durities. Nie zlekłas się austerum pro Sacro tribunali Iudicem azebys in clavibus Petri w głębokim niezamkrał acheroncie w prawiłasię in inreservatum moriendi casum, dla ktorego a munere usquedi wiecznemi czasy iestes Suspendowany, Zyczylismy Sobie azeby nas dłuzey nie wygasłe Zycia twoiego S[illegible]ndory ab Ecclesiæ candelabro oswiecaty. Spodziewalismy się że in vinea Domini choynemi potu wylanego spławami będzięsz wiecznie novellam wskrzewiał plantationem, Mielismy nadzieię, że Centoculus na obronę Koscielney wolnosci Argus Smiertelnym powieki nieza[illegible]knie, alesmy płonnemi præsidentem animum karmili impresiami kiedy teraz Zaterna Zasipiasz requie. Przeniesiony cię a grege Domini do Apo[illegible]tycznego Baranka przezorne niebo znac że pasterski twoy dozor [illegible]idri godzien był Subsellio, każe [illegible] wiecznie przy Ezonie nocą zasnąc znac aby cię potym lumine gloriæ oswiecały o czym iako indubiam mamy z niewinnosci twoiey certitudinem, tak niechcemy więcey Serdecznemi oczu zalewac łzami, o dalszą tylko przed Maiestatem Boskim osierociały lud uprasza[illegible] interpozycyę.

Praxis II
De Funere Militis.

Nie rozumiałem azeby kiedy Martiæ Virorum flammæ, Smiertelnym ostygnącemi Aquilonem, dopiero tera[illegible]ciwnym temu contravenire nie mogę sentimentem, kiedy na tym kata[illegible]rtuali constrictas frigore Iell[illegible] widzę depozytowane [illegible]włoki. [illegible]at widzę y woyskowe orły Anceps fatorum dextera przeszywa za artoc[illegible]dalszych karacen przezydya Smiertelne telum rozwiia między p[illegible]wemi Gradywa proporcami, blady Libityna bunczuk, pod kto[illegible]na ochotnika wszyscy nieutrzymanę poiezdzamy z skwapliwoscią [illegible]næ militat omnis. Jeszcze sobie żaden Achilles tak dobrze campestri [illegible]cia niewymierzył klepsydry, azeby mu perpetuis decursibus o nieu[illegible]cia rokowała kontynuacyi; gasnie y przy p[illegible]lerney Bellony po[illegible]vitæ lumen, zastawia inter armatam hastarum silvam, towczyna[illegible]cultas indagines, z ktorych się ani za ostrzonemi salwowac ni[illegible]butatami. Mars cum morte vices,

alternaq

alternaq jura capessit. Spodziewał się nie ieden że martijs ignibus facem sobie wiekopomney miał miał zapalic nie smiertelnosci aż do exequialnego requiem załobne sobie zapalił intortitium Desijt in cineris calidi mavorti adestu; Inszy iak prętko plumarum volveri począł szybowac superbia tak prętko remige penna do Cmetarzowey doleciał mogiły; [illegible] castris a[illegible]a invenit, pertube lumen adeunda. Nie masz tak dobrze obwarowaney artifice manu amunicyi do ktorey by się insolens oppugnatrix nie wdarta Libityna Mors [illegible]tiam saxis marmoribus venit. Nie masz tak zwycieskiego pola na ktorym by inter trium phales corymbos smierc funebralnych nie szczepiła kupressow: Omnia lugubribus confundit parra cupressis. Nie przystąpi się [illegible] zasklepionych twardym diamentem piersiach acer fatorum stylus nie złamie się fulmina telorum Hectores tą zwycieskiemi uwienczona laurami Amazonka, każdego erecto caput skłania, sub victorem calcaneum, każdemu tryumfalny zerwawszy koronament, w Smi[illegible]elnych skronie topi [illegible]etach: Taxea pro lauris in frontem serta rep[illegible]t. Dał nam oczywisty fatalney tragedyi dokument na załob[illegible]m katafalku tego Teatrum złożony s. pamięci Jell[illegible] ktory lubo nie zaraz [illegible]gonesuo agonisantem ab interitu windy ko[illegible]wał Patria[illegible] lubo nie ra[illegible] obficie wylanym krwi nieprzyiacielskiey zdroiem, zwycieskie so[illegible] irrigabat blusczcze przeciesz mu palm[illegible] fatalnym zazdrosna Lachezys przeplotła kupressami: Redimit tempora taxo. Nie mogło triste armorum fulgur ktorym tak heroicznie amulam zaiuszonych nieprzyiacioł perstringebat palpebra, azeby go expupillata Atropos dobytym in cædes et funera nie dosiechała blatem, musiał kiedys kiedys post laureata na polu Marsowym messilegia sam na pokos nie dyskretney u pasc Libitynie, nie zmieszała muszyki in medio ad triumphos cursu zaiątrzona fati invidia, że a limine tumuli odwodem nie mogł się reyterowac; wydarta Sarm[illegible]y Bellonie nayprzednieysza [illegible]um stracilismy y nie małą koronę Martialis perłę, z ktorą ora[illegible]tali patitu deliquia lucis splendoru naszego portionem: Qui a[illegible] nos quoq caligo tenebrat sole hoc rem[illegible] zatoby funebralne tak wielkiego rzeczypospolitey naszey[illegible]e, nie tak liczny pochodni goraiących assystencya, iako luctu[illegible]are comitatu, ale że nam wszystkim in eadem kiedyszkolwiek [illegible]tydze, potrzeba sollitudine, więc niechcę pijssimos dłuższą kon[illegible] inquietare manes pro Coronide tylko załobney Oratoryi to p[illegible] parentalnemi napisane łzami votum

Niechcię otoczą wiecz[illegible]mienie
Zes hrubne z Polski pre[illegible]

Praxis III
In Funere Iuvenis.

Itak że prętko aurona sub nubem terminalnego zapadła mausolæum, że ledwie te[illegible]iore diluculo Szlachetną całego Domu oświecać poczęła kolligacyą. Zaraz publicznemu widokowi iszcze nie dobrze wydany o[illegible]ebrał Splendor? Ktoż więcey inigoo okrutney Libityny judicio nie ostrożnym będzie do[illegible]zał animuszem, kiedy y niewinne lata ad perpetuos Grobstynu nie uchronnego destinuie carceres? Kto falkatu Zamiewaney Śmierci chaniby um fructu dostałego wiek[illegible] będzie mogł deludore, kiedy primo vere kwitnięcą młodość pod zamach bierze funebralny: Nec primo veniam, dat flori Lachesis atrox. Spełznęły się kwitnięce lica wstydliwego róże, przypadłas cmetarzową cerą zafarbow[illegible]ych iagoo purpuro, Zwiędły się śmiertelnym poważone decembrem wielkie in herba nadzicie: Inanis Spes tumidæ crepuere vento. Ktoż nam tylko dyspendia fatidici amaris reparat, żeście nie powi[illegible] ale ogrodnicze fatow zaiątrzonych reką do nie śmiertelności ogrodu przesadzone: Pro terris posuit et astra. Popędziłeś iuż wieki, o ta Polskiego potomku, do nie wygasłego beatificæ visionis słońca, ktorys miał innumeros colu[illegible]bar[illegible]m hostilium greges [illegible]im dolatowac barkim, In sole publico nie zmrużoną pławic źrenicę. Publica [illegible]rivate præponere munia causæ [illegible]iec[illegible] sol[illegible] ugruntowa[illegible] nym na twoich przymiotach prognostikiem equester ordo żes na kawalerskim Polskie Gradywa maydanie, Calvarijs mostem położonego ad versanta, verticem gloriæ Sarmackiemu miał compagina[illegible]e imieniowi, aż oto ante victoriam triumphum cecini, kiedy w przod luctuosissimo Spectaculo, na twoie patrzac musi na załobnym suggesie depozycyą. Wrużyła sobie ugruntowaną na twoich przymiotach nadzieią oyczysta miłość, że z twoich piersi ante murale y niezłomane będzie miała præsidium, aż oto widzi że cię anticipative Lachesis n[illegible]uspiona ariete paroxizmu attakowawszy w grobowych grzebie popioł[illegible] Jakoż nie wątpię o tym żebyś maturis [illegible]diem potaiemney sławy cyczy[illegible] zastug twoich Splendorib[illegible] in ipso vitæ diluculo exequatam fata był przysposobił niebu gdy[illegible] [illegible]nt in scenam posthumis ætatibus lata nie zabrudziły kirem, [illegible]atro vitæ ad feretrum płaczliwey nie twoie, gdybyś tak prętko [illegible]ucem celsi nito igneus oris widzieliczynił metafory. Spond[illegible] [illegible]zietąw indolem, emicabant w potocznych śmy propensam do heroicz[illegible] z ktorych samo tylko znacznych okazyach magnæ virtutis [illegible]ullulasset parenteli: maxima patriæ pociech [illegible]niwo całey publ[illegible] [illegible]ato by u ciebie znaydowały się mæ cumulus es lumina st[illegible] [illegible]albowiem oraz życia twego naywyfumosæ avorum imagines [illegible] [illegible]orami na podziwienie Sarmackiemu borniey szemi[illegible]

był byś sławił świata

był byś sławił świata, gdyby cię præmature terris nie odięły Superi. Ale ponieważ tak nie dosięgła sądow Boskich postanowiła altitudo, ażebyś meritorum autumno, dopiero zakwitaiąca lat nie doszłych wiosnę retaliował, więc ad solem nieskończoney wieczności maturescat.

Praxis IV.
In Funere Parentis.

Prawdziwa to troskliwego serca praktyka, że cięży boleie kto więcey cierpi. M. Wielkiem PP. Icoż okrutniey struchlałe w lamentach może zabiiac serca, iako załobne śmierci Rodzicielskiey spektakulum, iaki walnieyszy [illegible] affekt wymyślić się paraxim może, iako exuvijs kochanego Rodzica zawalony castrafalle, co bardziey do żałosnego trenu synowskie wzbudza chęci, iako nie opłakane oyca y dobrodzieia fatum. Na ktorego martwo ostygłe śmiertelności popioły ki[illegible] się płaczliwa obeyrzy powieka, smutne w żałach umiera serce. Absorbent funera pectus. Cięszki zaprawdę uraz głęboka nie uleczona ney boleści rana, tego wiecznym utracic prawym, ktorego synowski affekt osobliwą sobie zadziedziczył [illegible]y, tego w dom nie łaskawey prowadzić śmierci, ktorey darowawszy życie a fasci[illegible] pracowitą wypiastował [illegible]eyą, temu ostatnie powiedzieć vale, ktorego w obecnym [illegible] aspekcie wystawia sobie oko uprzeyme. Ieżeliście w czym osierociałe serca nie przyiazne mogły ukrzywdzić niebo, ieżeliście co fatalnego nasynowskie mogły uczynić ch[illegible] iako Parentum funera odumartych sierot załosne pałyać znośnieysza szkoda fortuny [illegible]ubić, mnieysza strata na własnym szwankować zdrowiu nagrodzony szczęścia ma[illegible]am[illegible] wspaniałą utracić z tymi załobne Rod[illegible] [illegible] śmierci oglądać parentalia, gorski płaczliwey źrenice prospekt. Więc tedy Urgete nimbi luminæ et irrigate vultum, ut assiva nox in flumina palpebra colliquescæ.

Niech z was oczy deszcz się leie,
Aby skropieł me lice
Iak na wiosnę śnieg topnieie
Tak się topcie źrenice.

Iednako nieżyć iako życia Authorem nie widzieć, lepiey w wesołą chwilę iasnego niewypogodzie ozota, niżeli codzienne na serou ponosić nubi[illegible], ktorą pochmurną żałości umbra pupillam nas wszystkich przyiemiety sortem, czarn[illegible] [illegible]grzebowey załoby facies y gruble po[illegible]kliwych kanałach powieka, ales całey skrewnioney kolligacyi serce, pływa [illegible] zgromadzona d[illegible] Wielmożnow[illegible] nie mniey wydnie w żalubin hoc prosceni[illegible] [illegible]zie żałości kiedy osierociały korona, ktorzy asysteneya swoią dimid[illegible] [illegible] wielmożnosci obstąpiwszy fe domku naszego fortuny in comitatu[illegible] [illegible] podziękowawszy kredensem retrum regwialne. Za co niskim powolne[illegible] [illegible]entias życzemy retaliare okaw pocześnieyszych z wmwm[illegible]em dopusz[illegible] [illegible]eb in communionem przyiaciżyach. Teraz lachrymarum panem pogrz[illegible] [illegible]two gustum mortis gorską tey śmierorda upraszamy, abyście wmwm[illegible] [illegible]elności porcyą z co appetitu prælibal[illegible] [illegible]li; ktory was tak okropney assistowat scenie, a iako byliście part[illegible] [illegible]scielnego lament[illegible] tak y stołowego traktamentu stali się as[illegible]

Praxis V.

Cuivis Funeri Serviens.

Kto się rozbierzy wieki przypatrzy darkości, iak prędko do Zamierzoney wte[illegible]
mnie wieczn[illegible] cirkutu Zdążaią mety, przyznac musi, że ich w lotna Skrzydła sz[illegible]
niedokończoną wieczność przybrała pogonią: Aptavit flabra [illegible] Alwell[illegible]
I skądci podobno lata od latania w polskiey się nazywaią denominacyi, że opierzała[illegible]
dziś nie umieią rysciu, Strzelisto opierzałych ramion Suwaią Szybki. Fugiunt
freno non remorante dies. Goni na spieszonych [illegible] lach wyuzdane czasy, puszczay
dolotne z maydanu birkuty, za niewstrzymioną godzin upłynnych Zartkością, Sus[illegible]
gay powietrznym sporym Aquilonow pocztem, uciekaiących wieczności momentow,
nie dogonisz. Boć nie masz tak lorno[illegible] dney prętkości, ktora by rownym czasy
pędziła wybiegiem: Anni nubibus insiden, mortis equitant lustra favonijs ocios Secula
turbine.

Wsiedzie wieczności godziny krążą.
Na sprz[illegible]ch do niey Zefirach dążą.

Jakoż z tym w wiednakim Zagrzane paragonie n[illegible] [illegible]ie stanowi zawody, kto:
ry dłużey się posuwnym zaci[illegible]de [illegible]krokiem, iuż ostatni[illegible] metu przystępuie limitu,
iako iego w lotnym dopędzie biegu, ktory w obrotnym wieku okręgu chodzą
iam kędy gdzie zaczyna. Olympia metis contermi[illegible] us in[illegible]tat. Jednakże [illegible] rewolu:
zes ra[illegible] tkiego Cursora passu aeternitatis lot[illegible] wieczności ugonit rewolu[illegible]
cyą Wielmożny Panie [illegible] Stangłeś w zamierzonych życia terminach, y
podługiey kursywie Thoralia mortis katafalkowe zalegasz łoże; żadney
szczęśliwey kondolencyi nie obudzone lamentow d[illegible] [illegible]tes lat ostatniey do
kursywy ukroconych prodestynacyi, y tam szczęśliwie stanąwszy [illegible] kolli:
kąd wszystkich peregrinuie mortalitas. Żegnasz skrewnionych od
gatow, czynisz dyworcyą z Zacną domu Twego konjunkturą [illegible] obli:
miłey uchodzisz przyiacioł komityw w ktorey podroży fortunnec [illegible]
cuie Sukcessy życzemy ieżeli [illegible] zbrodzonym wieczności popłyniesz po:
oceanem: Te Conjurati re[illegible] [illegible]t ad Classicam venti. Jeżeli pieszym krokiem
roskosznym Elizium Zakw[illegible] [illegible]niwach będziesz spacierował [illegible]
Tibi sternat odorum Chlori[illegible] [illegible]ubeq regat vestigia Pesto Jeżeli Skrzy:
dlastym do Nieba pos[illegible] [illegible]wym: Nectantur Zefiry rota. Boreas
iugales toć za manifest[illegible] [illegible]ego kandoru przy tragiczney akcy[illegible]
pogrzebowego żałobie n[illegible] Sanguinis obowiązana Jeh[illegible]
[illegible] oddaię benewolency[illegible] [illegible]wnym Panom zaś ktorych comme[illegible]
nis luctus na spolną spo[illegible] [illegible]ndolencyą dziękuię, że sie nie tylko
ad lucem fortunae Jemu dom[illegible] [illegible]liwi ale w spochmurnych żalu chy:
lach łaskawey nie odmienia[illegible] [illegible]deymosci, za co perpetuitatem od bli:
rasie życzliwech[illegible] y ora[illegible] [illegible] ktory gor[illegible] [illegible]wym nie taskawe fata
zaprawiło gustem Zapras[illegible] [illegible]rament, abyście nie tylko od [illegible]
przy chrzcie[illegible] [illegible]es ale też załobnego complices chleba

MENSIS XII

Conficiendae Sacrae Orationis.

TRADENS.

MODVS I.

Potest esse per quadruplicem Scriptu[illegible] Sensum: Literalem, sive Historicum
Allegoricum, Moralem, sive [illegible]ropologicum, qui rursum vele mere Spi:
ritualis v. Politicus est, Et Analogicum. quos omnes duobus illis Versiculis
Cornelij a lapide expressit.

Lit[illegible] [illegible]sta docet, quod creda[illegible] [illegible]llegorica,
Mo[illegible] quid agas, quo tendas [illegible]nagoica.

Literalis Sensus est, quando secundum historiam verba accipio vg per Hierosolymam
intelligo Hierosoly[illegible] iam ubi Crucifixus Dominus. Stupidi haeretici ubiq solum litera:
lem sensum sequunt[illegible] libenter vellem combinent ad literam hos binos [illegible]
in uno loco [illegible]icitur. Eccl. Cap. 10. V. 2. oculi Sapientis in capi[illegible] [illegible] Et in altero
Eccl. 2. V. 14. Cor S[illegible]lti in Sinistra ejus Ecce secundum Scripturam (Si illum
secundum literalem sensum accipias) omnes simul Stulti, simul Sapientes sumus, quia
quilibet nostrum oculos [illegible] Capite habet, et rursum Cor ad Sinistram magis vergens,
Nam ut medici advertunt et si cor in medio tam quam Rex sit tonum [illegible]
in levam proijcit. Intelligenda ergo haec sunt superius posita in sensu
mystico seu Spirituali et allegorico seu translato.

Allegoricus seu Mysticus Sensus latepatet et est quicunq translatus
ma[illegible] [illegible] est appropriate et quasi [illegible]ntonomastice e circa [illegible]es et myste:
ria fidei.

Moralis ex quo Instructio moru[illegible] [illegible]rmatur v. Spiritualis v. Politicas.

Anagogicus qui refertur ad fi[illegible] [illegible]ltimum nostrae creationis Sive
qui est circa Caelestia quae principal[illegible] [illegible]t objectum Spei nostrae, Itaq
[illegible] quis per quadruplicem hunc [illegible] [illegible]n Concionem facere voluerit,
accipiat vg pro thema Concionis [illegible] [illegible] Christi. Dni super Hierosolimam
Amo Itaq dicet juxta literalem [illegible] [illegible]oncionem facere. Cur flevit
super Hierosolimam Christus in qu[illegible] [illegible]s, nimirum quia aspexit Colu:
mnam ad quam flagellandus fue[illegible] [illegible]spexit Praetorium, in quo injuste
judicandus, vidit tot injurias, tot [illegible] lucra, tot lites, in foro venalem
castitatem &. Vidit quomodo ruu[illegible] [illegible]latia, Capitolia, Templa. 2do In
sensu allegorico dicere, & ci[illegible]sta est [illegible] [illegible]n Hierosolyma, non super hanc quoq
flevit? videndo in ea t[illegible] futuros A[illegible] Arianos, Calvinos, Luteranos, et
alias faces et feces, Ecclesiae, tot le[illegible] [illegible]los, Catholicos, et damnandos fi:

dele[illegible]

deles, flevit ex condolentia videndo tot persecutiones futuras tot Martyrum
cruciatus et exquisita tormenta, Catharinæ rotas, Laurentij craticulas, Aposto-
lorum ignes, Cruces, gladios, &. Sicque quoq dicere quam pulchra quam ordi-
nata quam munita hæc Civitas, muri ejus Sunt Sancti de quorum uno dicitur
Jerem. 1. v. 18 Dedi te in Murum æneum in Columnam ferream; Quomodo
plena opibus, [illegible]ntum habent alimoniæ, hic etenim est frumen[illegible]m electorum
et vinum germinans Virgines et de illa exclamare possis cum Davide dicente
Psal. 147. Lauda Jerusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam
confortavit Seras portarum tuarum et benedixit fili[illegible] tuis in te, qui posuit fi-
nes tuos pacem et adipe fru[illegible]enti Satiat te.
3tio Pergeres ad Sensum moralem dicendo: Anima nra est quoq Hierosol-
yma, est Metropolis est Regia Sedes Dei [illegible]aniam membra nostra Sunt tem-
plum Spiritus Sancti, Patres convenie[illegible], quia Si Deus non esset ubiq nec
posse Simul esse in Cælo et anima mallet in Anima quam in Cælo habitare,
An Super hanc quoq non fleverit cum dicit, Isaiæ 49. v. 16. In manibus
meis descripsi te. Vel ut alia [illegible] ht: Manus meæ [illegible]xerunt muros tuos
Descripsit, o quam in Nobili libro Stylo ferreo, clavi[illegible] Calamo, Sanguine
pro Atramento usus. Præ[illegible]dia hujus Civitatis quanta! quot Sancti Patroni
quot tutelares Angeli &. Quid Anima? quid hæc Civitas [illegible]? vocavit hostem
[illegible] clase[illegible] prodidit, hoc est intellectum et Voluntatem, portas aperuit hoc est
Sensum pe[illegible]sum, hostem deniq intromisit. A[illegible] in terra Christus Rex
Civitatis pulsat et ait: Aperi mihi Sponsa mea Soror m[illegible], caput enim meum
plenum rore et cincinni mei guttis noctium. Cant. 5. v. 2. Frustra hæc omnia
Christus ex hac Urbe proscriptus, ejectus, expulsus, exte[illegible]minatus, et non flevit
Super hanc Civitatem, o infelix Civitas! Deliciæ Christo erant esse cum filiis ho-
minum, venit et ecce quæ tua urbanitas? Urbs crudelis an nescis quod o-
culi ejus Sicut piscinæ in Hesebon. Cant. 7. Demergetis in his fluentis po-
bijcie Ley Chrystusowe.
Similiter et iste Sensus in eadem [illegible]teria moralis magis esset, quam historica
Si diceres: gaudete Villæ, gaude[illegible]gi; gaudete humilia, et humi jacentia
pauperum tuguria, nunquam [illegible] vos legitur flevisse Christus, Sed super
lapideas Superbas, opulentas [illegible] [illegible]tui Sacrata palatia flevit videlicet,
ut ait Seneca: Hum[illegible] jacente[illegible] [illegible] non intrant casam at nidus criminum
altiæ Sunt et magnifica tecta[illegible] [illegible] tamen et Rustici Sua habent crimina
et Villæ dum Sabbathis de[illegible] [illegible]olvunt itidem Rustici malunt ad taber-
nam etiam die festo quam ad [illegible] [illegible] ire, in venditione et emptione fraudes
committunt, Dominos Suos frau[illegible] [illegible] [illegible]urant, diceres itidem an [illegible] Sup
Cracoviam non flevit Deus an [illegible] [illegible] Semper æqua habent Decreta, a te
in lapideis luxus et ebrietas [illegible] [illegible]t, an ad mensas non devorantur co-
mus viduarum? an non poss[illegible] [illegible] Deus illis verbis Psal. 13. v. 4. De-
vorant plebem meam Sicut es[illegible] [illegible] Cu[illegible]icem mordentes et comeden-
tes hoc est famam aliorum ca[illegible] inter ossa [illegible]dentes ibidem non repe-
ries! quam libenter in qoire[illegible] [illegible]ud Divi Augustini in Nobilium

Civiumq

Civiumq mensis exarari distichon.

Quisquis amat dictis absentum rodere famam
Hanc mensam vetitam noverit esse sibi
Ktory obmawia ludzkie obyczaie
Jaki od tego Stołu niechay wst[illegible]

[illegible]es deinde per officinas artificium an non isti exprimunt fletum in ocu-
lis Divinis, quando die festo laborant, Sartores, pelliones pelles pretiosi-
ores et materias Sufurantur (qualis ille erat cui Diabolus cum ve-
xillo excentoribus fa[illegible]o apparuerat morienti) an mercatores n[illegible] hnt
pondus et pondus mensuram et mensuram, Similiter et Cauponarij an
non plus ollarum adscribunt, deniq an non fleret Super Templa, quod
plures in popinis et tabernis qu[illegible] in illis adsunt homines, quando tan-
ta irreverentia Majestati Divinæ fit, insincere conciones, neglectus
Verbi Divini &. deniq an non posset inclamare Propheta Super Polonas
Civitates illud [illegible] 1. v. 7. Civitates [illegible]træ Succensæ igni an non ar-
dent igne Vener[illegible] et infernali igne iræ et odiorum.
4to In Anagog[illegible] Sensu diceres an re[illegible]piciendo illam Cælestem
Hierosolymam, quæ Sursum est, quæ mater nostra est ut ait S. Paulus,
an inquam flevit Super eam quam amplam et vastam fecit et in [illegible]
aula tot et arces ut ai[illegible] Christus Dnus Joannis 14. v. [illegible] domo pa-
tris mei mansiones [illegible], et tamen pauci Sunt qui hospicium Sibi
in illa æternitatis Regia Scribi curent, Pauci exclamant cum Davide
Psal. 136. v. 5. Oblivioni det dextera mea Si quando non meminero
tui o Hierusalem o desidiam homini gentis Romanus tantu segnes
et oscitantes: Adveniat Regnum tuum. Cur non nos potius ad hoc
Regnum descendimus; en quod S. Joan. Apoc: Cap. 12. Vidi Civi-
tatem Sanctam Hierusalem descendentem. En ipsa Hierosolyma Cæ-
lestis descendet ad nos, quia nos a[illegible] eam ascendere reluctamur et
ad jus Civile admitti et indigenat[illegible] negligimus. Hinc flevit aman-
tissimus Noster Dominus quod d[illegible] plane et desolata maneat
illa pulchra Civitas, et luteas in [illegible] domos hominis negligunt.

Modus [illegible]

Unam lectionem conforma per Version[illegible] [illegible] Similem et [illegible]tam Concionem para-
bis locum illum Cant. 2. Introduxit me [illegible] Cellam Vinar[illegible]m Ordinavit in
me charitatem. alij legunt: Vexillum [illegible] charitas. Posses inprimis asper-
gere multam Spiritualitatem, qu[illegible] ita [illegible] [illegible]ndo aliquis aliquem vino tractat,
in cellam vinariam inducit, tam in e[illegible] charitas, jam illi ad mortem
fidem, amicitiam protestatur. [illegible] [illegible]lerumq a plerisq tum primum
servitur, quando omnes [illegible] [illegible] [illegible]m terrenis consola[illegible]nibus et honoris
affluentia inebria ut [illegible] [illegible] [illegible] exclamare possim illis verbis
Lucæ 15. v. 17. [illegible] mercenarij [illegible] [illegible]tris mei abundant panibus.

hoc est.

hoc est, mercenarios habet Deus et mensales amicos Sed hec mirum quia Sponsa dicit quod innatos amores facit nam sæpe temulentus uni creaturæ Cella vinaria ordinata est in me charitas, imo vero ebrietas in-ordinatos amores facit nam sæpe temulentus uni creaturæ post-ponit Crea[illegible]rem Sed nimirum Cælestis vinea talis est talia vina, quæ amorem ordinant, ut bono ordine ante omnia diligatur Deus, tum sui animæ tum proximus. Deinde ad Secundam versionem transitione facta aggredereris illum locum alter lectum Vexillum Super me charitas et varios Spirituales conceptus faceres quia u[illegible]aq lectio exprimit vim et robur amoris, quod nimirum charitas velut ordo, velut acies, et tanquam integrum vexillum. 2do quod sit quasi Signifer virtutum

amor, et omnes virtutes sub hoc vexillo militant. 3tio Quia ut in exercitu si vexillum rapit ab hoste, actum jam de illa legione, ita cum amorem divinum eripit Dæmon, perijt homo, ja[m] de illo actum est. 4to Sicut nundinæ solent [illegible] per explica[illegible] vexillum, ita o-mnis boni et æternæ felicitatis nundinæ significant[illegible] vexilli amoris. Similiter cum vexillo seu c[illegible]sta, venalia Solent es[se] bona, et captivi, ita sub vexillo amoris [illegible] Deus venditus est, ut est hodie venalis. 5to Quando memoria Dedicationis Templi celebratur solet in Templi fastigio v[illegible]m exponi ita quæ anima Templum est Deo consecra-tum, Super talem animam Vexillum charitas est.

Modus III.

Quando ex unica versione Scripturæ alter vulgatam legentes pro tota conj[un]cione conceptum Sumimus. Sic olim Regius Concionator fecerat, locum illum ex Evangelio: Mulier quæ erat in Civitate peccatrix; aliquis ex interpretibus Sic legit: Mulier quæ erat in Civitate peccatrix unde ille ostendit quomodo quilibet peccator maxime turpi [illegible] lubrico peccato peccans est in Communitatem et Remp. totam peccato [illegible] quod Magdalenæ Similia pec-cata Hierosolymam everterunt [illegible]posuit quos et quales insultus et im-pressiones in hanc Urbem fecerit [illegible] ex arcu cupidinis igneas Sagittas emiserit &c.

Modus IV.

Quando Propositionē aliq[illegible] loco in Confirmatione ponr et pnbr, Sententia no[st]ra [co]ntraria. 2a [illegible] loco Sententia nostra adducetur cum Suis rationibus [illegible] quando Sente[illegible]ntraria in exordio tractatur, nostra am pro Confirmatione assumi[illegible]nni[illegible] modo probationis per argu-mentationes. Exemplum pri[illegible] Thema. Beati pauperes Spiritu &c. Propositio. Qui pauperrimi illi [illegible] ditissimi. Hanc probaturus initio Confirmationi adduceres Sente[illegible] in decendo Paradoxum hoc multis posse videri, nec omnino [illegible]to. Ratio 1ma Sententiæ nostræ contrariæ posset esse hæc, qua[illegible] [div]ites, qui opes habent, sed pauperes

non habent

non habent opes ergo etc. Ratio 2da Quia qui divites Sunt illis omnia acquisitu facilia Sunt honores possessiones etc. Sed nihil horum con-venit pauperibus ergo etc. Ratio 3tia Quia divites facile maximas calamitates evitant pauperes illis premuntur. Hæ rationes Suis pro-bationibus et amplificationibus Antea, unam constituent [illegible] ationis parte In altera parte probanda esset nostra Sententia his vg rationibus: Illi Sa-[nc]tissimi quorum hæreditas integrum regnum illud amplissimum et opu-lentissimum Sed hujus Regni hæredes pauperes Sunt. Ergo etc.

Exemplum Secun[d]i Thema: Simile est Regnum Cælorum grano Sinapis Huic Proposi[tio]ni Sententia cont[ra]ria est. Regnum Cælorum metuendum esse, quia granum Sinapis. Hanc igitur in Exordio tra-res dicens: multos metuere hanc Sinapim Ratio quia amara et in-sipia, quo probato ad tuam desce[n]deres Sententiam preponendam. Ego vero ideo amandum esse Regnum Cælorum ostendam quia est granum Sinapis. Ratio Propositionis Principalis esse potest, quia tota amari-tudo quæ pro [illegible] tinetur est tantum [am]aritudo unius grani, 1mo Propter exiguitatem [illegible] comparatam cum magnitudine gaudiorum Cæle-stium. 2do propter durationem valde brevem amaritudinis qualis solet esse post gu[s]tum grani Sinapis Momentaneum hoc (inquit S. Paulus) tribulationis æternam gloriæ pondus operatur

Modus V.

Explicatio interdum fieri potest: vg Erant apropinquantes ad Iesum facta Propositione. An [illegible]iam nos procul distemus a Christo, an certe apropin-quantes et vicini Simus. Quatuor modis dici aliquid potest procul vel procul distare. 1mo Ratione loci Si dicimus vg Podolinium distat ab urbe Stato-via 15 Milliaribus. 2do ratione consanguinitatis Sic dicimus: Daleki mi, dalecy to sobie. 3tio ratione Concordiæ, cum enim aliqui bene conve-niunt inter se dicimus proximi Sunt sibi cum aūt dissident, dicimus procul Sunt a se. 4to ratione amoris dicimus [illegible]n de talibus quod Sunt sibi uniti stricte Secum vivant, ubi unus ibi e[illegible]est. Qui modi loqūdi indicant quandam animorum propinquitatem [illegible]dis vicinitatem. Tunc Apodo-sim talem fac abjecta insuper hac q[illegible]tione, excellentiæ Majoris et Minoris unum ab altero magis et [illegible] distare dr. Sic dicimus longe e ab auro Argentum, ab Argento æ[s] [illegible]n Si argentum et aurum penes Se jacent. 1mo Ergo dixi quod ra[tione] distantiæ, æqualiter a Deo dista-mus omnes, quod ad ejus immensita[tem at]tinet, quia replet omnia loca et tempora, ut pulchre inquit S. Au[illegible]: Feliciores essent aves quam homines si in Cælo Solum contine[retur] [illegible] quia utiq aves propius Cælu volant. 2do ratione consanguinitatis [illegible]ertum est quod Simus Dei Consan-guinei, uti ille ipse dixit [illegible] fratribus meis; si tamen solum ex linea Adami Consanguinei Christi Sumus, [illegible] ab eo distamus, pariter nobiscum procederet Deus, qu[illegible]ter Imperat[illegible] qui res inclamanti se Cæsario

amicum

amicum esse dixit: Amico meo ut honoratior sit locus, crucem altiorē
date 3tio ratione amoris et concordiæ unus propinquior et remotior a
Deo, quam alter, qui melior et deterior. 4to ratione excellentiæ longe a
Deo sumus, omnis enim excellentia comparata Deo nulla est et vilitas potius
dicenda, tam[en] unus ab altero sanctior, et in hoc sensu magis et minus
distat a Deo. [Secu]ndum illud quod majorem et minorem [ha]bet gratiam
Dei, a qua omne pretium et excellentia est, cum illa sit principium digni-
ficativum omnium actionum humanarum in esse moris, et ordine
supernaturali. Sic S. Paulus 1. Cor. 15. ait: [S]tella a stella in cla-
ritate differt. Sic Sancti et Sa[n]ctæ Dei differunt ex[ce]llentia sanctitatis,
nisi quod illud certissimum sit, excellentissimam esse Deiparam Virginē,
utpote cui in primo instanti Immacula[ta]e Conceptionis, major collata
est gratia quam sit omnium Sancto[ru]m non solum distributive, sed
etiam collective sumptorum, ut dici de illa et gloriose prædicari debeat
illud Psal. 86. Fundamenta ejus in montibus sanctis hoc est ubi aliorū
Sanctorum culmen ac fasti[gium] est, ibi Beatissim[a Vir]go primo cæpit,
prima sanctitatis suæ fundamenta iecit. Et quis [...]tus intellectus
concipiat, immensam atq[ue] [in]finitam et abyssalem ut sic loquar Beatis-
simæ Virginis dignitatem; si ad hoc reflectamus quod illa operabatur
secundum totam intensionem præhabitæ gratiæ [e]t actus illi suos com-
mensurab[at] [...] æquabat secundum Geometri[am].

Modus VI.

Premere unum Scripturæ locum, alias atq[ue] alias [doc]trinas inde eruendo
et breviter perstringendo, demum illam tractare quæ ad tuum facit pro-
positum v.g. Si tractares de Virtutibus Principe dignis, adducere illam
ex libro Judicum fictionem; ubi arbores Regem sibi eligunt deferuntq[ue]
Coronam, Viti, Olivæ, ficui, his recusantibus ad rhamnum seu spinam
vota convertunt, mox rhamnus [...] Si vere me Regem constituistis, ve-
nite et sub umbra mea requie[scite] [...] aliogui egrediatur ignis de Rha-
mno et devoret Cedros Libani. [...] feracia conceptuum istorum ligno-
rum comitia. 1mo Considera [...] malum sit carere Principe, cum
et ligna quoq[ue] ea[m] in rem [...] [e]t comitia. 2do quanta cum con-
cordia non rumpu[nt] comiti[a] [...] [co]ncordibus votis idem concludunt.
3tio Vide qua[...] [...] [...]m, Olivam, ficum, nempe quisq[ue] vult
tis Principe[m] [...] Reges habere [...] lætos, pingues, hoc est apud quos
pinguis panis [...] et vino pa[...] [...]nt. 4to ut dolendum quod q[ui]
suis privatis commodis studet, [...] negligit, dicunt enim, numquid en[im]
possum amittere dulcedinem, [...] lætitiam, ita tantum meum cuiq[ue]
in corde, in ore. Et cur mei p[...] aliquid etiam detrimenti propter
publicum bo[nu]m perferre velim [...] [con]sequentia est mea ficus
eris Princeps ergo amittes pinguedinem [dulcedinem] [...] Vinea ergo amittes lætitiam
eris Princeps oliva ergo am[...] [...]dinem. qu[...] tibi hæc negetur

consequentia

consequentia? imo accrescent tibi opes; sed ita fit plerumq[ue] qui privatus
dulcis erat fit in honore amarus dum increpare punire cogitur. Sic S.
Paulus de se ait: quod ita illum oves suæ amabant ut et oculos eruissent
sibi, et dedissent illi, postea tamen idem Doctor orbis subdit. Inimicus factus
sum vobis dicens verum Galat. 4. v. 16. Qui erat pingui[s et] opulentus dū
[co]ntentos reddere hos et illos dum præmiare debet, dum splendidius vivere,
amittet pinguedinem opum, nec jam inter pingues terræ numerandus uti
dicit noster Senator ap[u]d Kochanovium magnas Senatorum expensas
inclamans: Co sobie [P]an Spytek nagotui[e] to Pan Krakowski Zie[...]. Qui
erat lætus dum privatus fuit, amaritudine repletur et mærore, dum con-
sulere bono publico laborat, dum importunæ et inconditæ plebis mores
tolerare cogitur. 6to docent istæ [ar]bores quomodo nobilissimi quiq[ue] et
dignissimi eligendi: 7mo Magnorum esse hoc proprium, quod honores
refugiunt, illis se indignos putant, e contra viliores animi oblatos statim
arripiunt. ut hic [rha]mnus. 8vo vides quam verus ille Claudiani sit ver-
siculus: Asperius [ni]hil est cum surgit in altum [...] 9no Verum quoq[ue] q[uo]d
omnis superbus stultus et multo plus de se præsumens sit. Ubi enim a su-
bide Rhamne sub tuis [mi]seris his frondibus et umbra tam exigua proce-
ræ Cedri quiescent. 10mo advertis Regnum esse protegere [...] æstu ru-
eri subdi[tos], gratamq[ue] projicere anhelantibus umbram. 11. Vides quo-
modo Tyranni (quod tamen et Reges rebellibus faciunt) ante omnia sum-
ma quæq[ue] capita metunt, sunt hæc spina primo Cedris minatur. Sic Tar-
quinius summa papavera in horto virga decutiens indicavit summa capi-
ta in regno esse tollenda. 12. Posses di[cer]e Christi Domini spinam talē
esse, quæ vere Regina est inter arbores, et sub umbra ejus heroum scuta,
ducum galeæ, Principum Mitræ, totus deniq[ue] orbis quiescit.

Modus VII.

Ex unica voce Scripturæ potest interd[um] [...] fieri tota concio, v.g. super illa ver-
ba: Vocem meam audient Joan. 10 [...] Rarus bonus Pastor clamat
Zacharias cap. 11. v. 7. O Pastor [...] [...]m! idola vero quid! oculos
habent et non videbunt, aures hab[ent] [...] audient [...] non clamabunt in
gutture suo Psal. 113. v. 5. ita ill[i] [...] [...]dunt quia [...]natur in lapideis, etc.
vel si audiunt dissimulant tamen n[...] [...]nt manus [...] non feriunt
secus Martyr gloriosus D. Stanislau[s] [...] [...]a ejus similis [vir]gæ divi eu-
gilanti, seu oculatæ, virgo (ut Ha[...] [...]) Amygdalin[a], quia somnum
repellit, vigilabat super gregem su[um] [...] viles tantum agnos plerumq[ue] in-
clamant, si autem velleris aurati [...] purpureus sit, si coronata lau-
ro, et deaurata cornua habent, non [...] atquid S. Præsul ait? vocem
meam audient, clamab[at] [...] [...] pascuæ suæ; revertere revertere
redite prævaricatores ad cor [...] ipsum regem, qui erat dux gregis
esse caper. Vocem meam audi[...] [...] hodie hoc elogium boni Pastoris

Divo Stanislao

divo Stanislao et ostendam, quod ille voce libera, voce sua loquebatur. Tu
Purpurate Praesul, praesulea et avita cruce tua nobis bene precare.
Rara Virtus est libera voce, sua loqui plurimos reperias, qui aliena voce loquunt,
non sua, qui ex alieno aliquid describunt. v illis aliquis alius scribit vota
v orationem [illegible]nam in Corona nobilium recitant. quibus id evenire solet,
quod illi in Scriptura qui aliena securi ligna findens hac [illegible]sa amissa in
clamat. Heu heu Domine mi et hanc ipsam mutuo acceperam. S. Stanislau[s]
propriâ voce loquebatur diligenter studuit pretiosa Parentum impensas
non trivit inaniter in Academijs, sciens quam gra[ve] judicium tales maneat
Dei. Ita quia in Gnesnensi [A]cademia, qui in ex[ter]is gentibus literis o=
peram dedit, ut alieno capite alieno conceptu non indigeret. Et hic juventu=
tem nostram monitam esse velim, quo pectore in studia incumbant, ad hos
clamat languens Patria: Fulcite m[e] floribus, stipate me malis, quia
languo Cant. 2 v. 5. isti flores fulcite patriam, isti Ecclesiam debent vos
turres et Praesidia Patriae crescitis, sicut locus ille Scripturae: Ubi est doctor
parvulorum Isaiae 33. Ver[s]. [illegible] hebraica versione [illegible]ur: Ubi est nume=
rator turrium quasi quot [s]tudiosi tot turres sint P[atri]ae, et turres non se=
riceae aut ex marcho pane, s[e]d fere ex aere fusae. S. Joannes in apocalipsi
cap. 14. v. 2. inquit: Audivi vocem quasi vocem [C]ytharoedorum Cythari=
zantium [illegible] Cytharis suis. Haec est illa nempe [c]oelestis musica dum quis
in propria [c]ytharizat Cythara, dum non alieno [illegible]perhit sono [illegible]scius ipse
v instruere dulcem Deo et Patriae charmoniam. Philistin[i] victis Haebreis sez
vere inhibuerunt ne apud eos ulli fabri ferrarij e[sse]nt ut necessario haz
berent legiones et secures apud Philistinos acuere. Extremum jam est du[m]
aliquis sibi ipsi ingenij aciem acuere nescit adhuc alij non sua voce loque=
bant, quem sensum de rebus habuit, hunc ubiq[ue] et voce prodidit, adhuc
non sua voce alij loquuntur qui vicarijs oves commendantur, non sua,
qui pulchre docent, sed male vivu[n]t de quibus ait S. Hieronymus: Qui
pleno ventre de jejunio disputan[t] [illegible] humilitatem ipsam superbis et turgentibus
verbis commendant. de quibus [illegible] [Ge]n. 27. v. 22. dicendum: Vox quidem
vox Jacob, manus [aut]em Manus [illegible] pulcher et cultus sermo, sed non
pulchri et culti m[illegible] sunt [illegible] [si]miles cui adscripsit quidam: Vox
est praetereaq[ue] nih[il] [illegible] Stanisl[aus] [illegible] sic vixit. Sicut est quaedam arbor
Persica quae fo[lia] [illegible]ar lingu[ae] [illegible]us instar cordis habet, sic illius lin=
gua cum co[rde] [c]onsonabat, [illegible]abat castitatem, ipse castissimus, pau=
pertatem [illegible] [illegible]mus ipse [illegible] nemo ipso ingenio liberalior,
fidem excitabat, ipse eo[illegible]fretu[illegible] quoq[ue] exuravit, ut se pro Pago,
vendito Ecclesia recepisse pecu[niam] [illegible]tarum Aaron virgam illam quae
repentinis convertat floribus [illegible] Domini contulit, aut non penes se
retinuit? ne forte mox venis[se] [illegible] nepos v ex fratre filiu[s]
et hic unum ille alterum [illegible] [illegible] Pontifici nihil re=
lictum fuisse optimum ergo e[st] [illegible] fructus [illegible] assignare etc.

Neq[ue] illi

Neq[ue] illi possunt dicere: Audient vocem meam; qui tanquam Echo non concor=
dia sed adulatione monente annuunt dominis, nempe, quia similium sibi
sunt consiij delictorum. Non legimus correptum v motivum saltim ab
Adamo Caimum, de tanto scelere; quare timebat credo, ne fus[c]iosus fi=
lius reponeret sibi talionem, et vetitum exponeret pom[um], quare Ego
Adam qu[i] superbia peccaverat; unde improbus m[illegible] se dixisset
et tu (inquit) qualis es ipse? prospice in campum ex fenestra, vide
hos tumulos atq[ue] hoc crebros aggeres, et quid ita exaggerata mole con=
texit agros, quia im[p]ellente numerasti exercitum? Sic nec parentes
possunt castigare filios qui et ipsi delinquunt quomodo Mr potest cor=
ripere merebibulam filiam, si et ipsa est talis, quales Amos Propheta
vidit mulieres duas amphoram levantes, inter coelum et terram. Quare
S. Augustinus recte ait quod alios corripere volentem, opus est majus
aliquid homine habere, aliquid Divinum, ut et Moyses correpturus Ju=
daeos, cum cor[nuta] seu radiosa facie co[m]paruit, et ad Pharaonem missus,
mirabilis est Nob[ili]tatis, Virgam ei qua Regem, tanquam puerum ca=
stigaret, proter[e]am dedit Dominus. Sic S. Stanislaus propria loque=
batur voce sua, voc[e] nobili, voce senatoria, voce Pastoris, quot verba
tot fecit fulmina, non [a]nnuebat Regi dicens: Tu Rex es, Dominus es
tibi quandolibet [lice]t, non erat echo, non mitis et cubicu[larius] [illegible] dicebat,
sed habuit liberam [v]ocem, loquebatur voce suâ, plane ipsa tonitrua, lo=
cuta sunt. Cur ita audenter? quia fuit ipse innocens, impollutus, segre=
gatus, a peccatoribus, ita ut mortui ejus [s]anctitatem attestarentur.
Impleta est Scriptura. Narrabit aliquis in sepulchro veritatem et illa
Veritas de terra orta est. Adhuc pleroq[ue] invenias qui ut echo voce
adulatoria agunt ob timorem maj[esta]tis. Salomon duodecem leuncu=
los circa thronum suum posuit, a[illegible] et quem isti non exterreant, qo
apertae rei veritatem acturus au[illegible] [ce]dere. Et Deus mittit Jeremi=
am ad Regem, et ille quid? cum [illegible] [Re]gem de[illegible]turus, ad terram
concionem suam convertit, dicens: [Te]rra au[di] sermones Domini
En quam quam cito perstrictos [illegible] oculos in [illegible] adeijcit,
nec Reges volens videre, vitia [illegible] [e]st paupercu[illegible] [illegible]dent[illegible] co=
cionem facit. Dum ulceri reg[illegible] Scriptura medendum esset, mu=
sica ex ficu ulceri applicatur [illegible] [ul]nera magnatum ficu
dulcibus tantum curanda [illegible] diabolum melancholicum (quan=
quam semper ille Melancholicus) [illegible] [illegible] Saule Rege? quid David facit?
non ad exorcismo [illegible] aspergi[illegible] sed ludendo tantum, et mu=

sica

119

Sica Diabolum a Rege fugat. Ita leniter cum vitijs Regum procedendum
est, nascuntur illi, qui non prophetat bona, sed mala, qui non legitur pla=
centia, aures tantum mulcendæ sunt, lætius aliquid occidendum, ut
de se Propheta ait Ezech. 33. v. 32. Factus sum illis carmen musicum
excogitando … melodiarum genera, non audiunt nisi cytharædorum
vocem, non audiunt liberas voces. Et S. Stanislaus quid? Esto duces
sunt, Principes sunt, Rex est, omnes hi audient vocem meam, non alienâ
non adulatoria loquar voce, Dei hic causa agit[ur]; innocentia et æquum
vertitur: Sed tibi Dive Præs[u]l in dura petra du[…]ris Regis manu fer=
reus ingruet somnus, sanguinem tuum cum Divino miscebis sanguine,
et ex Præsule victima ad aras fies, et in tremendo Sacrificio Sacrificium.
Sit ita, vocem meam audient, voce lib[er]a fulminabo Regem. Atqui di=
visus per enses latè, per campos seminubere. Sit ita, volupe mihi est sic
disseminari modo (quoniam ut ait Tertulianus: Sanguis martyrum
semen est Christianorum) e[x] … mine isto tales nasc[…] Pastores, qui et
Regibus fortiter verum dicant, nascantur in irriga[to] cruore agris, no=
vi tandem ardentes et Zel[o]si Stanislai. Deniq[ue] spes promotionis, panis
et aurum claudit obturatos, ne quis libera voce sua dicat. Demosthe=
nes corru[ptus] muneribus ne in Senatu pro ve[ri]tate declamaret, obvo=
luto lana molliore collo, in Senatum venit et angi[nam] e morvo se excu=
savit, sed aliquis illico illum prodidit dicens: no[n] anginam pateris
sed argentanginam. Attendite inquam, quid et Moyses loquatur
quomodo legationis ad Pha[ra]onem munus detrectet. Obsecro Dne
non sum eloquens O mi Moyses itane ad mensas in privata mult=
rum corona eloquentiam jactabas tuam, et unde hæc repentina balbu=
ties? unde novum linguæ imp[ed]imentum? Ex quo locutus es ad
servum tuum. quomodo Domin[us] … verbum bonum, contentationem
promittit, et etiam minatur; … te magnus Orator balbutit, ob=
mutescit, non curab… tales … egios S. Præsul, ideo liberâ voce
Regi quoq[ue] ver… …ebat. … exemplum, imperium, quid facit
Princeps … es ut primu… e, qui inferiores cælos tecum rasus,
… eminerio … is, quæ Regib… coronas detrahit, inferni quod ve=
lum mortali n… æ debetur. … in quo incliti quondam Reges nu=
do latere palpitabunt. Ita erg… voce sua loquebatur etc. Quid nunc
jam ne jacet … nunc quoq[ue] … quinis … atris clamat, contra ma=
los et impuros clamat, et … veri dicant, et si mori eos
necesse fuerit, clamat ad Cæ… obis placando.

Modus VIII.

Cum rationes dantur, simpliciter dicendo v.g. Ostendam quare in linguis de=
scendit S. Spiritus, quare in igne. Cur in linguis? 1mo Cum amor sit Di=
vinus Spiritus in corde apparere debuit, et certe imperfectus est amor in
linguis, in manu potius apparare debuisti Divine Spiritus … arvus amor
est si man… non habet, si multa promittit facit … Unde et Sanct[us]
[G]regorius ait: Ostensio charitatis est exhibitio operis Et S. Joannes
Nolite diligere verbo et lingua sed opere et veritate. et antiqui pingebant
amorem digito ori a[d]… arcam op[u]lentam ante habentem apertam.
Non multa loquatur amicus Patriæ v.g. in comitijs sed arcam aperiat sub=
levandæ Patriæ, non multis se amico offerat, sed multa indigenti largiat[ur].
Bene tamen in linguis apparuit. 1mo Quia ut ait Divus Bernardus ad
illis linguæ gentium nisi ad conversionem gentium. Et idem ait Ut
linguæ igneæ … ignea loquantur. 2do Quia est Doctor et Concionat=
tor, secundum ve[rba] Christi: Ille vos doc[eb]it omnia et suggeret vobis o[mn]ia
3tio Ut reforma[ret] Academiam Antiquitat[is] (sic enim S. Jacob linguam
appellat) et excoqueret Cælesti igne ut olim Prophetæ linguam Angelus
excoxerat carbone e[x] altari sumpto. Tum cur in igne? multas rationes
et conceptus formare … v.g. Quia et Moysi olim in igne … apparu[it].
2do Quia ignis m[a]xime adumbrat Dei proprietates est enim pulcher=
rimum et semper a[p]petens elementum, illustrat et calefacit omnia sic
et Deus Pater luminum, et non est qui se ab[scon]dat a calore ejus 3tio
Ratione activitatis, quia ignis est summa … ivitas, ut ipse Deus etiam illu[m]
elevaverit ad torquendas animas. Et hic morales conceptus faceres,
ignis enim metalla solvit, petras etia[m] rumpit, ferrum abeo lentescit,
ex herbis et floribus igni admotis … ris succus emanat. Sic Divinus
ait Spiritus. Erit cor aliquod ferr… od nec malleo quo Christus
affixus cedet, ad sit ignis Divinu[s] … quamcunq[ue] formam, et si
soleam ex eo fabricare velles pe… … ernend… flectetur; Erit ali=
quod lilium quod non laborat, neq[ue] … amen … um et omnis
reditus. Unde? nempe omnis C… veniat iste … Divinu[s] … max=
se lilium tale distillat in delecta… … mas, et pla… … m Ange=
licam omniumq[ue] Virtutum. S… … nardus lachrymas pœnitentiæ
vocat vinum Angelicum S… … tumuis metallum, veniat iste
ignis Divinus mox … … fiet et fons pro Patria
Leo vel Angelus … … Cælestis ad laudem Dei convo=
… cam… cando

cans. Illud tamen discrimen inter ignis elementum, et Divinum Spiritum
ingeniose afferes, quia lucendo illud consumitur unde Moyses ajebat: Ibo
et videbo visionem hanc grandem quare uratur et non comburatur rubus.
Profecto enim (in morali sensu discurrendo) grandis visio et ingens mira=
culum viri [illegible] non comburi vel splendore opibus frequenti in mensa vino,
frequenti Satellitio, stipatum incedere, auro et argento radia[illegible], nec tamen
consumi, nec opes atterere. At Divus Spiritus nunquam lucendo consumit[ur]
sine detrimento sui lucet, quantumvis ingentes larg[i]atur opes, spargat mu=
nera donativa diffundat totæ tamen ac integræ [illegible]anent divitiæ ejus.
Denique polonice dicimus nie trzeba zogniem igrać. Sic et Divina lingua
Galat. 6. v. 7. Deus non irridetur Et quamvis Columba sit Divinus Spiri=
tus, tamen sunt et inermibus [illegible] columbis, sunt echinis, sunt apibus
sua tela parvis. Et ut ait Divus Bernardus: Habet et nostra apis aculeum
suum. Et ut Propheta clamat Jerem. 46. Ver. 16. Fu[g]ie a facie gladij
columbæ. quod quidem sec[u]ndum literam intelligen[dum] est de Babylo=
nio exercitu; Babylon enim pro stemmate habebat columbam cum gladio.

Modus IX.

Cum ita Con[cio] [illegible]viditur ut prima pars tota sit poli[tic]a, altera etia[m] moralis,
vel de Ascensione quod Deus in curru gloriæ Cœlos ad[iit] qui quidam currus
ut apud Prophetam Ezechielem est istis jugalibus [illegible]hitur: Aquila, Leo,
Vitulo. et Angelo; faceres ergo Propositionem, qu[od] quisquis vel ad hono=
res vel ad Cœlos ascendere vult, tali illum quadrigâ ascendere oporteat.
Et discurres primo politice seu spiritualiter. Quis Leoni et Vitulo alas ap=
posuit nimirus species Coronæ et firmamenti super currum relucens; ubi
de honore agitur, leo et Vitulus volabit. 2do Quomodo Vitulus tam velociter
poterit currere ut Aquila, Leo ut [An]gelus. 3tio Quomodo tam fortis in tra=
hendo potest esse Vitulus ut An[illegible] Aquila ut Leo? et responderes nimir[um]
quia ut ait Divina Scriptura [illegible]s erat in rotis, quando Divinissimi
Spiritus in unctio[illegible]tas iniung[illegible] curritur. 4to quæ combinatio ista
et Societas Angeli et Aquilæ [illegible] Leonis? quin timendum est ne Aquila
vel Leo Vitulum [illegible] et [illegible]eres, quia hoc est Divini Spiritus
etiam diver[illegible]gare, et coll[illegible] [int]er se Leones et Aquilas lenitatem
[illegible]cere et m[illegible] illa circa hoc [illegible] [ex]plicari. Tum tractares Propositionem
a quocunque Sen[su] prius incip[illegible] politico seu Spirituali vel incipe
a Politico: Vis gloriæ currum a[illegible] ho[c] tibi quatuor junge jugales,
esto fortis in [illegible] divi Campo Le[illegible] [illegible] patet occursum. et de quo
Scriptum est Amos. 3. v. 8. Le[o] [rug]iet [illegible] [ti]mebit. Esto in laboribus
et negotiis Reip. laboriosi inste[illegible] [illegible]amum tuam et Patri=
[illegible]on[illegible] [illegible]ne ax cola. am. Esto

am. Esto inferendo Patriæ auxilio velox in morem Angeli etemporans
ut Angelus luctos Patriæ. Esto ad providenda pericula, et danda concilia, a=
cuti subtilisque visus ut Aquila. Tum ad secundam transires partem. vel
Sed ad Cœlum quoque ipsum non aliter ascenditur nisi hac quadrigâ Virtutum.
Esto Angelus, vocat te Deus? ut Angelus evola in Cœlo sit conversatio
tua, Sodoma[illegible] fuge, ne si non combiras Sodomitico igne [illegible]trim denires
[S]umo alas tuas. Esto ut Vitulus, sicut erat Dominus Jesus, qui de se per os
Davidis ait Psal. 72. v. 23. Ut jumentum factus sum apud te, et in labo=
ribus a juventute mea. Hinc pingitur parvus Jesus, sed tamen Crucis ba=
julus, et puerili manu [illegible]ophinum prof[er]ens non rosis violisque vernantem,
sed clavis, spinis, lanceâ rigentem, sis inquam ut laboriosus Vitulus,
cui suave sit jugum Domini, certus manendo quod computrescet jugum
peccatorum a facie olei; hoc est [m]isericordia Dei, et per Jesu merita.
cui dicitur Cant. 1. v. 2. Oleum effusum nomen tuum. Solare te quia
veniet tandem [illegible] illa, quando absterget Deus omnem lachrymam
ab oculis tuis a[b]sterget Deus sudorem [t]uum, et in loco pascuæ ibi te
collocabit, dum a[it] Spiritus, ut requiescat a laboribus tuis. Esto ut
Leo luctare fortiter cum diabolo qui et ipse tanquam Leo rugiens Cir=
cuit quærens quem devoret, vince carnem, vince te ipsum etc. Esto
denique ut aquila, esto a[b] ijs quibus dicitur Ephes. 4. v. 23 Renova=
mini spiritum me[nt]is vestræ. et Psal 102 v. 5. Renovabitur ut aqui=
læ juventus tua. et Isaiæ 40. v. 31. Assument pennas sicut aquilæ
et volabunt et non deficient Aquila præt[er] alia habet hoc teste S.
Augustino, quod dum senescit iam illi r[os]trum ita inflectitur, ut cibum
capere nequeat, tunc quid agit rostrum ad petram conterit, et ad Solis
se pandens radios, iterum in pristi[n]æ juventutis florem revirescit.
Et de illa apud Job legitur: quæ [in] [...]altis ponit nidum suum, et pul=
li ejus lambunt sanguinem. Sic e[rgo] [t]u noli per terram repere, sed
te ad Cœlum suspole in solido [illegible] [fu]ndamento consiste ad Christi
Sanguinem et divinissimam car[illegible] votus, q[uo]d maximo solonis
serviret, quandoquidem Salvator [illegible] 17. v. 3[7] Ubi fuerit corpus,
illuc congregabuntur et aquilæ. [illegible] hac felici [illegible] nadæ circa
Divinum Corpus Aquilæ hæ vol[illegible]

Modu[s] X.

Dum sit popularis Concio, simpl[illegible] [ex]empla et rarior[e]s tractari potest
vel super illa verba: Vigil[ate] [illegible] [quia nesc]itis diem neque horam. diceres Ecclesia
est Civitas bene ordin[illegible] [illegible] nescimus diem neque horam,
Sed idubie

Sed id utile esset ostendam. Diabolus cuidam Nobili ut est in Sacris Historijs fideliter Servierat famuli personam mentitus, cum uxor illius lacte leenæ indigeret, obtulit se bonus famulus ut lac leenæ attulit, attonitus Nobilis dixit Noli Super! credo quod tu Diabolus Sis, Cui ille omnino ita inquit est, Sed rogo pro omnibus meis tam fidis laboribus unam mihi hanc præstiteris gratiam; miseri tui Coloni f[illegible] tam diu Sacrificij tempus expectando iube[illegible] ut [illegible] Campana appendat[illegible], quâ eis Signum detur: Justa visa petitio, Sed [illegible]de Diaboli ingenium! Rustici die Festo confidentes Campanæ interea ad Cauponam prius deflectebant atq hausto uno et altero Calice temulenti Sacrum n. audiebant Vides quam utile fuit tempus nescivisse, quia magi[illegible] vigilabant, Sic et nos etc. Sacerdotes debent ante mediam [illegible] Sub mortali [illegible]ccato omnes preces recitare (Similiter qui posterâ die communicant, a media nocte jejunus esse debet) tunc Solet accidere ut confisus horologio bibat interim, et post modum vino Somnoq Sepultus, preces non recitat et Sacrum, ut ita dicam, perbibit. Vides quia hoc non accidisset, Si tempus nescisset, Sic etc. Audimus nos mortes aliorum et quasi ultimam horam, Sed Sita facimus Sicut vg qui comedunt et bibunt Feria tertia Bacchana[illegible]um in urbe, ubi plura [illegible]logia, etiam si Sonat unum, pergunt illi bibe[illegible] et carnes edere, dicend[illegible] non hoc Sed aliud habere horologium, ita et nos dicimus, aliud meum est h[illegible]gium, ego juvenis, floridus bene compactus, et v[illegible]lens, atq ita miseri decipim[illegible]. Vigilemus ergo et bene vivamus, ne præoccupati die mortis, quæram[illegible] Spatium pœnitentiæ et invenire no[illegible]simus. Tunc posses Simpliciter in [illegible]qua peccat[illegible] denotares Exempla adferre vg Vigilate divites, ne dum non Sp[illegible]tis, ob lucra et avaritiam, et injustitiam Deum amittatis, Sicut ille infel[illegible] dives, Super quem S. Antonius Patavinus in f[illegible]ere verba facturus illud [illegible]nen Divinitus Accepit. Mortuus est dives et Sepultus [illegible] in inferno etc. Vigilate qui Religiosis et Spiritualibus injuriam facitis, ecce enim erat quidam PP. Franciscanorum hostis acerrimus, tum quidam pius homo Orans in Templo S. Pauli et Sancti Francisci Audij S. Paulum S. [illegible]cisco dicentem, Et cur ita non ulcisceris tuos hostes? Cui S. Franciscus, Qu[illegible] ulciscar cum Crucifixum teneam? Tum S. Paulus: Accipe meum gladiu[illegible] [illegible]cifixum atq ita permutarunt arma, tum illa nocte hostis ille crudeli[illegible] [illegible]rfectus et arma permutata apparuerunt, et cruentus [illegible] gladius [illegible] ex corde non dimittis; Nobilis erat minoris notæ, qui a[illegible] ad Sac[illegible] [illegible]gi[illegible]igiosi ardentes preces noluit dimittere cogitans ul[illegible] [illegible] [illegible]m Simulavit Se dimittere cogitans ulcisci S. Super[illegible] post multa [illegible] [illegible]tumulatur, tum ecce adulta nocte pul[illegible] [illegible] confessarius [illegible] [illegible]idem Sacram accipere jubetur, Angelo cereum præ[illegible]nte, qui Sep[illegible] [illegible]ram mox aperit et Sanctissimam Eucharistiam, qu[illegible] infelix conce[illegible] [illegible]erat, ex infelici pectore Angelo jubente repon[illegible] [illegible] percussa [illegible] [illegible] usq ad infernum detrusit, Confessario manifestans qu[illegible] [illegible] atq ita in mortali

peccato

peccato Sacrilegus interijt. Vigilate peccatores! Ecce in historia Patrum Dominicarum an Franciscanorum est, quia diabolus in persona Monachi venit, et petitâ licentiâ ard[illegible]tem Concionem fecit, et flente ac ejulante populo dixit: Timete Deum, timete infernum, vitate peccata, nam mecum alioqui eritis in ig[illegible]bus Sempiternis, et confessus est, Ego Sum D[illegible]n, jussus sum Deo ut ha[illegible] Concionem vobis dicam, quæ vobis ad dam[illegible]nem Serviet, [illegible] vos non correxeritis.

Modus XI.

Cum docta et erudita [illegible] Concio, discursus mort[illegible]tates, conceptus, habet vg persuadere velis elæemosynam: Date Elæemosynam et Elæemosynis redime peccata tua et Elæ[illegible]nosyna a morte liberat Explica locum difficiliorem Scripturæ unum et alterum nempe illum. Mi[illegible] panem tuum in transeuntes aquas et post multa tempora invenies eum Eccl. 11. V. 1. Et illum 2. Reg. 5. V. 6. Nisi abstuleris cæcos et claudos etc Time pergeres ulterius Res mira tantum conferebat Hæbr[illegible] pro altari ut inhiben[illegible] esset liberalitatis impetus clama? dumq Præto[illegible] Plus dat populus quam necesse Exodi 36. V. 5. Unde hæc liberalitas il[illegible] credo veniebat illis in mentem qua liberalitate pro vitulo aures conferebant, ita [illegible] in aures etiam Conjugum et filiarum in ignem iactarint. Discurreban[illegible] ergo et se ipsos Sic inflammabant puto. Ergo [illegible] vitulo et Dæmon[illegible] dedimus? et non dabimus Deo? Si[illegible] et vos cogitate: Pro chartis l[illegible]risis, pro illa veneris Statua, pro infelici compotatione dedi, et Deo meo [illegible] paupere roganti negabo, et ornandæ Beatissimæ Virginis Aræ negabo, S. Chrysologus jucun[illegible] [illegible]vertit ad illa Christi Domini Verba: Date Elæmosynam et faci[illegible] vobis Saccos. Quid nunquam mihi prodest Sacculus cum dedero nummos? et respondet S. Præsul: Quia qui in Deum et pauperes liberalis es[illegible] Deus in eum liberalis dabitq multa ei, qui Suo nomini pauca dedit. [illegible]n vitis Sanctorum Joannis Patriarchæ Elæmosynari multa pul[illegible] [illegible]mpla, Sponsa de Sponso ait in Canticis: Manus ejus tornatil[illegible] [illegible]yacinthis Quemadmodum Si quis habet nummorum plena[illegible] [illegible]u gemmarum, et tu illi aliqd dares, accipiendo debere illi aliqu[illegible] [illegible] [illegible]ita dum in paupere Deo tuo das, cadet tibi aliquis [illegible] [illegible] accipientis. Locum hunc alij legunt. Manus [illegible] [illegible]ora de qu[illegible] [illegible]sophi dicunt, quod tangit planum in punct[illegible] [illegible]emosyna a[illegible] [illegible] timo necessitatis puncto. Al[illegible] [illegible]atas v tor[illegible]les, quia nihil in illis ut in perfecto glo[illegible] [illegible], ita ut Si [illegible]ro tornaretur manus, fragmina p[illegible] [illegible] [illegible]olitanm[illegible] plane Spargit et beneficia D[illegible] [illegible]eficia in pauperes Spargentibus:

[illegible] hebeo

alij ex hebræo sic legunt. Manus ejus Cauda pavonis. Pulchre quidam
ex familia PP. Prædicatorum Polonus Concionator in impressa Concione
et Strenæ nomine oblata, in Festo S. Stephani super illa verba:
Quoties volui f. congregare sicut gallina congregat pullos suos et in-
scripta Kokoß na gospodarstwo ait significari hic liberalitatem
Dei, quia pa[illegible] quolibet anno pennam abjicit; sic Deus quolibet mo-
mento beneficia spargit. Pulchrius adhuc ait idem: In penna pa-
vonis sunt oculi, ita Divinæ manus sunt oculatæ, aspiciunt necessi-
tates nostras succurruntq eis, sed ipsis maxime qui pauperibus
succurrunt. Illustrares fabula de aurea manu Mydæ quæ q-
d tangebat aurum reddebat ita de Eleemosynarij manus aureæ,
illas maxime opes habet quas erogat. S. Epiphanius abacum
et alia vasa aurea concesserat apud quemdam avarum Episcopum
quasi hospites tractaturus, interim omnia pauperibus donat, ille sua
reposcit, hic differt, tandem [illegible]cognita irruit in Sa[illegible]um, hic spuen-
do illi in faciem, oculos excæcat; rogante et rea[illegible]ret sibi p auro
saltim oculos, unum restituit, alterum in pœnam avaritiæ denegat
Sanctus. Nota de Petro avaro historiam, qui in pauperem loco
panis proiecerat lapidem; S. Gregorius scrib[illegible] quod quidam semper
sabatho Eleemosynam in honorem B. Virginis dabat, vidit q in Cœlo
sibi ædificari ex auro domum, singulis sabath[illegible] lateres aurei ad-
debantur. Simile in vita S. Joannis Eleemosynarij legitur. Troilus
Episcopus suadente pra[illegible] Sancto triginta libras auri dederat pau-
peribus, viditq in Cœlo aureum palatium cum Inscriptione; Mansio
æterna Troili Episcopi. Sed postea se dedisse doluit, in morbumq
incidit S. Joannes causa in[illegible]cta, pecuniam totam illi quas sibi
concessam reddidit, chirog[illegible]um tamen poscens quod ille libens
dedit vidit postea miser Tr[illegible] somnis, audivitq vocem. Dele
hinc nomen Troili et inscr[illegible]annis Eleemosynarij, hanc enim
ille sibi auro em[illegible] Adm[illegible] somnio Troilus liberalis postea
factus est. Huc [illegible] er:du[illegible]culo ante Turcas stipem petentes
poni soli[illegible] lapidibus [illegible]anes dant suis literas ad Deos
[illegible]ites. [illegible]ercatore S. [illegible] Apologus Barlaami quod moris
erat in [illegible]dam gente[illegible] [illegible]anno in Insulam ablegare
fame moriturum qui[illegible] [illegible]x omnes suas opes eo præ-
misit. Talis [illegible] Insula [illegible] [illegible]lij Evæ exules commigrare,
debimus promittamus e[illegible] [illegible]eminemus es et auro
in manibus Jesu, qu[illegible] [illegible] [illegible]am ut Scriptura
[illegible]it: Qui facit

Qui facit Eleemosynam fœneratur Deo. Et ut habes in Evangelio
in manibus Domini panes multiplicantur, similiter posses eleemosynari-
os conferre, cum illa aurea Virga (de qua Virgil: 6. Æneid.) ubi frondes
semper renascuntur. Nimirum nunquam stipem danti desunt necessa-
ria in Scriptura ait: Non vidi justum derelictum nec semen ejus quærens
panem. Ps. l. 36. V. 25. Parca uxor Loth in salem ver[illegible], Abraham ve-
ro pincerna [illegible] Cœlo factus, ut ait quidam Doctor. Et quod mirandum est,
nec pauper Lazarus divitem, sed dives Abraham Lazaros pauperes in Cœlu
quoq suscipit. Tandem ut sexcenta omittam posses pulchre concludere
Sententia Sancti Amb[illegible]sij qui ait: Salva fide audeo dicere, efficatior inter-
dum est eleemosyna quam lavacrum, qu[illegible] istud semel datur, semel ve-
niam pollicetur, hæc quoties datur. Ex quibus verbis Basilius Nyssenus
ingeniosus Autho[illegible] ait: Quam benignus Pontifex est eleemosyna, quæ tam
crebro indulgentias donat.

Exemplum Secundum: Sit Thema Joan. 4. Nisi signa et prodigia
videritis. Exordium absolver per discursum an Polonia fidem susceperit:
sine miraculis? [illegible] omnes gentes sic [illegible]sceperint. Concluderes quod etiam
nos per miracula [illegible]ti Christiani. Etenim Dabrowka Mieczislaj uxor Apo-
stola fuit prima. [illegible]æc Boemiæ Ducis Filia Catolica a cunis, Duci Polono
carenti prole Principe n[illegible]isit suasu aulicorum Catholicorum cum spe successionis
induxit fidem quam ex [illegible]acto et ipse Dux amplexus est. Non ne hoc miraculum?
Deinde ad [illegible]thesim descenderes; quia beneficia Dei ad Deum du[illegible] debent. Ante
probationem dividere[illegible] beneficia Dei in naturalia et spiritualia, utraq am du-
cere non ad Deum affirmares. Probatio foret ex textu Psalmi 8. Omnia
subjecisti subjecisti sub pedibus ejus oves et b[illegible]es &c. primaq moralisatio
spiritualis: quia omnis fortuna nostra sub pedibus nostris esse debet. Quia
omnia quæ fortunam dicimus ex terra sunt, imo terra ipsa, videq vilia et
calcatu digna. 2da Esset Politica: S[illegible]it boves Deus hominibus; sed non
jussit calcari, Dominos fecit alios, u[illegible] [illegible]primant subditos, sed per illos
stent. 3na Spiritualis, Deus omni[illegible] [illegible]edes jecit non cordi animoq ad-
junxit ut Cor despectis terrestrib[illegible] [illegible]lum elevetur. Tandem applica-
res Propositioni: Omnia hæc su[illegible] [illegible]dibus nostris sunt beneficia Dei
naturalia, suntq sub pedibus qua[illegible] [illegible]a ad D[illegible] [illegible]. Deinde distribu-
eres textum: Oves diceres vesti[illegible] [illegible] purpur[illegible] [illegible]nores, Boves
asserreres Oeconomiam; pecor[illegible] [illegible] militiam, [illegible] Cœli: ta-
lenta excelsa, genus familiam[illegible] [illegible]ec elevare [illegible] [illegible]
et juvare vitam Catholicam[illegible] [illegible] pars esset de beneficijs super-
naturalibus, quæ probaretur pe[illegible] [illegible] Apostolos missos; moralisati-
onibus factis applicatio fieret, [illegible] [illegible]e innex sunt [illegible] cœlestia, quæ du-
cunt ad laudandum Deum, idest [illegible] [illegible]antes inspirando etc. affectus es-
set de æstimandis beneficijs Dei m[illegible] [illegible]nimatis vel ex textu Scriptu-
ræ, vel Doctoris [illegible]ujus Caph[illegible]

Modus XII

Usitatissimus Hispanis hic modus, qui multas probationes ex Scriptura continet, et unam quamque applicat ingeniose et Solide. Sit Propositio: Beatissima Virgo promptissima et velocissima ad Succurrendum nobis:

Probatio 1ma Cant: 5 dicit de Virgine B. Spiritus Sanctus: Manus ejus tornatiles aureæ p[illegible] hyacinthis. Cur tornatiles? R. S. Laurentius [illegible]stinianus lib. 5. de laud. Virg. dicens: Sicut ars tornandi promptior est alijs artibus, Sic [illegible]ria ad benefaciendum promptior est omnibus Sanctis.

Probatio 2da Apoc: 12. Vidit S. Joannes Evange[illegible] Sub Virginis Beatissimæ pedibus Lunam: Mulier amict[illegible] Sole, Corona S[illegible]arum duodecem Super caput ejus et Luna Sub pedibus ejus. Quod hic misterium Luna omnium Astrorum est Celerrima Beata ergo Virgo Lunam Sub pedibus Suis habet ut Sciamus eam omni possibili celeritate ad Succurrendum pro[illegible]erare. Addit ultraque S. Joannes quod Scilicet: Datæ Sunt Mulieri alæ duæ. Non contenta nimirum Maria, Luna celerrimo Sidere in auxilium nostrum provechi, Sed alis etiã volat.

Probatio 3tia. Cant. 8. dicitur de Beata Virgine: Lam[illegible]des eius Lampades ignis atque flammarum Symmachus legit: Impetus ejus, [illegible]tus ignis: Septuaginta legunt: Alæ ejus, alæ ignis. Ignis est elementum [illegible] [illegible]vissimum vivacissimum et velocissimum. Flammeo ergo fertur in [illegible]petu, igneis volat alis in auxilium [illegible]strum Deipara.

Probatio 4ta [illegible]l. 24. dicit de S. Beatissima [illegible]go. Quasi [illegible]bula texi omnem terram. Et cur se nebulæ comparat? Resp[illegible]det S. Bernardus Senensis: Beata Virgo convenienter nebulæ compar[illegible]ur quia amabilis est Succursu propter Suam be[illegible]nitatem nam sicut nebu[illegible] modico vento agitata velociter movetur et imbrem fundit, Sic Virgo Maria modicum pulsata precibus pro peccatoribus exorat.

Affectus in fine quam gra[illegible] Mariæ esse debemus.

Modus [illegible]I.

Per partes Chriæ. Exordium Sit e[illegible] [illegible]e.' Expositio, Causa, Simile, Testimonium ex Doctore aliquando vel aliunde [illegible] affatu accendat vg Dominica Adventus Sit Them[illegible] Erunt [illegible] Sole et Luna.

Exordium inqui[illegible] [illegible] Lu[illegible] [illegible] judicanda Sint! post aliquas datas rationes ult[illegible] [illegible]er pro Prop[illegible] [illegible] quia magnorum Judicium et primu[illegible] [illegible]e est [illegible] et quorum [illegible] ? id est Regum, Principum, Dominorum.

Exp[illegible] Lira Mag[illegible] non tantum [illegible] [illegible]iam pro alijs responsuri Sunt juxta illud: Requiret [illegible] de man[illegible]

Exemplum [illegible] Saul et alijs, q[illegible] [illegible]cabat de populo.

Simile ferunt altas fulmi[illegible] [illegible] Colles ar[illegible] [illegible]presserunt.

Contrarium Judicium m[illegible] [illegible] [illegible]uperibus [illegible]ntis.

Testimonium ex illo Psal! Ad alligandos Reges eorum in compedibus et Nobiles eorum in manicis ferrei; ut faciam in ejs judicium.

Epilogus. exprimat, q[illegible] timenda Sunt Judicia Dej pro peccatis.

Nota non requiri ponendas omnes partes Chriæ, Sufficere Selectas, exceptis Substantialibu[illegible] ut est Propositio et Probatio. Jam vero hæc quia quinque partibus constat po[illegible] aliquas mittere.

Modus XIV

Ex unica eruditione po[illegible] confici tota Concio. Sic in funere maxime. Si defunctus pro Stemmate Asiam h[illegible]uit posses Propositio[illegible]em ponere ingeniosam. Ostendam quale Sibi Palatium æter[illegible] gloriæ hic et hæ gen[illegible]hâ Asiâ ædificaverit. Et Statim inchoando ex re diceres. Ægyptijs (ut Scribit Cælius Rhodiginus lib. 17.) Majoris longè Curæ fuit Sepulchra Sibi quam domos ædificare, ut pote inquibus æternum [illegible] essent; Quod et Scriptura dicit Psal. 48. Sepulchra eorum domus eorum in æternum. Itaque ingenti Sumptu et profusis impensis non tam tumulos, quam basilicas moles et alta sibi eri[illegible]ant palatia: Omnes tamen Superasse videtur et Sum[illegible]tu et arte Somandius Rex Ægypti, qui tali forma extruxit Sibi palatium. [illegible]rimo palatio exuviæ variæ, Spolia, et tropheadepicta erant, per quod b[illegible]lla confecta et Victorias Suas expessit. In Secundo Palatio Sedebat pro tribunali [illegible] Rex clausis oculis ante illum triginta litigantes hinc inde Staba[illegible] aperti libr[illegible] ante Judicem jacebant, quo et justitiam Suam nul[illegible] [illegible] muneribus venna[illegible] et leg[illegible]m peritiam contestatus es[illegible] Tertio Palatio depicta erat plena [illegible]brorum bibliotheca cum adjecta Epigraphe: medicatoria animi libros medicinas Animæ, et quada[illegible] [illegible]harmaca innuens. In quarto depictus erat Zodiacus in eo Lunæ et Solis ortus ac occasus, cæterorumque Astrorum motus cum adscriptis horis: quo designabat se in vita maximum pretium habuisse temporis nec illud trivisse [illegible] omnes ejusmodi temporis æstimatores æternitatem recepturos post mort[illegible] [illegible]abat. Denique ultimum palatium erat, in quo Rex ipse templa Dijs [illegible] [illegible]ibus erigebat victimas frequentes litabat thure et votivo auro a[illegible] [illegible] cæterisque amplissimis donativis decorabat, cum adscripta Summa p[illegible] [illegible]e in hæc pia opera expensæ, Trecenties vicies centena millia minar[illegible] [illegible]mnia refert Diodorus Siculus lib. 10. Cap. 4. et 48. indicans Relig[illegible] [illegible]rnitati [illegible]eorumque cultu propagari monent et æternitatis arces [illegible] [illegible]nerando Sim[illegible] [illegible]tune [illegible] Tunc faceres in Secunda parte Apo[illegible] [illegible] quas Saltim ad mundo et Diabolo o[illegible] [illegible]identiam, jus[illegible] [illegible] linguas alienas caluit exteras g[illegible] [illegible]vit, diligenti[illegible]me omne tempus amicorum, Ecclesiæ, Reip. commo[illegible] [illegible]t et si Sakr[illegible]n aliquod extruxit, v Saltim Xenodochia eleemosinis [illegible] [illegible]ltim Stipem [illegible] dedit. Et in Conclusione dicere[illegible] ex re, quod de[illegible] [illegible]entes æq[illegible]ssimum Judicem docti mecænatem [illegible]am et Civita[illegible] [illegible]umen, pauperes, Xenodochia, Sacerdotes luge[illegible] [illegible]ralissim[illegible]

Modus XV.

Per fictio Sacra v.g. In Circumcisione Domini pro Novo Anno diceres: Nuper
aperto Cælo in triump his S. Stephani Curiositate ductus Cælos inspexi, quid ibi
ageretur studiose observans, tum ecce video Davidem Regem deposita Corona
ad pedes Agni sumpta Cythara illud occinentem: Benedice[illegible] Coronæ
anni. Tum p[illegible]itio fieret: Dignus ne coronatione hic no[illegible] annus?
vel: dignus ne Imperio præteritus Annus fuit? ubi expro bra[illegible] es vitia præ
rito anno commissa: vel posses dicere: annaci ut apud Antiquos in flore an-
nus novus coronandus sit.

Potest et per totam Concionem fieri pia fictio, v.g. die [illegible]tima Bacchi: Ductus
nuper eram ad fenestram infe[illegible] [illegible] vidi quomodo a[illegible] veru figantur dæmo-
nes larvati choreas ducunt, per carbones et ignem, pice flammis, et sulphu-
re, infelices damnati tractantur; juxta illud Psal. 10. Grando et Sulphur i-
gis et Spiritus procellarum pars Calicis [illegible]orum Inclamant [illegible]cres pincernæ
et pocillatores tortarei: Quantum glorificavit se et in deliciis fuit tantum date
ei tormentum et luctum contu[illegible] et musica audiebatur: Maledictus Deus Male-
dicta Mater Dei, pereat dies, in qu[illegible] natus sum etc.

Modus XVI.

Per simplices varias varias similitudines tota Concio[illegible] procedendo, et unam
rem tractando v.g. Probaturus propter Christum sustin[illegible]nda esse adversa ita rem
instituerit: Si [illegible] Christiane aliquis mille aureo[illegible] daret, pro [illegible]haustione
unius v.g. poculi paulo amarioris, sed medicinalis [illegible]ibris, non libenter
haureres? Si præsertim prior amicus biberet. Atqui [illegible]ta se habet adversa sa-
lutaria sunt, Deus illa no[illegible] mille aureis, sed toto rep[illegible]ndit Cælo, quid ergo ab-
horres? illa amara quidem sint, sed Christus tibi prælibat, dulcoravit jam
Scyphum qui pro[illegible] inde bibit, nam mel sub lingva ejus. Quid si posses ha-
bere fragmentum clavi v. lanceæ [illegible]æ Cor Jesu transfodit, v. Spinæ e Corona
non ne libenter acciperes, quid et [illegible]ntum velles? at nunc quid sunt ad-
versa nisi reliquiæ patientis Chri[illegible] [illegible]te aculeatis et mordacibus atq pe-
netrantibus ad Cor usq verbis [illegible] fragmentum est hoc illius lanceæ du[illegible]
gravi Capitis dolore prœmeres [illegible] [illegible]tum est Spinæ Coronæ etc. Et quide
fragmentum jam in Divino Capi[illegible] [illegible]um sicut cuidam Religioso appa-
ruit Dominus Jesus [illegible] unum [illegible] [illegible]te suo vepretis horrendi ramum
infixit capiti [illegible]um ecquid de[illegible] [illegible]rogat, cui ille: minime vero (inquit)
[illegible] e enim [illegible] Divino acumi[illegible] [illegible]ornæ. Hinc Beatus Aloysius im-
petrav[illegible] [illegible] a Deo ingentem [illegible] [illegible]pitis singulis ferijs sextis in hono-
rem crudelibus Spi[illegible]is vulnerat[illegible] [illegible]itis. Hinc et illa Catharina Senen-
sis cum illi Dominu[illegible] Coronam [illegible] spineam offert, utram vellet elige-
ret, spineam e[illegible] suoq capiti h[illegible] [illegible]bit. Quid si Christi Imago loque-
retur diceretq: Mi fili! an[illegible] [illegible]ba mea, formo[illegible] mea, speciosa
mea, anima meo rede[illegible] [illegible]nsa mihi [illegible]tima, competere.

mihi

mihi; tolera mihi hunc morbum, has lingvas, hanc inopiam amore mei
dimitte offensam ex Cor[illegible] etc. Si unqvam hæc Crucifixus miraculose ad te
prologueretur, an non i[illegible] qua[illegible] [illegible]garet faceres? Atqui in hac repossetes-
se delusio, nunc autem ce[illegible] [illegible] Christus per Scripturas Sacras Theolog[illegible]
et Apost[illegible]rum Sanctissimo ore eadem hæc ad te loquitur et non audies.
Finge tibi [illegible]d vixisti tum cum Christus moriebatur [illegible] [illegible]ius es ex alte-
[illegible] parte eidem cum Christo Cruci, Christusq inde non descendit etiamsi to-
to oblato Regno, an tu descenderes propter unum v.g. oblatum pomum?
atqui talia sunt mund[illegible]na tela. Si scala a terra usq ad Cælum se extra
somnum tibi offeret to[illegible] ex gemmis et [illegible]ro [illegible]sa, jamq per illam prope Cæ-
lum ascenderes, et interim Matrem v. Sororem sub scala flentem, et muliebri
impotentia Com[illegible] lacerantem videres, vel poculum vini ab aliquo propina-
tum, v. titulu[illegible] senatorium sellam, oblatam an descenderes? an se de inve-
nit nugæ nugarum? Atqui talis scala Crux v. Religio etc. Tali fere per-
petuo modo procedit in scriptis suis Joann[illegible] Eusebius Nirembergius, por-
tentem plane mira[illegible]lumq ingenij. Cujus exemplum unum pro mille
afferro v.g. Sic ill[illegible] [illegible]it in Nobilissimo libro quem inscripsit de adorando
Deo in Spiritu et [illegible]te. Si ex illo vermiculo, qui in ulcere aliquo serpit,
[illegible]nieq fœdissima [illegible] Angelum Deus crearet, nunquid ille Angelus
[illegible]ideret, [illegible]us plus [illegible]mibus carnem rodentibus et ad illas fœtidas
delicias properar[illegible] Atq[illegible] dum te Deus vult es[illegible] [illegible]um, vult ut An-
gelum vivere, dum [illegible] Cælum te vocat ex vermi[illegible]loq Angelum facit,
an ergo ad Carnem et mundi vanitatem mel[illegible] bere etc. Et talis mo-
dus Concionandi est valde nobilis et Doctor[illegible] [illegible] Sanctis usitatus.

Modus XVII.

Cum aliquam rem alteri assim[illegible] [illegible] super similitudinem tracta-
mus hoc modo, ut aliquot u[illegible] [illegible]litudinis puncta nobis prosi-
gamus in quibus rem alteri a[illegible] [illegible], singula similitudinis pun-
cta sigillatim prosequendo et [illegible] [illegible]: v.g. S. Thema: Lucenæ ar-
dentes in manibus vestris Pr[illegible] [illegible] [illegible]ta hu[illegible] [illegible] et quæ dicitur
semper ardere 1mo autem [illegible] [illegible]a, quia [illegible] [illegible]cerna habet
lumen communicatum ita vi[illegible] [illegible] non a no[illegible] [illegible] Sed
nos et non ipsi nos 2do qu[illegible] [illegible]erna fac[illegible] [illegible]tur ita
vita facile tollitur 3tio Qu[illegible] [illegible]erna 1ma [illegible]cendit alteram
atq ita fit ne deficiat igni[illegible] [illegible]tes libero[illegible] [illegible]m tanquam
Lampa alij alij. 4to Qu[illegible] [illegible] non [illegible] lucet sed alijs,
Sic et nos non [illegible]bis vivim[illegible] [illegible] amicis etc.

Modus XVIII.

Narratorius cum historia aliqua, sive vitam sive factum aliquod
celebre continens narratur, et in singulis punctis vitæ aut facti O=
rator subsistit, illa exagierando variosq affectus et sensus rei
accommoda interponendo v.g. Si de ascensione Domini velles lo=
qui propositione hac simplici sed gravi facta, sequimur mente
quem non possumus sequi corpore. Expensa ascensionis Circum=
stantia, augustam non tamen sufficientem dabit loquendi materiã
Expendere enim potes 1mo locum ex quo ascendit, seu montem
olivarum passionis loco vicinum, ut gloriam ascensionis passi=
one meruisse cognosceretur. 2do Quâ curâ et solicitudine Su=
is valedicturus eos convocaverit quam gloriosus eis apparuerit,
quo affectu valedixerit, quos iterum affectus illi viso Domino a
se extremum discessuro se serit ut pro amplexu solito (qd credi=
bile) vulnera sua permiserit tangi quibus illi ac potissimum pri=
ma Mater ejus ardentissime inhæsit 3tio Elevatis manibus bene=
dixit eis, o felices qui illam benedictionem meruerunt. Væ autem
mihi (inquit Divus Augustinus) quia illic non adfui. Ubi et ver=
ba quæ probabiliter, aut illis similia potuit proferre adduc
possunt, et affectus, quo benedicabat, cogitari eatenus etiam be=
nedictionis in posteros si eam non demeruerimus. 4to Et fereba=
tur in Cœlum quâ pu... pompa? Captivam ducens captivitatem,
scilicet Sanctis Patribus Sanctisq animabus e limbo liberatis stipatus,
quæ procul dubio singulares humanitati Divinæ gratias age=
bant, et laudes interea prom... ...ia lætantium. In eo S. Ange=
Dei decem millibus multipl... ...tionem (sua enim virtute
li instar currus erat non a... ...is ac damnationibus? habes
ascendit) Sed ad Majestate... ...: 34. Isaiæ 63. Ver. 5. Apoc. 5.
expressas Psal. 46 et Psa...
v. 25. 5to ad thronum ... ...cedens offert ei spolia de in=
... ...tracta ...licet cœtum ... 6to Pater suscipit eumq a
... ...jubet, grat... ...omnibus Angelis et beatis
tantam Domino ...gnitatem ... ...tus ad dexteram Patris con=
sidens, Sanctis quos adduxit ... ...thronos assignat inter angelorum
choros implens ruinas Luci... ...neqs cherubim pro nobis locus
relictus. Ad Hebr. 4. Habe... ...ificem, qui penetravit Cœlos
Jesum Filium Dei teneamus ... ...em.

Modus 2gnus

Modus XIX.

Quando aut singula verba sententiæ sigillatim expenduntur et ad instru=
ctionem salutarem auditorum referuntur, aut ex verbis sententiæ ali=
quibus argumenta principalia probationi eliciuntur.
Exemplum 1mi v.g. Feria secunda Pentecostes expendi possent illa
verba; Joan. 3. Sic Deus dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret.
Sic quomodo sic? explicat S. Chrisostomus: Sic Deus dilexit sic, ut neq
mens capere sufficiat, neq sermo valeat enumerare nam quantum plus
dixero multum plus prætereo. Unde S. Thomas a villa nova exclamat:
Supra modum sine modo me Domine dilexisti, et qui omnia in numero
pondere et mensura fecisti, in me diligendo numerum pondus et men=
suram excessisti.
Deus qui nullius indigus fuit, sine homine et ejus famulatu esse potuit
ut inquit S. Cyrillus: Deus noster hoc erat antequam creati essemus, qd
etiam nunc est et nihil ei attulimus et David Psal. 15. Bonorum meorum
non eges. Quod perpendens S. Augustinus Solil. 10. ait. Laus tua tu es
beatitudo tu es, felicitas tu es, Majestas tu es.
Dilexit quomodo? respondet per Jeremiam cap. 31. In charitate per=
petua dilexi te Quæ verba enucleans S. Bonaventura ait: Benedixit
perpetua dilexit enim te, antequam tu, vel aliquis homo vel Angelus vel
Cœlum vel terra esset. et Sanctus Cyrillus inquit: Mirus profecto amor
hominum una cum Deo æternus Isajæ Cap. 6. Duo Seraphim stantes
ante thronum Dei duabus alis volabant faciem ejus, et duabus volabant
pedes ejus et duabus volabant. Cur volat aves circa pectus Dei Respon=
det Sanchez. Eo alarum motu quasi flabello quodam videns incendi=
um illud amoris refrigerare in ... pectore cui assistunt.
Mundum in quo nihil quod ... dilectionem promereretur
invenit sed quam plurima poti... divinam averterent charitatem.
Atq hoc est quod extollit Apos... ...m. 5. Commendat Deus chari=
tatem suam in nobis, quoniam cu... ...ci essemus, reconciliati sumus
Deo per mortem Filij ejus.
Ut Filium suum unigenitum ... S. Thomas ... ...
ostensiva sunt hæc verba maxi... ...s Filium ... ...
S. Chrysostomus inquit: Non se... ...Angelum, non Archangelum,
nemo unquam tantam pro filio ... charitatem, quantam pro ser=
vis et ingratis Deus. Salvian... ...s nos amavit Deus quam Fi=
lium Pater, ...is quippe ... ...ra affectum filiorum nos dile=

xit

xit, Deus, qui propter nos filiò non pepercit. Et quid plus addo et hoc fi-
liò justo, et hoc filiò unigenito, et hoc Filiò Deo. S. Gregorius [illegible]clamat:
O mirà charitatis dilectiò, ut Servum [r]edimer[et] filium tradid[it].
Affectus esset ad amorem Dei exc[itand]a [illegible] quem valerent v[erb]a Sancti
Bernardi dicentis: O duri et indurati [illegible] Adam quos non [e]mollit tanta
benignitas, e[t] [illegible] accendit tam ingens ardor amoris, tam [ve]hemens Ama-
tor. Huc quoq[ue] Serviret Historia de S. Jacopono qui in plateas Civita[tis]
prodiens flevit amarè Causam fletus rogatus [re]spondit: Amor non
amatur! amor non ama[tu]r!

Exemplum Secundi [illegible] [T]hema. Potestis [b]ibere Calicem quem
ego bibiturus sum Propositio: Videamus quod Condimentum ama-
rissimæ passionis petitione[m] ita lenierit ut tam pr[illegible]te se ad illam
Secundam discipuli offerrent. primum igitur Condimentum videtur
illo Verbo Calicem expressum. Nimirum non propinat [n]obis
pro regno Cælorum ingente[s] [a]dversitatum mensuras, s[e]d Calicem
tantum unum eo quod adversa omnia hujus m[un]di comparata ad
ea quæ tolerando adversitates meren[t]ur, [illegible] tantum Calic[em]
post quem torrente voluptatis potabimur a D[o]mino. Secundum
Condimentum [i]n illis Verbis continetur quo[d] ego bi[bitu]rus S[um]
Exemplum enim [D]omini prius hunc Calicem S[umente]is multum e[un]-
dem dulcerat neq[ue] [illegible] famulo debet videri am[a]rum, quod ejus Causa
pro dulci a Domino [illegible]tur.

Modus XX.

Quando tota Co[n]cionis Supellex [illegible]mitur ex Concordantijs Scripturæ,
hoc modo ut dicturus oratione[m] [illegible]nto Subjecto Sententiæ v[el] Prædi-
cato vel utroq[ue] percurrat in Co[illegible]ij similia verba, item Synonyma
ac etiam adversa factaq[ue] re[illegible] ad suum intentum et historijs
et Sententijs per Concordan[illegible]uatis Coligat in unum quæ ad
rem faciunt eliciendo ei [illegible] Definitiones Causas, effectus,
aut adverte[illegible] Circumsta[illegible] quid, ubi, quibus auxilijs etc.
Sic [illegible] cop[illegible]ligetur dic[illegible]a. Modus hic Suggerendæ
[illegible] sed pruden[illegible]a indiget, ne verba secuti mul-
ta inepte [illegible], atq[ue] cum [illegible]ma dixerimus, ad rem nihil di-
camus v[illegible] ostendere [illegible]rde humano sibi complacere
posses exami[illegible] et percurre[illegible]ntijs Bibliorum dictionem
hanc Cor multaq[ue] de Corde [illegible] posses ho[illegible] disponere
[col]locare

et collocare dicendo v[.]g[.] Quod Deus omnes suas Actiones ad Cor dirigit. Si
Sapientià ejus infinita [Q]uod sua Divina contemplatione dignum desideret
Ibm ad Cor se convertit. Scrutans Corda et renes Deus Psal. 7. Si Divina
visione [su]a indesideratum [illegible] visibile? Cor primum locum optimet:
Deus au[te]m intuetur Cor 1. Reg. 16. et: posuit oculum suum super Cor-
da eorum [E]ccl. 17. Si obduratum hominem vult conv[erte]re? Corde tanqu[am]
Instrumento utitur. Convertemini ad me in toto Corde vestro. Joel. 2. Si
gratitudinem beneficij exquirit Cordis exoptam amorem: Diliges D[omi]nu[m]
Deum tuum ex toto Corde tuo. Si familiar[e]m cum homine collocutionem
instituat ecce ait: Ducam eam in solit[u]din[e]m loquar ad Cor ejus. Deniq[ue]
in pignus amoris mutui non aliud petit nisi cor: Fili præbe mihi Cor tu-
um et Quid petit Dominus Deu[s] o Isr[ae]l a te, nisi ut Servias ei in to-
[t]o Corde tuo. Deut. 10. Deinde diceres ita sibi Deum in Corde complace-
re ut illud [i]psemet proprijs manibus finx[er]it teste Propheta: Finxit
[ill]ud [illegible] Cui accinit [E]cclesia: imple superna gratia quæ
[t]u creasti pectora. Mortuus Deus homo in Corde sepelitur. Sic enim
S. Matthæus Cap: [12.] ait Sicut fuit Jonas in ventre Ceti tribus dieb[us]
et tribus n[oc]tibus, Sic [er]it Filius hominis in Corde terræ tribus diebus
[et] tribus Noctibus [G]ignitur Verbum æternum sed ex Cor[d]e Patris juxta
illud Psal. 40. Eructavit Cor meum Verbum bonu[m]. Sancti Patres
quoq[ue] asserunt Sanguinem pro efformando C[hristi] Domini Corpore
Specialis Spiritus Sancti pr[o]videntiâ ex Cor[d]e Mariæ fuisset desum-
ptum etc: etc: En q[uam] copiosa materia e[x] Concordantijs Scripturæ.

Modus XXI.

Potest etiam Concio dici per punc[illegible]do Concionandi uti quivis fa-
cile poterit. Puncta vero similia [illegible] Sunt quam variæ propositi-
ones in unum congestæ in quibus [illegible]dum ut de eadem re seu Sub-
jecto ducantur. v[.]g[.] Si quis vellet C[illegible] de Castitate formaret primum
punctum virtutem Castitatis pro[illegible] Secund[um] proponendo media
ad eandem conservandam. T[illegible]iva et incitan[illegible] ad eam aman-
dam dando. Quartum impedim[illegible]jus consecutio[nem] declara[ns]. Exor-
dium ad Concionem punctualem [illegible] sensu duci potest, [illegible]
Evangelium proponit nobis in [illegible]ne vel aper[te], hanc vel illam
virtutem sequendam, hoc v[el] [illegible] Cavendu[m]. Et hoc modo
inter rudes est Concionandum [illegible] quoq[ue] est puncta simi-
lia Authoritat[ibus] [illegible] Sanctorum [illegible] illustranda.

Modus XXII.

Pro Concione funebri

Quod dictum de alijs Concionibus id[...] Sen[...]dum de funebribus. Hoc nihilominus adverte, ut in ijs desumas [...]a illi competens personae quae tumulatur. [...] enim desumi Nomini v Stemmati et aetati [...] officio etc correspondens, sic collocato themate exordium ex ipso erues, maxime addenda ratione vitae mortuae, miseriarum mor[...] violentiae, tum Propos eruenda. Confirmatio autem debet haec includere. 1mo aliquem discursum ex Sacra Scriptura ded[...]tur. 2do Argumen[...]a Virtutibus, mentis defuncti correspondentia, et ad singulas applicationes. 3tio Solent ad finem Concionum valedictio[...] instituti, Consanguine[...]um Religiosorum pauperum filiorum, filiarumq. 4to. Apostrophe instituitur ad Celebrantem poscens ut oret pro Defuncti anima, idem fit ad alios generice qui sunt funeri, et tandem conclud[...]tur illa usitatissima Conclusione Requiem aeternam etc. 5to Sciendum quoq restat [...] frequentissimos misceri posse conceptus, respiciendo ad circumst[...] mortui: [...] rae item vehementiores huic competunt Orator[...] Demum Considerandum ut Caut[...] Virtutibus laudes Defunctus [...] videasq. illud il[...] respondet quem laudas. Turpe enim fore lauda[...] aliquem injustis[...] a justitia licent[...] a modestia etc. plura u[...]s et necessitas docebit.

Oddaine od [...] Pana y Dobrodzieia Jmść X. Dominika za Communitas [...] 50 dico piędziesiąt wytrzymali z tej Communitas z Aniwers[...] Jmść X. Kalisza zło: 20. ff 16 [...] Anno 1719 die vero [...] 8bris restat [...] 20.
Item [...] Łukaszewskiego wytrzymali [...] zło 24

~~Decem[...]~~

Laudetur Jesus Christus in saecula aemen.